

UNIVERSITATEA DE NORD din BAI A MARE
FACULTATEA de LITERE
DEPARTAMENTUL de ȘTIINȚE SOCIOUMANE – TEOLOGIE – ARTE
SPECIALIZAREA de TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

ORTODOXIA maramureșeană

SERIE NOUĂ
Anul XVI Nr. 16 / 2011
Editura Universității de Nord, Baia Mare

CUPRINS

I. EDITORIAL

„Ne împărtășim cu Sfintele Taine ca să fim mereu cu Hristos” –interviu cu Părintele Arhimandrit Arsenie PAPACIOC purtat de Stelian GOMBOȘ	11
---	----

II. CRONICA UNIVERSITARĂ

1. Spicuri din cronica universitară și culturală baimăreană 2011	25
2. Cadrele didactice de conducere ale Universității	40
3. Cadrele didactice - specializarea Teologie Ortodoxă și Asistență Socială.....	40
4. Licențiații în Teologie ortodoxă pastorală 2011	41
5. Licențiații în Teologie ortodoxă didactică 2011	41
6. Licențiații în Teologie Ortodoxă -Asistență Socială 2011.....	42
7. Absolvenții cursurilor de Masterat în Teologie Ortodoxă –promoția 2011	43
8. Studenții specializării T.O.P. 2011	44
9. Studenții specializării T.O.D. 2011	49
10. Studenții masteranți –Grupa Teologie Ortodoxă 2011	51

III. EVENIMENTE & ACTUALITĂȚI

1. P.F. Părinte Patriarh DANIEL, Mesaj adresat elevilor, părinților și profesorilor la început de an școlar 2011-2012	55
2. P.S. Justin HODEA Sigheteanul, Biserica și societatea	57
3. Prof. Mioara ȘTEFAN, Biserica –taina mântuirii în care se activează viața în Hristos	61
4. Pr. D. LOSTUN & Pr. S. SABOU, 250 de ani de la „mișcarea sofroniană” în fostul comitat al Sătmăruului.....	69
5. * * * Comunicat al Societății cultural patriotice „Avram Iancu” din România	79
6. Grigore CIASCAI, L-am spânzurat pe Avram Iancu. Cine urmează?	81
7. Gheorghe PÂRJA, Prin Senat a trecut o lege ciudată	83
8. Grigore CIASCAI, O formidabilă lecție despre viață	85
9. Pr. lect. dr. Vasile BORCA, Prostituția –sclavie sexuală sau practică degradantă a ființei umane	87
10. Arhim. dr. Macarie MOTOGNA, Zilele culturale „Monahul Nicolae Delarohia”	91

IV. PROBLEME ÎN ACTUALITATE

1. **Pr. dr. Vasile BORCA**, *Ortodoxia maramureșeană la un popas jubiliar de excepție: 1391-2011* 95
2. **Prof. Marian DUMITRACHE**, *De ce și unde scandalul retrocedărilor în Ardeal?* 99
3. **Pr. dr. Vasile BORCA**, *Două canonizări remarcabile intuite și propuse de Î.P.S. Justinian al Maramureșului și Sătmărilor* 103
4. **2011 –Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română** 115
5. **Pr. dr. Cristian BOLOȘ**, *Taina Botezului în teologia Sfinților Părinți* 117
6. **Drd. Stelian GOMBOȘ**, *Despre raportul dintre dumnezeiasca Euharistie și Sfânta Taină a Căsătoriei* 139
7. **Pr. Conf. dr. Adrian Gh. PAUL**, *Căsătoria –Taină specială a vieții spirituale în Hristos* 157
8. **Pr. Nicolae STOIA**, *Taina Nunții: taina unirii omului cu veșnicia* 191

V. EVENIMENTE DE EXCEPȚIE ÎN EPISCOPIA ORTODOXĂ A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMĂRULUI

1. **Î.P.S. Justinian CHIRA**, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmărilor, **la împlinirea a 90 de ani de viață** 201-227
  - 1.1. **P.F. Sa Daniel** –Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Mesaj Î.P.S. Justinian la 90 de ani de frumoasă și rodnică viațuire* 207
  - 1.2. **P.S. Sa Justin HODEA Sigheteanul**, *Î.P.S. Arhiepiscop Justinian la vârsta patriarhilor Bisericii* 209
  - 1.3. **Pr. dr. Cristian ȘTEFAN** -Consilier cultural eparhial, *Î.P.S. Arhiepiscop Justinian –la împlinirea celor 90 de ani de viață*..... 213
  - 1.4. **Drd. Stelian GOMBOȘ**, *Un gând de recunoștință și prețuire la ceas aniversar* 217
2. **P.S. Sa Justin HODEA Sigheteanul**, Arhiereu vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor, **la împlinirea a 50 de ani de viață** ..229-243
  - 2.1. **Pr. dr. Vasile AUGUSTIN**, *Prea Sfințitul Justin a împlinit 50 de ani* 231
  - 2.2. **Pr. dr. Cristian ȘTEFAN**, *Preasfințitul Justin Sigheteanul –la împlinirea a 50 de ani de viață* 235

VI. EVENIMENTE DIN VIAȚA BISERICII

1. *Trecerea la Domnul* a Î.P.S. Mitropolit BARTOLOMEU Anania 247
2. *Sinoade mitropolitane* în anul 2011 în cuprinsul Mitropoliei Clujului, Albei,
Crișanei și Maramureșului 265
3. *Ședințe ale Sfântului Sinod* din cuprinsul Patriarhiei Române (2011) 299

I. EDITORIAL

***Ortodoxia maramureșeană* Anul XVI, Nr. 16 / 2011**

**NE ÎMPĂRTĂȘIM CU SFINTELE TAINE
CA SĂ FIM MEREU CU HRISTOS**

(Interviu cu *Părintele Arhim. Arsenie PAPACIOC*)

Stelian Gomboș: *Preacuvioase Părinte Arsenie, în primul rând îngăduiți-mi să Vă mulțumesc mult pentru dragostea de a-mi acorda acest interviu, și apoi să Vă întreb pentru început: ce le recomandați în primul rând creștinilor care doresc să sporească în viața duhovnicească?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Eu recomand o stare de veselie interioară, lăuntrică, din inimă, o stare ce înseamnă rugăciune neîncetată. O stare de veselie adevărată, degajată de problemele vieții, de problemele cărărilor vieții, ale unuia și ale altuia. O stare de veselie, cu orice chip. Dacă-i întristare, se clocesc ouăle diavolului. Este o stare de absență, de întunecare. Dacă un om nu moare de pe poziția de trăire, de înălțare, de steag, toată creația suferă. Noi trăim într-o mare unitate, toată creația lui Dumnezeu este o unitate. Dacă ne despărțim de marea unitate, suntem pe poziție de anulare, de autoanulare. Deci, recomand o poziție de trăire. Pentru că tragedia întregi lumi trebuie plânsă ca propriile noastre păcate. Și starea de rugăciune înseamnă o stare de prezență. Eu ca duhovnic ce toată ziua stau de vorbă cu lumea care are nevoie de verticalitate, nu recomand nevoie; recomand o stare de prezență permanentă, de opoziție față de păcat și patimă, care înseamnă recunoașterea forțelor de bine din tine.

Stelian Gomboș: *Ați cunoscut astfel de oameni care aveau o asemenea stare de prezență continuă?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Asta este o întrebare la care nu se poate răspunde întru totul. Oamenii își păstrează ascunsă viața lor. Am trăit în pușcării 14 ani; am stat cu fel de fel de conducători ticăloși. Eram într-o anumită relație și cu Părintele Dumitru Stăniloae, bineînțeles respectând proporțiile, căci eram un prichindel pe lângă el. La procesul Rugului Aprins - am fost amândoi în același lot - el s-a purtat cam șovăielnic. Dar când a intrat în temniță, când a întâlnit acolo mari trăitori care erau de 20 de ani în închisoare, care cunoșteau Noul Testament aproape pe de rost - puțini erau care nu știau toate scrierile sfântului Ioan Evanghelistul - Părintele Stăniloae a rămas impresionat. Nu se întâmplă nimic, absolut nimic, niciodată, fără voia lui Dumnezeu. Căci zice Mântuitorul: „*Nu se mișcă fir de păr fără voia Mea*”. Suntem conduși, guvernați de Dumnezeu în toată mișcarea noastră. Deci trebuie să fim atenți. În închisoare erau oameni de rugăciune. Am trăit cu ei, cu

Valeriu Gafencu, cu Virgil Maxim... L-am avut pe Virgil Maxim chiar în celulă. Am stat împreună, mi-a fost aproape ca un ucenic. Am stat mult timp în doi, în celulă, la Aiud. Pe mine m-au ținut ani de zile la zarcă. Zarca era la Aiud o închisoare în închisoare. Nu știți! Făcută de unguri pentru români. Acolo nu vedeam nimic. Ne scoteau afară zece minute pe lună. Vă dați seama, erai cu totul suspendat de tot ce-i materie! În asemenea condiții, toți creștinii aceștia se rugau. Dar care era intensitatea rugăciunii, asta e greu de apreciat - ca să satisfacem noi acum lumea curioasă de astăzi. Vă mai spun încă o dată: eu recomand o stare de veselie care înseamnă rugăciune neîncetată.

Stelian Gomboș: *În altă ordine de idei, Preacuvioase Părinte Duhovnic, de ce Sfânta Liturghie este considerată de către toți Părinții ca fiind cerul coborât pe pământ?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Sfânta Liturghie face abstracție de la orice fel de comparație. Sfânta Liturghie este Cer, este Dumnezeu, în mâna omului, bineînțeles. Este cel mai important, cel mai mare lucru posibil. Și de multe ori mă gândesc ce cinste are omul. Pentru că Dumnezeu a creat două lucruri nemaipomenite care nu se pot repeta. A creat o femeie distinsă care L-a născut pe Dumnezeu și a creat preoția care-L coboară de sus și îl naște din nou pe Sfânta Masă. Ce ziceți de lucrul acesta? Nu este o coajă de pâine acolo, este un Dumnezeu, este o creație întreagă! Cum aș îndrăzni să o compar, cu cine, cu ce rugăciune, cu ce sfințenie? Este chiar Dumnezeu, întrutotul pe Sfânta Masă. Și lucrarea aceasta o săvârșește omul. Pentru că ființa umană - așa cum zice și Sfântul Grigorie de Nyssa - este copleșitoare, de neînțeles. Dumnezeu are încă taine ascunse cu privire la om, pe care nu le cunosc nici îngerii. Omul este cu totul superior în creație. Lupta satanei, asiduă și chiar finală, este să nu recunoaștem că putem fi în asemănare cu Dumnezeu. Da, suntem creați așa. Recunoaștem, nu recunoaștem, așa suntem creați. Nimeni din creație nu-i ca omul. El este singura verigă posibilă de legătură între Dumnezeu și creație. Omul! Lui i s-a încredințat marea răspundere să supravegheze întreaga creație, el este stăpânul creației. Omule, omule, uite pe cine bagi tu în iad! Pe tine, adică, atunci când mergi pe calea pierzării. Așa că Liturghia, în sfârșit, nu-i o lucrare omenească, ea este peste înger și peste orice. Este chiar El. Da! „*Eu sunt Cel ce sunt*”, aici și acum! Învierea lui Iisus Hristos s-a făcut... Nu numai El a înviat. Toată creația a avut un moment de recucerire și de reînviere. Dar toată gloria acestei nemaipomenite întâmplări, de care ne este și frică să amintim, n-ar fi fost așa de valoroasă dacă n-ar fi fost crucea mai întâi. Deci poziția aceasta este: întâi suferința și pe urmă plata. „*Cine fuge de Cruce fuge de Dumnezeu*”, zice Sfântul Teodor Studitul. Nu cer nimic altceva decât un pic de trezvie. Dumnezeu nu-i supărat pe noi atât de mult pentru anumite greșeli, pe cât este de supărat că suntem nepăsători. Să nu amânăm trezirea duhovnicească. În

ierarhia din Biserică nu împăratul sau patriarhul este cel mai mare. Cine este mai smerit, acela este mai mare în Biserică, în Împărăția cerurilor. Să știți că smerenia este singura cale și modalitate de salvare.

Stelian Gomboș: *Ce este Sfânta Împărtășanie, Preacuvioase Părinte Arsenie, și care este rostul ei în mântuirea credinciosului?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Aceasta este întrebarea cea mai de vârf, cea mai importantă. Toți credincioșii știu că este Dumnezeu. Domnul Iisus Hristos își menține acest cuvânt divin: “*Eu voi fi cu voi până la sfârșitul veacurilor*”. El spune, de asemenea: “*Cine nu va mânca Trupul și nu va bea Sângele Meu nu va avea viață în el și nici parte de Mine*”. Se înțelege că prin această primire a Trupului și Sângelui Mântuitorului te duci până la El, ca Dumnezeu după har. Și când te duci la El, ești mare ca El. Și, de asemenea, atunci când te împărtășești, El vine la tine, este mic ca tine. Asta cum spun marii Sfinți. Deci o identitate de fiu, divină. Nu este nici o teamă că vorbim așa. El este, nu e altul care s-a fâgăduit, și-și ține fâgăduința. Pentru că Dumnezeu poate să facă orice; numai un lucru nu poate: să-și calce cuvântul. Și iată că-și ține cuvântul, ca să fie cu noi permanent. Îngerii de sus, care au multe particularități, care au foarte multe lucruri necunoscute de oameni, dar atât cât a rânduit bunul Dumnezeu să fie descoperiți, știm că nu au puțința pe care o are omul, de a se ridica până la Dumnezeu, de a deveni dumnezei după har. Sunt într-o fericită ascultare și împlinire a voinței lui Dumnezeu, gânditoare, dar n-au această puțință. Au și ei un proces de despățimire, dar nu în sens de despățimire de la pătimire, ci ei descoperă noi taine prin porunca care li se dă. Aceasta este un fel mai superior decât era, sau o bucurie în plus. Noi îi spunem despățimire pentru ca să se înțeleagă că noi ne despățimim pentru că am fost împățimiți. Vedeți, toate puterile de sus: serafimi, heruvimi, domnii, scaune, începători, arhangheli, îngeri – sunt făcute prin cuvânt. Însă ființa omenească nu, Dumnezeu a făcut-o cu mâna Lui, și încă cum: chip și asemănare. Este ușor să spui chip și asemănare, pentru că astfel știm din învățătura Bisericii. Dar când te oprești asupra acestor însușiri, calități, daruri, te vezi chip și asemănare. Și atunci iată că noi avem o identitate divină, și prin restaurarea pe care a adus-o Iisus Hristos prețuim cât prețuiește El. Ar trebui ca omul, într-o formă retrospectivă, să se regăsească pe sine și să răspundă la întrebarea care s-a pus: Unde erai atunci când nu erai în tine? Nu este permis să se piardă un timp, o vreme, pentru altceva. Dumnezeu ne-a făcut numai pentru El, deci ne va pretinde să fim cu adevărat prezenți numai la El. Nu întrerupem treburile sociale și ascultările pe care le avem, pentru că chiar El ne poruncește; El ne-a dat darurile să le împlinim, să le săvârșim. Dar cu gândul continuu la Cel ce este.

Ei, iată și un exemplu grăitor: S-au căsătorit doi tineri, Ioana și Ionel. După nuntă, Ioana a trecut la bucătărie – și nu este o înjosire că a trecut la bucătărie, ci este

ceva propriu femeii, pentru ca bărbatul să poată fi liber să rezolve probleme în afară. Și Ionel s-a dus la serviciu. Dar ea, nepricepută, emoționată, a afumat mâncarea și se văita că ce-o să zică Ionel. Conștiinciozitatea asta care este mare dar de la Dumnezeu pentru tot omul! Și-a venit Ionel. Și ea, cu plânset și vaiet, i-a spus: “Dragă Ionele, am afumat mâncarea”. “Lasă, dragă, nu mă interesează. Dar de ce nu te-ai gândit la mine toată ziua? Asta mă interesează pe mine”. Ei, asta o să ne întrebe Dumnezeu, Care ne-a dat inimă puternică ca să pricepem cerurile, veșniciile, să contrazicem răul, să biruim dracii, care ne-a dat această putere de a fi dumnezei după har, veselie și libertate: De ce nu v-ați gândit la Mine deloc? Este, fără îndoială, în mod logic, că așa va suna această întrebare. Și mă tem că vom răspunde foarte greu. Noi, ortodocșii, nu apăsăm pe pedala cunoașterii atât de mult, cât neapărat pe trăire, pe această formare interioară a noastră, de smerenie, pentru ca să fim scriși și noi sus, în cartea cea mare. Și omul care s-a smerit, acest om a biruit cu adevărat cerurile, respectiv pe Dumnezeu. Nu o smerenie rațională, ci o smerenie smerită, trăită.

Mă întreba cineva, la o altă înregistrare: “Părinte, cum să scăpăm de satana, de diavol?”. “*Ce ne facem fără diavol?*”, i-am răspuns eu. Pentru că e lăsat de Dumnezeu să ne mai ispitească. Putea să-L omoare Mântuitorul! N-a venit să glumească, să facă teatru și demonstrații. De ce, dacă i-a luat coarnele și forțele și pretențiile, l-a mai lăsat – cum zic Sfinții Părinți – numai cu vârful cozii? L-a lăsat pentru că este necesar să ne șlefuiem cu orice chip în atacurile lui, să ne definim pe noi, să cunoaștem mai bine marile adevăruri. El este un tolerat, nu-i o putere. Asta-i marea greșală a oamenilor, că se tem. Cu nici un chip nu are nici o putere. Iată, suntem mlădițe în tulpină. De unde vine toată seva, toată puterea, înmugurirea, rodirea? El n-are nici o viță. El nu este mlădiță. Totul este de la Dumnezeu: “*Fără de Mine nu puteți face nimic*”. Lucrul acesta s-a ignorat și neglijat în trăirea creștinilor. Dacă creștinul s-ar gândi mereu la lucrul acesta, ar trăi o stare de prezență care-i mai plăcută decât nevoița. Sinodul din anul 419 de la Cartagina a dat canonul 124 în care se zice, în legătură cu aceste spuse ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos: Dacă crezi că poți să fii ceva, anatema să fii. Mi-a plăcut foarte mult pentru că este un adevăr, dar și pentru că Biserica se ocupă să ne trezească la faptul că tot ce a spus Iisus Hristos este adevărat și vrednic de urmat. Nu-i nimic utopic, imaginar, nu-i nimic imposibil. El a spus că va fi mai greu. O fi! Dar îți rezolvi problemele cu forțele proprii? Asta-i greșala. Trebuie să ți le rezolvi cerând permanent ajutorul lui Dumnezeu, pentru că, dacă nu-i cu puțință la oameni, la Dumnezeu orice-i cu puțință. Asta mi-a plăcut la acest sinod, că s-a gândit să ne trezească la faptul că suntem niște mlădițe care nu putem rodi fără viță. Cu nici un chip! Chiar cu nici un chip! Dacă o mlădiță stă fără viță, se usucă într-un timp extrem

de scurt. Și atunci Domnul nostru Iisus Hristos S-a oferit să-I mâncăm Trupul și Sângele Lui ca să fim mereu dumnezei.

Să nu faci greșeala de a te compara cu marii trăitori. Că nu prin nevoința și trăirea lor s-au îndumnezeit numaidecât. Ci prin harul lui Dumnezeu, pentru prezența lor. Și tu, dacă ai această prezență, ai străbătut sorocul pentru împărțășit și nu ești altfel decât marii trăitori. Dar acum se pune o problemă cu aspect tehnic: Când ne împărțășim? Nu timpul decide. Asta-i o greșeală. Hotărăște intensitatea credinței tale, inima ta. Cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: *Ani vrei să-i dai? Vindecă-i rana!* Acesta-i scopul duhovnicului. Și dacă îi vindecă rana, îl faci capabil de întâlnirea cu Iisus Hristos, prin împărțășire. Nu ne împărțășim pentru că au venit Paștile ori Crăciunul. Ne împărțășim ca să fim mereu cu Iisus Hristos, pentru că nu există numai o împărțășire cu Sfintele Taine, ci și o împărțășire duhovnicească, adică această continuă prezență a inimii noastre la Dumnezeu.

S-a discutat foarte mult în lumea trăitorilor, a oamenilor de credință și a duhovnicilor, când să te împărțășești. Unii spun că la patruzeci de zile. Dar nu timpul decide, ci pregătirea ta interioară, pentru că la un eveniment atât de mare, ca să-L iei pe Dumnezeu, cu adevărat îți trebuie o pregătire. Numărul acesta de patruzeci nu trebuie ignorat. Ce înseamnă numaidecât acest patruzeci? Dragă, mai întâi de toate, un timp ales de Dumnezeu, un timp suficient ca să te pregătești pentru marele eveniment ce are în vedere veșnicia. Patruzeci de zile a durat potopul lui Noe. Patruzeci de zile a stat Moise în Muntele Sinai. Patruzeci de zile a postit Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Patruzeci de zile durează postul Crăciunului și postul Paștelui. Este un timp suficient ca să te pregătești pentru marele eveniment ce urmează, eveniment bisericesc, mântuitor. A patruzecia zi după zămislirea pruncului se formează inima. A patruzecia zi după moarte putrezește inima. Noi am rămas la patruzeci de zile într-o formă tradițională, care nu este atât de recomandată. Te împărțășești continuu cu Iisus Hristos, duhovnicește, iar când te pregătești și printr-o postire, abstenență și înfrânare... Nu numaidecât postirea este o condiție. Nu o faci pentru că ți s-a spus s-o faci, ci ca să te smerească trupește, să renunți la o serie întreagă de porniri spre rău: lăcomii, curvii, judecăți. Postești cu procese, cu certuri, cu procurori și cu avocați? Asta nu! Și atunci, împărțășirea este în funcție de curățirea și curăția inimii tale. Inima este adâncul cel mai adânc din noi. Aș putea să spun că e o ființă în plus în ființa noastră. De ce spune Dumnezeu: Am făcut inima ta ca să locuim în ea? El nu locuiește oriunde? Dumnezeu, Care Se simte atât de lăudat în slăvile cerurilor, are plăcerea să locuiască într-o inimă de om. Este locul pe care l-a făcut special ca să fie găzduit El. Mintea este subordonată inimii. Ființa noastră de răspundere și de adevărată bucurie prin unire cu Dumnezeu e inima. Curățirea inimii ar fi deci un motiv ce trebuie respectat în vederea sfintei împărțășiri cu Trupul și Sângele

Mântuitorului nostru Iisus Hristos. A te împărtăși cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos înseamnă, repet, să fii una cu El, să fii cu adevărat un împlinitor al cuvintelor Lui și să recunoști cu adevărat că pierdut ai fost și te-ai aflat, datorită Lui! Pentru că, da, e nevoie să te pierzi. Dar nu în sensul de a părăsi învățătura adevărată, ci de a renunța la o identitate moleșită ori strict omenească și de a te regăsi într-o personalitate îngerească. Sfânta Împărtășanie este cu adevărat dorirea cea mai grozavă din partea cerului, ca Dumnezeu să-și mențină mai departe ceea ce a spus: “*Eu voi fi cu voi mereu...*” și “*Cine nu va mânca Trupul și Sângele Meu, acela nu va avea viață veșnică...*”.

Stelian Gomboș: *Unii părinți duhovnici recomandă deasa împărtășire, alții recomandă împărtășirea mai rară, ambele părți invocând argumente scripturistice și patristice. Cum vă explicați existența acestor două curente divergente în sânul Bisericii, privind tocmai taina unității ei? Care considerați că este poziția cea mai potrivită trăirii Evangheliei în zilele noastre?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Dragă, problema vieții de trăire creștină și de unire cu Dumnezeu nu se pune din punct de vedere istoric. Nu trebuie să ne mărginim ori să ne priponim în istorie. Nu, este vorba de permanență. Nu recomand o stare de nevoință ca mijloc neapărat de mântuire, ci recomand o stare de prezență continuă, ce nu are obstacol, care nu are moment istoric sau politic. Să ne orientăm după un lucru. Dacă trăiești o sută de ani, inima bate o sută de ani neîncetat, zi și noapte. Ei, inima asta nu bate numaidecât pentru ca să întrețină o ființă fizică, ci pentru ca noi, cu orice chip, să simțim că trebuie să fim prezenți, cu mintea și cu totul, la Dumnezeu. În permanență! Așa cum am spus, împărtășirea nu trebuie considerată după idei fixe, numaidecât deasă sau rară. Rară, pentru că e prea mare Dumnezeu, prea mare harul Său. Și îți trebui o pregătire. Dacă n-ai haină de nuntă... Păi, Sfânta Scriptură spune că te leagă și te dă afară. Așadar, trebuie să fii pregătit. Și dacă te împărtășești foarte des, începi, ca ființă omenească nerodată, neșlefuită, s-o iei ca un obicei, nu cu teamă și cu frică de Dumnezeu, ci cu nădejde, cucernicie și evlavie. Dacă ai această teamă de Dumnezeu cu adevărat și te gândești la importanța acestui fapt, atunci ești bun de împărtășit mai des. Dar dacă o iei din obșnuință sau zilnic, cum am auzit că se face în unele părți, este o greșală extrem de mare. Pentru că nu postirea în sine hotărește, însă ea este necesară, ca să te mai strujească nițel trupește. Trupul acesta trebuie să existe și să împlinească o serie de lucruri ale firii. Dar să fim împotriva exagerării lucrurilor. Și atunci este necesară postirea, dar nu ea este comandată calitativ. Iarăși este o primejdie mare, tocmai pentru că-i foarte mare lucru, mai mare decât a te împărtăși nu este nimic în viața noastră cu Dumnezeu... Aici intervine și împărtășirea duhovnicească, cu “*Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi*”. Dar nu înlocuiește împărtășirea aceasta pipăită,

simțită. Vedeți, de la început au fost tot felul de îndoieli. Dumnezeu a creat două lucruri extraordinare, care nu pot fi mai desăvârșite decât le-a creat El: A creat o femeie distinsă care a născut un Dumnezeu și a creat preoția, care L-aduce pe Dumnezeu de sus și-L naște din nou pe Sfânta Masă.

La Heruvic, preotul citește o rugăciune: “...*Tu ești Cel ce aduci, Cel ce Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarți...*”. Se pune o problemă, așa cum o dată mi-au și pus-o niște studenți: “Dar eu ce sunt, părinte, dacă El este totul?”. Răspunde Iisus Hristos: “Da, preotule, dar fără tine nu pot să fac lucrul acesta”. Așadar Iisus Hristos împrumută mișcarea și glasul preotului. Deci nu-i de glumă. Sunt rugăciuni în care se cere să între și îngerii cu noi. Altarul este plin de îngeri pentru că este Iisus Hristos acolo. Preoția trebuie primită cu frică mare, cu mare răspundere. Când am fost hirotonit preot m-a impresionat un lucru. Spun așa pentru că erau multe care să mă fi impresionat, dar mergeam și pe principiul ascultării, când eu eram dus de mână și purtat așa... Arhiepiscopul mi-a dat la un moment dat Sfântul Agneț în mână, spunându-mi: “*Ți-L voi cere la judecată așa întreg*”. Stai în spatele Sfintei Mese, cu fața la apus, cu El în mână, până sosește momentul împărtășirii. Ei, ce ziceți? Când te gândești ce ții în mână, ce răspundere ai, deci cine ești, deasupra tuturor heruvimilor, serafimilor... Cred că am repetat lucrul acesta despre Sfânta Împărtășanie, dar niciodată nu e spus destul. Trebuie cu orice chip să ai o mare frică de Dumnezeu, neapărat iubire de Dumnezeu, și să fii conștient de identitatea ta creștină...

Stelian Gomboș: *Preacuvioase Părinte Arsenie, în rugăciunile de dinainte de Sfânta Împărtășanie, ca și în cele de după, se vorbește de iertarea păcatelor. Dacă și Sfânta Împărtășanie iartă păcatele, atunci care este sensul Spovedaniei de dinainte de aceasta?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Sfânta Împărtășanie nu iartă păcatele. Sfânta Împărtășanie desăvârșește. Iertarea păcatelor o primim în Taina Pocăinței: “...*te iert și te dezleg...*”. Deci nu se poate fără mergerea înainte la dezlegarea păcatelor, pentru că Sfânta Împărtășanie poate să fie foc, să te ardă.

Stelian Gomboș: *Cu alte cuvinte, este întotdeauna necesară Spovedania înainte de Sfânta Împărtășanie?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Este, ca să-ți ierte păcatele. Este nevoie să te spovedești nu doar când te împărtășești, ci să te culci mereu cu liniște, spovedit, cu cercetarea conștiinței, care să fie una împăcată. Te duci la pansat de câte ori ești rănit. Sau, într-adevăr, să o faci pentru că sunt o serie întreagă de lucruri care ți-au scăpat. Lumea este obișnuită să spună niște păcate, dar să știți că foarte puțini își pun problema unor păcate, pe care noi le numim păcatele lipsirii, adică faptele bune pe care le puteai face și nu le-ai făcut. Vedeți, și asta înseamnă o curățire. Și eu recomand tuturor să se spovedească bine, ceea ce înseamnă să te gândești la spovedit

cu mult timp înainte, adică să-ți faci mereu acest control, iar la spovedit să te duci pregătit. Te-ajută părintele duhovnic, căci s-ar putea să uiți unele lucruri, dar în orice caz, nu te duce nepregătit sau din obișnuință. Repet și subliniez: Nu se poate să mergi la împărtășit fără dezlegare. Acestea sunt și rosturile vânilor, care există, dar nu în forma în care sunt prezentate: a 23-a e cu tutunul etc. Este ultima repriză, când omul este cu desăvârșire stors. Se vor avea în vedere păcatele și faptele bune pe care puteai să le faci, dar nu le-ai făcut. Va fi multă înțelegere. Însă trebuie să știe lumea că și diavolii vor fi extrem de activi în a specula. Însă ei nu vor depăși mila lui Dumnezeu. Sau, mai bine zis, dreptatea lui Dumnezeu. Însă fără discuție, spun ce-au spus dracii odată unui om: Mare îndrăzneală are curățenia. Și le-a scăpat din mână.

Stelian Gomboș: *În afară de spovedanie, cum se cuvine să ne pregătim pentru Sfânta Împărtășanie?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Cu milostenie, în orice chip. Asta este una din marile pregătiri pentru veșnicie: milostenia. Să rupi din tine ceva. Vedeți, milostenie este toată Scriptura. Sfânta Evanghelie din Duminica Dreptei Judecări vorbește numai de milă: de ce nu M-ați îmbrăcat, de ce nu M-ați adăpat, de ce nu M-ați cercetat... Va să zică, de ce n-ați făcut milă, milostenie? Se spune că s-a ridicat mila împotriva dreptății și a biruit mila. Atunci când vei fi băgat în un singur lucru îți va veni în minte, ori de te căiești, ori de te bucuri, și anume de ce nu lași din tine nimic afară. Prin urmare asta ar fi o pregătire continuă, neîncetată. Fiindcă existența noastră, a celor care purtăm numele de creștini, este pregătirea continuă. Și când dormim să fim treji. Deci cât se poate permanent...

Stelian Gomboș: *Preacuvioase Părinte, ce înseamnă a te împărtăși cu nevrednicie, cum îți poate fi Sfânta Împărtășanie spre osândă?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Dragul meu, cu nevrednicie se împărtășește un om împătimit, necurățit, nespovedit, fără grijă, care merge din obicei ori nu s-a spovedit cu adevărat și sincer. Pentru că o spovedanie bună este ca tu să fii pe poziția de a nu mai face, de a nu mai repeta. Nu să te spovedești doar de formă și să spui că, oricum, și-așa fac. Asta e o fraudă. Nu trebuie să te îngrijoreze marile păcate, pentru că toate se iartă, dar să fii pe o poziție, o hotărâre și o decizie de mare căință și pocăință. Și în ce privește canoanele pe care le dau duhovnicii, cred că este o greșală să se dea canoane care opresc de la Împărtășanie ori sunt cu mari nevoițe. Este o greșală deoarece credincioșii ori nu le fac, fiind o serie de împrejurări familiale, sociale, istorice care îi opresc, ori este o lipsă de mare trăire, și atunci este mai bine să dai un canon de simțire. Dar și în aceste condiții, după o astfel de spovedanie, suntem departe de o pocăință adevărată. Dar să fim pe drum și ne ajută harul lui Dumnezeu. Altfel ne caută harul și nu ne găsește. Dacă nu-ți poți iubi vrăjmașii, ți-ai pus măcar problema să-i iubești sau știi asta doar din literatură? Asta-i viața: crucea, suferința cu

orice chip. Frățiii voastre știți că Crucea L-a împuternicit pe Iisus ca să judece? Crucea este cel mai minunat lucru al pământului, pentru că are 360 de grade. Dreptatea lui Dumnezeu n-a mântuit lumea, învierile din morți, măsurate cu 180 de grade, n-au mântuit lumea. Numai Crucea cu 360 de grade, adică jertfa totală. Așadar poziția, convingerea și atitudinea noastră să fie mereu aceasta: de jertfă, cu orice chip, mai ales că pot fi iertate orice fel de păcate. Nici o nenorocire nu înseamnă ceva. Nimic nu este pierdut atâta vreme cât credința este în picioare. Când capul se ridică, atunci sufletul nu abdică. Te spovedești de pe poziția de a nu mai face. Că se întâmplă, este accident, dar nu este dorința și deliberarea ta, nu-i nepăsarea ta, nu este pocăință falsă, fățarnică și ipocrită. Când te pocăiești cu adevărat, te duci ca să nu mai faci. Altfel ești vinovat de participare, nu de accidentare. Deci ca să poți să fii pregătit trebuie să fii un om de jertfă. Aceasta-i poziția creștină: jertfa!

Stelian Gomboș: *Preacuvioase Părinte Duhovnic, de ce Sfânta Împărtășanie este o Taină care se repetă în viața credinciosului. Harul primei Împărtășanii nu are putere de actualizare veșnică asemenea Sfântului Botez?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Sfântul Botez ne-a încreștinat și ne-a scăpat de păcatul strămoșesc. De păcatele noastre nu scăpăm decât prin alt botez, care este Taina Pocăinței. Sunt mai multe botezuri: botezul credinței din Vechiul Testament, botezul cu apă al lui Ioan, botezul cu Duh și apă al Mântuitorului nostru Iisus Hristos și botezul morții, adică botezul sângelui, al muceniciei și martirajului. Cu Iisus Hristos trebuie să ne hrănim permanent, deoarece trăim permanent. Are o foarte mare valoare că te-ai împărtășit cândva, dar de atunci “cândva” ai trăit mereu cu gândul la “cândva” din viitor. Întotdeauna avem nevoie de El. El ni se dăruiește: “*Iar Eu cu voi sunț*”. Dacă a fost odată cu Sfinții Apostoli, ce nevoie mai era ca să mai fie încă odată cu ei? A fost permanent cu ei! “*Iar Eu cu voi voi fi*”, căci lupta este continuă, în tine, pentru desăvârșirea ta.

Pentru că vorbeam de iubirea de vrăjmași: să știi că n-ai să poți imediat, dar începând să-ți pui sincer problema că vom răspunde la Judecată de ce nu i-am iubit – și acest lucru este o poruncă, nu este un sfat – atunci, încercând să-i iubești, te trezești la un moment dat că nu-i mai urăști. De aici pleacă totul. Și dacă nu-i urăști, ești deja pe o treaptă. Și cu harul lui Dumnezeu și cu marile simțiri duhovnicești din noi ne agățăm de altă treaptă, tot mai sus. Harul lui Dumnezeu vine dacă tu ești pe drum. Vreau să spun că mai întâi trebuie să fie dorință, voință, inițiativă și mișcare, căci în acest fel harul vine. Dacă stai, stă și harul. Este în funcție de atitudinea și mișcarea ta. Nu te mântuiesc faptele tale, oricât ar fi de grozave, ci harul lui Dumnezeu pe faptele tale.

Stelian Gomboș: *Preacuvioase Părinte, Sfânta Împărtășanie îi unește pe credincioși între ei, dar și cu părintele liturghisitor. Cum se manifestă această unire?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Am văzut și vedeți toți că în pustie leii sunt cu leii, căprioarele numai cu căprioarele, fiecare cu seminția lui. Așa-i și aici. Există o lege ce nu are nume, și care este a lui Iisus Hristos, care ne unește pe toți. Nu poți vedea în privirea unui om că-i sincer cu tine? Imediat se vede. Acestea sunt mari daruri pe care le are ființa omenească, de percepere în timp, în spațiu. În aceiași fel și în sufletele altora. Nu face pe proorocul, dar se simte lucrul acesta. Pentru că este omul lui Dumnezeu, și acela te atrage cu blândețea lui. Îl are pe Iisus Hristos cu el. Din punct de vedere rațional n-avem cum să răspundem, decât că se simte. Ființa omenească este mult mai frumos complicată în ce privește relația cu marile adevăruri. Un mare adevăr este și cu cei cu care trăiești aicea și îi simți. Noi simțim când cineva nu este după Dumnezeu și îl ocolim. Iacă, v-am spus: leii stau cu leii, hidrele cu hidrele... De ce lucrul acesta? Fiindcă este seminția lor. Omul are o înțelepciune mai mare decât aceste animale, care au o inteligență instinctuală, un comportament instinctual, și nu au conștiință. Noi, care suntem după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, simțim cine este omul lui Dumnezeu și cine nu.

Stelian Gomboș: *Sfințite Părinte, viața duhovnicească a preotului liturghisitor își pune amprenta asupra deschiderii credincioșilor de a primi Sfânta Împărtășanie?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: Sigur că da. Duhovnicul joacă un rol de cer pe pământ. La el trebuie mers ca să primești tot ce ți-a dat Dumnezeu pentru a ajunge la Dumnezeu. Și acesta este foarte accesibil. Nu este îngereț; este cu haine ca tine, cu ochi ca tine, cu nume ca tine, cu părinți, cu copii, cu nași, cu bune și cu rele. Însă are puterea aceasta de a te dezlega, a te ierta, a te convinge. Dacă nu și nu, să-ți fie ție ca un păgân și vameș, zice Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Acea-i altceva. Sigur că își pune amprenta. Eu văd ca duhovnic. Vin foarte mulți și, dacă nu-i ajuți puțin... Ei, ce-ai mai făcut? Păi n-am făcut nimic, părinte. Păi de ce-ai venit la mine? Păi să vedeți... Și atunci îmi dau seama și trebuie să încep cu întrebări. Acesta-i un moment mare. Nu-i un simplu dialog. Este o discuție în fața lui Dumnezeu. Mă împrietenesc cu el ca să-l fac să spună tot. Că sunt păcate ascunse, grele de tot. Sigur că-și pune amprenta. Și atunci zice: Vedeți părinte, de-aia am venit eu la dumneavoastră... În altă ordine de idei, dragul meu, să știi că este o satisfacție, o bucurie și o mulțumire sufletească dar este și stare o oboseală, căci nu e vorba de unu-doi, e vorba de mii de persoane.

Stelian Gomboș: *Preacuvioase Părinte, cuvântul "euharistie" înseamnă mulțumire. Cum se ajunge la această stare de mulțumire?*

Părintele Arhimandrit Arsenie Papacioc: În discuția noastră s-a vorbit, cred, de mulțumirea aceasta, pentru că spun: această sfântă ființă omenească are putința de a discerne marele adevăr, marile lucruri, și simte că este în slujba lui Dumnezeu. Mai

ales duhovnicul. Cum le spun și eu: “*Măi, vom fi la Judecată împreună. Să nu ascunzi ceva, să nu faci ceva*”. Nu se teme de Dumnezeu, se teme de tine că i-ai spus acum să nu facă cutare lucru, că vei fi de față la Judecată. Sigur că are o mare influență asupra lor și o mare putere de a pricepe dacă este sincer sau nu, recunoscător ori ba, pentru marea șansă și marele privilegiu, al înveșnicirii, în comuniunea cea sfântă, cu El!....

Stelian Gomboș: *Acestea fiind zise, vă mulțumesc foarte frumos, Preacuvioase Părinte Arhimandrit, pentru aceste zile binecuvântate aici și pentru aceste convorbiri duhovnicești, deosebite, dorindu-Vă să aveți parte, în continuare, de multă sănătate, de mult spor și de multe împliniri duhovnicești!...*

Iar acum, după trei ani de la acest frumos, folositor și duhovnicesc dialog sau moment, și totodată, acum, la sorocul și răgazul mutării sfinției sale în veșnicele și cereștile lăcașuri, ne rugăm cu toții ca ***Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!***

Veșnică să-i fie pomenirea și amintirea! Amin!...

Interviu realizat de
Drd. Stelian GOMBOȘ
– Consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte
din cadrul Guvernului României.

II. CRONICA UNIVERSITARĂ

1. SPICUIRI DIN CRONICA UNIVERSITARĂ ȘI CULTURALĂ BĂIMĂREANĂ - 2011

* **În zilele de 24-25 ianuarie**, la reședința Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, din Baia Mare, s-au desfășurat lucrările anuale ale Adunării Eparhiale. *Luni, 24 ianuarie 2011*, cei opt protopopi ai Eparhiei Maramureșului și Sătmarului au prezentat rapoartele de activitate pe anul 2010. *Marți, 25 ianuarie 2011*, începând cu ora 8,00, s-a săvârșit Sfânta Liturghie, de către Preasfințitul Iustin Sigheteanul, în Paraclisul Episcopal, urmată de slujba de Te-Deum, iar de la ora 10,00, sub președinția Înaltpreasfințitei Sale Justinian Chira, s-au desfășurat lucrările în plen ale Adunării Eparhiale. Pe ordinea de zi a fost trecută prezentarea rapoartelor de activitate, pe sectoare (bisericesc, economic, cultural, social-misionar, inspecție și control și învățământ), prezentarea vieții monahale și a evenimentelor mai deosebite din Eparhia noastră.

* **Duminică, 30 ianuarie** –de sărbătoarea *Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de Aur*, ocrotitorii Școlilor teologice, în prezența P.S. Sale, Iustin Sigheteanul, Arhiereu vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, s-a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Episcopală «Sfânta Treime» din Baia Mare. La Sfânta Liturghie a asistat și Î.P.S. Justinian Chira, Arhiepiscopul onorific al Maramureșului și Sătmarului, care la sfârșit a rostit un cuvânt de învățătură părintească tuturor elevilor seminariști, dar și studenților teologi de la cele trei secții de teologie ale Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Universității de Nord din Baia Mare. Răspunsurile la strană au fost date atât de corul Seminarului Teologic Ortodox Sfântul Iosif Mărturisitorul, cât și de corala studenților teologi „Sfântul Ioan Damaschinul”, conduși de Pr. prof. drd. Petrică Aurelian Covaciu. Soborul a fost alcătuit din preoții profesori de la cele două școli teologice din Baia Mare în frunte cu PS Sa Justin Sigheteanul, Arhiereu vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului.

* **Duminică, 30 ianuarie** –Vestea plecării la Domnul a celui ce a fost din 1993 Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, iar din anul 2006 Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului ne-a îndurerat pe toți fiii duhovnicești ai Mitropoliei. Vârsta de 89 de ani pe care a avut-o *Mitropolitul Bartolomeu Anania* a fost o binecuvântare de la Dumnezeu, în ultimul an al vieții a trecut însă printr-o suferință și încercare pe care a purtat-o cu demnitate și răbdare. Episcopia Ortodoxă a

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Maramureșului și Sătmarului a trimis un comunicat centrului mitropolitan de la Cluj Napoca, prin care își exprimă regretul unei astfel de mari pierderi pentru întreaga creștinătate ortodoxă din cadrul Patriarhiei Române.

* **Joi 3 Februarie**, în catedrala mitropolitană din Cluj, a avut loc slujba înmormântării I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Slujba înmormântării a fost precedată de săvârșirea Sfintei Liturghii, oficiată de către P.F. Sa, Daniel, Patriarhul BOR, alături de alți 30 de ierarhi, membrii ai Sfântului Sinod, sobor numeros de preoți și diaconi și în prezența zeci de mii de credincioși. După slujba înmormântării, catafalcul cu trupul neînsuflit al Î.P.S. Mitropolit Bartolomeu a fost purtat pe umeri de membri delegației mitropolitane, și după ce s-a înconjurat catedrala mitropolitană de trei ori, a fost așezat în subsolul bisericii catedrală a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-l numere în rândul dreptilor Săi!

* **În perioada 15-17 februarie**, la *Reședința patriarhală*, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc lucrările Adunării Naționale Bisericești și ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În cadrul ședinței, a fost examinat și aprobat ***Raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc asupra activității Bisericii Ortodoxe Române în anul 2010*** în ceea ce privește lucrarea pastoral-misionară, social-filantropică, organizatorică, administrativă, construirea de noi locașuri de cult, viața monahală, învățământ teologic și religios în școlile publice, patrimoniu cultural bisericesc, activitatea cultural-misionară și editorial-tipografică, relațiile cu alte culte, grija pentru comunitățile ortodoxe românești din străinătate, relațiile bisericești și interreligioase etc.

În zilele de **16 -17 februarie 2011**, în *Sala sinodală* din Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc prima ședință de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din acest an.

Biroul de presă al Patriarhiei Române

* **Luni, 14 martie** – S-a întrunit Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în ședință specială, la reședința mitropolitană din Cluj-Napoca, sub președinția Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor de Mitropolit al Clujului, pentru desemnarea

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

candidaților pentru scaunul vacant de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului.

* **Vineri, 18 martie** – I.P.S. Justinian și P.S. Iustin au participat la reședința Patriarhală din București, la ședința Sf. Sinod al B.O.R. în cadrul căreia a fost ales noul mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. În urma votului secret exprimat de cei 46 de ierarhi prezenți, a fost declarat ales I.P.S. Andrei Andreicuț Arhiepiscopul Alba Iuliei, care a obținut 29 de voturi din 46. Solemnitatea intronizării noului mitropolit va avea loc vineri 25 Martie de sărbătoarea Bunei-Vestiri în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca și va fi prezidată de P.F. Daniel –Patriarhul României.

* **Vineri, 25 martie** – De sărbătoarea *Bunei-Vestiri*, I.P.S. Arhiepiscop Justinian și P.S. Iustin Sigheteanul au participat la intronizarea I.P.S. ANDREI ca Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Sfânta Liturghie și solemnitatea intronizării care a avut loc în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca au fost prezidate de către P.F. Părinte DANIEL, Patriarhul României, înconjurat de un sobor de 26 de ierarhi.

* **Marti, 29 martie** – A avut loc sesiunea de evaluare și apreciere a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, în urma hotărârii Comisiei de Cultură din cadrul Consiliului Județean Maramureș. Din comisia de audit pentru evaluarea activității culturale a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” au făcut parte, alături de reprezentanți ai Consiliului Județean Maramureș, cadre didactice universitare de la Facultatea de Litere din Baia Mare, respectiv Catedra de Limba și Literatura Română și Catedra de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială.

* **În perioada 4-17 aprilie**, în Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmărilor s-a derulat Concursul Național de Creație „*Copilul în familie*” – faza pe protopopiat. În competiție au intrat peste 500 de copii din întreaga Episcopie, la faza eparhială calificându-se câte 2 participanți de la nivelul fiecărui protopopiat (în total 16), respectiv câștigătorii celor două secțiuni: literară și artistică. Lucrările câștigătoare din toate cele 8 protopopiate ale Maramureșului și Sătmărilor au fost expuse pentru câteva zile în Catedrala episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare.

* **Marti, 12 aprilie** – începând cu ora 9,00, în cadrul Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială de pe strada Crișan, Nr. 5-7 din Baia Mare, a avut loc susținerea examenului de *capacitate preoțească*, sesiunea de primăvară, organizată de

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului în colaborare cu Catedra de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Universității de Nord, Baia Mare. S-au prezentat 14 candidați și au promovat toți cu rezultate foarte bune și excepționale.

* **În perioada 9–10 mai** –a avut loc Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care s-a întrunit în ședință specială la reședința mitropolitană din Cluj-Napoca, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Locțiitor de Arhiepiscop al Alba Iuliei, pentru desemnarea candidaților pentru scaunul vacant de Arhiepiscop al Alba Iuliei. În conformitate cu prevederile din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privitoare la alegerea de mitropolit, membrii sinodului Mitropolitan i-au desemnat prin vot secret pe:

- Preasfințitul Părinte ANDREI FAGĂRĂȘANUL, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

- Preasfințitul Părinte IRINEU BISTRITĂNUL, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Clujului, ambii candidați la scaunul vacant de Arhiepiscop al Alba Iuliei.

Numele celor doi ierarhi desemnați de Sinodul Mitropolitan vor fi prezentate membrilor Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei, care se va întruni în ședința de consultare cu membrii Sinodului mitropolitan, marți, 10 mai 2011, la reședința mitropolitană din Cluj-Napoca. În cazul în care se consideră necesar, Adunarea eparhială și membrii de drept pot cere completarea listei ierarhilor candidați, cu încă un ierarh, ales din lista candidaților eligibili, întocmită de Cancelaria Sfântului Sinod.

Lista finală a candidaților va fi înaintată Sfântului Sinod, care se va întruni în ședință de lucru, joi 19 mai 2011, la reședința Patriarhală din București, pentru a-l alege, prin vot secret, pe viitorul Arhiepiscop al Alba Iuliei.

Biroul de presă

al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

* **Miercuri, 11 mai** –A avut loc ședința de Catedră a Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Universității de Nord, la care a luat parte PS Sa Justin Sigheteanul, în cadrul căreia s-au dezbătut mai multe probleme de tip organizatoric. Redăm în cele ce urmează cele mai importante hotărâri:

Din extrasul ședinței Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială, a Facultății de Litere, din cadrul Universității de Nord, Baia Mare:

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- calendarul activităților de încheiere a semestrului II: organizarea sesiunii de restanțe pentru anii terminali în perioada 16-20 mai a. c.;

- sesiunea de vară în perioada 10 iunie- 08 iulie a. c.;

- cursul festiv în data de 09 iunie a. c., care să cuprindă participarea la Sfânta Liturghie, urmată de ședința publică în sala sporturilor cu începere de la orele 11,00;

- organizarea sesiunii de disertație pentru studenții masteranzi în data de 8 iulie;

- organizarea sesiunii de licență pentru absolvenții cu licență pentru 9 iulie a.c.;

- calendarul admiterii la Facultate în perioada 11-31 iulie a. c. la programele de studii: Teologie Ortodoxă Pastorală (unde sunt repartizate 8 locuri bugetate); Teologie Ortodoxă Didactică (unde sunt repartizate 8 locuri bugetate); Teologie Ortodoxă Asistență Socială -Satu-Mare (unde sunt repartizate 7 locuri bugetate) și Asistență Socială (unde sunt repartizate 10 locuri bugetate). La fiecare program sunt și locuri la forma cu taxă. Taxa școlară pe un an universitar este de 2.000 lei.

- activități de promovare a programelor de studii și de publicitate a admiterii se vor desfășura prin intermediul Bisericii, a presei, a televiziunii și prin vizite în liceele din localitățile mai importante.

- reorganizarea administrativă a Facultății, în baza legii învățământului superior intrată în vigoare la 09.02.2011. În structura Facultății de Litere vor fi înființate două *departamente*, în care vor fi cuprinse programele de studii autorizate și acreditate, susținute de cele 67 de cadre didactice titulare. Un departament va avea un număr de referință de 30 de posturi titularizate. Acestea sunt: Departamentul de *Filologie și Științe ale comunicării* și Departamentul de *Științe Socio-umane, Teologie și Arte* (departament în care să fie inclusă și Catedra noastră de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială);

- începe întocmirea statelor de funcții pentru anul universitar 2011-2012, cu normele de 12, 14, 15 ore convenționale/săptămână, la care se pot adăuga cel mult 10 ore convenționale/săptămână/an, ca ore suplimentare ce însumează ambele cicluri de studii, de licență și masterat;

- în data de 09 iunie a.c. va avea loc referendumul pentru alegerea rectorului, pentru cei interesați, se organizează în datele de 19, 26 mai și 02 iunie, de la orele 14,00, dezbateri pe această temă, în clădirea rectoratului;

- Ordinul 4072 privind colectarea datelor cercetării științifice, trebuie respectat. Responsabili sunt desemnați: Pr. conf. univ. dr. Gheorghe Adrian PAUL pentru domeniul *teologie* și Pr. lect. univ. dr. Marius NECHITA pentru domeniul de *asistență socială*.

În încheierea lucrărilor P.S. Justin Sigheteanul și-a exprimat mulțumirea față de atmosfera de conlucrare frățească și interesul pentru rezolvarea chestiunilor curente și de viitor care există în Catedra de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială și a încheiat

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

lucrările asigurând cadrele didactice de sprijin pentru ca toate cele discutate să fie și duse la îndeplinire.

* **În perioada 18-19 mai** –P.S. Sa Justin Sigheteanul a participat la ședința de lucru a Sf. Sinod al B.O.R., la reședința Patriarhală din București, în cadrul căreia a fost ales noul Arhiepiscop al Alba Iuliei în persoana P.S. Irineu Pop Bistrițeanul.

* **În perioada 24-27 mai** –în cuprinsul Eparhiei Maramureșului și Sătmarului a avut loc susținerea *Conferințelor preoțești* eparhiale, sesiunea primăvară 2011. Tema generală dezbătută a fost *Taina Sfântului Botez –rol și importanță pentru viața bisericească și morală a credincioșilor*, întrucât anul 2011 este decretat, prin hotărâre a Sfântului Sinod al BOR, ca fiind **Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii**. Referatul a fost întocmit de P.C. pr. dr. Cristian BOLOȘ din Protopopiatul Satu Mare.

* **Sâmbătă, 28 mai** –Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian Chira al Maramureșului și Sătmarului a împlinit venerabila vârstă de 90 de ani de viață. În cinstea ierarhului nostru, Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului a organizat mai multe manifestări aniversare cultural-religioase. Cu o zi înainte, vineri 27 mai, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare a fost lansat volumul documentar biobibliografic aniversar, din seria „*Personalități maramureșene - aniversări*”, intitulat I.P.S. JUSTINIAN CHIRA – 90. Volumul a fost realizat de către Serviciul de informare bibliografică și documentară din cadrul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, având coordonator pe doamna Angela Monica Jucan. Prezentarea cărții în cadrul acestei manifestări l-a avut ca moderator pe domnul Dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare.

Tot atunci, a fost lansată și revista eparhială „Graiul Bisericii Noastre”, număr dedicat aniversării Înaltpreasfinției Sale Justinian.

Sâmbătă 28 mai, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare a fost oficiată Sfânta Liturghie, precum și slujba de Te-Deum, în semn de mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu de-a lungul vremii. Alături de Înaltpreasfințitul Justinian, din soborul slujitor, condus de Înaltpreasfințitul Andrei Andreicuț – Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, au mai făcut parte Preasfințitul Petroniu –Episcopul Sălajului, Preasfințitul Andrei Făgărășanul – Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Preasfințitul Vasile Someșanul –Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Preasfințitul Justin Sigheteanul –Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, preoți și diaconi. Preasfințitul Justin Sigheteanul a citit mesajul de felicitare al Preafericitului

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Părinte Daniel –Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mesaj intitulat „Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian –la 90 de ani de frumoasă și rodnică viață”.

Din cuvântul de felicitare, adresat de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, am reținut următoarele urări: „Dorim ca Dumnezeu să-l țină sănătos și în pace, pentru ca un întreg ținut a fost luminat, păstorit și îndrumat de Înaltpreasfinția Sa, atât în vremuri grele cât și în vremuri bune”.

După încheierea rânduieilor liturgice, ceilalți ierarhi prezenți, precum și multe marel de preoți și credincioși au ținut să-l felicite pe Înaltpreasfinția Sa la împlinirea celor 90 de ani. Din partea Preasfințitului Justin Sigheteanul și a membrilor Centrului Eparhial, Înaltpreasfinția Sa a primit în dar o icoană, reprezentând-o pe Maica Domnului ca protectoare a municipiului Baia Mare.

Tot cu acest prilej, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian a primit titlul de *cetățean de onoare* din partea municipiilor Satu Mare și Carei. La festivitate au participat și oficialități locale și de stat, printre care parlamentari din județele Maramureș și Satu Mare, dl. Conf. univ. dr. Vasile Timiș –Secretar de Stat în Ministerul Culturii, dl. Stelian Gomboș –consilier în Secretariatul de Stat pentru Culte și noul primar ales al municipiului Baia Mare, domnul Cătălin Cherecheș.

Pentru aceste zile binecuvântate se cuvine să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru că ni l-a dăruit pe Înaltpreasfinția Sa Justinian și să-L rugăm să-L aibă sub ocrotirea Sa pe calea către mântuire.

Din partea grupului profesoral al Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială s-a transmis o scrisoare de felicitare, prin care cadrele didactice și studenții teologi baimăreni i-au urat Î.P.S. Justinian: întru mulți și binecuvântați ani, Înaltpreasfințite Părinte!

*Biroul de presă al Episcopiei Ortodoxe Române a
Maramureșului și Sătmarului*

* **Luni, 30 mai** – a avut loc Sesiunea de referate și comunicări științifice ale studenților de la Universitatea de Nord. Studenții teologi au participat cu lucrări dedicate Anului 2011 –*An omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*. În urma susținerii lucrărilor, s-au acordat premii și distincții studenților din cadrul specializării de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială, iar membri comisiei de evaluare i-au felicitat pe toți cei 19 participanți selectați la sesiunea de comunicări științifice studențești.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

* **Duminică, 5 iunie** – a avut loc intronizarea noului arhiepiscop al Alba-Iuliei în persoana I.P.S. Irineu Pop, care a avut loc în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia. Evenimentul a fost aureolat de participarea P.F. Părinte Daniel, Patriarhul României, care a prezidat Sfânta Liturghie oficiată, după care a avut loc ceremonia de intronizare a Î.P.S. Sale Irineu. P.S. Iustin Sigheteanul, participant la intronizare, a dat citire *Gramatei Mitropolitane de intronizare*, iar I.P.S. Andrei Andreicuț, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a oficiat ceremonia propriu-zisă, în conformitate cu rânduiala Bisericii Ortodoxe Române, care prevede ca Patriarhul intronizează pe toți mitropoliții țării, iar mitropolitul intronizează pe arhiepiscopii și episcopii sufragani. Îi dorim și noi viață lungă, îmbelșugată cu sănătate, pastorație și misiune fructuoasă în tărâmul Bisericii și al neamului românesc și întru mulți și binecuvântați ani, Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop IRINEU!

* **Joi, 9 iunie** – în sala de sport a Universității de Nord din Baia Mare, cu începere de la ora 14,00, în prezența PS Sale Justin Sigheteanul, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, a D-lui Prof. univ. dr. ing. Dan Călin PETER, rectorul Universității de Nord și a D-nei Prof. univ. dr. Georgeta CORNIȚĂ, prorector al Universității, a avut loc cursul festiv al studenților teologi, promoția 2011, sub îndrumarea Pr. lect. univ. dr. Vasile BORCA (teologie ortodoxă pastorală), Asist. univ. drd. Liviu BOZGA (asistență socială) și Pr. drd asoc. Aurelian-Petrică COVACIU (teologie ortodoxă didactică). În prealabil, s-a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă și un Te-Deum de mulțumire la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, în prezența P.S. Sale Justin Hodea Sigheteanul, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, care i-a binecuvântat și felicitat pe absolvenți și le-a urat mult succes și spor rodnic în activitățile lor viitoare în cadrul Bisericii noastre.

* **Marti, 14 iunie** – a avut loc banchetul de sfârșit de an universitar al absolvenților Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Universității de Nord, Baia Mare, promoția 2011, susținut la restaurantul Ellegance, B-dul Independenței, din apropierea orașului Baia Mare. La manifestare au luat parte toți absolvenții teologi, însoțiți de cadrele didactice ale Facultății de Litere și ale Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din Baia Mare. Absolvenții au fost felicitați și li s-au urat mult succes la examenul de licență și, mai ales, pe calea vieții.

* **Joi, 23 iunie** – Preasfinția Sa Justin Sigheteanul, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului a împlinit frumoasa și binecuvântata vârstă de **50 de ani**. Din partea grupului profesoral al specializării de Teologie Ortodoxă și

Asistență Socială și al tuturor studenților teologi ai celor trei secții de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității de Nord din Baia Mare, îi urăm P.S. Sale, Justin Hodea Sigheteanul, ***întru mulți și binecuvântați ani, Preasfințite Stăpâne*** și-L rugăm pe Hristos –Arhiereul veșnic să-l aibă în grija Sa pe calea înfăptuirii binelui și înspre dobândirea mântuirii!

* **Vineri, 1 iulie** –Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, în colaborare cu specializarea de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Facultății de Litere, a Universității de Nord din Baia Mare și cu Asociația „Societatea de Studii Teologice Ortodoxe din România” (SSTOR), cu susținerea Protopopiatului Ortodox din Sighetu Marmației și a Consiliului Județean Maramureș, a organizat un amplu Simpozion național în Sighetu Marmației, intitulat: ***“620 de ani de la prima atestare documentară de viață bisericească organizată în Maramureș”***. Evenimentul s-a bucurat de un real interes pentru cei prezenți în sala Palatului Episcopal din Sighetu Maramației, care a primit binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale Justinian Chira și a fost prezidat de către Preasfinția Sa Iustin Sigheteanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. La această manifestare, atât de importantă pentru atestarea documentară a vieții bisericești organizate în Maramureșul istoric prin emiterea tomos-ului patriarhal din 13 august 1391 de către Sanctitatea Sa Antonie al IV-lea, Patriarhul ecumenic din Constantinopol, act patriarhal prin care decreta mănăstirea „Sfântul Mihail” din Perii Maramureșului drept ***stavropighie patriarhală***, au participat cu referate atât profesori de teologie, monahi și preoți ai Eparhiei Maramureșului și Sătmarului, cât și reprezentanți ai laicilor, personalități istorice, lingvistice și de cultură din Maramureș. Toate referatele susținute în cadrul simpozionului au fost publicate în cuprinsul unui volum omagial, dedicat acestui eveniment important pentru istoriografia Maramureșului voievodal și pentru viața bisericească organizată maramureșeană editat la Editura Universității de Nord din Baia Mare.

* **Marti, 5 iulie** – a avut loc banchetul de sfârșit de an universitar al absolvenților masteranzi ai Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Universității de Nord, Baia Mare, mai precis ai cursurilor postuniversitare intitulate: Teologie creștină și spiritualitate europeană, promoția 2011, susținut la restaurantul Salsa, din Baia Mare. La manifestare au luat parte toți absolvenții teologi masteranzi, însoțiți de cadrele didactice ale Facultății de Litere și ale Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din Baia Mare. Toți cei care au făcut parte din a doua generație de absolvenți ai cursurilor de masterat au fost felicitați și li s-au urat mult succes la examenul de disertație și, mai ales, pe calea vieții.

* **Joi, 7 iulie** – într-o atmosferă solemnă, în Paraclisul Episcopal din cadrul reședinței episcopale din Baia Mare, după săvârșirea slujbei de Te-Deum, în prezența a numeroși invitați, i s-a conferit Înaltpreasfinției Sale Justinian Chira - arhiepiscopul ortodox al Maramureșului și Sătmărilor, ordinul “*Steaua României în grad de cavalier*”, de către cea mai înaltă instituție din Stat, Președinția României, prin semnătura domnului președinte Traian Băsescu. La acest eveniment, petrecut după împlinirea vârstei patriarhale de 90 de ani de către Înaltpreasfinția Sa, au participat reprezentanți ai autorităților locale și central-județene, personalități ale vieții academice și culturale din Maramureș, preoți, monahi și credincioși. Distincția i-a fost înmănată de către domnul Conf. univ. dr. Vasile Timiș - Secretar de Stat în Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, cel care s-a îngrijit de toate demersurile pentru a putea fi conferită această distincție, care încununează viața și activitatea ierarhului nostru.

Pe această cale și noi, colectivul de redacție al revistei “Ortodoxia maramureșeană”, îl felicităm sincer pe Înaltpreasfinția sa Justinian, Arhiepiscopul ortodox al Maramureșului și Sătmărilor, și-i urăm viață lungă, cu sănătate și sporire întru toate!

* **Vineri, 8 iulie** – a avut loc susținerea examenului de Disertație pentru absolvenții Cursurilor Postuniversitare de Masterat, în cadrul specializării „*Teologie creștină ortodoxă și spiritualitate europeană*” al Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Facultății de Litere din Baia Mare. La examenul de susținere au luat parte 24 de absolvenți, care au promovat cu rezultate foarte bune. După susținere toți absolvenții au depus jurământul de credință pentru apărarea și promovarea valorilor fundamentale ale vieții și societății românești în care vor activa. Precizăm că este cea de-a doua generație de absolvenți masteranzi ai Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială a Facultății de Litere, din cadrul Universității de Nord din Baia Mare. Pe toți absolvenții care au obținut titlul de masterat în Teologie îi felicităm și le urăm mult succes în viața socială comunitară și a Bisericii Ortodoxe străbune.

* **Sâmbătă, 9 iulie** – a avut loc susținerea examenului de licență pentru absolvenții cursurilor teologice din cadrul Facultății de Litere din Baia Mare, promoția 2011. Din partea Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială s-au prezentat toți absolvenții, în număr de 45 absolvenți teologi și 64 de absolvenți asistenți sociali, care în urma evaluării comisiilor de specialitate au promovat cu rezultate bune și foarte bune. După susținerea examenului, s-a oficiat slujba Te-Deumului în semn de

mulțumire adusă lui Dumnezeu, la Biserica Ortodoxă „Sfântul Ierarh Nicolae” din Baia Mare, unde absolvenții teologi au depus jurământul, după care au fost felicitați și li s-a urat mult succes în viață și mult spor duhovnicesc în slujirea Bisericii lui Hristos.

* **În perioada 21-22 iulie** – la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Patriarhul BOR, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Dintre hotărârile luate menționăm:

- Sfântul Sinod a aprobat canonizarea mitropoliților Transilvaniei *Andrei Șaguna* (cu zi de pomenire la *30 noiembrie*) și *Simion Ștefan* (cu zi de pomenire la *24 aprilie*), ca urmare a propunerilor sinoadelor mitropolitane ale Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

- În legătură cu răspunsul Sinodului episcopilor Bisericii Române Unite cu Roma (Greco-Catolică) privind reluarea dialogului dintre cele două Biserici, Sfântul Sinod consideră că *dialogul trebuie reluat fără condiții prealabile, întrucât problemele invocate pot fi discutate în cadrul dialogului însuși spre a fi identificate soluții în vederea rezolvării acestor probleme. De asemenea, dialogul trebuie extins și la alte aspecte ale unei posibile cooperări practice.*

Biroul de presă al Patriarhiei Române

* **În perioada 23-30 iulie** - s-a desfășurat ce-a de-a treisprezecea ediție a zilelor culturale Nicolae Steinhardt (Monahul Nicolae Delarohia), după următorul program: În perioada 23–29 iulie la Mănăstirea Rohița a avut loc Școala de pictură a grupului de iconari „Sfântul Ioan Damaschin” care este coordonată de către pictorul Sorin Albu, asistent universitar la Universitatea de Artă și Design din Cluj- Napoca; *Joi 29 iulie*, la Mănăstirea Rohia s-a întrunit Colectivul redacțional al Integralei N. Steinhardt și directorul editorial al Editurii Polirom, pentru a lucra la volumele care vor apărea de acum înainte în cadrul Integralei N. Steinhardt, la Editura Polirom, în coeditare cu Editura Mănăstirii Rohia. În aceeași zi, după Vecernie, s-a săvârșit la mormântul Părintelui Nicolae slujba Parastasului de pomenire în memoria marelui gânditor și cărturar de la Rohia; *Vineri, 30 iulie*, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare a avut loc vernisajul expoziției de icoane realizate în această perioadă, și lansarea cărții *Între viață și cărți*, cel mai recent volum apărut din cadrul Integralei N. Steinhardt. Este cel de-al șaptelea volum, după: *Jurnalul fericirii, Dăruind vei dobândi, În genul... tinerilor, Articole burgheze, Principiile clasice și noile tendințe ale dreptului constituțional*, apărute în anul 2008 și *Primejdia mărturisirii* (2009). La evenimente au luat parte Preasfințitul Justin Sigheteanul,

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

arhiereu-vicearh al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului și Președinte al Fundației N. Steinhardt, domnul Adrian Șerban, director editorial al Editurii Polirom, membrii Colectivului redacțional ai Integralei N. Steinhardt: lector univ. dr. George Ardeleanu, conf. univ. dr. Florian Roatiș, pr. conf. univ. dr. Ștefan Iloaie, arhim. Macarie Motogna, Grupul de iconari Sfântul Ioan Damaschin, Membrii Fundației N. Steinhardt, preoți profesori universitari, monahi, preoți și mulți iubitori ai Operei și Omului N. Steinhardt.

* **Luni, 12 septembrie** – a avut loc deschiderea oficială a noului an școlar preuniversitar 2011-2012, prilej cu care Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL, a adresat un mesaj tuturor elevilor, părinților și profesorilor, urându-le spor și multe realizări în activitatea didactică de predare și învățare și în cea familiară și socială.

Biroul de presă al Patriarhiei Române

* În perioada **13-15 septembrie** – în incinta Facultății de Litere a Universității de Nord din Baia Mare au avut loc alegeri de directori de departament la cele două departamente constitutive ale Facultății de Litere: Departamentul de Filologie și Studii culturale și Departamentul de Științe Socio-umane – Teologie – Arte. Potrivit noii legi a învățământului, emisă la 01.03.2011 întreg învățământul universitar s-a restructurat, astfel încât toate catedrele de specialitate s-au desființat, ele coagulându-se în domenii de specialitate, formându-se departamente pe profiluri de cercetare. Așa se face că în cadrul Facultății de Litere s-au format două departamente cu specializări multiple, dar apropiate ca profil de cercetare. Prin urmare, în cadrul Departamentului de Filologie și Studii culturale s-au efectuat alegeri, iar în funcția de director de departament a fost numită, în urma voturilor exprimate, d-na Prof. univ. dr. Rodica ȚURCANU; în cadrul Departamentului de Științe Socio-umane – Teologie – Arte, din cadrul căruia face parte și domeniul de specializare Teologie ortodoxă și asistență socială, a fost desemnată în funcția de director de departament d-na Conf. univ. dr. Claudia MARIAN.

* **Luni, 3 octombrie** – a avut loc deschiderea Noului An universitar 2011-2012 la "Universitatea de Nord" din Baia Mare, deschidere festivă precedată de săvârșirea Sfintei Liturghii, la biserica-catedrală "Sfânta Treime", de pe B-dul Unirii, oficiată de Preasfințitul Justin Hodea Sigheteanul, Arhiereu-vicearh al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, cu participarea cadrelor didactice ale specializării de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială și a studenților celor trei secții și ai masteranzilor de la Teologie. În prezența Preasfințitului Justin Sigheteanul, invitat de onoare, festivitatea propriu-zisă

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

de deschidere a noului an universitar 2011-2012 s-a susținut în sala mare a Universității de Nord, de pe strada Victor Babeș și a fost prezidată de dl. Dan Călin PETER, rectorul Universității de Nord, în prezența d-nei Georgeta Corniță și a d-lui Vasile Viman, prorectorii Universității.

În cuvântul de deschidere Prof. univ. dr. ing. Dan Calin PETER, rectorul Universității de Nord din Baia Mare, a subliniat aniversarea a 50 de ani de învățământ universitar băimărean, arătând modul dezvoltării acestuia și a devenirii Universității, situația ei la zi, accentuând cu precădere resursele umane și performanțele realizate în cei 50 de ani de activitate neîntreruptă, iar apoi, analizând contextul actual al ierarhizării universităților, a subliniat oportunitatea fuzionării Universității de Nord din Baia Mare cu Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, mai ales pentru că există deja o hotărâre a Senatului UNBM în acest sens. Motivația expusă este de factură financiară și de performanțe în activitatea de cercetare universitară.

S-au transmis mesaje de bun venit tinerilor studenți din anul I ai Universității de Nord și urări de mult succes tuturor studenților băimăreni în activitatea lor studențească, de formare și de cercetare aprofundată.

* **În perioada 10-21 octombrie** –în cuprinsul Eparhiei Maramureșului și Sătmăruului a avut loc susținerea *Conferințelor preoțești* eparhiale, sesiunea toamnă - 2011. Tema generală dezbătută a fost *Taina Nunții: taină a unirii omului cu veșnicia*, întrucât anul 2011 este decretat, prin hotărâre a Sfântului Sinod al BOR, ca fiind **Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii**. Referatul a fost întocmit de P.C. pr. Nicolae STOIA din Protopopiatul Satu Mare.

* **Între 24-29 octombrie**, P.S. Iustin Sigheteanul s-a aflat la reședința Patriarhală din București, unde a participat la mai multe evenimente din viața Bisericii Ortodoxe Române:

Luni ora 10.00, a sosit la București delegația Mitropoliei de Patras – Grecia, în frunte cu I.P.S. Hrisostom de Patras care au adus capul Sf. Apostol Andrei – Apostolul Românilor și ocrotitorul României. Prima oprire a fost la noua Catedrală Patriarhală, unde s-a înconjurat cu icoana și cinstitul Cap al Sf. Apostol Andrei temeliea noii catedrale a mântuirii neamului. Procesiunea a fost condusă de către Preafericitul Patriarh Daniel având alături pe toți membrii Sfântului Sinod, peste 700 de preoți și monahi și mii de credincioși. În acest fel Sf. Apostol Andrei, care va fi și ocrotitorul Catedralei, a primit în purtarea lui de grijă zidirea și ducerea la bun sfârșit a Catedralei. A urmat sfințirea noului paraclis din vecinătatea Catedralei, care s-a construit spre a se face permanent rugăciuni pe tot parcursul lucrărilor. S-a pornit apoi în procesiune spre dealul Patriarhiei, unde la poalele dealului Sf.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Apostol Andrei a fost întâmpinat de Sf. Cuvios Dimitrie cel nou ocrotitorul Bucureștilor.

Capul Sf. Apostol Andrei și moastele Sf. Cuvios Dimitrie cel nou au fost așezate în vecinătatea Catedralei sub baldachinul amenajat în acest sens, pentru ca miile de credincioși care așteptau în rugăciune și evlavie să se poată închina. Delegatia Greacă a fost întâmpinată din nou de către Preafericitul Patriarh Daniel pe dealul Patriarhiei.

Luni de la orele 16.00, au început lucrările Sfântului Sinod prezidate de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României.

Marți 25 Octombrie, au continuat lucrările Sf. Sinod, iar de la orele 13.00, a avut loc în sala „Europa Cristiana” din Palatul Patriarhiei lansarea volumului *“Catedrala Mântuirii Neamului, istoria unui ideal”* autor Nicolae St. Noica.

Miercuri 26 Octombrie, cu începere de la ora 9.00, a avut loc, pe scena din vecinătatea Catedralei Patriarhale, Sfânta Liturghie de sărbătoarea Sf. Mare Mucenic Dimitrie izvorâtorul de mir, prezidată de I.P.S. Hrisostom de Patras. La ora 12.30, a sosit la Patriarhie P.F. Teodoros al II- lea, Patriarhul Alexandriei și a toată Africa și a fost întâmpinat de Preafericitul Părinte Daniel Patriarhul României.

Miercuri 26 Octombrie, între orele 18.00 - 22.00, P.S. Iustin Sigheteanul a oficiat slujba privegherii și a ținut cuvânt de învățătură în ajunul sărbătorii Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor.

Joi 27 Octombrie, începând de la ora 9.00, a avut loc Sf. Liturghie de sărbătoarea Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor, care a fost prezidată de cei doi patriarhi P.F. Teodoros al II- lea al Alexandriei și a toată Africa și P.F. Daniel al României, înconjuțați de membrii Sf. Sinod al B.O.R. și delegațiile de la Alexandria Egiptului și Patras – Grecia.

Vineri 28 Octombrie, a avut loc ședința solemnă a Sf. Sinod dedicate Anului Omagial al Sf. Botez și al Sf. Cununii, care s-a desfășurat în Aula “Teoctist Patriarhul”.

Biroul de presă al Patriarhiei Române

* **Sâmbătă, 29 octombrie**, la Catedrala Mitropolitană din Sibiu a avut loc proclamarea solemnă a canonizării Sf. Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei. Iar **Duminică, 30 Octombrie** la Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia a avut loc Proclamarea solemnă a canonizării Sf. Ierarh Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei. Ambele evenimente au fost prezidate de cei doi patriarhi: P.F. Teodoros al II- lea al Alexandriei și a toată Africa și P.F. Părinte Daniel al României.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

* **Joi, 10 noiembrie** – începând cu ora 9,00, în cadrul secției specializării de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială de pe strada Crișan, Nr. 5-7 din Baia Mare, a avut loc susținerea examenului de *capacitate preoțească*, sesiunea de toamnă, organizată de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului în colaborare cu secția-specializare Teologie Ortodoxă și Asistență Socială din cadrul Departamentului de Științe Socioumane –Teologie –Arte. S-au prezentat 11 candidați și au promovat toți cu rezultate bune și foarte bune.

* **Vineri, 25 noiembrie**, P.S Iustin Sigheteanul a susținut public Teza de Doctorat, cu titlul: *“Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul între mărturie și mesianism iudaic, în descrierea Evangheliilor și a literaturii necreștine”*. Evenimentul a avut loc în sala “Episcop Nicolae Ivan” - Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca. Comisia examinatoare a fost alcătuită din: Pr. Prof. univ. dr. Valer BEL, de la Facultatea de Teologie din Cluj Napoca – Președinte, Pr. Prof. univ. dr. Vasile MIHOC, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, Pr. Prof. univ. dr. Constantin Coman, de la Facultatea de Teologie din București, Pr. Prof. univ. dr. Ioan CHIRILĂ, Decanul Facultății de Teologie din Cluj Napoca și Pr. Prof. univ. dr. Stelian TOFANĂ, de la Facultatea de Teologie din Cluj Napoca, Conducător științific. La finalul susținerii P.S. Iustin Sigheteanul a fost declarat de către Comisia examinatoare, **Doctor în Teologie**, cu calificativul “Foarte bine” și distincția “*Magna cum laude*”!

Se cuvine, pe bună dreptate, să-l felicităm pe Preasfințitul nostru ierarh Justin și să-i dorim viață lungă, sănătate și să poată să-și valorifice titlul academic în învățământul de stat universitar, titlu pe care la obținut prin muncă de cercetare asiduă și prin multă competență.

Felicitări și întru mulți, rodnici și binecuvântați ani Preasfințite Stăpâne!

* **Joi, 15 decembrie** – cu ocazia apropierii Sărbătorilor de iarnă dedicate Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos și ale Anului Nou, corala studenților specializării de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială „Sfântul Ioan Damaschinul” din cadrul Departamentului Științe Socioumane – Teologie – Arte, conduși de Pr. drd. Aurelian Petrică COVACIU, împreună cu cadrele titulare ale specializării de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială au colindat centrul eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, respectiv pe ierarhii maramureșeni, Rectoratul Universității de Nord din Baia Mare, Decanatul Facultății de Litere din Baia Mare și centrul cultural al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare.

2. CADRELE DIDACTICE DE CONDUCERE

ALE UNIVERSITĂȚII DE NORD din BAIA MARE

Rector: Prof. univ. dr. ing. Dan Călin PETER
Prorector: Prof. univ. dr. Georgeta CORNIȚĂ
Prorector: Prof. univ. dr. Vasile VIMAN

ALE FACULTĂȚII DE LITERE

Decan: Prof. univ. dr. Petru DUNCA
Prodecan: Conf. univ. dr. Gheorghe Mihai BÎRLEA

3. CADRELE DIDACTICE TITULARE ȘI ASOCIATE ALE SPECIALIZĂRII DE TEOLOGIE ORTODOXĂ ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ din cadrul DEPARTAMENTULUI ȘTIINȚE SOCIOUMANE – TEOLOGIE – ARTE

1. Pr. Conf. univ. dr. **Ștefan POMIAN** (Istoria și filosofia Religiilor & Dogmatică)
2. Pr. Conf. univ. dr. **Adrian Gh. PAUL** (*Redactor-șef Revistă* – Teologie Morală și Spiritualitate Ortodoxă & Misiologie și Ecumenism)
3. Pr. Lect. univ. dr. **Vasile BORCA** (Studiul Vechiului Testament și a Noului Testament) – *Secretar de redacție*
4. Pr. Lect. univ. dr. **Dorinel DANI** (Istoria Bisericii Universale & Patrologie)
5. Pr. Lect. univ. dr. **Teofil STAN** (Muzică bisericească & Liturgică & Pastorală)
6. Asist. univ. dr. **Valerian MARIAN** (Catehetică & Omiletică)
7. Asist. univ. drd. **Eusebiu BORCA** (Studiul Vechiului Testament & Ebraică)
8. Pr. dr. **Vasile AUGUSTIN** -*vicar eparhial* (Drept bisericesc - *cadru asociat*)
9. Pr. dr. **Cristian ȘTEFAN** –*consilier cultural eparhial* (Istoria Bisericii Ortodoxe Române & Bizantinologie – *cadru asociat*)
10. Pr. drd. **Petrică Aurelian COVACIU** (Formare duhovnicească & Cor – *cadru asociat*)

4. LICENȚIAȚII ÎN TEOLOGIE ORTODOXĂ PASTORALĂ

Promoția 2011 (4 ani de studiu)

Îndrumător: Pr. lect. univ. dr. Vasile BORCA

1. Gaborean Al. Adrian Vasile
2. Herța D. Gabriel Vasile
3. Chira G. Dacian Ovidiu
4. Rus V. Vlad Felician
5. Rus D.I. Vasile Andrei
6. Moldovan I. Gheorghe
7. Șelever V. Maria
8. Cîmpan T. Petru
9. Leș G. Gabriel
10. Sălnicean V. Ioan Cristian
11. Tuns V. Augustin Gavril
12. Vraja I. Ioan Cosmin
13. Druță D. Ioan
14. Turdean I. Iosif
15. Pop Gheorghe
16. Micle Traian
17. Costin I. Ionuț

5. LICENȚIAȚII ÎN TEOLOGIE ORTODOXĂ–DIDACTICĂ

Promoția 2011 (3 ani de studiu)

Îndrumător: Pr. Conf. univ. dr. Ștefan POMIAN

1. Boda I. Ionuț Dumitru
2. Cinar Gh. Gheorghe
3. Ciontoș I. Luminița Mihaela
4. Misaroș V.M. Tabita Tamara
5. Pop R. Radu Ioan
6. Sabou V. Olivian Petrică Dănuț

7. Șleam L. Gavril Mihai
8. Todoran V. Sorin Gavril
9. Tuns A. Vasile Andrei
10. Coteț T. Flaviu Daniel
11. Podină I. Paul Ionuț
12. Ardelean Ștefan
13. Raț Ionel Radu

**6. LICENȚIAȚII ÎN TEOLOGIE ORTODOXĂ
– ASISTENȚĂ SOCIALĂ
Promoția 2011 (3 ani de studiu)**

Îndrumător: Asist. univ. drd. Liviu BOZGA

1. Ardelean Noemi
2. Avram Gheorghe
3. Bozga (Copil) Violeta
4. Bozga Otilia
5. Brîndușe Mihaela Daniela
6. Brisc (Beleneși) Ana
7. Chiș (Pop) Florina Levica
8. Ciaba (Danciu) Melinda Olga
9. Cioci Crina Aurora
10. Ciurdaș Lorena
11. Daubner Henrietta Helga
12. Decebal Codruța Florina
13. Delistan Mariana
14. Gaje (Duruș) Daniela Nadia
15. Gruită Alexandra
16. Ilieș Maria
17. Lazar Gabriela Rodica
18. Lazar Valeria
19. Lenard Mariana
20. Marchiș Alexandra
21. Miclăuș Cristina
22. Micle Ioana

23. Mihăilă Emanuela Alina
24. Mihalcea Lidia
25. Moldovan Lavinia Dana
26. Mureșan Crina Lavinia
27. Nap (Dănuț) Florica
28. Nistea Ioana
29. Paul (Țicală) Anamaria
30. Pop (Chendeș) Andreea Ioana
31. Pop Anca Crina
32. Pop Florina Andreea
33. Rednic Simina Maria
34. Rus Crina
35. Sabo (Man) Voichița
36. Scutariu Oana
37. Slezinger Gertrude Erzsebet
38. Șleam Andreea Monica
39. Ticală (Paul) Gheorghe Marian
40. Vele Ionița Virginia
41. Vid Cristina

7. ABSOLVENȚII CURSURILOR POSTUNIVERSITARE DE MASTERAT -2011

TEOLOGIE CREȘTINĂ ȘI SPIRITUALITATE EUROPEANĂ

(2011 –A doua generație de absolvenți)

1. Achim G. Emil Gheorghe
2. Bodea I. Ciprian Ionuț
3. Bozga A. Nicolae
4. Buga V. Eugen Ioan
5. Coman Alin Sergiu
6. Conțiu I. Diana Elena
7. David G. Cătălin Ciprian
8. Dragomir L. Ștefania Mirela

9. Fage I. Cosmin Ilie
10. Gligan A. Ciprian
11. Hatfaludi A. Ciprian Ionuț
12. Iosip V. Călin Constantin
13. Magdău M. George Daniel
14. Mihalca G. Babriel Florin
15. Panici A. Emanuel Nicolae
16. Pop P. Petru Florin
17. Pop I. Cristian
18. Radu M. Mihai Constantin
19. Săsăran I. Dănuț
20. Stan Gh. Ion
21. Szabo L. Cristian Lucian
22. Șofronici A. Ana
23. Ungur I. Radu
24. Vele I. Firuța

**8. STUDENȚII SPECIALIZĂRII
TEOLOGIE ORTODOXĂ PASTORALĂ
Anul universitar 2011-2012**

T.O.P. Anul I

Îndrumător: Pr. lect. univ. dr. Vasile BORCA

1. Bontoș C. Mădălin Neluțu
2. Pop V. Ioan Nicolae
3. Șanta I. Marian Ghiță
4. Burnar I. Ioan
5. Babici-Buda I. Ioan
6. Thira A.A. Aurelian Augustin
7. Ciurte I. Mihăiță Cosmin
8. Cheșei M.V.I Ștefan
9. Buie I.C. Augustin Valentin
10. Fagie V. Vlăduț Vasile
11. Man G.P. Vasile Peter
12. Mone I. Ionuț Cristian

13. Bocicorec I. Vasile Ionel
14. Chindriș V. Vasile
15. Tomoiagă G. Teodor Nicolae
16. Mociran I. Alexandru

T.O.P. Anul II

Îndrumător: Pr. lect. univ. dr. Dorinel DANI

1. Antal C. Marcu
2. Ardelean V. Florin
3. Bizău V. Marius Florin
4. Bondre V. Vlad Ioan
5. Bușecan I. Vlăduț Cătălin
6. Corodan D.E. Emilian Vasile
7. Costea P. Marius Vlad
8. Cozuc St. M. Alin Marian
9. Crainic I. Manuel Ionuț
10. Crăciun D. Dan Anghel
11. Cucu G. Mihail
12. Dobrinescu Gh. Cristian
13. Drimenț I. Ilie Marian
14. Herman V. Aurel
15. Iunian V. Stelian Ioan
16. Măgurean F. Emanuel Floruț
17. Mihali St. Ștefan Toma
18. Neghină T. Daniel Bogdan
19. Oșan D. Dorin Olimpiu Vasile
20. Pașca V. Răzvan
21. Roman P. Petrică Florin
22. Rostaș V. Dan
23. Savu F. Florin Dumitru
24. Stan V.I. Ioan Vasile
25. Timiș N. Ionel Radu
26. Timiș P. Petrică
27. Verdeș M. Vlad Marian

T.O.P. Anul III, grupa I

Îndrumător: Pr. Conf. univ. dr. Adrian Gh. PAUL

1. Berețchi I. Dănuț Ionuț
2. Bricioc I. Cosmin Ioan
3. Butuza I. Octavian
4. Orza I. Dănuț Ilie
5. Rednic I. Grigore Daniel
6. Ardelean Șt. Darius Ștefan
7. Brendea Gh. Vasile
8. Budelecan A. Nicolae
9. Cobzaru F. Andrei Florin
10. Coțan I. Vasile Florin
11. Donca V. Gelu Dorin
12. Drăgan A. Ionuț Adrian
13. Filip Gh. Mihai Cristian
14. Hepcal D. Bogdan Georgian
15. Krauciuc V. Ioan George
16. Luca A. Laurențiu Ciprian
17. Nicolai D. Daniel Ciprian
18. Pașca E. Lucian Ștefan
19. Pop A. Alexandru Radu
20. Rednic I. Gheorghe
21. Tomoiagă N. Toader
22. Trif I. Radu Vasile
23. Vișovan M. Vlad Andrei

T.O.P. Anul III, grupa II

Îndrumător: Pr. Conf. univ. dr. Adrian Gh. PAUL

1. Botiș G. Dumitru
2. Bucșa I. Ioan Ilie
3. Burzo M. Eugen ioan
4. Porumb V. Vasile Andrei

5. Timiș Gh. Vasile
6. Bandula V. Andrei Vasile
7. Brotnei V. Viorel Mihai
8. Bud V. Petru Vasile
9. Coardoș I. Daniel
10. Coman T. Toader Ionuț
11. Covaci G. Simion
12. Duplea H. Ion Claudiu
13. Hapca Gh. Nicolae Adrian
14. Istrat V. Vasile Ioan
15. Lazăr V. Ionel Sorin
16. Mărginaș I. Florian Tudorel
17. Oșan V. Vasile Flaviu
18. Pantea I. Mihai
19. Pop A. Daniel
20. Roman I. Romulus Cristian
21. Stan I. Ovidiu Ciprian
22. Sabou M. Mircea Vasile
23. Zdrob I. Dănuț Ștefan

T.O.P. Anul IV -grupa I (31011)

Îndrumător: Pr. lect. univ. dr. Teofil STAN

1. Corneștean I. Ioan
2. Mare D. Dorin Vasile
3. Moldovan C. Adrian
4. Toporan P. Adrian Ioan
5. Ulici V. Ioan
6. Erdei D. Alin
7. Fetinga Ș. Anchidim
8. Herțeg I. Ionel
9. Logoș M. Vasile
10. Mădăras Gh. Marcel Mihai
11. Muntean P. Ionuț Alin
12. Pleș I. Ionuț Dorin
13. Pop R. Radu Ioan

14. Recean Gh. Gavril Andrei
15. Surduc C. Ciprian Paul
16. Surduc I. Sebastian Traian
17. Todorca C. Ionuț Adrian

T.O.P. Anul IV -grupa a II-a (31012)

Îndrumător: Pr. lect. univ. dr. Teofil STAN

1. Bancoș T. Bogdan Alexandru
2. Buteanu O. Mihai Gelu
3. Grad Gh. Vasile
4. Gulin Gh. Marian
5. Băeș T. R. Sergiu Robert
6. Băeș T.R. Silviu Roland
7. Burzo I. Ioan
8. Chira A. Bogdan Ioan
9. Cucu Gh. Andrei
10. Iancu Gh. Răzvan Alexandru
11. Jurje A. Călin Ionuț
12. Mealău V. Paul Vasile
13. Morariu I. Marius Ioan
14. Pop Gh. Florin Andrei
15. Robaș N. Cristian Vasile
16. Sacaloș Gh. Mihai
17. Șanta A. Alexandru Andrei
18. Șleam M. Vasile Crinu
19. Tarța I. Daniel Nicolae
20. Tat I. Vasile Cosmin

**9. STUDENȚII SPECIALIZĂRII
TEOLOGIE ORTODOXĂ DIDACTICĂ
Anul universitar 2011-2012**

T.O.D. Anul I

Îndrumător: Pr. Conf. dr. Ștefan POMIAN

1. Toma (Silaghi) D.D. Dana Maria
2. Cornea V. Dan Vasile
3. Leș A. Andreea Juliana
4. Dunca D. Adrian Mitică
5. Deac V. Vasile
6. Bărbos A. Simona Valeria
7. Bîrsan T. Vasile
8. Gherghel A. Daniel Simion
9. Foghiș C. Călin Viorel

T.O.D. Anul II

Îndrumător: Asist. univ. dr. Valerian MARIAN

1. Beuka V. Vasile
2. Bledea I. Gheorghe
3. Bledea V. Nicoară
4. Bondre V. Vlad Ioan
5. Bumbuc (Anișorac) A. Ana
6. Cionca A. Andrei Marin
7. Comiati St. Claudiu Adrian
8. Danco P. Bogdan Ioan
9. Dulf L. Diana Bianca
10. Florian T. Ovidiu Ghiță
11. Herman V. Aurel
12. Huja G. Adrian Ionuț
13. Ieremi I. Adrian Marian

14. Matei D. Irina
15. Turda Gh. Ioan
16. Țicală I. Bogdan Ioan

T.O.D. Anul III

Îndrumător: Asist. univ. drd. Eusebiu BORCA

1. Aftan V. Natalia Elena
2. Berinde (Pop) Gh. Maria
3. Călini G. Maria
4. Chereji G. Marian Gabriel
5. Coteț I. Mariana Daniela
6. Mițiguș V. Radu Vasile
7. Pașca V. Laura Daniela
8. Rogoian Gh. Rozalia
9. Sabadâș I. Camelia Loredana
10. Suciu I. Ramona Andrada
11. Bledea P. Viorica
12. Cinaș G. Georgela Dănuța
13. Han A. Andrei Dan
14. Hojda I. Ionel
15. Lung T. Mircea Vasile
16. Pop V. Vasile Marian
17. Stoica G. Ioana Sorina
18. Șanta I. Iulian Ioan
19. Tamaș V. Ioan Sorin
20. Timiș S. Petru Alexandru

10. STUDENȚII MASTERANZI
TEOLOGIE CREȘTINĂ ȘI SPIRITUALITATE EUROPEANĂ
GRUPA: Teologie Ortodoxă¹

ANUL I, 2011-2012

1. Ardelean Ștefan
2. Chira Dacian
3. Cinar Gheorghe
4. Costin A. Ionuț
5. Leș G. Gabriel
6. Moldovan Gheorghe
7. Podină Paul
8. Sălnicean V. Ioan
9. Tuns A Vasile
10. Tuns V. Augustin
11. Vraja I. Ioan

ANUL II, 2011-2012

1. Băban G. Gavril
2. Bontoș O. Ovidiu Ioan
3. Ciurte I. Vlăduț
4. Codrea Gh. Ștefan
5. Cone V. Marius Vasile
6. Cone V. Mircea Ioan
7. Cupșe Gh. Dănuț Bogdan
8. Dînga I. Andreea Roxana
9. Dobrican I. Ioan
10. Găurean D. Dan Dorin
11. Herța I. Ilarion
12. Horotan P. Adrian

---

¹ Începând cu anul universitar 2008-2009 specializarea Teologie Ortodoxă și Asistență Socială coordonează, în cadrul Facultății de Litere, Baia Mare, un curs postuniversitar de Masterat, pe specializarea: *Teologie creștină și spiritualitate europeană*, deschis tuturor absolvenților de Teologie Ortodoxă (cu licență) –**coordonator** Pr. Conf. univ. dr. Adrian Gh. PAUL.

13. Pop Șt. Gheorghe
14. Robaș N. Nicolae
15. Șimon V. Vasile
16. Spătar G. Viorel Loghin Vasile
17. Tarța G. Georgel Mircea
18. Tarța I. Daniel
19. Zăvoian V. Tiberiu

III. EVENIMENTE & ACTUALITĂȚI

MESAJUL

Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL adresat elevilor, părinților și profesorilor la începutul anului școlar 2011-2012

În timp de criză oamenii se schimbă: unii devin mai responsabili și se maturizează, iar alții se tulbură și se destabilizează. De aceea, educația în timp de criză trebuie să fie întărire spirituală a copiilor și parinților pentru a nu pierde echilibrul și speranța. De fapt, educația adevărată modelează și cultivă pe om *nu numai profesional, ci și spiritual*. Din păcate, în concepția lumii secularizate de astăzi, unii parinți așteaptă ca școala să ofere copiilor lor o educație care să le permită să câștige cât mai mult, într-o perspectivă strict materialistă. Astfel apare individul „emancipat” care vrea să fie cineva prin ceea ce acumulează material, dar care nu acordă multă importanță valorilor spirituale și morale. În această perspectivă, omul educat numai științific poate ajunge să fie în același timp „savant și sălbatec”.

Din acest motiv, Biserica este mereu preocupată ca educația integrală (științifică și spirituală) a copiilor și a tinerilor să fie cu prioritate în centrul atenției familiei, a școlii și a societății, întrucât este cea mai importantă investiție spirituală, care nu poate fi niciodată evaluată în bani sau valori materiale. Omul fiind persoană se deosebește de animale și de roboți, deoarece are sădită în firea sa *chemarea de-a căuta valori spirituale perene și eterne*.

Toate momentele vieții omului pot avea semnificații spirituale și deveni creatoare de valori perene. Aceste semnificații se transformă în artă, religie, știință sau cultură și se transmit de-a lungul secolelor ca fiind *un dor de nemurire sau o dorința de comuniune și iubire eternă*. De aceea, numai în relația cu Dumnezeu omul descoperă taina profundă a existenței sale, adică sensul ultim al vieții, al morții și al învierii sale pentru a dobândi viața eternă.

Majoritatea ideologiilor seculariste din ultimele două secole au transformat expresia paulină *omul cel nou* (cf. Efeseni 4, 23-24), reducând idealul educației la formarea intelectuală și pragmatică materialistă, care limitează omul la nevoile elementare biologice și culturale ale supraviețuirii sau ale fericirii bazate pe valori materiale, abandonând dimensiunea formării spirituale a omului prin care se cultivă smerenia ori modestia, sinceritatea, blândețea, iubirea dezinteresată și sfințenia. Ca urmare, învățământul, cultura și relațiile de familie sunt în prezent amenințate de această orientare materialistă secularizantă, întrucât individul își definește identitatea

prin adoptarea unui „*fel de viață*” (life style) bazat pe materialismul excesiv al societății de consum. Însă consumul material excesiv de hrană, haine și confort material este semnul unui vid spiritual în viața omului care trăiește mai mult la nivel corporal decât spiritual, căutând cu patimă infinitul spiritual în lucrurile materiale limitate, sau înlociind iubirea eternă cu idoli trecători.

Într-un asemenea tip de societate obsesiv materialistă, sistemul de învățământ trece și el printr-o serioasă criză, astfel că violența și drogurile sunt prezente în școli, iar copiii mici nu sunt suficient protejați de efectele nocive ale „industrii” pornografice. Tinerii sunt tentați și chiar ajutați să gândească numai în termeni de succes material, să fie „buni la învățătură”, ca să poată „pleca afară”, adică în străinătate. Mulți învață „*să se descurce individual*”, pentru că nu mai sunt antrenați spre un ideal național. Astfel, pragmatismul individualist excesiv subminează patriotismul sănătos și simțul coresponsabilității comunitare. Încercând să răspundă acestor probleme ale societății noastre românești, Patriarhia Română a hotărât ca anul 2011 să fie declarat **Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română**, având ca teme prioritare pastorația familiei creștine și educația spirituală a copiilor și tinerilor.

În acest sens, pe lângă orele de religie din învățământul de stat, prin proiectele sale educaționale „*Hristos împărtășit copiilor*” și „*Alege școala!*”, Biserica Ortodoxă Română face eforturi multiple să-i *educe pe copii în spiritul iubirii de Dumnezeu și de oameni, prin promovarea rugăciunii, a prieteniei și a întrajutorării, și să prevină abandonul școlar cauzat de sărăcie sau de absența părinților plecați la muncă în străinătate.*

Prin birourile ei de cateheză parohială, prin taberele de copii (4800 de copii în vara acestui an) pe care le organizează în cadrul acestor proiecte, Biserica se străduiește să suplinească, în viața multor copii, lipsa de afecțiune părintească și a atmosferei de familie, dar și să descopere copii talentați pe care îi încurajează să-și cultive talantul în folosul Bisericii și al societății românești de azi.

Acum, la începutul noului an școlar, cu sentimente de multă prețuire pentru cei care practică știința și arta educației, ne rugăm Milostivului Dumnezeu, Izvorul înțelepciunii și al bunătății, să binecuvânteze pe toți elevii, învățătorii, profesorii și părinții, pentru a putea trăi împreună bucuria creșterii spirituale și a formării intelectuale a copiilor și tinerilor spre binele familiei, Bisericii și poporului român.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Biserica și societatea

La început de mileniu, asistăm la o confruntare între două concepții despre lume, cu influențe considerabile pentru viitorul societății. Mai întâi este vorba despre o concepție autonomă despre lume, manifestată îndeosebi începând cu secolul al XVIII-lea, cunoscută sub numele de iluminism, care a eliminat pe Dumnezeu din creația văzută pentru a-L izola într-o transcendență inaccesibilă, omul luându-I locul lui Dumnezeu pe pământ. Mircea Eliade spune: *"Marile culturi ale trecutului au cunoscut și ele oameni areligioși și nu este imposibil ca aceștia să fi existat chiar și la nivelul culturilor arhaice. Dar numai în societățile moderne europene omul asumă o nouă situație existențială: el se recunoaște ca unic subiect și agent al istoriei și refuză orice apel la transcendență. ... Omul se realizează prin el însuși și reușește să realizeze acest lucru doar în măsura în care se desacralizează pe sine și desacralizează și lumea. Sacrul este obstacolul principal în calea libertății sale. Omul nu va redeveni cu adevărat el însuși decât atunci când se va demistifica radical. El nu va fi cu adevărat liber decât atunci când va fi ucis ultimul zeu"*.

Aceasta este concepția care predomină în noile structuri europene și care tinde să marginalizeze religia. Cultura secularizată caută să impună realităților pământești legea omului, în locul legii lui Dumnezeu. Preocuparea majoră a societății devenind astfel economia și nu religia, iar preocuparea aproape unilaterală pentru economic duce inevitabil la apariția fenomenului cunoscut sub numele de consumism. Însă după cum remarcă un sociolog occidental "a trăi pentru a consuma și a consuma pentru a trăi constituie unul dintre cercurile vicioase cele mai periculoase ce caracterizează în mod relevant condiția noastră socială și existențială".

A doua concepție despre lume este cea specifică teologiei ortodoxe, care afirmă atât transcendența lui Dumnezeu față de lume cât și prezența Sa imanentă în lume. Lumea creată de Dumnezeu nu se mișcă autonom față de Creatorul ei, ci prin intervenția permanentă a lui Dumnezeu în cuprinsul ei, ca Unul ce respectă libertatea de voință a omului, dar nu o lasă niciodată în părăsire. Teologia Ortodoxă s-a opus atât procesului de sacralizare a lumii, adică de dominație a lumii de către Biserică cât și secularizării, care desfigurează omul din punct de vedere spiritual. Ortodoxia militează pentru transfigurarea omului și a creației în Hristos și în Biserică prin Sfântul Duh.

În conformitate cu principiile Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos și punând în lucrare "*preoția iubirii*" Biserica își exercită dreptul de exprimare, libertatea de a lucra fără îngrădiri, în afară de cele ale sfințelor canoane, și mai cu

seama de a se implica în factorul social. Biserica este chemată mai mult ca oricând să procedeze la reintegrarea ei în societatea românească. Rezultatele acestui proces se văd deja și ele sunt: introducerea religiei în școală, reintegrarea Facultăților de Teologie în Universități iar a Seminariilor Teologice în rețeaua învățământului de stat, reintroducerea preoților în penitenciare pentru recuperarea delicventilor, în armată, în spitale, în azile sau orfelinate, în toate straturile sociale.

Unul din aspectele misiunii Bisericii în societatea contemporană privește catehizarea credincioșilor absolut necesară pentru o renaștere spirituală și morală a neamului ca și pentru eliminarea ignoranței sau pentru combaterea prozelitismului sectar. O importanță deosebită acordându-se misiunii Bisericii în mediul urban.

Trebuie să spunem că una din problemele cu care se confruntă Biserica noastră este cea care privește integrarea țării noastre în structurile europene și în acest context poziția noastră față de cultura apuseană. În cultura apuseană există foarte multe aspecte pozitive care ne pot fi de folos dar există și aspecte extrem de discutabile cum ar fi erotismul și sexualismul, individualismul, sectarismul, indiferentismul religios și altele, izvorâte din mentalitatea unui om care l-a eliminat aproape cu desăvârșire pe Dumnezeu din lume, din viața sa.

Biserica este chemată astăzi să continue tradiția dialogului dintre teologie și cultură care în pofida unor împrejurări defavorabile au cunoscut o dezvoltare deosebită. Omul, având dinlăuntrul lui scânteia cunoașterii și punând în valoare realizările de până acum, își întemeiază speranța pentru viitor prin eficiența tot mai mare a profilaxiei, diagnosticului și terapiei bolilor. Întrebarea care se pune este dacă toate aceste reușite vor fi în folosul omului, sau dimpotrivă, vor fi întrebuițate fără rațiune și conștiință, pentru răul lui, provocând problemelor existente noi dificultăți.

Știința are datoria să fie o neîntreruptă împreună-mergere a cunoașterii cu etica. Un aforism platonice spune că *"toată știința desparțită de virtute nu este înțelepciune ci înșelăciune"*. Aplicațiile revoluției genetice pot depăși uneori clauzele cinstirii începutului vieții și să ajungă la defăimare contra Creatorului, mărturii există. În fiecare pas spre progres există și pericolul abuzurilor aceasta înseamnă că nu trebuie să ne complacem, nici să fim nepăsători. Dacă tehnica va domina morală, se va întâmpla ceea ce toți am dori să fie evitat: omul va fi supus în cele din urmă unor practici inumane și va dispărea respectul față de el. Știința i-a permis omului să domine lumea exterioară, dar l-a transformat pe planul vieții spirituale și interioare în sclavul instinctelor alterate de păcat.

Euthanasia, SIDA, clonarea, etc. sunt subiecte care preocupă pe omul zilelor noastre și nu constituie doar o problemă medicală, ci și una socială, teologică și, mai întâi de toate, morală.

O constantă a vieții publice de la noi a fost și este prezența activă a Bisericii Ortodoxe în câmpul social depunându-se eforturi stăruitoare pentru dezvoltarea operei filantropice a Bisericii. Ea trebuie să activeze puterile sale duhovnicești, să se aplece ca Samarineanul milostiv asupra "*celui căzut între tâlhari*", spre omul contemporan, să-i dăruiască imaginea unei Biserici cu față de Mamă iubitoare de fii. Dimensiunea socială a Evangheliei devine o activitate prioritară a Bisericii în misiune. Biserica este confruntată și cu numeroase dileme care provoacă confuzie ca de exemplu dilema dintre naționalism și universalism, cea dintre individualism și colectivism, cea dintre creaționism și evoluționism sau cea dintre prozelitism și ecumenism. Depășirea lor este de mare importanță pentru misiunea Bisericii în societate. Promovând relațiile interpersonale dintre toți membrii societății Biserica a reușit să fie deasupra tuturor tendințelor existente și să mențină un bun echilibru între ele.

Biserica trebuie să fie o lumină a mântuirii și a vieții veșnice și în societatea de azi fascinată de progresul științific și tehnologie dar și chinuită de stres și manipulare, de criză economică și morală.

Biserica are un spațiu larg de acțiune- didactică, educativă, umanitară, socială de aceea ea s-a luptat pentru introducerea religiei în școală, luptă de succesul căreia profită întreaga societate românească, angajament filantropic și pastoral în medii precum închisorile, spitalele, casele de copii. Ea nu-și pierde cumpătul și nu se dă după modele vremii, nu cedează își îndeplinește consecvent menirea o reformulează mereu cu noi mijloace de expresie aducând-o la inima omului. Misiunea Bisericii ar putea fi rezumată la: pregătirea de preoți, profesori de religie, asistenți sociali, asistenți medicali și personal calificat pentru orfeline; preoți de caritate pentru spitale, închisori și unități militare; construirea de biserici și mănăstiri; organizarea de cantine pentru săraci și centre de conferințe pentru activități cu laicii și tineretul; publicarea de cărți noi și periodice de teologie și spiritualitate; restaurarea și promovarea artei creștine; promovarea dialogului ecumenic și interreligios ca și dialogului între știință și societate.

Dacă însă cei ce conduc treburile în plan local sau central, patronează instituții de caritate, gestionează fonduri financiare nu vor veni în întâmpinarea acestui program pe care și-l propune Biserica, care pe lângă alte instituții cu atribuții în domenii poate contribui decisiv la îmbunătățirea condițiilor de viață, schimbarea mentalității și salvării în ultimă instanță a ființei umane dihotomice -trup și suflet -, atunci toate năzuințele Bisericii pot rămâne, sau vor rămâne sigur, la nivelul unui faimos și nobil program din care Biserica prin propriile ei puteri nu va reuși să realizeze decât câteva procente nesemnificative.

Desigur că ea nu va abandona lupta și dacă material nu va putea realiza foarte mult, va întreține speranța într-o vreme de izbăvire și va antrena pozitiv la fapte bune, cu forța credinței în Dumnezeu, pe cei ce se declară fii ai ei, o recunosc ca mamă, o cinstesc și o apară - beneficiind în aceeași măsură de darurile ei, care nu sunt nicidecum doar pământești ci sunt de la Hristos - Dăruitorul bucuriei și vieții veșnice.

Bibliografie selectivă

1. **Bria, Pr. Prof. Dr. Ion**, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Iasi, 1995.
2. **Clement, Olivier**, *Viața din inima morții*, Târgoviște, 2000.
3. **Hristodulos, Arhiepiscop al Atenei**, Primat al Greciei, *Misiunea socială a Bisericii*, Iasi, 2000.
4. **Popescu, Pr. Prof. Dr. Dumitru**, *Hristos, Biserica, Societate*, București, 1998.
5. **Idem**, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Bucuresti, 1996.
6. **Popescu, Prof. Dr. Teodor M.**, *Biserica și cultura*, București, 1996.
7. **Schonborn, Cardinal Christoph von**, *Oamenii, Biserica, Țara*, Bucuresti, 2000.

P.S. Justin Hodea Sigheteanu,
Arhiereu Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române
a Maramureșului și Sătmarului

Biserica - Taina mântuirii în care se activează viața în Hristos

Pentru creștini viața în Hristos începe și se trăiește nu numai în veacul ce va să vină, ci încă în acesta de pe pământ. Primind Tainele încorporării și creșterii în Hristos (Botezul, Mirungerea și Euharistia) ne naștem, ne întărim și ne desăvârșim în viața cea nouă. Toată viața spirituală a creștinului se bazează pe harul divin revărsat prin Sfintele Taine, care îl naște la o viață nouă, îl pătrunde, îl transformă și îl desăvârșește dându-i forțele morale necesare unei viețuiri după asemănarea lui Hristos, cu condiția ca el să le fructifice într-o permanentă conlucrare a voii lui cu harul primit. Ele sunt temelia vieții morale creștine, izvorul puterilor ei de realizare și al imperativelor ei: *„Dar prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt; și harul Lui care este în mine n-a fost în zadar, ci ne-am ostenit mai mult decât ei toți. Dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine”*(1 Cor. 15,10)

Creșterea aceasta la desăvârșirea vieții în Hristos se face prin permanenta conlucrare a voinței omului cu harul divin, însă într-o confruntare cu păcatul care înceacă să pună stăpânire pe om pentru a-l despărți de Dumnezeu și a-l lipsi de harul divin. Omul trebuie doar să umble „întru înnoirea vieții”, așa cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel: *„Deci ne-am îngropat cu El, în moarte prin Botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții”*(Rom. 6.4)

Lucrarea pornește de la Dumnezeu și, deci, din partea omului trebuie doar bunăvoință, deoarece a Lui este propriu-zis săvârșirea, iar a omului este numai dorința de împreună lucrare. Doar Însuși Domnul Iisus Hristos Care este veșnic printre noi, sădește în suflete rădăcinile vieții duhovnicești. Așadar Euharistia care este Însuși Trupul și Sângele Domnului susține această viață, după ce omul și-a primit ființa în baia Botezului și întărirea prin ungerea cu Sfântul Mir, în Biserică prin Sfântul Duh.

Biserica sau Trupul tainic al Domnului este plină de Hristos și de Duhul Sfânt și de aceea ea însăși este o Taină și un principal izvor al altor Taine prin care Hristos ni se împărtășește și face să crească în noi comuniunea Trupului Său tainic, și prin care Biserica se constituie și se dezvoltă în comuniune cu Capul ei, Hristos, în Duhul Sfânt. Ea este mediul de iradiere a Tainei originare care este Hristos și de aceea în afara ei nu există mântuire.

Fiind întemeiată prin pogorârea Sfântului Duh la Cincizecime, Biserica dăinuiește hrănită de Trupul lui Hristos și adăpată de Sângele Său, care alimentează

viața spirituală a credincioșilor în comuniune cu forțe noi izvorâte din Însăși viața divină. Biserica este imprimată în Euharistie sau Euharistia este Biserica în potență, pentru că Biserica nu este decât Euharistia sau Trupul și Sângele Domnului extinse în credincioși². Așadar, Biserica este Trupul extins al lui Hristos în omenirea credincioasă, lucrare realizată prin Sfintele Taine, iar Euharistia are rolul deosebit în susținerea și creșterea Trupului tainic al Domnului.

Învățătura privind Biserica Ortodoxă, este legată indestructibil de actul mântuirii neamului omenesc, săvârșit de Domnul nostru Iisus Hristos. În acest sens, mântuire înseamnă distrugerea păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate, iar actul mântuirii se realizează prin puterea harului Sfântului Duh primit prin Sfintele Taine, care au în centrul lor Euharistia. Posibilitatea mântuirii este apoi condiționată și lipsită de lipsa egoismului, înlocuit cu iubirea reciprocă, cu rugăciunea ca manifestare sufletească, care unește pe oameni în numele lui Hristos. Comuniunea dragostei se impune și ea ca un ceva absolut necesar în actul mântuirii. Și așa cum încoronarea mântuirii este viața veacului viitor după Înviere, este limpede că numai aparținând Bisericii sau aflându-te în comuniune cu Însăși Ființa lui Hristos prin Taina Euharistiei, te poți mântui pentru viața veșnică.

În Biserică oamenii se întâlnesc cu Dumnezeu și cresc în această comuniune prin Hristos și le-a oferit viața Lui dumnezeiască de comuniune, extinzându-se în ei și dându-le puterea de a participa și crește în El: *“În aceasta este dragostea, nu fiindcă noi am iubit pe Dumnezeu, ci fiindcă El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru păcatele noastre”*(1 Ioan 4, 10).

Biserica este plină de putere dumnezeiască datorită lui Hristos Întemeietorul și Capul ei, și Duhul Sfânt care îi dă viață și o face să crească ca Trup tainic al lui Hristos în care se realizează dinamic mântuirea și îndumnezeirea noastră, prin împreună-lucrarea omului cu Dumnezeu, care îl cheamă și îi dă putere să lucreze. Aici se realizează întâlnirea noastră cu Hristos cel Înviat și slăvit, Înălțat la ceruri, prin Duhul Său trimis în lume tocmai pentru aceasta.

Biserica este o unitate plină de viață prin conlucrarea noastră cu Duhul în Hristos. Unitatea și comuniunea noastră cu Hristos crește prin Duhul Sfânt și astfel fiecare are acces la Hristos și crește în El și în care Unul și Același Hristos Înviat și slăvit este prezent și lucrează în toți. Legătura este de natură teandrică, așa cum spune Paul Evdokimov: legătura are forma crucii, adică Biserica este în punctul de încrucișare al orizontului cu verticala. Teandristul constituie Biserica, o așează în centrul lumii, umple cu realitatea sa conținutul omenesc, îl transformă în substanță

---

² Pr. Prof. Dr. Valer Bel, *Dogmă și propovăduire*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1994, p. 107.

teandrică și, prin aceasta comportă continuitatea orizontală: succesiunea apostolică, Tainele, încorporarea credincioșilor în trupul istoric... Biserica în mod obiectiv este acolo unde se săvârșește slujba apostolică a încorporării, ea este acolo unde Episcopul, prin puterea sa apostolică, săvârșește Euharistia, în sinaxa liturgică, în Trupul lui Hristos³.

În Biserică stă și lucrează puterea lui Dumnezeu, pentru noi și pentru mântuirea noastră, fiindcă în ea există Adevărul și lucrarea mântuitoare a lui Hristos; în ea se săvârșeșc Tainele prin Duhul Său cel Sfânt: *“Care este Trupul Lui, plinirea Celui ce Plinește toate întru toți”*(Efes. 1,23).

Fiind o prelungire dinamică prin Duhul a Întrupării, Biserica este Trupul lui Hristos, extinderea socială a lui Hristos în umanitate. Prin Întrupare S-a făcut Om asemenea nouă, dar fără păcat, Hristos a cuprins în Sine prin asumarea firii umane, întregul neam omenesc, îi recapitulează pe toți în Sine pentru a-i mântui obiectiv, adică a-i răscumpăra din robia păcatului, a-i împăca cu Dumnezeu, restabilindu-i în comuniune cu El, ca făpturi noi în Duhul: *“Spre iconomia plinirii vremilor, ca toate să fie iarăși unite în Hristos, cele din ceruri și cele de pe Pământ toate întru El”* (Efes 1, 10). Dar recapitularea tuturor are în vedere de asemenea, comuniunea dinamica a lui Dumnezeu cu oamenii, adică Biserica, necesară oamenilor pentru Înșușirea de către fiecare în parte, cu ajutorul Duhului lui Hristos, a roadelor răscumpărării.

Fiul lui Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Cuvântul S-a făcut Fiul Omului și om, ca să se facă pe oameni dumnezei și fii ai lui Dumnezeu, așa încât să credem că vom ajunge acolo unde este acum Înșuși Hristos, Capul întregului Său Trup. Prin firea umană asumată și unită ipostatic cu firea dumnezeiască în ipostasul Logosului, suntem cuprinși toți în mod relațional în Hristos; dar unitatea tuturor în Hristos și plenitudinea oamenilor în Trupul Său tainic sunt realizate în același timp prin Hristos și Duhul Sfânt.

Atât prin Hristos, cât și prin Duhul Sfânt se realizează Biserica atât ca unitate, cât și ca diversitate. Și ei nu lucrează separat, ci în unire perfectă având între Ei și o unitate de ființă și o relație personală⁴. Deși toți cei încorporați în Trupul lui Hristos formează o unitate, Biserica se prezintă ca o comunitate de persoane distincte.

Biserica s-a născut din Trupul lui Hristos. Prin jertfa de pe cruce, Hristos care a avut cu Sine tot timpul ca împreună-lucrător pe Sfântul Duh și care nu-l părăsește

---

³ Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1996, p. 138.

⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Sfântul Duh și sobornicitatea Bisericii*, în „*Ortodoxia*” nr. 1 , 1967, p. 45.

nici în moarte, ci Îl face biruitor asupra morții⁵, deschide firea noastră a tuturor acțiunii Duhului Sfânt și venirii Lui personale în lume, ca trimis de către El de la Tatăl. Deci pe cruce a fost anticipată Cincizecimea Sfântului Duh în umanitate, în Biserică, însă venirea ipostatică a Duhului Sfânt în lume a avut loc la Cincizecime, fiind urmarea Învierii și Înălțării lui Hristos la ceruri în slavă și șederea de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl.

Sângele și apa care au curs din coasta împunsă a Mântuitorului semnifică cele două Taine: Botezul și Euharistia, prin care se constituie Biserica sau prin care se prelungeste Hristos prin Duhul în oameni și îi încorporează în Trupul Său Tainic, Biserica. Euharistia a fost instituită de Mântuitorul la Cina cea de Taină, în ajunul morții Sale pe cruce, când a dat poruncă Apostolilor de a o săvârși întru pomenirea Sa, spre a fi mereu în El și a avea viață veșnică. Botezul (apa), a ieșit din coasta lui Hristos cel mort și înseamnă moartea și îngroparea împreună cu Hristos și renașterea cu El la o nouă viață, la viața Duhului care transfigurează și îndumnezeiește umanitatea lui Hristos. Dar Crucea nu stă singură, ci este slăvită prin Învierea lui Hristos așa încât și Botezul creștin, deși izvorât din cruce, va fi instituit de Mântuitorul îndată după Învierea sa din morți, odată cu trimiterea Sfinților Apostoli la propovăduirea Evangheliei la toate popoarele.

Harul lui Dumnezeu împărțit prin Sfintele Taine ale Bisericii, nu are acces și nu poate rodi decât venind într-o inimă deschisă, adică într-o stare de jertfă, de continuă dăruire pentru altul: *“Iată Eu stau la ușă și bat; de va auzi cumva cineva glasul Meu și de va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine”* (Apoc.3,20).

Biserica este această extindere a lui Hristos în oameni, acest laborator în care se realizează treptat asimilarea oamenilor cu Hristos cel Înviat. Dacă oamenii sunt adunați în același Hristos, dacă El îi încorporează pe toți cei ce se mântuiesc, ridicându-i la starea umanității Sale, prin energia harului ce o transmite din Sine, mântuirea nu se poate obține în izolare. Mântuirea se obține numai în Biserică, în organismul celor adunați în Hristos. Ea este câmpul de acțiune al energiei harului ce țâșnește din Hristos, adică al Duhului Sfânt ce sălășuiește deplin în umanitatea lui Hristos cea înviată și din ea ni se comunică și nouă⁶.

Așadar Biserica nu este numai Trupul lui Hristos, ci și plenitudinea de viață dumnezeiască revărsată în umanitate de către Duhul Sfânt, trimis de la Tatăl de către Hristos, și prin care Hristos este prezent și lucrează în umanitatea Trupului Său,

⁵ Idem, *Sfântul Duh în Revelație și în Biserică*, în „Ortodoxia” nr. 2, 1974, p. 222.

⁶ Pr. Prof. Dr. Valer Bel, *Op.cit.*, p. 110.

Biserica. Deci, Cincizecimea este strâns legată de Hristos Înviat și Înălțat întru slava Sa, șezând de-a dreapta Tatălui; prin venirea Lui personală, ipostatică în lume și înființând Biserica, ca formă concretă a comunității oamenilor cu Dumnezeu prin Hristos, Duhul își găsește acum centrul lui de acțiune și de iradiere în ființa umană devenind astfel Duhul comuniunii noastre cu Hristos și cu Duhul comuniunii între noi prin Hristos, în Biserică.

Unindu-se cu Duhul, sufletul omului devine transparent pentru Dumnezeu sau Dumnezeu devine transparent pentru suflet⁷.⁶ El sensibilizează sufletul în care a pătruns pentru Dumnezeu, îi imprimă un puternic sentiment de răspundere, de continuă căutare și dăruire lui Dumnezeu. Această sensibilizare implică și o contribuție a omului manifestată prin curățirea de patimi, depășirea oricarei forme de egoism și deschiderea totală comuniunii cu Dumnezeu arătată în Biserică prin participarea activă și cu vrednicie la viața harică de aici și dăruirea într-o atitudine de slujire semenilor cu care el este împreună fiu al lui Dumnezeu în Fiul.

Prin energiile dumnezeiești necreate care ni se împărtășesc prin Duhul, este prezent Însuși Dumnezeu în sufletul nostru și în lume; Treimea locuiește în noi și ne îndumnezeiește. Dar harul ni se împărtășește de Sfântul Duh prin Hristos, adică prin umanitatea îndumnezeită a lui Hristos. Dar Hristos este Capul Bisericii, Cel ce are după fire pe Duhul și dăruiește ca Dumnezeu, Bisericii Sale, lucrările Duhului. Harul și tot adevărul și darul Sfântului Duh sunt în Biserica lui Hristos. Harul și darul o însuflețesc ca Trup al lui Hristos, iar pe noi ca pe niște mădule ale acestui Trup, care participăm prin Duhul la viața lui Dumnezeu care ne vine prin Capul Bisericii, Însuși Hristos. El așteaptă să-i răspundem prin curățirea de patimi și dorința dobândirii vieții în Hristos.

Desigur, Hristos din care iradiază în credincioși energiile Sale, aflându-se la punctul final, la care a adus umanitatea Sa prin toate actele Sale mântuitoare, nu mai revine la stări anterioare dar El, menținându-le pe acestea în Sine, se poate coborî în emiterea energiilor Sale la nivelul treptelor la care se află credincioșii, ca să urce cu ei, cum mama se coboară la nivelul fiecărui copil al ei, ca să-l ridice la stările superioare spre care se află ea⁸.

Biserica deci, este plină de Duhul prin Capul ei, Hristos. Viața și lucrarea ei sunt viața și lucrarea Duhului în tot Trupul adică în toată Biserica. Ea este Trupul lui Hristos și plenitudinea Duhului deodată; este Trup al lui Hristos datorită Duhului care lucrează încorporarea noastră în umanitatea lui Hristos și în Trupul Său, cu Biserica,

---

⁷ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 233.

⁸ Pr. Prof. Dr. Valer Bel, *op.cit.*, p. 111.

și este o comuniune de persoane prin Hristos care a făcut din noi toți una cu El și una între noi în El, prin Duhul.

Este o prezență divină teandrică constituită însă dintr-o comuniune de persoane umane cu Dumnezeu prin Hristos în Duhul Sfânt. Biserica fiind Trupul lui Hristos, mădularele trăiesc viața întregului, care pulsează în fiecare, și fiecare trăiește viața întregului. Hristos, Capul Bisericii este întreg în tot corpul și în fiecare mădular al corpului și fiecare mădular se simte aparținând lui Dumnezeu întreg.

Unitatea și comuniunea sunt date deodată și fiecare dintre acestea se datorează și Unuia și Altuia, adică lui Hristos și Sfântului Duh. Trupul este trup fiindcă are multe mădulare, iar mădularele aparțin trupului și prin toate pulsează viața prin care este în trup. Așadar Biserica este dată deodată ca unitate a Trupului lui Hristos și ca pluritate de persoane, Hristos și Duhul Său fiind implicați deodată în același lucru.

Fiind actul de putere al Duhului Sfânt care este în același timp și un act revelațional, Dumnezeu a prezentat-o și a oferit-o lumii ca organul sigur și pus la dispoziția tuturor, în care ne dobândim mântuirea. Fundamentul neclintit al Revelației Întrupate și al puterii care constituie Biserica în calitatea ei de sacrament al mântuirii noastre prin Hristos în Duhul Sfânt îl constituie: plenitudinea adevărului dumnezeiesc revelat cuprins în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție; Sfintele Taine prin care Hristos se prelungește prin puterea Duhului în umanitate și oamenii se încorporează în Hristos formând Trupul Tainic al Său, ei fiind mădularele acestui Trup; și episcopatul de succesiune apostolică ca har și învățătură, deci ierarhia bisericească sacramentală cu cele trei trepte ale ei.

Biserica este deci o comunitate sacramentală de împreună rugăciune și mărturisire a credinței de către toți credincioșii ei prin preot sau episcop și împreună cu aceștia care sunt iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu și slujitori ai lui Hristos prin Duhul primit de ei la Hirotonie: *“Așa să ne socotească pe noi fiecare om: ca slujitori ai lui Hristos și ca iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu”* (1 Cor. 4,8).

Sobornicitatea Trupului, adică a Bisericii este determinată de unitatea Capului ei (Hristos) și a Mângâietorului (Sfântul Duh). Ea implică nu numai o încorporare a întregii umanități în trupul lui Hristos, ci și adâncirea ei pe verticală, adică o transfigurare completă a vieții umane a creștinilor care nu se împlinește decât prin eforturi duhovnicești, prin realizările iubirii și ale dăruirii.

Unitatea Bisericii universale nu se realizează numai prin faptul că toate bisericile locale stau în comuniunea iubirii ci în primul rând prin unitatea credinței. Primirea Sfintelor Taine presupune credința în Hristos care se dăruiește în Euharistie și ne ia în comuniunea cu Sine. Credința în Hristos deschide omul pentru comuniunea euharistică. Hristos este prezent în Euharistie, independent de credința omului

singular. Dar comuniunea cu El care se realizează prin primirea Tainei nu se realizează independent de credința comunității sau a omului singular, tocmai pentru că Dumnezeu nu mântuiește pe om fără decizia și dăruirea acestuia⁹.

Membrii acestei adunări, ai acestei comunități bisericești sunt acei oameni care se găsesc într-o unitate mai strânsă, unitate datorată nu numai aceluiași învățături creștine, ci și a celor daruri deosebite ale Sfântului Duh, care-i renaște sufletește. Și integrarea în Biserica lui Hristos, Trupului Lui, oferă fiecărui membru al ei arvuna Învierii, a nemuririi și a vieții veșnice. De unde reiese însemnătatea mare a Bisericii, care-i strânge pe toți într-o unire tainică a Trupului și Sângelui Euharistic, ca și cum Biserica ar fi deo ființă cu membrii ei, uniți în dragoste și în Același Trup din care se împărtășesc toți: *“Că o pâine, un trup suntem cei mulți: căci toți ne împărtășim dintr-o pâine”* (1 Cor. 10,17). Deși uniți în numele lui Iisus Hristos, oamenii doar atunci devin membre ale Trupului Lui, când se unesc în chip substanțial cu El încât se poate afirma după spusele Sale că El nu este numai în mijlocul lor, ci chiar în ei. Pentru aceasta este nevoie ca ei să se împărtășească dintr-un singur Trup, care-i unesc într-un Hristos.

BIBLIOGRAFIE

1. **BEL, Pr. Prof. Dr. Valer**, *Dogmă și propovăduire*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1994.
2. **Idem**, *Unitatea Bisericii în Teologia contemporană*, Editura Limes, Cluj Napoca, 2003.
3. **EVDOKIMOV, Paul**, *Ortodoxia*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1996.
4. **STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru**, *Sfântul Duh și sobornicitatea Bisericii*, în „*Ortodoxia*” nr. 1, 1967.
5. **Idem**, *Sfântul Duh în Revelație și în Biserică*, în „*Ortodoxia*” nr. 2, 1974.

Prof. Mioara ȘTEFAN
Școala generală “*Dr. Victor Babeș*” Baia Mare

---

⁹ Pr. Prof. Dr. Valer Bel, *Unitatea Bisericii în Teologia contemporană*, Editura Limes, Cluj Napoca, 2003, p. 178.

250 DE ANI DE LA „MIȘCAREA SOFRONIANĂ” ÎN FOSTUL COMITAT AL SĂTMARULUI

„Fraților, aduceți-vă aminte că vă strigă din morminte străbunii noștri: „Fiilor, Noi încă am fost, nu odată, în împrejurări grele, cum sunteți voi astăzi, noi încă am fost înconjurați de inamici în pământul nostru, cum sunteți voi astăzi și de multe ori am suferit doar și mai mari rele decât voi. Fost-am cu goții, dar nu ne-am făcut goți. Fost-am cu hunii, dar nu ne-am făcut huni. Fost-am cu avarii, dar nu ne-am făcut avari. Fost-am cu bulgarii și nu ne-am bulgărit. Fost-am cu ungurii și nu ne-am uncurit, fost-am cu rușii și nu ne-am rusit...ci ne-am luptat pentru pământul și numele nostru, ca să vi le lăsăm vouă dîmpreună cu limba noastră cea dulce ca cerul sub care s-a născut”. George Barițiu

Dacă în epoca comunistă orice abordare istorică era supusă unui fals dogmatism cenzurat și dezbrăcat de aproape întreaga haină a adevărului istoric, în zilele noastre suntem ispitiți a cădea într-o altă extremă, poate mult mai periculoasă, pe care o putem ridica la rangul de „păcat capital”: uitarea. Atunci când uităm de cei cărora le datorăm faptul că existăm, că suntem liberi a ne exprima bucuriile sau întristările în limba maternă, în credința strămoșească, că putem să vedem nu numai fruntariile visate încă de acum patru veacuri de unul din cei mai cutezători români pe care i-am avut vreodată, cu nume de arhanghel, am merita un canon de pocăință aspru, colectiv, pentru toată etnia.

Frica de acest canon probabil că i-a făcut pe mulți sătmăreni să se rupă din ritmul amețitor al „trend-ului” de globalizare a lucrurilor mărunte și insipide, întorcându-se spre origini, destul de puțin studiate sau rar scoase în evidență cu o ciudată pudoare amnezică. De aceea azi, cuvintele spuse cu atâta însuflețire acum 160 de ani de către Barițiu ni se par înfricoșător de actuale și parcă nasc în adâncul sufletelor noastre muștrări. Atunci când ne aducem aminte de înaintașii care au udat cu lacrimi de sânge acest pământ, care au suferit umilințe greu de descris în cuvinte omenești pentru limbă, credință și dragoste de neam, primul imbold ar fi să îi așezăm într-o imensă galerie de icoane sfinte, în fața cărora ar trebui toți românii adevărați să se închine cu cea mai adâncă umilință și smerenie, așa precum odinioară Moise, pe muntele Sinai, a cerut din adâncul ființei sale iertare Tatălui ceresc pentru uitarea și greșeala poporului său. Nu vom putea niciodată să scăpăm de păcatul uitării oricât de multe fapte nobile, uneori fals samaritene am săvârși zi de zi, nu vom putea nicicând să ajungem la limanul mântuirii oricâtă credință am demonstra, dacă nu vom ridica din

colbul istoriei pe toate acele ilustre figuri de bărbați ale căror pilde de viață și curaj avem datorita sfântă să le trecem cu litere de aur în cartea mântuirii neamului nostru.

Părțile sătmărene, așezate la fruntarii de țară, cele în care trăim și uneori chiar ne mândrim cu ele, sunt copleșite de o istorie atât de zbuciumată, încât atunci când cineva de aiurea citește istoria românilor de aici, crede că citește o istorie a evreilor sau cel puțin a armenilor. Apele Someșului au fost martore tăcute la puține momente de pace și liniște, prea puține pentru bunătatea și căldura lăuntrică a unui neam care nu-și dorea decât să aibă pâinea cea de toate zilele pe masa copiilor săi, să se bucure sau să se întristeze după credința lui pe care dintotdeauna a numit-o „legea românească”. De-a lungul negurilor timpului, credința și limba strămoșească au fost singurele bogății pe care n-am vrut să le dăm. Au venit pe aici multe neamuri și au plecat, altele au venit și n-au mai plecat, încercând în timp și aceste bunuri să ni le ia, dar ne-am opus cu toată ființa noastră. E adevărat, au fost perioade de timp în care aproape că le-a reușit, totuși, iată-ne și azi aici, vorbind și rugându-ne așa cum vrem noi, așa cum au vrut și înaintașii noștri. Nu învinuim pe nimeni de nimic, nu polemizăm cu nimeni, pentru că nu am avea nimic de câștigat și nici nu am avea dreptul, fiindcă istoria și Tatăl cel Ceresc au numai acest drept, credem însă cu tărie că în Planul Său, infinit mai presus de înțelegerea noastră, Dumnezeu a vrut să ne încerce atât de mult pentru că ne iubește atât de mult, cu o dragoste atât de adâncă încât nu ne-ar fi de ajuns o viață pământească ca să-i mulțumim.

Neamul nostru a dăinuit prin eroi și sfinți. Iar când aceștia s-au întâlnit și au luptat împreună, atunci s-au născut martirii. Petre Țuțea spunea atât de frumos: *„Există două căi: calea omului și calea Domnului. Calea omului este cea a științei, a progresului, a tehnologiei. Nu o negăm, dimpotrivă. Dar aceasta, fără dimensiunea credinței nu-l împlinește pe om. Și există calea Domnului, a comuniunii cu Dumnezeu.”* Neamul nostru a unit cele două căi despre care vorbea Petre Țuțea și a făcut un singur drum: cel al devenirii întru ființă, al afirmării identității noastre naționale. Dar calea Domnului este calea jertfei, așa cum Domnul Hristos a trecut prin Golgota pentru a ajunge la Înviere. În conștiința înaintașilor noștri au existat trei piloni pe care s-a fundamentat existența de veacuri a românilor, stâlpi pe care și-au clădit viitorul și românii din Sătmar: Biserica, neamul și școala. Când unul dintre stâlpii vieții noastre se clatină, însăși identitatea noastră este în pericol. Raportarea noastră la trecutul neamului nu este nicicând anacronică. Într-o lume tot mai secularizată în care nu vrem să vedem că adevărata criză este cea „lăuntrică”, a omului rupt de rădăcinile sale ce-l țineau într-un echilibru și într-o armonie cu Dumnezeu, cu semenii și cu el însuși, amintirea unor astfel de evenimente, ca cele pe care le subliniem astăzi, nu trebuie să rămână la nivelul unor simple evocări, ci să trezească conștiințele noastre mult prea amorțite în furtunoasa noastră alergătură

după utopica fericire pământească. Prin conștiințele noastre luminate de harul lui Dumnezeu va dăinui și conștiința neamului.

Trebuie să recuperăm acel naționalism care îmbogățește și deschide Adevăratul naționalism întemeindu-se pe realitatea eternă a neamului călăuzit de iubire și de luciditate nu se poate confunda nici cu populismul, nici cu șovinismul. Națiunile, spunea Părintele Stăniloae sunt după cuprinsul lor, eterne în Dumnezeu și El pe toate le vrea, dar păstrându-și fiecare specificul său. Adevăratul patriotism nu poate fi confiscat de nimeni, nici de persoane, nici de grupări, fie ele, politice sau de altă natură. El aparține ființei acestui neam și este firul neîntrerupt, alături de credință, ce unește pe cei dinainte cu cei ce vor urma. Numai prin ancorarea în Tradiție (care nu înseamnă nicidecum înțepenirea în trecut) nu putem păstra adevărata libertate, cea în Hristos. De aceea spunea atât de frumos Dan Puric: *„Crucificarea neamului românesc n-a însemnat moartea lui ci, în mod sublim, o reîntrupare hristică în acest neam. Dumnezeu ne-a ales, dincolo de alegerea istoriei criminale, ca să biruim prin suferința asumată. Moartea s-a apropiat de acest popor, înghițind tot ce se putea înghiți, dar nu a putut ucide eroii, martirii, sfinții”*.

Ori noi astăzi, tocmai evocarea unui astfel de sfânt vrem să o facem: Sfântul Sofronie de la Cioara, care a avut după cum se va vedea, o puternică influență chiar și în îndepărtatul comitat al Sătmarului, în lupta sa de redeșteptare a conștiinței naționale și de apărare a credinței ortodoxe în fața uniatismului impus cu forța de habsburgii catolici românilor ardeleni.

Dar mai întâi să vedem câteva amănunte din viața sa: se știe că s-a născut în satul Cioara din comitatul Alba având numele de botez Stan Popovici, cea ce rezultă că era din familie preoțească. Până în 1987 s-a susținut că a fost hirotonit în Țara Românească, dar din *“Conscripția comitatensă a clerului român din Alba de Jos, anul 1733”*, aflăm că a fost hirotonit la Arad, în anul 1728, de episcopul ortodox Vichentie Ioanovici. Prin anul 1750, rămas văduv, Popa Stan a trecut la Cozia unde a primit cinul monahal, luând numele Sofronie, numele patriarhului Ierusalimului, un înflăcărat apărător al ortodoxiei în veacul al XVIII-lea. Izgonit din schitul său din Plăișorul Cioarei în 1757, Cuviosul Sofronie petrece doi ani în locuri tainice, iar în 1759 apare cu titlul de vicar al mitropolitului din Carlovit în Ardeal, agitând împotriva “unirii” cu Roma în comitatul Hunedoara. În toamna anului 1757, Cuviosul Sofronie participă la adunarea de la Apold, prezidată de protopopul Ioan din Săliște cu care colabora în acțiunea de înfruntare a uniatismului. Proclamația “popii Sofronie” datată în 6 octombrie 1759 prin care “făcea cunoscut locuitorilor din Brad că regina a lăsat deplină libertate de a fi unit și neunit”, ajungând în mâna guvernului transilvănean, este trimisă în copie autorităților comitatului Hunedoara. Acestea reușesc să-l aresteze pe Cuviosul Sofronie în preajma Crăciunului din anul

1759 și să-l întemnițeze la Bobâlna. La 12 februarie 1760 este eliberat de vreo șase sute de țărani conduși de protopopul Ioan din Săliște. Cuviosul se stabilește în Zarand unde, potrivit raportului comitetului suprem, “amăgește poporul, dar nimeni nu se poate apropia de el, fiindcă românii îl apără în tot chipul”.

La 21 aprilie 1760, Cuviosul Sofronie intră în Zlatna, unde – conform celor scrise de protopopul unit din Alba Iulia – vorbește mulțimii, defăimând pe preoții și pe episcopul unit. În mai 1760, când nobilii unguri erau întruniți în conferința de primăvară la Deva, o delegație de români se prezintă cu un memoriu al țăranilor din comitatele Hunedoara, Alba și Zarand, în care se arată că sunt gata de a se achita de toate sarcinile față de principat, dar “*religia nu ne-o părăsim, până trăim. Toate neamurile își au legea lor... noi suntem prizonieri pentru legea noastră*”. Autorul acestui memoriu nu era altul decât Cuviosul Sofronie, care tocmai pentru păstrarea “legii” se ostenea în acel timp. La 12 mai 1760 în Abrud, de aici a plecat la Câmpeni, apoi la Cărpiniș. Prezențele Cuviosului Sofronie, cuvântările rostite și entuziasmul mulțimii pentru apărătorul legii străbune, au alertat autoritățile care au cerut ajutor militar fără de care “nu-i chip să rămânem între români”. În conferința ministerială din 3 iunie 1760, după ascultarea rapoartelor ce arătau cât de primejdioasă a devenit mișcarea condusă de Cuviosul Sofronie, cancelarul aulic Bethlen Gabor propune prinderea și omorârea Cuviosului Sofronie. Printr-o scrisoare trimisă la Sibiu în data de 16 iulie 1760, guvernatorul Kemeny Laszlo înștiințează pe cancelarul Bethlen Gabor că “*tumultul valahilor schismatici ia amploare pe zi ce trece, încât, dacă Înalta Curte nu găsește un remediu pentru curmarea acestuia, guvernul nu poate stinge acest foc răspândit printre ei*”.

Datorită acestei situații, guvernul și comanda militară a Transilvaniei dispun arestarea Cuviosului Sofronie. Misiunea a fost încredințată sublocotenentului Halmagy și cancelaristului Szakadathi care au fost trimiși la Deva cu îndrumare ca, dacă în timpul cât se află în acel oraș Sofronie va părăsi domeniul Zlatnei, să-l prindă “fără zgomot și tumult și să-l ducă la Oradea”. Arestarea Cuviosului Sofronie s-a reușit la 2 august 1760, la Abrud, în timpul unei înmormântări. Neputându-l duce la Oradea, conform ordinului, Halmagy se justifică guvernatorului că, dacă s-ar fi dus spre Oradea piereau cu toții deoarece a fost înștiințat că prin păduri numeroase cete i-ar fi tăiat calea. De aceea a fost nevoit să-l ducă la Zlatna, la porțile căreia fiind silit “de miile de români” să-l elibereze. Cuviosul Sofronie convoacă un sinod pentru zilele de 10 și 11 august 1760 la Zlatna, la care se întocmesc două memorii privind dreptul de a-și ține “legea”, de a avea episcop ortodox și de a fi eliberați cei închiși pentru “lege”. Prin “rescriptul imperial”, împărăteasa Maria Tereza îi acordă Cuviosului Sofronie un “salvconduct”, recunoscând că poporul român din Ardeal “a

fost tratat pentru religia sa cu moarte și alte pedepse sângeroase” și, în consecință, rânduiește o comisie pentru a face dreptate între uniți și neuniți.

Pentru a da Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania organizarea avută mai înainte de “unirea” cu Roma, Cuviosul Sofronie a convocat la Alba Iulia sinodul din 14 februarie 1761. Aceasta a însemnat “*triumful desăvârșit al ortodoxiei noastre, care a izbutit să scuture lanțurile robiei după șase decenii de suferințe grele și de lupte necurmăte*”. Deoarece mișcarea condusă de Cuviosul Sofronie de la Cioara a cuprins întreaga Transilvanie, în primăvara anului 1761 guvernatorul Kemeny raportează cancelariei aulice din Viena că “înnoirile și excesele lui Sofronie cresc zilnic și reclamă din zi în zi o atenție tot mai mare. Ni-e rușine că un asemenea om rău stăpânește guvernul și că lui i se îngăduie orice, fără să fie pedepsit, spre marea pierdere a serviciului crăiesc”, concluzionând că “această scânteie ce a izbucnit sub pretextul religiunii se va preface în foc mare”. Pentru a pune capăt unei asemenea stări, conferința ministerială din 12 martie 1761 hotărăște ca noul comandant al forțelor militare din Transilvania, generalul Adolf Bukow, să-și ia cât mai grabnic postul în primire, îndeplinind și sarcina de președinte al comisiei însărcinate cu cercetarea și înlăturarea cercurilor religioase din Ardeal.

Îndată după sosirea acestuia la Sibiu, la 5 aprilie 1761, s-a prezentat la el o delegație de patruzeci de români condusă de protopopul Ioan din Săliște, înmânându-i un memoriu prin care cereau încetarea persecuțiilor religioase, eliberarea celor închiși, numirea unui episcop ortodox, scutirea preoților ortodocși de contribuții, restituirea bisericilor luate de uniți și îngăduința pentru Cuviosul Sofronie de a predica în toată Transilvania. În memoriu se specifica: “*mai bine murim și părăsim țara, decât să suferim el prigonirea, căci noi l-am îndemnat și l-am înduplecat... să ne învețe legea noastră neunită*”. La 26 aprilie, în ziua de Paști, s-au prezentat iarăși sute de credincioși la Sibiu. Dionisie Novacovici noul episcop ortodox, sârb originar din Buda, sosit tocmai atunci, i-a îndemnat să se întoarcă acasă și să aștepte în liniște cele ce se vor hotărî cu privire la credința ortodoxă. La 1 mai 1761, Bukow îl invită pe Sofronie la Sibiu. Cuviosul, după ce mai întâi l-a vizitat pe vlădica Dionisie, s-a prezentat lui Bukow, care îl silește să semneze o proclamație către popor. Înțelegând că din acel moment orice acțiune nu mai are sorți de izbândă, Cuviosul Sofronie trece în Țara Românească. În august 1761 se afla la Râmnic, în casa episcopului Grigorie.

La 9 septembrie 1761 Bukow îl condamnă pe Cuviosul Sofronie la cinci ani muncă silnică, oferind și un premiu de 50 de galbeni pentru prinderea lui. Dar cea mai mare barbarie săvârșită de generalul Bukow a fost distrugerea a zeci de mănăstiri și schituri din Transilvania, cele din lemn fiind arse, iar cele din piatră și cărămidă fiind distruse cu tunurile. Această acțiune începută în vara anului 1761 a continuat și în anii următori. Mănăstirile Sâmbăta de Sus, Râmeț, cele din Țara Făgărașului, au

avut de suferit de pe urma zelului uniatist al lui Bukow. În felul acesta, practic, a încetat viața monahală ortodoxă din Transilvania. În 1764 Cuviosul Sofronie este așezat ca egumen al Schitului Robaia din Mușetești - Argeș, de către Nichifor Balomireanul ce conducea Mănăstirea Argeșului.

În ianuarie 1765 Cuviosul Sofronie se afla în Transilvania. Urmărit fiind în localitatea Almașu Mare - Alba, n-a putut fi prins deoarece “schimbându-și hainele călugărești... a reușit să dispară fără urme”. Într-un document din 10 iulie 1765, Cuviosul Sofronie este atestat ca egumen la Mănăstirea Vierași din Colibași - Argeș, fiind însărcinat cu supravegherea băjenarilor transilvăneni. În timpul războiului ruso-turc (1769-1774), Cuviosul Sofronie, împreună cu egumenul Damaschin al Argeșului, recrutează voluntari pentru alungarea turcilor din București. Cuviosul Sofronie ajunge arhimandrit la Curtea de Argeș de unde îi scrie lui Dumitrache Pană la Sibiu, propunându-i o întâlnire la Mănăstirea Berislăvești - Vâlcea. Moaște ale Cuviosului Sofronie nu se cunosc. Conform unui studiu recent, se exclude posibilitatea înhumării sale la Curtea de Argeș deoarece o “veche tradiție permitea îngroparea în acest lăcaș numai a rudelor ctitorului Neagoe Basarab”.

Mișcarea lui Sofronie - nu întâmplător am numit-o așa, fiindcă deși mișcarea se leagă de el și îi poartă numele, nu putem trece cu vederea liniile ei divergente ce s-au manifestat între atitudinea echivocă a lui Sofronie, poziția țărănimii și a lui Dionisie Novacovici, episcopul sârb de la Buda. În cadrul aceleiași mișcări remarcăm tendințe diferite. Totuși, la urma urmei, figura lui Sofronie a fost dominantă, el este prezent în tratativele și rapoartele guvernului transilvănean și ale generalului Bucow, pe el îl urmează țărăimea și îl susține în acțiunile lui de restabilire a ortodoxiei. Se pune întrebarea dacă Sofronie a fost sau nu un conducător al țărănimii. Până la un anumit punct putem spune ca da. Atunci când Sofronie bate în retragere, în fața proporțiilor la care ajunsese mișcarea, țărăimea își face singură dreptate. Sofronie ajunsese la un moment dat „*un adevărat stăpân al unei părți din Transilvania*”, al unor categorii sociale, dar călugărul nu a speculat această nouă situație, el va înclina spre o atitudine conciliatorie, de retractare, de limitare a acțiunilor în cadru strict confesional. Din acest moment Sofronie încetează de a mai fi un conducător al aspirațiilor maselor. De altfel, Sofronie nu era atât reprezentant al țăranilor, cât mai ales al bisericii. Obiectivele sale îl făceau să oscileze între acțiune și împăcare. Desigur, poporul a mers alături de Sofronie, l-a susținut în acțiunea lui de restabilire a ortodoxiei, dar și-a urmat calea singur atunci când conducătorul a bătut în retragere. Prin aderarea la Unire, clerul a dobândit de drept o situație privilegiată, scăpa de iobăgie. Mai mult, unii preoți uniți ajungeau să dispună de sesii parohiale, de fânețe și mori, alții, destul de numeroși, reușeau să dobândească titluri și proprietăți nobiliare, credincioșii lor rămânând însă în inumană condiție socială de țărani - de aici furia împotriva preoților uniți. Cu toată

atitudinea echivocă a lui Sofronie, numele lui s-a împletit în conștiința iobagilor cu cauza țăranilor. Deși dispăruse de mult din țară, în numele lui tot mai circulau acte, așa-numitele „scrisori sofroniene”.

Prin toamna anului 1760, autoritățile comitatului Satu Mare intră în alertă, trimițând forurilor centrale un raport în care se arăta că doi sacerdoți valahi, Sofronie și George, începând cu târgul Abrud din Ardeal au pornit o puternică acțiune propagandistică printre credincioșii uniți pe care i-au convins să treacă la credința ”grecească” și să-și repudieze preoții, că unul dintre ”agenții” acestei mișcări este preotul Gavrilă Papp din Cig care a trimis mai multe scrisori în satele din jur și nu numai, convocând o mare adunare la Santău. Potrivit raportului, la această adunare au participat 300 de credincioși veniți din 32 de localități, în fața cărora preotul a citit o scrisoare a lui Sofronie, care, făcând referire la decretul de toleranță al Mariei Tereza, îi îndemna să revină la credința și la ”legea strămoșească”. Asemenea scrisori sunt trimise mai multor parohii din comitat dar și în Oaș, Maramureș și Szabolcs, convocând adunări populare la Corni, Gârdani, Săsar, Craidorolț, unde credincioșilor li se arăta că de ”binefacerile” unirii nu s-au bucurat decât preoții, că ritul s-a înstrăinat, căpătând obiceiuri papistașe.

Pericolul propagării rapide a mișcări de revenire la ortodoxie și de alungare a preoților uniți a făcut ca autoritățile conduse de contele Antal Károlyi să reacționeze, arestându-i pe răsculați și repunându-i pe clericii alungați înapoi în parohiile lor. În primăvara anului 1761 episcopul Olsavszky de Mukacevo convoacă la Carei pe toți preoții și primarii satelor românești pe care-i obligă să semneze o declarație de supunere și de ”fidelitate”, fapt repetat după câteva luni, când au participat mult mai mulți delegați, din patru protopopiate (Satu Mare, Borlești, Baia Mare și Oaș), astfel încât episcopul putea să fie de acum liniștit: lucrurile reveniseră la starea ”normală”. Având concursul necondiționat al autorităților locale și a celor imperiale, unirea cu Roma avea să se dezvolte în părțile sătmărene netulburată, dar nu întotdeauna în favoarea românilor, devenind în unele cazuri un instrument de deznaționalizare și de maghiarizare, cu grave consecințe ce se pot observa până în zilele noastre.

Dar, contrar tuturor rapoartelor episcopilor ruteni și a intenselor acțiuni de reprimare a ”schismaticilor”, în comitat au continuat să existe credincioși ortodocși, izolați, sau în grupuri mici, chiar dacă nu ni s-au păstrat dovezi scrise suficiente și ne bazăm această afirmație în primul rând datorită așezării geografice. Astfel, frontierele diocezei unite nu mai coincideau cu cele geografice, erau extrem de mobile atunci când nu întâlneau opoziție prea mare, fiind relevantă acțiunea de convertire asupra Maramureșului mai ales după dispariția episcopilor Iosif Stoica și Dositei Teodorovici dar a putut fi observat și fenomenul opus, de ”înghețare” a acestor frontiere, ca în cazul Bihorului, unde episcopul ortodox al Aradului, recunoscut de Viena, era extrem de activ, întinzându-și jurisdicția neoficial și peste satele sătmărene

din această margine de comitat, dar trebuie remarcat faptul că pe la 1730 în Bihor s-a creat episcopia greco-catolică de Oradea.

În părțile sătmărene nu a existat o opoziție ortodoxă organizată în afară de episodul protopopului Gavril Papp, din cauza lipsei unei episcopii tutelare, chiar dacă pe la mănăstirile de la Santău și Cuța trecuseră unii ierarhi itineranți. Datorită acestui fapt, episcopii uniți de la Mukacevo și-au putut adjudeca clerul și parohiile românești și rutene cu mult mai mare ușurință ca în alte părți, bineînțeles, ajutați de autoritățile centrale și uneori și de cele locale.

Faptul că în comitatul Sătmarului s-au luat niște măsuri extreme de către comitele Károlyi, care i-a rugat și pe omologii săi din comitatele vecine să "ermetizeze" granițele pentru nu trece nici vreun reprezentant al răsculaților, ne face să ne punem întrebarea dacă nu cumva a fost vorba de ceva mai mult decât simple scrisori care au circulat pe la preoți și credincioși. Deși nu ni s-au păstrat nici măcar epistolele sofroniene, nu credem că ne hazardăm în a specula că prin comitat au trecut chiar delegați de-ai Cuviosului, deoarece nu ne putem explica reacția atât de fermă a autorităților, dar și izbucnirea a numeroase mișcări antiunire chiar și mai departe, în parohii din Ungaria de Nord.

În speranța găsirii de noi documente care să ne dea mai multe amănunte despre impactul mișcării lui Sofronie pe meleagurile sătmărene, considerăm că merită să ne amintim de figura și credincioșia lui luminoasă, deoarece a fost inițiatorul celei mai importante revolte contra uniaticismului în Transilvania, ca rezultat a aproape șase decenii de umilințe îndurate de românii ortodocși din Transilvania, atât din partea autorităților străine habsburgice, cât și din partea ierarhiei unite.

BIBLOGRAFIE SELECTIVĂ

1. **BODOGAE, Teodor** - *Sfinții Români și apărători ai Legii strămoșești, Cuviosul Sofronie de la Cioara*, București, 1987
2. **BOLOGA, Petru**, *Fragmente din istoria Episcopiei Sătmarului*, în *Calendar vestitor și povățuitor al creștinilor din Maramureș și Sătmar pe anii 1991-1992*, Ed. Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, Baia Mare, 1991
3. **CIOBANU, Vasile**, *Statistica românilor ardeleni din anii 1760-1762*, în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, III, 1924-1925, Cluj, 1926
4. **CIUBOTĂ, Viorel**, *O conscripție a localităților cu peste 1000 de suflete în Episcopia de Mukacevo*, în rev. *Candela Sătmarului*, an II, nr.1(23), 2011

5. **DOBOȘI, Anton**, *Din istoria Sătmarului*, Ed. Presa Liberă, Satu Mare, 1937
6. **FERENȚIU, Augustin**, *Istoria Bisericii Greco-Catolice Române din Sătmar. Conferință ocazională*, Tiparul Concesionari Presa Liberă, Satu-Mare, 1933
7. **FILIPAȘCU, Alexandru**, *Istoria Maramureșului*, Ed. Gutinul Baia Mare, 1997
8. **GHITTA, V.**, *Un popor superstițios, cu adevărat distinct, în Identitate și alteritate. Studii de imagologie*, Ed. Presa Universitară Clujană, 1998
9. **Idem**, *Nașterea unei biserici. Biserica greco-catolică din Sătmar în primul ei secol de existență (1667-1761)*, Presa Universitară Clujeană, 2001, Cluj Napoca
10. **HOSU, Valer** - *Mișcarea lui Sofronie în Chioar, în Îndrumător Bisericesc*, Cluj-Napoca, 1987
11. **LUPAȘ, Ioan**, *Istoria bisericească a românilor ardeleni*, Ediția a II-a, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1995
12. **LUPȘA, Ștefan**, *Vechea episcopie a Sătmarului*, în *BOR*, București, LVI, nr. 5-6, 1938
13. **MĂRCUȘ, Ștefan**, *Din trecutul Sătmarului*, Baia Mare, 1938
14. **MUREȘAN, Florea** - *Grai și Suflet românesc*, Cluj - Napoca, 1997
15. **PĂCURARIU, Mircea**, *Istoria Bisericii Românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, Cluj-Napoca, 1992
16. **Idem**, *Uniația. Pagini din istoria B.O.R. din Transilvania*, Ed. Vox, Satu-Mare, 1991
17. **PRODAN, David** - *Supplex Libellus Valachorum*, București, 1967
18. **PURIC, Dan**, *Omul Frumos*, Ed. Dan Puric, București, 2009
19. **RADOSAV, Doru**, *Carte și societate în Nord-Vestul Transilvaniei*, Ed. Fundației Culturale Cele Trei Crișuri, Oradea, 1995
20. **ROȘU, Titus L.**, *Despre o Episcopie românească a Sătmarului. Legăturile cu Moldova în secolul al XVII-lea*, în *Beiușul*, II, nr. 4/22 ianuarie, Beiuș, 1944
21. **SOMEȘAN, Maria**, *Începuturile Bisericii Române Unite cu Roma*, Ed. All, București, 1999
22. **STĂNILOAE, Dumitru**, *Uniatismul din Transilvania, încercare de dezmembrare a poporului român*, București, 1973
23. **SZILAGYI, Levente**, *Identitatea greco-catolicilor în zona de frontieră româno-maghiaro-ucraineană. În Relații româno-ucrainene. Istorie și contemporaneitate*, Ed. Presa Universitară Clujană, Cluj Napoca-Satu Mare, 2007

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

24. ȘESAN, Milan - *Sfinții români*, în *Îndrumător Pastoral*, Episcopia Alba Iulia, 1978

Pr. Doru Lostun – Parohia "Sf. Arhangheli" Satu Mare

Pr. Sandu Sabou – Parohia "Sf. Dimitrie" Satu Mare

Comunicat al Societății cultural-patriotice “Avram Iancu” din România

Prin toată activitatea noastră ca asociație culturală, am militat pentru respectarea și apărarea legilor României, pentru apărarea suveranității naționale și a integrității teritoriale pentru apărarea și promovarea drepturilor proprietăților fundamentale ale omului în lumina și spiritul legislației europene, în vigoare.

Ne străduim de aproape 20 de ani să cultivăm și să răspândim în rândul românilor, ca societate a moșilor și a simpatizanților acestora, ideologia promovată de înaintașii noștri al căror stindard l-a constituit personalitatea ilustrului Avram Iancu. Cu mijloacele modeste ale asociației noastre naționale am fost și vom fi mereu alături de toți cei care au puterea să decidă îmbunătățirea calității vieții românilor.

Acesta era și ultimul dor al Crăișorului Iancu „*de a-și vedea națiunea sa fericită*”, căci vorbele șoptite de Horea și Iancu noi le auzim și azi peste Detunatele Apusenilor, călătorind în timp, din generație în generație, vorbe clare, aspre, singuratece, în slava lor.

În 15 martie 2011, am aflat cu stupeoare de la televizor că „*Avram Iancu a fost spânzurat*” la Miercurea Ciuc, în piața publică.

Nimeni nu va putea șterge memoria Crăișorului Avram Iancu, iubit de moși și respectat de toți românii, ba chiar și de unii unguri care au citit în el dorul de dreptate și libertate pentru toate popoarele asupra.

Societatea Cultural Patriotică „Avram Iancu” din România cu sediul în Cluj Napoca, având filiale în marile orașe ale țării și în cele mai importante localități ale Munților Apuseni, protestează cu vehemență împotriva acțiunilor criminale ale extremiștilor maghiari din Transilvania care au avut loc în 15 martie 2011, când individul Csibi Bârna, unul dintre liderii grupării extremiste „Garda Secuiască” și funcționar public în cadrul Direcției de Finanțe Publice Harghita, a organizat un spectacol în care o păpușă din paie, cu chipul lui Avram Iancu, a fost „judecată” și „condamnată la moarte”, prin „spânzurare”, de către un „tribunal”, sub acuzațiile de crimă și genocid împotriva umanității. (Detalii și sursă: <http://www.antena3.ro/romania/papusa-ce-il-reprezinta-pe-avram-iancu-spanzurata-la-miercurea-ciuc-120663.html>)

Prin acest act reprobabil, de o mișelie nemaipomenită, iredentismul maghiar a atins punctul culminant al acțiunilor sale dușmănoase la adresa românilor, pe care le promovează cu asiduitate din 1990 și până în prezent.

După ce le-au ridicat statui, în Ardeal, unor criminali de război unguri (vezi cazul Wass Albert), după ce au reamplasat la Arad Monumentul celor 13 Generali vinovați de genocide contra românilor la 1848-1849, după ce au depus coroane de doliu cu ocazia Zilei Naționale a României, au ajuns să pună în spânzurătoare pe eroul nostru național, Sfânt al neamului românesc, Avram Iancu.

Aceste acțiuni provocatoare și vădit dușmănoase la adresa noastră, a românilor, în propria noastră țară, trebuie să primească o replică pe măsură.

Ne adresăm instituțiilor naționale de specialitate ale României să se autosesizeze în legătură cu acest fapt amintit și să facă demersurile necesare pentru *pedepsirea severă a celor vinovați*.

Reamintim Președintelui României și Primului Ministru al Guvernului Român, că poporul român, așteaptă explicații directe de la Domniile lor, în legătură cu astfel de manifestări iredentiste maghiare.

Îi rugăm, pe aceștia, să ne dea o explicație și în legătură cu intonarea imnului statului ungar înaintea imnului României cu ocazia Congresului UDMR ce a avut loc recent la Oradea.

Îi rugăm pe toți românii cu dragoste de neam și țară să fie alături de noi și în continuare și să ne întâlnim în gândul cel bun la Vidra și Câmpeni, la Detunate ori pe Muntele Găina, la Abrud și la Țebea, peste tot unde moșii își dau întâlnire cu istoria.

Conducerea Societății Cultural-Patriotice „Avram Iancu” din România
Președinte, prof. Victor BERCEA
Președinte Filiala Baia Mare, Ioan TUHUȚIU

„Graiul MM” nr. 6389 din 18. 03. 2011, p. 16.

L-au spânzurat pe Avram Iancu. Cine urmează?

De la sfârșitul anului '89 și până în prezent, asistăm la o ascensiune fără precedent a șovinismului și iredentismului unguresc pe teritoriul României. Încă din prima zi (22 decembrie), când s-a dat liber la agresiuni și crime, ungurii au trecut la implementarea programului lor pe reprezentanții autorităților din zona Har-Cov, în primul rând pe milițieni, securiști, militari. Apoi au trecut și la românii de rând, Mihai Cofariu fiind doar un exemplu. Atrocitățile din zilele acelea par decupate din paginile istoriei medievale timpurii.

Pentru că în secolul XX nu s-a prea văzut să decapitezi un ofițer, să-i scoți ochii și apoi să joci fotbal cu căpățâna lui. Nici să-l spânzuri pe ofițerul băimărean Mircea Buie în centrul orașului Odorheiu Secuiesc și numai Dumnezeu să-l salveze rupând creanga copacului de care l-au agățat. Apoi, după martie '90, a început să se pună în practică planul diabolic al liderilor UDMR pe care l-au împărțit în gări și etape precise. Un plan minuțios întocmit, de la care nu s-au abătut niciodată, cel mult l-au întârziat pentru că nu erau îndeplinite toate condițiile interne și internaționale. Și, uite așa, s-a ajuns ca ungurii din România să poarte doliu de ziua noastră națională, să intoneze imnul Ungariei pe teritoriul nostru în orice împrejurare, parlamentarii români sărbătorească 15 martie având zi liberă, autonomia culturală este deja o împlinire, iar cea teritorială e pe drum, europarlamentarii, primarii și președinții de Consilii Județene din România au primit cetățenia maghiară și declară că este cel mai important eveniment din viața lor, contestarea Tratatului de la Trianon oriunde și oricând a devenit o practică curentă la orice nivel, se luptă pentru euroregiuni, legea minorităților e ca și asumată de Guvernul condus de un premier imbecil, criminalii unguri din decembrie '89 au fost eliberați în regim de urgență și o duc boierește în Ungaria, iar acum s-a dat startul oficial de ponegrire a simbolurilor noastre naționale.

Statul, român nu mai are nicio putere, toate lichelele care l-au guvernat n-au făcut nimic altceva decât să se lase șantajate de UDMR pentru a se menține cât mai mult la putere. Situația pare scăpată total de sub control, pericolul divizării României a devenit aproape o certitudine, fiind doar o chestiune de timp. Interesant, poate cel mai mârșav atac la simbolurile noastre naționale din ultimii 20 de ani, nu s-a bucurat de prea mare interes din partea presei. Cea aservită puterii a tăcut la ordin ca nu cumva să se supere Kelemen Hunor, cea golănească e ocupată cu divorțul lui Iri și Moni, iar cealaltă despică în microni cutremurul și tsunami-ul din Japonia. Este infantil să ne întrebăm ce vor de fapt ungurii din România. Ei știu foarte bine, numai noi ne prefacem că nu ne pândește niciun pericol. Deocamdată au ajuns la Avram

Iancu, simbolul Ardealului românesc. Nu susțin că, în contrapartidă, românii ar trebui să-l spânzure pe Laszlo Tokes și alți câțiva dezaxați actuali. Dar cred că oricând se poate ajunge la așa ceva. Nu mai este nicio îndoială că românii majoritari sunt provocați prin toate mijloacele și metodele să răspundă, să facă gesturi necugetate de care să profite apoi iredentiștii. Cel mai mare rău pe care l-ar putea face românii țării lor ar fi să răspundă provocărilor. Amintiți-vă de Kosovo și nu mai spuneți că niciodată la noi nu se poate întâmpla așa ceva. Așa am gândit și eu, iar evenimentele din ultimii anii m-au convins că sunt un mare naiv. Ba da, se poate să ne trezim în orice moment cu o enclavă ungurească în Har-Cov.

Soluții pentru împiedicarea acestui dezastru nu prea avem, atâta vreme cât gunoaiile politice, indiferent de coloratură, joacă la cacealma viitorul nației române, milogindu-se și căciulindu-se în fața reprezentanților partidelor ungurești.

Nouă nu ne rămâne decât să așteptăm să vedem cine urmează după Avram Iancu. C-așa-i românul mioritic, răbdător, blajin, indiferent și prost cum nu s-a mai văzut pe pământul ăsta.

Grigore CIASCAI

Informația zilei nr. 2887 din 17. 03. 2011, p. 15

Prin Senat a trecut o lege ciudată

Cine știe că în 10 februarie 2011 a trecut prin Senatul României proiectul Legii unei noi regionalizări a României. Pus pe masă la insistențele UDMR. Opoziția chiar ațipise, condiție jalnică și dăunătoare pentru istorie. Știind că istoria funcționează cu termene lungi. Ceea ce astăzi poate părea un joc politic, mâine poate deveni o dramă națională.

În editorialul de ieri deplângeam alungarea istoricilor stăpâni pe știința lor din Universități, deoarece noua lege a Educației îi socotește prea bătrâni la 65 de ani. Una dintre cele mai barbare jigniri aduse unor savanți, membri ai Academiei Române. O epurare cu mânuși democratice, între timp se strecoară printre divorțuri mondene și delapidatori de marcă legi care nu se explică poporului. Da, aici nu mă joc cu cuvintele. Și mă folosesc de rigoarea academicianului Dinu C. Giurescu (și el pe lista alungaților) unul dintre marii noștri istorici care a comentat la o emisiune televizată (Radu Tudor) îngrijorarea față de proiectul Legii 315 din 2004.

Ce are ciudat această lege, trecută prin Senatul României, și circulă în regim de samizdat? Spune distinsul istoric: „*Regionalizarea marca UDMR, urmărește clar desprinderea părții de nord și nord vest a Transilvaniei, cu o suprafață de 50.000 de kilometri pătrați, de sub suveranitatea statului român*”. Dacă afirmația ar fi venit din zona politică o tratăm ca pe o gogoasă electorală, o exagerare cu care ne-am obișnuit. Dar ea vine din partea unui istoric care nu se joacă de-a țara în bumbi. Chestiunea are elaborare europeană. Regulamentul Parlamentului European, Consiliul Europei, Guvernul Român și Parlamentul au aprobat numita lege privind dezvoltarea regională stabilind opt regiuni de dezvoltare și păstrând împărțirea pe județe. Numai că prin 2009, senatorii și deputații UDMR au înaintat Senatului o propunere legislativă nouă care prevede promovarea a 16 regiuni și 5 macroregiuni de dezvoltare. Denumirea de județ dispăre. Cele 16 regiuni ar fi o fază intermediară, cu o durată de 3 ani, spre cele cinci macroregiuni care ar trebui să existe în 2013, în viziunea udemeristă. Istoricul Dinu C. Giurescu observă că se vrea reactualizarea Regiunii autonome maghiare (una dintre cele 16 regiuni) iar Macroregiunea de Nord (unde intră și Maramureșul) este trasată pe aceeași graniță cu cea atribuită Ungariei prin Dictatul de la Viena din 1940.

Să fie o simplă coincidență?, se întreabă academicianul Giurescu. Credem că nu se va ajunge aici dacă românii vor reacționa pentru apărarea identității lor, respectând în același timp preceptele Uniunii Europene. Ciudat ni se pare că o propunere extrem de controversată a trecut prin Senat fără să fi avut nici un fel de

***Ortodoxia maramureșeană* Anul XVI, Nr. 16 / 2011**

dezbateri publică. Mai ales că este vorba de o problemă națională. Care ne privește în primul rând pe noi, românii de rând. Unde sunt politicienii români?

S-a uitat de democrație, domnilor? Noi vom mai scrie despre această lege ciudată.

Gheorghe PÂRJA

„Graiul MM” nr. 6423 din 28 aprilie 2011 p. 1

O formidabilă lecție despre viață

Fără niciun comentariu reproduc un text scris de regretatul Octavian Paler, o extraordinară lecție de și despre viață. „*Paradoxul vremurilor noastre în istorie este că avem clădiri mai mari, dar suflete mai mici, autostrăzi mai largi, dar minți mai înguste. Cheltuim mai mult, dar avem mai puțin, cumpărăm mai mult, dar ne bucurăm mai puțin. Avem case mai mari, dar familii mai mici. Avem mai multe accesorii, dar mai puțin timp, avem mai multe funcții, dar mai puțină minte, mai multe cunoștințe, dar mai puțină judecată, mai mulți experți și totuși mai multe probleme, mai multă medicină, dar mai puțină sănătate. Bem prea mult, fumăm prea mult, cheltuim prea nesăbuiți râdem prea puțin, conducem prea repede, ne enervăm prea tare. Ne culcăm prea târziu, ne sculăm prea obosiți. Citim prea puțin, ne uităm prea mult la televizor și ne rugăm prea rar. Ne-am multiplicat averile, dar ne-am redus valorile. Vorbim prea mult, iubim prea rar și urâm prea des. Am învățat cum să ne câștigăm existența, dar nu cum să ne facem o viață. Am adăugat ani vieții și nu viața anilor. Am ajuns până la lună și înapoi, dar avem probleme când trebuie să traversăm strada să facem cunoștință cu un vecin. Am cucerit spațiul cosmic, dar nu și pe cel interior. Am făcut lucruri mai mari, dar nu și mai bune. Am curățat aerul, dar am poluat solul. Am cucerit atomul, dar nu și prejudecățile noastre. Scriem mai mult, dar învățăm mai puțin. Plănuim mai multe, dar realizăm mai puține. Am învățat să ne grăbim, dar nu și să așteptăm. Acestea sunt vremurile fast-food-urilor și digestiei încete, oamenilor mari și caracterelor meschine, profiturilor rapide și relațiilor superficiale. Acestea sunt vremurile în care avem două venituri, dar mai multe divorțuri, case mai frumoase, dar cămine destrămate. Avem excursii rapide, scutece de unică folosință, moralitate de doi bani, aventuri de-o noapte, corpuri supraponderale și pastile care îți induc orice stare, de la bucurie, la liniște și la moarte. Sunt niște vremuri în care sunt prea multe vitrine, dar nimic în interior. Amintește-ți să-ți petreci timp cu persoanele iubite, pentru că nu vor fi lângă tine o eternitate. Amintește-ți să spui o vorbă bună copilului care te veneratează, pentru că acel copil va crește curând și va pleca de lângă tine. Amintește-ți să-l îmbrățișezi cu dragoste pe cel de lângă tine, pentru că aceasta este singura comoară pe care o poți oferi cu inima și nu te costă nimic. Amintește-ți să-i ții pe cei dragi de mână și să prețuiești acel moment pentru că într-o zi acea persoană nu va mai fi lângă tine. Fă-ți timp să iubești, fă-ți timp să vorbești, fă-ți timp să împărtășești gândurile prețioase pe care le ai”.*

Grigore CIASCAI

„Informația zilei de MM” anul X, nr. 2891 din 22. 03. 2011, p. 15.

PROSTITUȚIA – sclavie sexuală sau o practică degradantă a ființei umane

Nici ce te mai miri ce preocupări și interese majore au unii dintre aleșii și reprezentanții de frunte ai neamului, desemnați să ne reprezinte în sfatul țării...

Azi, când, familia, această primordială și nobilă instituție umană pe care Dumnezeu a așezat-o la temelia vieții sociale, pe care a reabilitat-o și restaurat-o prin venirea Fiului Său în lume, pe care a înălțat-o și promovat-o prin Biserica Sa, sfințind-o și consolidând-o prin Sf. Taine de aproape douăzeci de veacuri și care a asigurat pacea, liniștea și armonia lumii civilizate producând valori inestimabile pentru umanitate, se află astăzi în fața unor grave și multiple amenințări, periclitându-i însăși structura ei ontologică, ne confruntăm cu o realitate sumbră.

Un raport publicat anii trecuți de Parlamentul European arată că în statele din Uniunea Europeană, la fiecare 30 de secunde se destramă o căsnicie și se produce un avort. De aceea Parlamentul European avertizează că viața de familie din Europa este în pragul unui colaps. Nici la nivelul țării noastre lucrurile nu stau mai bine.

Factorii care contribuie la această destabilizare sunt, desigur și cei economici și sociali (greutăți financiare, șomaj, obligația de a trăi și munci departe de familie), dar în special criza morală declanșată în urma secularizării (laicism, libertinaj, pornografie, dezordini erotice ridicate la rang de normalitate, prostituție, divorț, droguri, etc...).

Păcatul cel mai periculos care atentează la subminarea și destabilizarea familiei este desfrâul. În primul rând, el întunecă mintea sau discernământul omului, făcându-l pe acesta să-și piardă demnitatea și responsabilitatea, care, automat duc la destrămarea familiei. Patima desfrânării a fost dintotdeauna principala cauză a degradării ființei umane: motiv de boală, neînțelegeri, violență și crimă, dar astăzi a ajuns la cote alarmante și a luat forme aberante.

Expresia cea mai elocventă a autonomismului și hedonismului omului contemporan este erotismul sau secularismul nud. Sexul este produsul numărul unu al lumii de azi. Astăzi totul este dirijat și canalizat spre propagarea desfrâului. Această nouă idolatrie a instaurat cultul plăcerii, repudiind morala și religia ca pe niște obstacole în calea ei. Astăzi dezmățul sau destrăbălarea este ridicată la rang de vedetă și postată pe soclul de aur în societatea contemporană.

Consecințele desfrânării sunt incalculabile. Păcatul desfrâului este un virus deosebit de grav. Cel puțin trei sunt consecințele săvârșirii acestui păcat: întunecarea discernământului moral, pierderea demnității și spectrul cel mai larg al dezastrului

este asupra destrămării familiilor și îndeosebi a copiilor care poartă pe nedrept această dramă a iresponsabilității părinților lor.

Traumele la care este supusă familia în lumea contemporană sunt multiple și violente. Ele atentează și subminează grav tocmai temelia societății umane, a umanului în structura lui esențială, pentru că omul, înafara familiei sau într-o familie dezmembrată și tracasată de racilele hedonismului cade iremediabil din însăși esența a ceea ce-i definește poziția și statutul lui specific.

Iată de ce intervenția patriarhului Daniel și a Sf. Sinod al B.O.R. de a declara și dedica anul acesta al botezului și familiei este deosebit de oportună și benefică. În acest context este de-a dreptul penibil și scandalos ca parlamentarii sau aleșii țării să aibă preocuparea principală de a impune „anul prostituției” prin legalizarea celei mai dezonorante ocupații.

În anul 2002 Parlamentul României a mai încercat să pună în atenție o astfel de practică nesăbuită. Atunci Patriarhia Română a intervenit prin redactarea și difuzarea în rândul parlamentarilor a unei lucrări intitulată „Legiferarea prostituției, o lege a fărădelegii”, în 64 de pagini, coordonată de Î.P.S. Teofan mitropolitul Olteniei de atunci, actualmente al Moldovei și Bucovinei.

Spicuim, în continuare, câteva idei din această broșură care subliniază că prin legalizarea prostituției se repune în valoare o viziune păgână asupra omului în general și discreditarea feminității în special, acreditându-se ideea că ființa umană este un obiect nu subiect sau persoană (pag. 7). „Datoria legii este de a apăra viața, în timp ce legalizarea prostituției promovează promiscuitatea, risipind energiile vitale ale unui popor” (pag. 13).

Ideea vehiculată de adepții acestei practici ca „un rău necesar” este, de fapt, marea derută, fiind în realitate, expresia unei stări de descompunere morală, de traficare a vieții sexuale, un comerț realizat cu propriul corp, o faptă incompatibilă cu regulile de conviețuire socială (pag. 34). „Prostituția face parte din categoria vânzării propriului trup și ca atare, se află în vecinătatea imediată a sclaviei” (prof. univ. Ilie Bădescu, pag. 40). „Actul prostituției nu este nici pe departe expresia liberei dispunerii de propriul corp ci, mai degrabă expresia unui drept suspendat. Acest tip de libertinaj își are prototipul în robia cea mai flagrantă pe care o societate o poate provoca ființei omenești și anume sclavia” (ibid. pag. 41). „...legiferarea prostituției se numără printre pârgurile semibarbariei, neavând nimic de-a face nici cu libertatea, nici cu civilizația, nici cu condiția umană însăși” (ibid. pag. 44).

Cei care susțin legiferarea prostituției își argumentează medical demersul, motivând că instituționalizarea prostituției ar înlesni profilaxia și tratamentul BTS (bolilor cu transmitere sexuală), ceea ce este un fals.

Statisticile demonstrează că legiferarea prostituției nu reduce numărul de cazuri de boli venerice. Studiile de sănătate publică arată că în țările unde prostituția este legiferată există tot timpul o rețea paralelă de prostituție neoficială, adică nesupravegheată. Majoritatea prostituatelor recurg după „înrolarea” în bordel și la droguri, ceea ce crește considerabil frecvența HIV. Majoritatea celor ce recurg la această ocupație au o bogată patologie genetică. O documentare medicală făcută în anul 2000 relevă într-un număr de 64 de studii realizate pe loturi de prostituate că acestea dețin o patologie crescândă (pag. 60-61).

Iată de ce în SUA prostituția este interzisă în marea majoritate a statelor americane, cu excepția a două sau trei dintre ele, ale căror orașe își fac din industria plăcerilor una din sursele principale de venituri. O situație înjositor de degradantă a civilizației umane. În realitate costurile și consecințele nefaste ale prostituției sunt incalculabil mai mari decât câștigurile, chiar sub aspect material și cu atât mai mult spiritual.

Biata noastră Românie, după atâtea traume și încercări chinuitoare de a depăși starea de tranziție, îngenuncheată de tăvălugul recesiunii și a crizei economice prin care trece asta-i mai lipsește: Prostituția! și totul ar deveni o țară de vis. Halal gândire! a la Prigoană și a celor de țepa lui!

**Pr. lect. univ. dr.
Vasile BORCA**

Zilele culturale „Monahul Nicolae Delarohia”

În perioada 19-30 iulie 2011 s-a desfășurat cea de-a 13-a ediție a zilelor culturale N. Steinhardt (Monahul Nicolae Delarohia).

Între 19 și 29 iulie a avut loc la Mănăstirea Rohița, Școala de pictură a grupului de iconari „Sfântul Ioan Damaschin”, coordonată de către pictorul Sorin Albu, asistent la Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca. Vineri, 29 iulie, de la orele 13,00 la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia, a avut loc ședința de lucru a Colectivului redacțional care lucrează la Integrala N. Steinhardt format din: conf. univ. dr. Florian Roatiș, pr. conf. univ. dr. Ștefan Iloaie, lect. univ. dr. George Ardeleanu, arhim. dr. Macarie Motogna și dl. Adrian Șerban director editorial al Editurii Polirom, pentru a stabili care sunt cărțile ce vor apărea în anul 2012, iar acestea sunt: *Incertitudini literare, Prin alții spre sine și Monologul polifonic*.

Au fost stabilite mai multe evenimente ce se vor desfășura în cursul anului 2012 când va fi centenarul N. Steinhardt; va apărea un număr special Steinhardt al Revistei Tabor, unul al Revistei Familia Română, un volum Evocări, precum și mai multe simpozioane și colocvii în memoria Monahului Nicolae Delarohia. Apoi, de la orele 18,00 a fost săvârșită slujba Vecerniei, în continuare în cimitirul mănăstirii Rohia a avut loc slujba Parastasului de pomenire pentru Părintele Nicolae, oficiată de către Înaltpreasfințitul Părinte ANDREI Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Preasfințitul Justin Sigheteanul arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului. Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit a rostit și un cuvânt de comemorare a Monahului Delarohia. În liniștea serii, de la orele 20,00, la Mănăstirea Rohița a avut loc masa rotundă cu tema „Suferința și fericirea: două căi de cunoaștere. Lecția lui N. Steinhardt”, la care au participat: Membrii Fundației „N. Steinhardt”, Grupul de iconari „Sfântul Ioan Damaschin”, foști prieteni, apropiați ai Părintelui Nicolae și invitați. Lucrările au fost moderate de către domnul Florian Roatiș, vicepreședinte al Fundației N. Steinhardt.

Sâmbătă, 30 iulie, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, de la orele 11,00 a avut loc vernisajul expoziției de icoane realizate în cadrul taberei de vară. Au fost lansate cărțile: 1. *Eseu despre o concepție catolică asupra iudaismului. Iluzii și realitățile evreiești*; 2. *Geo Bogza un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnității, Exuberanței și Patetismului*; 3. *Escalare în timp și spațiu*, din cadrul *Integralei N. Steinhardt*. Până acum au fost editate primele 10 volume din cadrul Operei Integrale N. Steinhardt.

***Ortodoxia maramureșeană* Anul XVI, Nr. 16 / 2011**

Tot cu această ocazie au mai fost lansate și cărțile: „*Transfigurare*”, autor Virgil Bulat fost Vicepreședinte al Fundației N. Steinhardt și „*Materiale și tehnici de reprezentare în arta iconografică contemporană*”, autor Sorin Albu. Lansarea a fost patronată de către Preasfințitul Justin Sigheteanul și a fost moderată de către Arhim. Macarie Motogna – secretarul general al Fundației N. Steinhardt. Au vorbit despre carte: Preasfințitul Justin Sigheteanul, lect. univ. dr. George Ardeleanu, pr. prof. dr. Ioan Chirilă, pr. conf. dr. Ștefan Iloaie, Adrian Șerban - directorul editorial al Editurii Polirom, poetul Victor Cubleşan, prof. Sorina Bulat, dr. Ioan Marchiș, Dan Călin Peter – Rectorul Universității de Nord Baia Mare, dr. Teodor Ardelean – directorul Bibliotecii județene „Petru Dulfu” din Baia Mare.

A consemnat

Arhim. dr. Macarie MOTOGNA

Secretarul „Fundației N. Steinhardt”

IV. PROBLEME ÎN ACTUALITATE

ORTODOXIA MARAMUREȘEANĂ la un popas jubiliar de excepție: 1391-2011

13 August 1391, data când patriarhul ecumenic Antonie al IV-lea al Constantinopolului emite Tomosul patriarhal prin care declară ctitoria voievozilor Baliță și Drag, cu hramul Sf. Arhanghel Mihail din Perii Maramureșului, ca stavropighie, adică mănăstire pusă sub jurisdicția directă a scaunului ecumenic, reprezintă pentru populația românească din aceste ținuturi nord-vestice o piatră de hotar și un document autoritativ prin care credincioșii acestor locuri nu sunt lăsați de izbeliște, ci sunt luați sub aripa ocrotitoare a centrului ecumenic ortodox adică direct sub „protecția” patriarhului ecumenic al „Romei celei noi” cum se afirmă în Tomos.

Cei doi voievozi au intuit că pentru românii acestor ținuturi ajunși sub suzeranitatea regatului Ungariei, Biserica Ortodoxă, adică credința păstrată din moși strămoși, poate fi singura stâncă de neclintit în fața tendințelor de asuprire și deznaționalizare. Această organizație superioară bisericească care avea în frunte pe exarhul Pahomie și deținea o jurisdicție respectabilă (Maramureș, Sălaj, Arva, Ugocea, Bereg, Ciceu, Unguraș și Bistra înspre Arieș, Bihor) reprezenta un puternic obstacol împotriva maghiarizării, bine știind că ungurii, în schimbul trecerii la religia catolică, acordau diplome de noblețe și moșii. Din păcate, aceasta se va întâmpla mai târziu adică pe la mijlocul sec. XV și cu urmașii lui Baliță și Drag care părăsesc Maramureșul și odată cu el și religia ortodoxă, intrând definitiv în sânul nobilimii maghiare. Se pune atunci alternativa: iobag sau catolic? Pentru a rezolva dilema multe familii au trecut în Moldova liberă și bogată a lui Alexandru cel Bun, ori au primit blidul de linte ademenitor al stăpânirii maghiare.

Prin acest act solicitat de voievozii maramureșeni și emis de patriarhul ecumenic, această mănăstire dobândește o autoritate deosebită, fiind scutită de acțiunea de catolicizare a regilor feudali maghiari și în același timp, independentă și de mitropolia Moldovei, fiind astfel un centru de sprijin al Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Această mănăstire, din Peri, e prezentată de voievozii maramureșeni ca o „moștenire din părinți”, deci, era mai veche, doar rectitorită de ei, probabil, începuturile ei se leagă de sec. al XIII-lea sau chiar mai demult.

Gestul îndrăzneț și măreț în același timp, dar și riscant pe care și l-au asumat cei doi voievozi este semn al dependenței lor trup și suflet de această mănăstire, de credința ortodoxă promovată aici din moși strămoși, de conștiința că salvarea acestei instituții prestigioase nu-și are o altă modalitate decât legarea ei de Patriarhia

ecumenică, adică de Centrul Ortodoxiei universale, de Constantinopol. Într-adevăr mănăstirea din Peri e cea mai veche organizație superioară bisericească sau prima episcopie ortodoxă atestată documentar în Transilvania, repet atestată documentar (1391) pentru că în actul patriarhal amintit se face pomenire de „arhieriei locali”, deci, structurile eclesiastice erau prezente în aceste ținuturi ca și peste întregul teritoriu locuit de români.

Din păcate existența acestei mănăstiri mai ales în secolele viitoare va avea o istorie zbuciumată, pierzându-și la început jurisdicția, fiind concurată de Episcopia Muncaciului. Până în secolul al XVI-lea ea a rezistat ca sediul Episcopiei Maramureșului după care împrejurările vitrege ale istoriei și mai ales răscoala lui Thököly (1676) îi șterg aproape în totalitate urmele.

Mănăstirea Sf. Arhanghel Mihail din Peri a fost așadar multe veacuri o vatră de spiritualitate ortodoxă și românească apărătoare a credinței străbune și a ființei naționale așa cum a fost de atunci încolo Episcopia Ortodoxă a Maramureșului deși a fost nevoită să-și aibă sediul itinerant în funcție de împrejurările vitrege ale istoriei zbuciumate, când forțele străine de neamul și credința noastră străbună au încercat să ne sfâșie unitatea de credință și de neam. Aici la Mănăstirea Peri a fost în același timp un puternic centru cultural unde s-au făcut primele traduceri românești de texte biblice care au stat la baza tipăriturilor românești din sec. al XVI-lea.

Oriunde își aveau sediul, episcopii ortodocși ai Maramureșului (Peri, Uglea, Moisei, Bârsana ori Giulești) ei au păstrat în permanență legăturile cu ceilalți episcopi ortodocși ai Transilvaniei și îndeosebi cu cei ai Moldovei, unde, de obicei erau hirotoniți, menținând astfel conștiința ortodoxă și românească.

Tăvălugul uniaței care s-a abătut și peste Maramureș pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, după întemnițarea și moartea episcopului Iosif Stoica, a așternut o mantie mohorâtă peste credința străbună a maramureșenilor și deși uniți oficial în structura lor sufletească ei au rămas ca mai înainte, adică ortodocși, tocmai de aceea, erau încurajate de preoți pelerinajele la vestitele mănăstiri ortodoxe din Moldova, mai ales în Suceava, cum remarcă și istoricul Alexandru Filipașcu în „Istoria Maramureșului” (pag. 184).

Actele mărețe ale înaintașilor n-au rămas în van și n-au putut fi zădărnice, de aceea, conștiința poporului, în general, a rămas trează, iar după Marea Unire de la 1918, încet și din loc în loc apar pâlcuri ale ortodoxiei până ce în 1937 se reușește reînființarea Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului cu sediul la Sighet. Acest eveniment de răscolire a conștiinței și de speranțe a fost însă repede spulberat prin izbucnirea celui de al doilea război mondial, prin ocupația horthistă și apoi cea comunistă care au sufocat orice năzuință spre adevăr și dreptate istorică. Abia Revoluția decembristă din 1989, a deschis porțile și a creat condițiile adecvate (deși

cu multe reticențe și obstacole din partea unor forțe adverse) pentru reactivarea vechii Episcopii Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, de această dată cu reședința la Baia Mare, sub păstoriarea unui om al locului cu conștiința slujirii și înnodării istoriei cu actualitatea, în persoana P.S. Justinian Chira.

Marelui act ecleziastic și diplomatic savârșit de voievozii Baliță și Drag în 1391 i-a fost dedicat un Simpozion științific organizat de Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului, Catedra de Teologie Ortodoxă a Universității de Nord din Baia Mare și Protopopiatul Ortodox din Sighetu Marmației, desfășurat în vechiul sediu al Episcopiei la Sighet în data de 01.07.2011 cu titlul „620 de ani de atestare documentară de viață religioasă bisericească ortodoxă în Maramureș”, a căror lucrări au fost publicate într-un volum dedicat temei.

Pr. dr. Vasile BORCA
Universitatea de Nord
Baia Mare, ROMÂNIA

De ce și de unde scandalul retrocedărilor în Ardeal?

*Vaticanul speră în o reușită totală cu sprijinul SUA
și al partidelor afiliate la ICD (Internaționala Creștin Democrată)
și la PPE (Partidul Popular European)*

„Scopul scuză mijloacele”

În 13 septembrie 2011, SUA a dat publicității un raport în care își exprima concluziile față de situația retrocedărilor către Biserica Greco-Catolică din Ardeal. Secretarul de Stat al SUA, Hillary Clinton, a susținut și o conferință de presă, în aceeași zi, în care spunea că: *„Statul Român este partinitor Bisericii Ortodoxe față de nedreptățile făcute Bisericii Greco-Catolice din România”*, considerând că minoritatea greco-catolică din Ardeal este „cel mai discriminat cult din România”.

Pentru cine nu cunoaște istoria țării noastre și nu cunoaște nici cum a luat ființă uniaticismul (greco-catolicismul) în Ardeal e o concluzie șocantă. Omul necunoscător e tentat să creadă că în România, Biserica Ortodoxă e un balaur periculos care prigonește celelalte culte și minorități din țară. Firesc, informația e total eronată și pornește de la o veche conlucrare iezuito-masonică menită să susțină interesele prozelitiste ale Vaticanului în România.

Interesele sunt mari și demnitarii noștri de stat joacă după cum poruncesc marile puteri uitând de istoria acestui neam. Vaticanul urmărește să se extindă atât pe plan economic cât și pe plan politic. Dorința de a avea cât mai multă influență e tot mai acerbă iar principiul de acționare e clar: „scopul scuză mijloacele”.

Vechea intenție a papalității de a submina Biserica Răsăritului se accentuează tot mai mult folosind ca instrument uniaticismul. Prin greco-catolicism, Biserica Romei a încercat atragerea credincioșilor ortodocși către romano-catolicism iar, folosindu-se de Biserica Unită (Greco-Catolică), a intrat deja în posesiunea administrativă a mii de hectare de păduri și pășuni din Transilvania. **Practic, Biserica Greco-Catolică a fost și este instrumentul prin care Vaticanul devine proprietar al unor clădiri și teritorii din România**, imobile pe care nu le-a avut înainte de ocupația Imperiului habsburgic. Cert este că nici papa și nici Maria Tereza nu au adus pământ în România. Aceste proprietăți le-au găsit aici și s-au „împroprietărit” în mod abuziv.

Multe din aceste „proprietăți” pe care azi le revendică au fost obținute prin silă și șantaj atât în perioada ocupației habsburgilor cât și prin ratificarea Concordatului de către ministrul greco-catolic Iuliu Maniu. Ungaria a oferit Bisericii Greco-Catolice multe domenii dar acestea nu ca proprietate ci doar ca folosință, în timp ce, printr-un șantaj asupra regelui Ferdinand și prin conlucrarea ulterioară a lui

Maniu, au fost puși drept proprietari ai acestor imense domenii din Ardeal ce azi sunt, fără rușine, revendicate. Ceea ce Statul Ungar a oferit doar uzufructul (folosința), Statul Român a oferit ca proprietate, printr-un singur condei¹. Cert este că SUA și UE oferă tot sprijinul Statului Vatican să intre în posesia acestor „proprietăți” din Ardeal prin presiuni politice sub formă de rapoarte, propuneri, norme internaționale etc.

Prozelitism și retrocedări

SUA și UE insistă foarte mult asupra retrocedărilor de biserici în România. Scopul principal al Vaticanului este extinderea pe toate planurile. Această extindere trebuie făcută și prin recuperarea numărului de credincioși. Înainte de trecerea greco-catolicilor la ortodoxie, papa avea în Ardeal peste un milion de credincioși greco-catolici. ***Aceștia acum sunt ortodocși în marea majoritate și nu vor să mai treacă la uniaticism. Când au trecut la ortodoxie au trecut cu tot cu biserici și azi le folosesc ca lăcaș de cult. Papa vrea aceste biserici înapoi deoarece credincioșii ortodocși, fiind atașați de locașurile de cult pe care le frecventează, odată cu trecerea acestora în posesia episcopiiilor greco-catolice, vor fi tentați să treacă cu timpul și la uniaticism.***

O formă de a folosi „proprietățile” este și oferirea de avantaje materiale. Multe din spațiile închiriate cetățenilor români au devenit momeală de prozelitism deoarece prin oferirea de favoruri materiale se creează relații și se obține influență. Sunt multe cazuri în Ardeal în care s-au oferit unor persoane pământuri (dintre cele retrocedate) în stațiuni sau în orașe unor parlamentari, oameni cu funcții importante și influenți, avocați, judecători, cadastriști, bancheri, ofițeri de poliție, ziariști etc. Despre asta în raportul SUA nu se spune nimic.

Sunt și cazuri în care unor persoane li s-au oferit anumite avantaje materiale rezultate din bunurile retrocedate în schimbul semnării unei adeziuni despre care, de asemenea, în raportul SUA nu se specifică nimic.

Uniaticismul, instrument al Vaticanului

„În definitiv, trebuie să acceptăm dialectica Istoriei: negația reprezentată de silnicia de la 1700, impusă de Habsburgi, a fost negată la 1945 de silnicia impusă de Sovietici, iar sinteza acestei negări a negației este refacerea unității ortodoxe a Românilor. Ca atare, *hybris*-ul impus la 1700 a fost negat atât de Istorie, în 1945, cât și de Vatican, căci uniaticismul a fost *un concept politic și, totodată, un eșec politic* –

---

¹ A se vedea lucrările profesorului Nechita Runcan din Constanța, despre Concordat; Anania Valeriu (IPS Bartolomeu), „*Pro memoria, acțiunea catolicismului în România interbelică*”, Ed. IBMBOR, București, 1993; Ieromonah Eftimie (Petre-Tony Mitra), „*Concordatul Vaticanului cu România*” lucrare de licență, febr. 2011, Univ. Oradea.

cum spune Ion Bria. **Faptul că uniatismul a fost respins de Vatican la Balamand [1993] atestă, o dată în plus, că nu mai există greco-catolici, fiindcă sunt catolici orientali – adică prozelitismul Vaticanului a fost victorios și i-a catolicizat pe deplin**, îndeosebi pe lideri, mai ales cu ajutorul *ajutoarelor* în bani, haine, alimente, medicamente, schimburi de experiență, burse etc., oferite, în decursul timpului, de către asociațiile catolice caritabile” (Vasile Zărnescu, *Ilegalitatea cultului ex-greco-catolic*).

Despre restituirea bunurilor:

„...semnificativă pentru obstinția programatică cu care s-a intenționat reinstituirea *ex abrupto* a cultului ex-greco-catolic este documentul intitulat *Poziția Bisericii Române Unite din țară*, pe care îl publicase Tertulian Langa, vicarul general al Diocezei din Cluj-Gherla, în martie 1990, în ziarul românilor din Canada, *Cuvântul Românesc*. Aici, la punctul 8, Langa afirma cu mare emfază: *Ținem să menționăm că respingem de plano și în mod absolut orice soluție bazată pe recensământ sau pe vreo altă formă de referendum popular. O asemenea procedură ar contrazice însăși abrogarea Decretului 358 din 1948, căci ar lua în considerare legale efectele sociale și juridice ale unui act abuziv, nul de drept și de fapt, nu numai în substanța sa, ci și în efectele sale. Or, nici un abuz nu poate fi instituit ca sursă de drept* (cf. Grigore Nedei, „*Imperialismul catolic – o nouă ofensivă antiromânească*”, Ed. Clio, București, 1993, pag. 142). Deci nu conta câți enoriași mai sunt, nu conta opțiunea lor religioasă, nici consultarea lor conform legilor canonice și laice. Important era ceea ce voiau liderii numiți de Vatican: să se elimine din Istoria României ultima jumătate a secolului XX și să se reînnoade firul istoriei ținând cont de situația existentă la 1947, ca și când, de atunci încolo, nimic nu s-ar mai fi întâmplat! Adică, după comiterea silniciei cu confecționarea „cultului greco-catolic” la 1700 – care a fost tot un abuz absolut al Imperiului Austriac, acoperit de un absolut fals istoric al iezuiților, așa cum se specializase, în fabricarea lor, Biserica Catolică –, să se repete silnicia și în 1990. Nu conta realitatea istorică, nu conta statistica socio-demografică – existența, în 1990, a circa o sută de mii de enoriași ex-greco-catolici și nu a 1,2 milioane câți fuseseră în 1938 –, ci doar dorința unor indivizi dornici de parvenire prin proptele cultice asigurate de Vatican. Apoi, așa-zisa abrogare a Decretului 358/1948, cu iuțeală de mână și nebăgare de seamă, **nu are nici o valoare juridică**, în baza celor două principii elementare de drept: *neretroactivitatea* și *neultraactivitatea* legii.

În lucrarea lui Grigore Nedei, care a fost menținută, deliberat, sub o tăcere deplină, documentul este reprodus integral. Dar aici ne interesează îndeosebi articolul 7: „Acordarea doar *in abstracto* a libertății cultului greco-catolic, fără restituirea *in integrum* a patrimoniul său, ar putea fi considerată de opinia publică internațională

doar ca un simulacru de libertate și ar arunca o serioasă îndoială asupra caracterului legal și real al măsurilor de abolire a dictaturii ceaușiste și staliniste, în vederea instaurării unui regim de legalitate indiscutabilă”. Aici se vede urma copitei despicate a Vaticanului: impunerea principiului *restitutio in integrum*! E posibil ca toți liderii ex-greco-catolicilor, ca Tertulian Langa, Iftene Pop, Lucian Mureșan, George Guțiu ș.a. să fi fost în postura „idioșilor utili”, fără să știe că sunt manevrați de Vatican. Acum, asta contează mai puțin.

Ca o curiozitate politică, trebuie să subliniez că:

- 1) *principiul restitutio in integrum nu s-a aplicat decât în România și*
- 2) *impunerea aplicării lui s-a făcut din exterior – ceea ce înseamnă ingerință în politica internă a României, încălcarea suveranității ei!”* (V. Zărnescu, studiul citat).

Sușinători ai Vaticanului

ICD (Internaționala Creștin Democrată) și PPE (Partidul Popular European) sunt coaliții de partide europene **sub tutela Vaticanului**. În România la ICD sunt afiliate PNȚ și PNL, iar la PPE este afiliat PDL. În timpul guvernării acestor partide s-au dat legi favorabile Vaticanului în România prin care s-a încurajat prozelitismul catolic atât ca imagine cât și material prin retrocedări.

În funcțiile cheie din conducerea statului român au fost infiltrate persoane de religie catolică care susțineau interesele Vaticanului. Printre cei care au susținut legi în favoarea catolicismului au fost miniștri sau parlamentari catolici: Monica Macovei, Călin Popescu Tăriceanu, Mona Muscă și alții.

Pe lângă acești „agenți”, Vaticanul este sprijinit de marile puteri ale lumii: SUA, UE etc.

Prof. Marian DUMITRACHE
ASTRADROM - Oradea

Două canonizări remarcabile intuite și propuse de Î.P.S. Justinian al Maramureșului și Sătmăruului

În ziua de 29 octombrie 2011 în catedrala mitropolitană din Sibiu s-a împlinit un mare act de înțelepciune, de dreptate și de binemeritată recunoștință față de „salvatorul românității transilvane”, față de „cel ce a fost întruparea Duminicii printre noi”, cum îl descrie L. Blaga sau „omul trimis de Providență la ceasul potrivit” cum îl definește S. Diamandi. Într-adevăr acest „geniu strălucit al marelui ANDREI”, cum îl condeiază Vasile Lucaciu în 1909, cu prilejul centenarului nașterii marelui mitropolit², această personalitate complexă ce-și depășește epoca în care a trăit cu multe secole și care a marcat un pas uriaș și inegalabil în trezirea și mobilizarea conștiinței naționale, merita să fie așezat ca o piatră de reper în conștiința și cinstirea românească și ortodoxă. Toată lauda și tot respectul pentru Sfântul Sinod al B.O.R. și îndeosebi pentru cei care au pus la cale această împlinire epocală, adică ierarhii celor două mitropolii din Transilvania și Ardeal dar țin să remarc că un neastâmpăr și o preocupare în acest sens a avut-o episcopul Justinian, de unde a fost preluată și valorificată de ceilalți ierarhi ardeleni în frunte cu mitropoliții Andrei și Laurențiu.

Pe de altă parte, dar în același context trebuie amintit și remarcat faptul că meritul, prin excelență, îl are episcopul Justinian la proclamarea și canonizarea Sfântului Iosif Mărturisitorul din Maramureș. Îmi amintesc de prima parte a anului 1992 când se culegeau date, se cereau păreri și se făceau pregătiri intense pentru canonizarea mai multor sfinți români din iunie 1992. Rămân memorabile pentru mine, ca membru al permanenței eparhiale din acel timp, entuziasmul și râvna cu care P.S. Justinian insista în ședințele consiliului la strigența majoră de a ne prețui valorile credinței și neamului nostru, deoarece am fost prea timizi până acum, am dat dovadă de o smerenie care nu-i sănătoasă, care umbrește demnitatea și meritele înaintașilor și prin urmare avem datoria morală de a ne prețui marii și vrednicii bărbați ai credinței, de a-i face nemuritori în conștiința contemporanilor și a urmașilor noștri. Alte neamuri au fost mai atente față de acest aspect; noi l-am neglijat, noi am fost nepăsători față de aceasta, de aceea istoria și judecata dumnezeiască ne vor condamna pentru că nu ne-am prețuit sfinții, sublinia ierarhul Justinian în acel timp. Ne vorbea elogios despre Sf. Ștefan voievodul Moldovei și apoi revenea sistematic la episcopul

---

1. Articol publicat în ziarul „Lupta”, anul III, nr. 177 din 4/17 octombrie, 1909.

Iosif Stoica de Maramureș în viața și destinul căruia citea mucenicia și sfințenia față de credința ortodoxă și neamul neaoș al maramureșenilor.

Nu-i de mirare că astfel de gânduri și preocupări nu-i dădeau astâmpăr episcopului Justinian încă de mai multă vreme. Era înăscut și format în sufletul lui această nobilă prețuire pentru valorile și personalitățile credinței și ale neamului, precum și înalta considerație ce o acorda omului, în general, și preoțimii în special.

Suprema noblețe este aceea de a fi om cu adevărat, de a te pleca cu respect și sfințenie spre fiecare suflet omenesc, de a-l asculta, de a-l înțelege și de a-i picura un balsam de mângâiere, de speranță, de bucurie, de fericire. Iată marea noblețe a omeniei, care nu se învață la școli înalte, la universități ori academii, ci este zestrea autentică a omului om, a omului de omenie, crescut într-o familie creștină și la umbra Bisericii.

Un astfel de suflet, de o noblețe spirituală rară, din care degajă lumină, puritate, omenie și sfințenie, găsești în persoana episcopului Justinian.³ Stați de vorbă cu el, citiți „Scrisorile”, citiți „Convorbiri în amurg” și convingeți-vă de un om cu chip de înger, de un chip christianic întrupat în cel mai nobil reprezentant al speciei umane, înmiresmat și aureolat de adierea harului divin. Iată idealul suprem al vieții acestui om: „*Întotdeauna am avut o singură dorință mare: să fiu cu adevărat slujitor cu sufletul curat al lui Dumnezeu și semenilor mei, pe care i-am dorit întregi, nestricați.*”⁴

Într-adevăr un mare admirator al omului în toate ipostazele lui existențiale și compartimentale: „*Poetul, savantul, creatorul, muncitorul pătruns de valoarea muncii lui, sihastrul, toți sunt locuitori ai culmilor neobișnuite pe care ard și se mistuie luminând și viața celor rămași adânc în vale.*”⁵ „<<Sângele alb>>, care este sudoarea tuturor muncitorilor, îl consider tot atât de sfânt, ca sângele roșu al martirilor și al eroilor.”⁶

De asemenea, părintele Justinian, este un mare admirator și prețuitor al poporului de rând, dreptcredincios: „*E măreț poporul acesta, poporul român. E un popor cu suflet de aur și cu tărie de diamant. E un neam ales în fața căruia mă înclin ca în fața lui Dumnezeu.*”⁷ Numai un om pătruns de astfel de sentimente poate fi un ierarh și un păstor autentic așa cum i-a trasat dimensiunea și menirea „Păstorul cel Mare”, Iisus Hristos (I Pt. 5, 1-5).

---

2. Vezi *Scrisori*, Baia Mare, 2001, p. 172.

3. *Ibidem*, p. 276.

4. *Ibidem*, p. 189.

5. *Ibidem*, p. 292; Pr. prof. Dorin Micu, *Cuvintele Părintelui, un ghid al frumuseții lăuntrice*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2009, p. 111.

6. *Scrisori*, p. 222, p. 246, p. 272.

În toate ieșirile publice, la sfințiri de biserici la liturghii arhieresti, prin predicile sale emoționante, pline de miez și de sens episcopul Justinian sensibiliza masele de rând, poporul, prin naturalețea, firescul și realismul cuvântărilor sale, reliefând sfințenia poporului român și ale celor rânduiți de Pronia dumnezeiască să le fie păstori și îndrumători de suflete.

Preocuparea aceasta a părintelui Justinian se observă pe toate laturile: pastorale sau omiletice, cum am arătat dar și culturale. În calitate de îndrumător, redactor responsabil, culegător și alcătuitor al materialelor „Îndrumătorului bisericesc, misionar și patriotic” al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, P.S. Justinian a vegheat cu prudentă atenție ca să se publice materiale de înaltă ținută culturală, documentară și științifică pentru cultivarea, edificarea și consolidarea dreptei credințe și a conștiinței naționale. Timp de 12 ani cât acest îndrumător a fost gândit și redactat sub supravegherea episcopului Justinian era așteptat și savurat cu deosebită dragoste și apreciere de preoți și de toți cititorii.

În paginile acestui „Îndrumător” episcopul Justinian, prin grija și sfatul său, inserează articole de importanță capitală pentru vrednicii înaintași ai Bisericii și Neamului românesc. La rubrica Aniversări pregătește și inserează două articole importante și remarcante despre personalitatea marelui mitropolit Andrei ȘAGUNA: unul al lui Pompiliu Teodor: *Blaga și Șaguna*⁸ și altul personal al lui Blaga despre Andrei Șaguna.⁹ Elogiul de talia lui Blaga la adresa mitropolitului Șaguna cumpănește greu în istoriografia românească. „Nici un ardelean n-ar fi putut să realizeze ceea ce Șaguna a realizat în Ardeal, fiindcă nici unul nu avea antecedentele spirituale, psihologice și cetățenești necesare unei atari opere în atare împrejuriri.”¹⁰ „Șaguna a înțeles că ortodoxia, una în esență, nu poate să fie uniformă în modurile ei și că Naționalitatea este modul predestinat de manifestare a ortodoxiei.”¹¹ „Am schițat numai în grabă, precizează L. Blaga, una din trăsăturile spirituale fundamentale ale personalității lui Șaguna: Biblia și ortodoxia erau componente aproape chimici ai substanței sale sufletești.”¹² „Șaguna nu era numai un înțelept al cuvântului și al sfatului, el era un înțelept al acțiunii.... El avea geniul inițiativelor.”¹³ „Nu exista nici un domeniu al vieții politice care să-l fi respins: întemeia școli primare la sate, licee, seminarii; participa la examene, scria cărți didactice, câteodată și cărți de mari pretenții la o incontestabilă valoare.... Nu știu

---

7. Vezi *Îndrumător bisericesc misionar și patriotic*, Cluj-Napoca, 1989, pag. 122-124.

8. Ibidem, pag. 125-132.

9. Lucian Blaga, *Despre Andrei Șaguna*, în *Îndrumător bisericesc...*, Cluj-Napoca, 1989, pag. 128.

10. Ibidem, pag. 129.

11. Ibidem, pag. 130.

12. Ibidem, pag. 131.

cum își împărțea timpul dar avea răgaz pentru toate.”¹⁴ „... și acum la sfârșit nu gălesc alte cuvinte mai potrivite pentru a caracteriza pe Andrei Șaguna, omul și fața bisericească, decât acestea: el a fost întruparea Duminicii printre noi.”¹⁵ Justinian Chira ținea cu orice preț ca aceste elogii alese, adresate marelui mitropolit de filosoful și literatul Lucian Blaga, peste care o bună vreme comunismul trase cu buretele și îl catalogase în indexul tăcerii, să fie scoase la lumină și trâmbițate cu toată demnitatea și responsabilitatea. Același gând prețuitor și elogiator la adresa marelui mitropolit, pregătind, în același timp și temeluind dovezile nezdruincinate în favoarea canonozării marelui ierarh ardelean, arhiepiscopul Justinian Chira le grupează într-un buchet editorial și le publică cu o prefață bine documentată; un întreit elogiu al unor remarcabile personalități culturale închinat lui Andrei Șaguna.

Este vorba de elogiul lui Blaga, reluat din Îndrumătorul bisericesc de la Cluj din 1989, de un pios omagiu adus mitropolitului Șaguna cu prilejul centenarului nașterii din 1909 de către marele patriot pr. dr. Vasile Lucaciu și câteva fragmente laudative extrase din lucrarea hristologului și omului de cultură Sterie Diamandi „Oameni și aspecte din istoria aromânilor”, Ed. Cugetarea, București 1940. Toate aceste materiale elogioase la adresa marelui mitropolit au fost înmănunchiate într-un frumos buchet editorial omagial în 95 pagini, intitulat Andrei Șaguna și publicat de Î.P.S. Justinian la Baia Mare, 2011 marcând o binecuvântată prefațare a operei de canonizare săvârșită de Sfântul Sinod al B.O.R. și pusă în practică pe data de 29 octombrie a.c.

Dovada cea mai concludentă cu privire la canonizarea marelui ierarh transilvănean o avem publicată în rev. „Graiul Bisericii Noastre” nr. 2/2010 în articolul cu acest titlu: **Propunere pentru canonizarea Mitropolitului Andrei ȘAGUNA**. Cităm parțial din acest articol: „Cu ținută de mare prelat, acesta s-a impus în fața împăratului de la Viena și în fața demnitarilor de la curțile împărătești, care deși erau străini de neamul și de legea lui și ostili față de Biserica lui, au trebuit să-și plece fruntea în fața acestuia. Lui, valahului disprețuit de acești mari seniori imperiali, toți i-au plecat fruntea. Plecând fruntea în fața acestui slujitor al altarelor din Ardeal, atât împăratul cât și demnitarii de la curțile împărătești și-au plecat fruntea în fața poporului și a creștinilor pe care îi păstorea acest ierarh cărturar, care avea în brațe multe cărți, scrise de el, cărți care au o mare valoare științifică și teologică.

---

13. *Ibidem*.

14. *Ibidem*, p. 132.

Nu îi lipsea nici cununa de martir acestui ierarh, deoarece pentru Biserică și pentru poporul dreptcredincios din eparhia lui a suferit, a pățimit și a fost răstignit de multe ori în viață.

Născut și crescut de o mamă sfântă așa cum au existat multe mame, care au născut și au ținut mulți copii în brațe, așa cum au fost mamele marilor capadocieni și ai celorlalți mari sfinți ierarhi, preoți și monahi, și mama acestui ierarh l-a crescut pe fiul ei în sfințenie, strecurându-i în suflet de la început frica și credința în Dumnezeu, dragostea de poporul care, deși departe de Carpați, era de un sânge cu poporul român. Sfințenia a fost atributul acestui om, inima și trupul lui le-a păstrat sacre, ca pe o jertfă predată lui Dumnezeu. Și peste toate, ca o încununare a celorlalte daruri pe care le-a primit de la Dumnezeu, el, acest mare ierarh, a fost un mare iubitor a poporului român din Ardeal, pe care l-a scos din întuneric la lumină și din umbra morții la lumina Învierii lui Hristos. Era un arhiereu pascal, ce răspândea lumină până în cele mai modeste și mai întunecate sate din Transilvania, Banat, Bihor și Maramureșul voievodal. Tot poporul din aceste ținuturi românești aveau numele lui pe buze și îl pomeneau cu un sentiment de mare venerație.

Poporul român din Ardeal și din celelalte spații românești, de când el s-a ridicat pe scaunul de mitropolit, de la Sibiu, tot poporul român din Transilvania, Crișana și Maramureș privea spre scaunul lui ca spre un tron imperial. El, pentru poporul român, era mai mare decât împăratul de la Viena.

El a trăit modest, iubea pacea, chilia și singurătatea, dar în același timp nu disprețuia întâlnirea cu societatea înaltă, pe care o impresiona prin erudiție și înfățișarea maiestooasă, cu care erau înzestrați doar oamenii chemați să stea în fruntea popoarelor. Dar el niciodată nu se îndepărta de poporul simplu, de țărani și de muncitorii, care începeau să se formeze în acele timpuri și în orașele transilvănene.

Om al timpurilor și al vremurilor, cum este fiecare om a lui Dumnezeu, Andrei Șaguna și-a câștigat dreptul de a fi canonizat ca un mare ierarh deschizător de orizonturi noi și luminoase pentru Transilvania. El a contribuit la realizarea Marii Uniri a românilor din 1918. Deși a trăit mai înainte cu aproape un secol înainte de providențiala Unire a Poporului Român, desăvârșită la Alba Iulia, el a contribuit în mod substanțial la actul unirii tuturor românilor în vatra sacră a dacilor. A contribuit, pentru că sufletește a pregătit poporul român din Ardeal. Acest popor, înainte de Șaguna era un popor dezorientat, sărac sufletește și fără simțul patriotic. Andrei Mureșanu a scris imnul „Deșteaptă-te române” în vântul primăvărat stârnit de Șaguna. Blajul era prins într-un stil de viață, care nu era favorabil marilor idealuri ale Poporului Român. De aceea, toți românii de seamă, care erau români adevărați, au fost persecutați de prelații de la Blaj, determinându-i pe mulți să

părăsească Blajul, trecând în Țara Românească și în Moldova. Alții au plecat în Apus, unde au murit purtând în suflet nostalgia pământului natal. În fruntea tuturor victimelor Blajului a fost episcopul Inochentie Micu, care, pentru că a cerut drepturile legitime pentru Poporul Român, a fost închis la Roma, de unde n-a putut să comunice cu Transilvania nici în scris, decât în mare taină.

Șaguna a devenit mângâierea, speranța tuturor românilor și pentru cei din strana dreaptă și pentru cei din strana stângă, și pentru cei greco-orientali și pentru cei fără rădăcini confesionale.

Pentru ca să întăresc spusele pe care le-am exprimat aici, că toți românii, îl iubeau și venerau pe Șaguna, în încheiere, amintim aprecierile unor bărbați care vorbesc despre Andrei Șaguna cu admirație și venerație. Între aceștia sunt: nemuritorul patriot Vasile Lucaciu, cleric greco-catolic, care pentru sentimentele lui patriotice a fost amenințat cu caterisirea, de episcopul Ioan de la Gherla, iar al doilea a fost poetul, filosoful și dramaturgul Lucian Blaga.

Dumnezeu să-i rânduiască un loc în rândul sfinților ierarhi ai lui Hristos!”¹⁶

*În paginile aceluiași Îndrumător bisericesc de Cluj, P.S. Justinian în calitate de episcop vicar și cu supranumele de „Maramureșeanul” a intuit, încă de pe atunci, în chip profetic și providențial, reactivarea vechii Episcopii a Maramureșului și punerea ei sub oblăduirea episcopului martir Iosif Stoica. În acest sens episcopul cărturar al Clujului încredințează pr. prof. Ioan Chirilă alcătuirea și publicarea unui articol dedicat *Episcopului Iosif Stoica – stâlp al ortodoxiei românești din Maramureș*.¹⁷ Este un articol bine documentat despre viața și activitatea marelui ierarh maramureșean. „Energicul arhipăstor și apărător hotărât al ortodoxiei din Maramureș necruțând nici o osteneală a vizitat parohiile, a ținut soboare și a apărat interesele Bisericii românești, chiar cu riscul de a intra în conflict cu cârmuitorii comitatului.” „Într-o vreme când era tot mai violentă propaganda iezuiților, dirijați cu multă diplomație din Viena, vlădica Iosif a fost la locul său și și-a apărat cu multă pricepere și succes turma sa împotriva tuturor atacurilor venite împotriva Bisericii strămoșești. Faptul că la actul de la 1701, din Bălgrad, n-a luat parte nici un român din Maramureș, este, desigur, meritul episcopului Iosif Stoica.”¹⁸*

Ajuns în chip providențial la cârma reactivatei Episcopii a Maramureșului și Sătmarului, episcopul Justinian își amplifică râvna și preocuparea pentru canonizarea ierarhului Iosif Stoica, pentru așezarea eparhiei sub oblăduirea sau ocrotirea lui iar

---

15. Justinian, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului, *Propunere pentru canonizarea mitropolitului ANDREI ȘAGUNA*, în rev. „Graiul Bisericii Noastre” nr. 2/2010, p. 53-54.

16. Vezi *Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic*, Cluj-Napoca, 1989, pp. 159-163.

17. Pr. prof. Ioan Chirilă, *Episcopul Iosif Stoica – stâlp al ortodoxiei românești din Maramureș*, în rev. *Îndrumător bisericesc...*, Cluj-Napoca, 1989, p. 161.

mai târziu prin acordarea numelui Sfântului, Seminarului teologic-liceal din Baia Mare și a mai multor biserici dintre care una reprezentativă, de lemn, în stil tradițional, în Baia Mare și alta de zid și beton, în curs de construire, în Sighetu Marmăției.

Iată câteva spicuiți din Memoriul pe care P.S. Justinian al Maramureșului și Sătmăruului îl înainta Sf. Sinod cu propunerea de canonizare a episcopului Iosif Stoica: „După cum în multe părți și la multe popoare, care au primit lumina evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos, mulți bărbați și femei, mulți tineri și copii, prin harul lui Dumnezeu s-au curățit de orice umbră, s-au luminat, s-au sfințit și s-au îndumnezeit, tot așa și în țara noastră și în poporul român cel numit cu numele lui Dumnezeu, mulți sunt aceia care s-au aprins cu dumnezeiescul har și au ars cu putere, ridicându-se în rândul celor ce stau de-a dreapta Mielului, în raza de lumină a Prea Sfintei Treimi, în casa Tatălui, la masa Fiului, pătrunși fiind de razele de foc ale Duhului Sfânt, pentru că în viață fiind, trupul lor a fost cu adevărat locaș al Duhului Sfânt (I Cor. 6, 19).

Despre aceștia zice Domnul: <<*Slava pe care mi-a dat-o Mie Tatăl, le-am dat-o lor*>> (In. 17, 22); <<*Pentru că ei au ascultat poruncile Mele și s-au făcut prietenii Mei*>> (In. 15, 14).

Credința noastră ne spune că numărul sfinților ce s-au născut din sânul poporului este foarte mare pentru că acest popor n-a fost niciodată păgân sau eretic ci acest popor a fost întotdeauna dreptcredincios, acest popor a fost blând și smerit cu duhul, a fost întotdeauna milostiv și iubitor de străini, răbdător și iubitor de Dumnezeu. Acest popor a avut întotdeauna multă evlavie la Maica Domnului, la sfinți, măriții și luminații Arhangheli Mihail și Gavriil și față de toți sfinții și slujitorii lui Dumnezeu.

Pământul, țara, spațiul în care Dumnezeu a rânduit dintru început să trăiască poporul român este un pământ sfânt, este o grădină a Maicii Domnului. Munții noștri sunt sfinți, pentru că sunt plini de vetre duhovnicești. Izvoarele din această țară pot fi numite toate „Izvorul Tămăduirii” pentru că ele poartă un dar de la Dumnezeu, un dar dătător de viață și de sănătate trupească și sufletească. Cimitirele de martiri, de cuvioși, de eroi, de sfinți ale căror nume n-au fost scrise încă în istorie, au fost scrise de Dumnezeu cu litere de foc în Cartea Vieții. De aceea, cu smerenie și duhovnicească bucurie, ne gândim că avem mulți credincioși și slujitori ai Bisericii din neamul nostru care se află în ceata dreptilor și a sfinților. Preoți și monahi, țărani și muncitori, oameni simpli precum și oameni învățați, oameni din toate păturile sociale de toate vârstele ale căror trupuri odihnesc sub glia acestui pământ binecuvântat; aleși pe care Iisus Hristos i-a îmbrățișat și i-a așezat de-a dreapta Sa

zicând: <<Veniți binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii>> (Mt. 25, 34-36).

Pentru toate acestea acum avem datoria să ne cercetăm trecutul, să ne descoperim sfinții, martirii, cuvioșii, preoții, monahii și credincioșii, care s-au învrednicit și au primit din mâna lui Dumnezeu „Cununa Vieții”, să-i căutăm nu pentru ca să ne mândrim, ci să ne îndeplinim porunca dată de Duhul Sfânt, prin Sfântul și Marele Apostol Pavel, care adresându-se neamului său zicea: <<Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și le urmați credința>> (Evr. 13, 7).

Cuvântul acesta este o poruncă azi și pentru noi, de aceea sfântul de Dumnezeu luminatul Sinod al Sfintei Biserici Ortodoxe având deplinătatea harului, cu înțelepciune a rânduit ca pe toți cei ce și-au dăruit viața lui Dumnezeu și au primit cununa nemuririi, rămânând vii în amintirea urmașilor, să fie și aici pe pământ, după cum sunt sus în cer, trecuți în calendar. Unul din cei ce Dumnezeu i-a binecuvântat cu darul sfințeniei cu darul sfințeniei este și luminatul ierarh IOSIF STOICA, care a fost „pravoslavnic” episcop maramureșean și ierarh al stavropighiei patriarhicești a Țarigradului precum și „administrator al Mitropoliei Bălgradului, Ardealului și altele”, după cum scrie pe Antimisul său din 1693 (cf. N. Iorga membru al Academiei Române, *Ceva despre episcopul maramureșean Iosif Stoica*, ședința de la 6 septembrie 1913 – Analele Academiei Române, tom. XXXVI. Memoriile Sect. Istorice).

Numele sfântului Iosif Stoica a răzbătut prin negura timpurilor pe care le-a trăit, care se foloseau în mod diabolic, de toate mijloacele, ca să înmormânteze odată cu trupul și numele și pomenirea celor ce nu se lăsau cucerii de puterile nedrepte ale acelor timpuri. Aceste puteri ucideau trupul schingiindu-l așa cum a fost schingiuit marele mucenic și voievod Constantin Brâncoveanu, așa cum a fost schingiuit marele ierarh, mărturisitor și mucenic Sava Brancovici, așa cum au fost chinuți, uciși și batjocoriți călugării din mănăstirile ortodoxe din Transilvania care în multe locuri în secolul XVIII, au fost închiși în biserica mănăstirilor lor de slugile satanei și li s-a dat foc, așa cum a fost chinuit și a pățimit și ierarhul Iosif Stoica, care a fost prins și aruncat în temnița de la Hust, pentru că și-a apărat Biserica și turma de lupii care încercau să o răpească.

Vlădica cu suflet mare, Sfântul Iosif Mărturisitorul a avut de luptat împotriva a două puteri care au încercat să-l cucerească, să-l amăgească, să-l dezbrace de haina ortodoxă românească și să-l îmbrace în haina care au purtat-o întotdeauna cei ce au disprețuit și au asuprit poporul român. Dar, Iosif Stoica nu s-a lăsat intimidat și nici cumpărat de guvernatorul Robutin de la Sibiu, care căuta să facă din acest episcop ortodox o unealtă a Bisericii lui și nici de Camilis. Astfel stărnind împotriva sa mânia

și ura catolicului Camilis și a guvernatorului calvin Robutin, în luna martie 1705, fără să fie judecat, sfântul Iosif Mărturisitorul a fost aruncat în temnița de la Hust, pentru că adversarii lui „nu au suportat activitatea sa pur ortodoxă” cum ne spune istoria. Poporul român din Maramureș, împreună cu preoții după cum se spune într-un document, i-au luat apărarea.

Având în vedere viața sfântului ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș fără nici o abatere de la învățătura ortodoxă și lupta lui pentru luminarea slujitorilor sfintelor altare și a poporului dreptcredincios prin Sfânta Evanghelie, având în vedere statornicia sa în scaunul de ierarh în timpurile foarte grele și suferința pentru credința cea adevărată, având în vedere activitatea sa pe plan misionar și pastoral, înțelepciunea lui dumnezeiască de care s-au minunat și dușmanii lui, care au spus: „niciodată n-aș fi crezut ca din capul unui român din Maramureș să iasă așa ceva”... (St. Metes – *Istoria Bisericii Române din Transilvania*, Sibiu 1935); „...având în vedere că datorită Sf. ierarh Iosif Mărturisitorul, nici un preot român din Maramureș n-a luat parte la actul de dezbinare a poporului român de la Bălgrad din 1700; având în vedere că sfântul Iosif prin toate s-a dovedit a fi un adevărat mărturisitor cu fapta și cu cuvântul a lui Hristos, chemând în ajutorul nostru puterea lui Dumnezeu, credem că Duhul lui Dumnezeu a hotărât ca de acum înainte părintele nostru Iosif să se numere cu sfinții cei preamăriți de Dumnezeu.

*Prăznuirea să se facă în ziua de 24 aprilie împreună cu sfinții ierarhi și mărturisitori Ilie Iorest și Sava Brancovici.”*¹⁹

Parte din textul acestui memoriu cu fragmente din viața și activitatea Sfântului Iosif Mărturisitorul a fost inserat în tomosul de canonizare alcătuit de patriarhul Teoctist.²⁰

Despre tumultoasa viață și bogata activitate a episcopului Iosif Stoica a întocmit o monografie bine documentată în 216 pagini dl. prof. dr. Nuțu Roșca din Sighetu Marmăției și a fost publicată la Baia Mare în anul 2000.

În concluzie putem afirma cu îndreptățită demnitate și responsabilitate că o credință și o conștiință de talia celui ce a considerat în permanență „*viața omenească un urcuș măreț spre azurul veșniciei*”²¹ iar viața poporului român strâns unită și împletită cu „*Legea românească*” și „*Biserica strămoșească*”, pentru că Biserica Ortodoxă a fost Biserica părinților noștri, a moșilor și strămoșilor noștri, de la început

---

18. Justinian Chira, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, *Viața celui între Sfinți Părintelui nostru Iosif Mărturisitorul*, după <http://www.crestinortodox.ro/sarbatori/sfintii-ierarhi-ilie-iorest-sava-brancovici-iosif-marturisitorul/>, accesat 17.10.2011.

19. Vezi *Canonizarea unor sfinți români*, București, 1992, pp. 56-59; *Sfințirea bisericii Sfântul Iosif Mărturisitorul*, Baia Mare, 2004, pp. 7-10.

20. Justinian Chira Maramureșeanul, *Darurile Bisericii*, Cluj-Napoca, 1983, p. 43.

până azi, nu a fost greu să intuiască că „românii s-au simțit în Ortodoxie ca în sânul lui Dumnezeu” și ca atare era firesc ca de aici să se ridice o mulțime de sfinți.²² O astfel de intuiție sacră nu-i de mirare că a identificat și a desemnat aceste remarcabile personalități: episcopul martir Iosif Stoica și marele mitropolit salvator de neam, Andrei Șaguna pentru a le înnobila cu recunoștința și cinstirea contemporaneității și a urmașilor și cu aureola sfințeniei așezați în calendarul românesc ca repere vii în conștiința și credința românească.²³

Ne bucurăm și suntem mândri că aceste gânduri înălțătoare și sfinte și această sămânță nobilă a prețuirii acestor bărbați inegalabili pentru timpul lor, au zămislit și au dat glas din cugetul ierarhului nostru maramureșean și astăzi ele au prins rod în conștiința românească ca repere și modele remarcabile pentru contemporaneitate și posteritate.

BIBLIOGRAFIE

1. **ALEXANDRU Ioan și CHIRA Justinian**, *Scrisori*, Baia Mare, 2001.
2. **BLAGA Lucian**, *Despre Andrei Șaguna*, în *Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic*, Cluj-Napoca, 1989, pp. 125-131.
3. **BORCA Vasile**, pr. lect. univ. dr., *Înaltpreasfințitul Justinian Chira „Doctor honoris causa” al Universității de Nord din Baia Mare*, în *„Ortodoxia maramureșeană”* anul XV, nr. 15/2010, pp. 405-417.
4. *** *Canonizarea unor sfinți români*, Ed. I.B.U. al B.O.R., București, 1992.
5. **CHIRA Justinian**, Arhiep. MM și SM, *Andrei Șaguna*, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 2011.
6. **CHIRA Justinian Maramureșeanul**, *Darurile Bisericii*, Cluj-Napoca, 1983.
7. **CHIRA Justinian**, Episcop, *Harul și Adevărul*, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 1996.
8. **IDEM**, Arhiepiscopul MM și SM, *Propunere pentru canonizarea Mitropolitului ANDREI ȘAGUNA*, în rev. „Graiul Bisericii Noastre” nr. 2/2010.
9. **CHIRILĂ Ioan**, pr. prof., *Episcopul Iosif Stoica – stâlp al ortodoxiei românești din Maramureș*, în *„Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”*, anul 12, Cluj-Napoca, 1989, pp. 159-163.

---

21. Ep. Justinian Chira, *Dumnezeu este cu noi*, în vol. *Harul și Adevărul*, Baia Mare, 1996, p. 383.

22. A se vedea și articolele: *Trei ierarhi*, în vol. *Harul și Adevărul*, pag. 366 și *Comori ale patriei* în „Îndrumător bisericesc”, Cluj-Napoca, 1979, reluat în vol. *Darurile Bisericii*, Cluj-Napoca, 1983, p. 203.

10. **EDUARD Bogdan**, *Justinian*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2006.
11. **EDUARD Bogdan și CHIRA Justinian**, *Convorbiri în amurg*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2006.
12. **MICU Dorin**, *Cuvintele Părintelui, un ghid al frumuseții lăuntrice*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2009.
13. **PÂRJA Gheorghe**, *Mitropolitul Andrei Șaguna va deveni sfânt*, în „Graiul Maramureșului”, anul XXIII, nr. 6580 din 28 oct. 2011.
14. **POMPILIU Teodor**, *Blaga și Șaguna*, în „Îndrumător bisericesc...”, Cluj-Napoca, 1989, pp. 122-124.
15. **ROȘCA Nuțu**, prof. dr., *Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș*, Baia Mare, 2000.
16. *** *Sfințirea Bisericii SFÂNTUL IOSIF MĂRTURISITORUL*, Baia Mare, 2004.
17. **SURDU Alexandru**, Academician, *Salvatorul românității transilvane*, în ziarul „Lumina de Duminică”, anul VII, nr. 43 (311) din 30 oct. 2011, p. 3.

**Pr. lect. univ. dr.
Vasile BORCA**

**2011 – Anul omagial
al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română**

La inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în ședința de lucru din 6 iulie 2010, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat ca anul 2011 să fie declarat **Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română**. În acest sens, Cancelaria Sfântului Sinod a elaborat un program-cadru cu caracter național bisericesc pentru realizarea în anul 2011 a proiectului religios-duhovnicesc, cultural-editorialistic și mediatic intitulat: 2011 - *Anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română*.

Aceasta înseamnă că în anul 2011, Patriarhia Română și eparhiile ortodoxe din țară și străinătate vor organiza conferințe pastoral-misionare, colocvii teologice, dezbateri și seri duhovnicești despre Tainele Sfântului Botez și Sfintei Cununii (prezentare istorică, semnificație teologică și existențială, pregătirea în vederea primirii lor, pastorația familiei creștine, practici neortodoxe, necanonice și nelegale privind săvârșirea celor două Sfinte Taine, problema familiilor mixte din punct de vedere interconfesional sau interreligios etc.). De asemenea, profesori de la instituțiile de învățământ teologic ortodox vor realiza studii, comentarii, bibliografii cu conținut biblic, istoric, dogmatic, liturgic, omiletic-catehetic, pastoral-social despre cele două Sfinte Taine, rolul familiei creștine din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social și apărarea instituției sacre a familiei în fața provocărilor contextului contemporan secularizat. O atenție specială va fi acordată celor două Sfinte Taine în cateheza ortodoxă, ora de religie și programul catehetic *Hristos împărtășit copiilor* al Patriarhiei Române.

Și așa cum Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât, începând din anul 2008, ca fiecare an, în Patriarhia Română, să fie dedicat unei teme omagiale, astfel, anul 2009 a fost consacrat „*Comemorării Sfântului Vasile cel Mare și al celorlalți Sfinți Capadocieni*”, iar anul 2010 a fost dedicat „*Crezului Ortodox și Autocefaliei românești*”, în Patriarhia Română, tradiția continuă cu proclamarea anului 2011 ca „*An Omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii*”. Proclamarea oficială a fost făcută sâmbătă, 1 ianuarie 2011, de către Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împluternicitul Sfântului Sinod când, printre altele, a spus: „*Noi astăzi am făcut proclamarea solemnă a ceea ce a hotărât Sfântul Sinod în vara anului trecut. Să ne ajute Bunul Dumnezeu să ne gândim la faptul că purtăm numele de creștini, numele lui Hristos, că suntem binecuvântați de Preasfânta Treime în numele Căreia ne-am botezat și avem binecuvântare de la Mântuitorul Iisus Hristos Care S-a botezat la Iordan și Care a participat împreună cu Maica Domnului și ucenicii Săi la nunta din*

Cana Galileii, săvârșind acolo prima Sa minune, și anume transformarea apei în vin ca binecuvântare a iubirii dintre soț și soție și ca semn al faptului că prin familie noi ne înălțăm duhovnicește și învățăm iubirea unei familii mai mari, și anume: Biserica lui Hristos, Biserica Preasfintei Treimi...”

Pentru folosul duhovnicesc al credincioșilor și ca mijloc de catehizare și educare a tineretului ortodox, prin grija Sectorului teologic-educational al Administrației Patriarhale, în acest an binecuvântat se va publica un volum intitulat „*Familia creștină, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social*”, Patriarhul României, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel urmând a desemna colectivul de autori care să pregătească volumul pentru tipar.

Luând act de caracterul național bisericesc al acestui proiect de program-cadru cu importante implicații în susținerea și promovarea învățăturii de credință ortodoxe despre cele două Sfinte Taine, afirmarea rolului familiei creștine, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social, apărarea familiei creștine în fața provocărilor contextului contemporan secularizat, precum și necesitatea aprofundării acestuia prin dezbateri și colocvii teologice, elaborarea de studii istorico-teologice și comentarii liturgice și pastoral-misionare, organizarea unor concursuri tematice, care să reflecte rolul familiei creștine, din punct de vedere religios, spiritual, cultural și social, precum și a evidențierii acestui program-cadru prin mijloacele media și publicistice ale Bisericii noastre, Eparhia ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului a desfășurat ample lucrările, manifestări și organizări culturale, științifice, pastorale și misionare spre a evidenția importanța celor două Sfinte Taine bisericești pentru viața Bisericii și a credincioșilor ei.

Redacția Revistei

TAINA BOTEZULUI ÎN TEOLOGIA SFINȚILOR PĂRINȚI RĂSĂRITENI

Preot dr. CRISTIAN BOLOȘ
Satu Mare, ROMÂNIA

*“Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor”
(Articolul al X-lea din Crezul Ortodox)¹*

Sfânta Scriptură constituie izvorul și suportul întregii teologii. Sfinții Părinți ai Bisericii au aprofundat Sfânta Scriptură, interpretând-o într-o manieră teologică și științifică, ținând cont de toate progresele înregistrate în epocă. Părinții și scriitorii bisericești se vor dovedi apărători ai creștinismului și promotori fervenți ai dreptei credințe în Iisus Hristos. Ei au impresionat atât prin profunzimea cugetării lor, cât și printr-o trăire autentică, vie a credinței în Dumnezeu, arătând că numai concordanța dintre gândire, cuvânt și faptă poate asigura cu succes impunerea creștinismului în societatea contemporană lor.

Studiul de față își propune să evidențieze modul în care Sfinții Părinți răsăriteni au tratat Taina Botezului, demonstrând cu argumente solide faptul că Botezul este începutul vieții în Hristos și temelia colaborării omului cu harul lui Dumnezeu în noua viață începută acum.

1. Botezul – temelia colaborării omului cu harul dumnezeiesc

Botezul reprezintă prima Taină a Bisericii lui Hristos, prin intermediul căreia se revarsă asupra primitorului harul lui Dumnezeu, aducând iertarea păcatelor. Este, totodată, o condiție absolut necesară intrării în Împărăția Cerurilor, așa cum reiese fără echivoc din convorbirea Mântuitorului Iisus Hristos cu Nicodim: *“Adevărat, adevărat zic ție: de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu”* (Ioan III; 5). Sfântul Chiril al Ierusalimului numește această Taină *baia Botezului*² și *baia renașterii*³. El exclamă: *“Mare lucru este Botezul! Preț*

¹ Referat susținut în cadrul *Conferințelor proeștești* din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, sesiunea primăvară, anul 2011.

² Sfântul Chiril al Ierusalimului, Procateheza sau prologul catehezelor, în *Cateheze*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba greacă și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 2003, 2, p. 6.

³ *Ibidem*, 11, p. 12.

*de răscumpărare pentru cei robiți, iertare păcatelor, renaștere sufletului, haină luminată, pecete sfântă care nu se poate strica, car către cer, desfătare a paradisului, pricinuitoare al Împărăției, harismă a învierii*⁴.

Botezul este prima dintre cele șapte Sfinte Taine, dând numele lui Hristos oricărui nou botezat (numele de creștin), introducându-l sau încorporându-l în Trupul Domnului, Biserica. Metodiul de Olimp spune că Biserica, asemenea unei mame, este cea care se află în dureri și naște pe cei care se botează; prin Botez, în fiecare om se naște în chip spiritual Hristos. Cei care s-au botezat în Hristos, prin transformarea adusă de Duhul, au devenit hristoși, Biserica fiind cea care îi transformă prin puterea cuvântului. Este necesar ca în sufletele celor renăscuți să se imprime cuvântul adevărului⁵. O dată cu Botezul începe viața în har, sufletul dobândind puterea de a se avânta spre Dumnezeu. Harul divin se dă cu adevărat celor înnoiți prin Taina Botezului și „*nu există nicio îndoială că Dumnezeu e de față în Taina aceasta*”⁶, susține vehement Sfântul Grigorie de Nyssa.

Ne punem întrebarea firească: ce înseamnă „nașterea de sus” despre care vorbește Domnul Iisus Hristos în celebrul Său dialog cu fariseul Nicodim (Ioan III; 3)? Sfântul Chiril al Alexandriei ne răspunde în felul următor: Domnul a numit „naștere de sus” nașterea din nou din Duhul, înfățișând pe Duhul ca fiind ființa cea mai presus de toate și prin El făcându-ne părtași de firea dumnezeiască, făcând să rodească în noi pe Cel ce provine ființial din ea și, prin El și în El, reîntipărind în noi chipul frumuseții arhetipice și refăcându-ne spre înfierea dumnezeiască. Astfel, am fost născuți din nou spre înnoirea vieții și recreați spre înfierea dumnezeiască⁷.

---

⁴ *Ibidem*, 16, p. 15.

⁵ Metodiul de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, în Sfântul Grigorie Taumaturgul și Metodiul de Olimp. Scrieri, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul B.O.R., studiu introd., trad., note și indici de Pr. Prof. Constantin Cornițescu, Editura IBMBOR, București, 1984, col. PSB, vol. 10, p. 92. Vezi și Sfântul Macarie Egipteanul, *Cele 50 de Omilii duhovnicești*, în Sfântul Macarie Egipteanul. Scrieri. Omilii duhovnicești, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, introd., indici și note de Prof. Dr. Nicolae Chițescu, Editura IBMBOR, București, 1992, col. PSB, vol. 34, Omilia a XLIII-a, cap. 1, p. 257.

⁶ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marele Cuvânt Catehetic*, în Sfântul Grigorie de Nyssa. Scrieri. Partea a doua, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. și note de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura IBMBOR, București, 1998, col. PSB, vol. 30, cap. 34, p. 334.

⁷ Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în Sfântul Chiril al Alexandriei. Scrieri. Partea a patra, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad., introd. și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, București, 2000, col. PSB, vol. 41, p. 170.

Domnul a instituit Botezul ca Taină înainte de înălțarea Sa la cer, după Jertfa Sa de bunăvoie pe Cruce, dând Apostolilor următoarea poruncă: "...mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh" (Matei XXVIII; 18-19), precizând că: "Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi" (Marcu XVI; 16). Creștinii se consacră lui Dumnezeu prin Taina Botezului, subliniază Sfântul Iustin Martirul și Filozoful⁸. Botezul a fost și este poarta de intrare în Biserică și condiția primirii celorlalte Taine. Creștinii primelor veacuri ale creștinismului erau conștienți de acest lucru și vor acorda momentului încreștinării lor respectul și solemnitatea cuvenite. Faptul că se botezau la o vârstă mai înaintată demonstrează că erau conștienți de ceea ce se întâmplă cu ei și trăiau la maximum intensitatea lepădării de păcat și a începutului unei vieți noi cu Hristos. De multe ori, Botezul cu apă era urmat de cel prin sânge, având în vedere persecuțiile care au cutremurat Biserica. În pofida acestora, Biserica a rezistat prin sacrificiul celor consacrați prin Taina Botezului, adică al creștinilor, și prin puterea dăruită de întemeietorul ei, Iisus Hristos.

Activitatea publică a Mântuitorului Iisus Hristos cunoaște o etapă premergătoare, al cărei exponent este Sfântul Ioan, Botezătorul Domnului. Încărcat de smerenie, Ioan profețea venirea lui Hristos, pregătind poporul pentru primirea Acestuia: "*Și propovăduia, zicând: Vine în urma mea Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor. Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt*" (Marcu I; 7-8) și "cu foc" (Matei III; 11). Se impune să facem o distincție între *botezul pocăinței*, practicat de Sfântul Ioan Botezătorul și *Botezul creștin*, instituit de Mântuitorul nostru. *Botezul lui Ioan* se numea și *botezul pocăinței*, întrucât el îndemna și chema la pocăință pe cei ce veneau să se boteze, pregătindu-i pentru primirea lui Hristos. Acest botez nu era o Taină, ci un ritual, deoarece nu ierta păcatele, ci presupunea numai o curățire exterioară, simbolică. De aceea se și spunea că este "*spre iertarea păcatelor*" (Luca III; 3), pe care avea s-o facă Cel ce venea după Sfântul Ioan. Era, am putea afirma, o anticipare a Botezului creștin⁹. "*Ioan, zice Sfântul Vasile cel Mare, a predicat botezul pocăinței și se ducea la el toată Iudeea. Domnul predică Botezul înfierii, și care om din care-și pun nădejdea în El nu va asculta? Botezul lui Ioan ducea la Botez; Botezul acesta desăvârșește; acela era îndepărtare de păcat; acesta, unire cu*

⁸ Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, *Dialog cu iudeul Tryfon*, în *Apologeți de limbă greacă*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin, Patriarhul B.O.R., trad., introd., note și indici de Pr. Prof. Teodor Bodogae, Pr. Prof. Olimp Căciulă, Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1980, col. PSB, vol. 2, Partea întâia, cap. XIV, p. 106.

⁹ Vezi Pr. Dr. Ioan Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, tipărit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul B.O.R., Editura IBMBOR, București, 1984, pp. 63-65.

Dumnezeu”¹⁰. De asemenea, Sfântul Chiril al Ierusalimului a remarcat faptul că “*Iisus a sfințit Botezul când Însuși S-a botezat. Iisus nu S-a botezat ca să ia iertare de păcate (căci era fără de păcat), ci, cu toate că era fără de păcat, S-a botezat ca să dea har dumnezeiesc și vrednicie celor care au să se boteze*”¹¹.

Botezul creștin se săvârșește prin afundarea de trei ori în apă, în numele Sfintei Treimi, însemnând moartea noastră pentru păcat, îngroparea împreună cu Hristos în moarte, prin Botez, și învierea împreună cu El la o viață nouă, potrivit Sfântului Apostol Pavel: “*Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții; căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui*” (Romani VI; 3-11). Izvorul harului, ca energie divină necreată, este Dumnezeu, Unul în Treime, indiferent dacă spunem harul lui Dumnezeu sau harul lui Hristos ori harul Duhului Sfânt, pentru că Tatăl dăruiește totul prin Fiul împreună cu Sfântul Duh; nu se deosebesc între ele darurile Tatălui și ale Fiului și ale Sfântului Duh, fiindcă există o singură mântuire, o singură putere, o singură credință¹². Sfântul Ioan Damaschin arată că noi, conform cuvântului Domnului, ne botezăm în numele Sfintei Treimi și astfel suntem învățați mărturisirea în Tatăl și în Fiul și în Sfântul Duh, un Dumnezeu în trei ipostasuri sau persoane, iar cei care n-au fost botezați în Sfânta Treime trebuie rebotezați. Ne botezăm în Sfânta Treime pentru motivul că avem nevoie de Sfânta Treime spre menținerea și dănuirea noastră; este cu neputință să nu fie împreună cele trei persoane treimice, fiindcă Sfânta Treime este nedespărțită¹³.

Harul divin izvorăște din ființa dumnezeiască unică, motiv pentru care spunem că este o energie a Sfintei Treimi, aparținând în egală măsură Persoanelor Treimice. Prin har lucrează întreaga Sfântă Treime, iar identitatea de acțiune în Tatăl, în Fiul și în Duhul Sfânt arată limpede absoluta asemănare de natură, scrie Sfântul Vasile cel Mare¹⁴. Deși se numește harul Sfântului Duh, totuși este harul Sfintei Treimi, fiindcă

¹⁰ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilia a XIII-a. Îndemnătoare la Sfântul Botez*, în vol. Omilii și cuvântări, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba greacă veche și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 2004, I, p. 234.

¹¹ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a III-a*, în vol. *Cateheze*, 11, pp. 44-45.

¹² Idem, *Cateheza a XVI-a*, în vol. *Cateheze*, 24, p. 287.

¹³ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Ediția a III-a, trad. de Pr. D. Fecioru, Editura Scripta, București, 1993, pp. 154-156.

¹⁴ Sfântul Vasile cel Mare, *Epistola 189. Către marele medic Eustathe*, în Sfântul Vasile cel Mare. *Scrieri. Partea a treia*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad., introd., note și indici de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu și Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura IBMBOR, București, 1988, col. PSB, vol. 12, cap. VII, p. 389.

și Botezul se săvârșește în numele Acesteia: „*crediința și Botezul sunt două condiții ale mântuirii și sunt legate, de nedespărțit, una de alta. Pe de o parte, credința se desăvârșește prin Botez; iar pe de altă parte, Botezul se întemeiază pe credință; ambele sunt depline prin invocarea aceluiași nume. Pentru că după cum credem în Tatăl și în Fiul și în Sfântul Duh, la fel ne și botezăm în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Mărturisirea precede credința, care duce la mântuire, însă Botezul, cel ce pecetluiește asentimentul nostru, îl urmează de aproape*”¹⁵. Este vorba aici despre Botezul persoanelor mai în vârstă, care se pot decide în vederea primirii Tainei după o cunoaștere prealabilă a învățăturii lui Dumnezeu, după manifestarea concretă a credinței în El. Omul își mărturisește credința în Dumnezeu, după care este pecetluit prin Botez, Mirungere și Euharistie (Tainele de inițiere). În cazul pruncilor, care sunt botezați înainte de a-și putea mărturisi în mod personal credința în Dumnezeu, harul care se sălășluiește în ei le va oferi posibilitatea și puterea de a se deschide spre Dumnezeu, de a-I simți iubirea și dreptatea și de a trăi împreună cu El prin alegerea binelui, prin progresul neîncetat în virtute. Copii fiind, nu-și pot exprima asentimentul pentru primirea harului la Botez. Pe de altă parte, harul prezent în ființa omului începând cu Taina Botezului, va lucra doar cu asentimentul acestuia în noua viață în Hristos.

Viața noastră a fost mântuită și se va mântui prin apă¹⁶, întrucât noi suntem „*filtrați prin Botez*”¹⁷, zice Clement Alexandrinul. Sfântul Chiril al Ierusalimului subliniază faptul că Botezul se săvârșește prin apă, care nu este însă una obișnuită; prin rugăciunile săvârșite este invocat harul Duhului Sfânt, ce îi conferă materiei respective (apei) o putere de sfințire¹⁸. Dacă omul are o structură dihotomică, curățirea primită prin Taina Botezului este și ea îndoită: atât sufletească, prin puterea Duhului Sfânt, cât și trupească, prin apa ca atare. Harul se dă prin apă, nu printr-un alt element pentru că „*apa este mare lucru și cel mai nobil dintre cele patru elemente care sunt în lume. Apa este începutul lumii, iar Iordanul, începutul Evangheliilor...*

---

¹⁵ Idem, *Despre Sfântul Duh*, col. PSB, vol. 12, XII, p. 43. „*Ne botezăm în credința în care credem și ne închinăm așa cum am fost botezați. Nu în inventarea noștrilor se cuprinde mântuirea noastră, ci în mărturisirea curată despre Dumnezeu, în Care credem*”. Idem, Epistola 175. Către comitele Magninianos, col. PSB, vol. 12, p. 366.

¹⁶ Herma, Păstorul, în *Scrierile Părinților Apostolici*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin, Patriarhul B.O.R., trad., note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1979, col. PSB, vol. 1, Vedenia III; 11 (3), 5, p. 236.

¹⁷ Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, în Clement Alexandrinul. *Scrieri. Partea întâia*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin Patriarhul B.O.R., trad., introd., note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1982, col. PSB, vol. 4, Cartea întâia, cap. VI; 32.1, p. 184.

¹⁸ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a III-a*, în vol. Cateheze, 3, p. 39.

*Prin baia apei în cuvântul lui Dumnezeu se eliberează lumea de păcate*¹⁹. Este interesantă paralela pe care o face aici Sfântul Chiril al Ierusalimului. Într-adevăr, la începutul creației, aflăm că pământul era netocmit și gol, iar Duhul lui Dumnezeu Se purta deasupra apelor (Facere I; 2). Fără apă nu există viață. Dacă lumea începe cu apa, la fel, propovăduirea Evangheliei Împărăției Cerurilor are ca punct de plecare momentul Botezului Domnului în Iordan, prilej cu care lumea are posibilitatea să-L identifice pe Fiul lui Dumnezeu întrupat în persoana lui Iisus din apă și să sesizeze existența unui Dumnezeu întreit în persoane. La fel, fiecare persoană trebuie să interpreteze Botezul ca fiind temelia vieții în Hristos, a unei vieți ce incumbă responsabilitate și misiune evanghelică, un început al unei *evangelii proprii*, ca fiind baza pe care trebuie să clădească, colaborând cu harul dobândit atunci.

Nașterea din nou²⁰ se realizează prin Botez, când firea umană primește în sine puterea lui Dumnezeu. Dacă prin Hristos a venit harul²¹, omul botezat primește această energie prin care este ridicat și pe care o va pune în lucrare prin voința sa liberă. Este vorba despre participarea la viața dumnezeiască prin energia (harul) lui Dumnezeu, care pătrunde adevărata omenitate și o readuce la starea ei naturală²². Harul dumnezeiesc este cel care împlinește viața umană, conferindu-i superioritate. În afara harului nu există mântuire. Se impune ca omul să se pregătească duhovnicește prin apă pentru harul învierii, pentru că el nu poate învia dacă n-a trecut întâi prin baia nașterii din nou²³. Cel care vrea să se mântuiască trebuie să se nască de sus²⁴. Prin Taina Botezului omul se naște din nou la o viață nouă în și cu Hristos, devenind frate al Său și fiu al Tatălui, atrăgându-și o uriașă răspundere pentru fiecare act întreprins în viitor. Înrudirea persoanei umane cu Hristos implică o viață din care trebuie exclus păcatul, spune Sfântul Grigorie de Nyssa²⁵.

---

¹⁹ *Ibidem*, 5, p. 40.

²⁰ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*, în Sfântul Grigorie de Nyssa. *Scrieri. Partea întâia*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin, Patriarhul B.O.R., trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae și Pr. Ioan Buga, note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, indice: Pr. Ioan Buga, Editura IBMBOR, București, 1982, col. PSB, vol. 29, Omilia a VII-a, p. 207.

²¹ Idem, *Despre feciorie*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba greacă veche și note de Laura Pătrașcu, Editura IBMBOR, București, 2003, cap. XXIII, 1, p. 86.

²² John Meyendorff, *Teologia bizantină*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba engleză de Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Editura IBMBOR, București, 1996, p. 197.

²³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marele Cuvânt Catehetic*, col. PSB, vol. 30, cap. 35, p. 336.

²⁴ *Ibidem*, cap. 39, p. 343.

²⁵ Idem, *Despre desăvârșire*, către monahul Olimpiu, col. PSB, vol. 30, p. 471.

Botezul este în același timp o moarte și o înviere: o moarte a omului vechi al păcatului și o înviere a omului nou, la o viață nouă cu Mântuitorul, caracterizată prin sfințenie, deoarece harul Duhului Sfânt se pogoară peste cel botezat, ștergând pata păcatului. Prin Botez, factor unificator, devenim frați întreolaltă, un singur trup, îmbrăcându-ne în Hristos: *“Căci, câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”* (Galateni III; 27-28). Sfântul Grigorie Palama arată că noi *“cu toții suntem frați, născându-ne prin Botez și prin harul cel dumnezeiesc. Așa precum trupul este unul singur, dar mădulare are multe, iar toate mădularele unui trup, deși sunt multe, un singur trup sunt, tot așa este și Hristos. Căci într-un Duh noi toți ca un singur trup am fost botezați. Așadar, fraților, una este baia nașterii celei din nou și dumnezeiești, una credința, una nădejdea, unul Dumnezeu peste toți și pentru toți și în toți, Care ne adună într-Însul prin dumnezeiască iubire, făcându-ne mădulare ale Sale și mădulare unii altora”*²⁶.

Sfântul Vasile cel Mare spune că pentru desăvârșirea vieții spirituale este necesară imitarea lui Hristos nu numai prin blândețe, smerenie și mărinimie, ci și prin moarte. Omul imită moartea Sa prin faptul că se îngroapă împreună cu El prin Botez²⁷, acesta fiind momentul în care el rupe orice legătură cu trecutul păcătos și începe o viață nouă, ca membru al Bisericii: *“dacă nu treci prin apă, n-ai să scapi de amara tiranie a diavolului. Cum ai să te reîntorci în paradis fără să fii pecetluit prin Botez?”*²⁸ Lucrarea harului dumnezeiesc asupra omului începe la Botez, desfășurându-se pe măsură ce omul înaintează în vârstă și în împlinirea poruncilor divine, fiindcă nu poate să se nască cineva din nou, dacă nu a primit mai înainte harul lui Dumnezeu²⁹. Aceasta nu înseamnă că omul primește harul și apoi este botezat, născându-se din nou. Primirea harului și săvârșirea Botezului reprezintă două acțiuni simultane. Am putea vorbi despre un har care premerge Taina Botezului, în sensul unei chemări pe care Dumnezeu i-o adresează omului în vederea renașterii sale spirituale. Pentru că este o chemare, omul îi poate da curs sau o poate respinge. Cert

---

²⁶ Sfântul Grigorie Palama, *Omilia I. Despre pacea obștească*, în *Omilii*, vol. I, apare cu binecuvântarea și cuvântul înainte ale Î.P.S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, introd. de Părintele Galeriu, trad. din limba greacă de Dr. Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătrașcu și stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, București, 2004, cap. 1-3, pp. 3-5.

²⁷ Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, col. PSB, vol. 12, XV, p. 49.

²⁸ Idem, *Omilia a XIII-a*, în vol. *Omilii și cuvântări*, II, p. 237.

²⁹ Idem, *Despre Botez*, trad. și studiu introd. de Pr. Dumitru V. Georgescu, apare cu binecuvântarea Î.P.S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, Editura Anastasia, București, 1999, Cartea întâi, Cuvântarea II, 8, p. 66.

este că harul dumnezeiesc se sălășluiește în ființa umană – dacă persoana în discuție este mai în vârstă – după ce aceasta își dă un acord prealabil Tainei Botezului (dar și concomitent cu aceasta).

Botezul poate fi comparat, fără exagerare, cu o înviere, care precede înfierea. Prin harul învierii omul este introdus în harul înfierii. Efectul Tainei este curățirea de păcatul strămoșesc, precum și de orice alt păcat. Omul renăscut/înviat prin baia nașterii din nou, ajunge ca un copil și, în această stare fiind, este propriu Împărăției Cerurilor³⁰. A ajunge ca un copil, în vârstă fiind, presupune îmbrăcarea omului în inocența proprie copilăriei, stare în care, omul purificat, poate intra în ceata prietenilor lui Dumnezeu. Hristos pătrunde în om la Botez, descoperindu-Se treptat, cu condiția ca omul să-I împlinească voia și astfel, cei care mai înainte erau neroditori, venind sub acoperământul lui Hristos și îmbrăcându-se cu El, acoperă, cu harul de la Hristos, nerodirea vieții lor, spune Sfântul Vasile cel Mare³¹. Prin Botez, omul este ridicat la o mare cinste, îmbrăcând haina nemuritoare care, acoperind omenitatea, a nimicit în trup moartea, iar ceea ce era muritor a fost înghițit în îmbrăcămintea nemuririi. Prin harul Său, Domnul îl pe om face casnic al Său, îl îndepărtează de orice păcat, îi deschide Împărăția Cerurilor și calea care duce la fericirea de acolo³². Omul trebuie să își dorească să împlinească voia lui Dumnezeu, să manifeste dispoziție în această direcție, avându-L în permanență ca model pe Hristos. Urmarea lui Hristos, în viața ulterioară Botezului, este o caracteristică esențială a creștinului. De fapt, omul devine creștin prin harul primit la Botez, în virtutea credinței în Dumnezeu în Treime, pe care a manifestat-o anterior. Omul se pogoară în apă după har³³, adică în căutarea harului și se ridică din apă împreună cu Însuși izvorul harului, cu Domnul Iisus Hristos.

Necesitatea Tainei Botezului derivă din căderea omului în păcatul strămoșesc, scrie Sfântul Teofan Mărturisitorul³⁴ în consonanță cu toți Sfinții Părinți. Taina Botezului este absolut necesară tuturor oamenilor pentru mântuire, fiindcă prin intermediul acesteia se iartă păcatele personale (dacă persoana botezată este mai în vârstă) și păcatul strămoșesc. Pedepșa păcatului comis în Eden este moartea, după

³⁰ Idem, Omilia a XII-a. La începutul Proverbelor, în vol. *Omilii și cuvântări*, XIII, p. 224.

³¹ Idem, *Tâlcuri la Psalmi*, Omilie la Psalmul XXVIII, cap. 5, pp. 86-87.

³² Idem, *Epistola 292. Către Paladin*, col. PSB, vol. 12, p. 577.

³³ Idem, *Tâlcuri la Psalmi*, trad. și note de Pr. Dumitru Fecioru, tipărită cu binecuvântarea P.S. Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Editura Sophia, București, 2004, Omilie la Psalmul VII, cap. 4, p. 30.

³⁴ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Viața lăuntrică*, trad. din limba rusă și note de Elena Dulgheru, tipărită cu binecuvântarea P.S. Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Editura Sophia, București, 2000, pp. 10-11.

cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *“De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el (în Adam)”* (Romani V; 12). Sfântul Grigorie de Nyssa zice: *“după cum începutul morții s-a făcut la început printr-un singur om și de aici s-a transmis apoi la întregă firea omenească, tot așa și începutul învierii trece de la unul la toată omenirea”*³⁵. Ortodoxia respinge dogma scolastică despre păcatul originar transmis prin Adam la toate generațiile, ca un fel de defect genetic. Originea păcătoșeniei cuiva se află în sine însuși, în voința coruptă, căzută, care îl împiedică să facă binele. Ceea ce am moștenit de la Adam nu este vinovăția, ca și consecință a păcatului său în Eden; dacă se poate vorbi despre o moștenire, ea trebuie înțeleasă ca o moștenire a mortalității: moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți păcătuiesc³⁶.

Herma demonstrează necesitatea și importanța Botezului prin următoarele cuvinte: *„Trebuia neapărat (ca oamenii) să se urce prin apă ca să primească viață; n-ar fi putut intra altfel în Împărăția lui Dumnezeu, dacă nu aruncau moartea, care stăpânea viața lor de mai înainte. Acești morți au primit pecetea Fiului lui Dumnezeu și au intrat în împărăția lui Dumnezeu; că omul este mort înainte de a purta numele Fiului lui Dumnezeu, dar când primește pecetea, leapădă moartea și primește viață”*³⁷. La Botez nu este vorba despre durere, ci de lepădarea poverii de păcate și de dobândirea iertării greșelilor săvârșite. Dumnezeu ne-a dăruit înnoirea prin baia apei celei de a doua nașteri, ca, lepădând pe omul cel vechi, adică faptele cele rele și îmbrăcând pe cel nou, să mergem pe calea virtuții, spune Sfântul Ioan Gură de Aur³⁸.

Renașterea omului în Domnul se face prin Botez. Sfântul Maxim Mărturisitorul afirmă că *“Botezul face moartă aplecarea voinței noastre spre plăcerile vieții de dragul virtuții și ștergând petele de pe conștiință, omorâm de bunăvoie înclinarea voii noastre către cele ce se văd”*³⁹. Păcatul strămoșesc este desființat, iar harul lui Hristos se sălășluiește în sufletul celui botezat, care începe o

³⁵ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marele Cuvânt Catehetic*, col. PSB, vol. 30, cap. 16, p. 313.

³⁶ Pr. Prof. Dr. John Breck, *Darul sacru al vieții*, trad. și cuvânt înainte de P.S. Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001, pp. 46-48.

³⁷ Herma, *op. cit.*, col. PSB, vol. 1, Pilda IX, 93(16); 2-4, pp. 303-304, Pilda VIII, 68(2); 1, p. 283. Botezul este „pecetea Domnului”. Vezi Clement Alexandrinul, *Care bogat se va mântui?*, col. PSB, vol. 4, XLII; 4, p. 64.

³⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, vol. II, în Sfântul Ioan Gură de Aur. *Scrieri. Partea a doua*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad., introd., indici și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1989, col. PSB, vol. 22, Omilia XL; IV, pp. 77-78.

³⁹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*. Paharul și Botezul, în *Filocalia*, vol. 3, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1994, p. 127.

viață nouă, caracterizată prin încercarea de a evita păcatul și prin străduința susținută de a săvârși virtutea, binele și voia lui Dumnezeu. Omul simte acum dorința vie de a umbla “întru înnoirea vieții” (Romani VI; 4), pentru că “*baia Botezului este începutul și temelia vieții în Hristos*”, spune Sfântul Nicolae Cabasila⁴⁰. Domnul Iisus Hristos, sălășluit acum în noi, conduce strădania noastră de a ne împodobi cu virtuți, deci lucrarea pozitivă de fortificare, prin voință, a omului nou în Hristos. Tot El este Cel Care conduce și lucrarea negativă, de omorâre a păcatului, prin voință, a omului vechi. În acest sens, Părintele Dumitru Stăniloae opinează că “*omul nou în Hristos nu crește și nu se întinde în noi, decât pe măsură ce cedează și se micșorează omul cel vechi. Astfel, se manifestă înțelesul Botezului ca participare la moartea și la învierea Domnului a celui ce se botează*”⁴¹. După Botez, omul devine cetățean al cerului și împreună-dănțuitor cu îngerii, zice Clement Alexandrinul⁴². Și dacă a fost născut din nou în Hristos, Cel Care l-a născut din nou îl și hrănește. Pe bună dreptate se întreba Sfântul Ioan Gură de Aur: „*Ce mai poți spune de darul acela mare și minunat, care covârșește orice cuvânt, pe care Fiul l-a dat neamului nostru prin Botez, prin care ne dăruiește iertarea tuturor păcatelor?*”⁴³.

În ceea ce privește timpul potrivit pentru administrarea Tainei Sfântului Botez, Sfinții Părinți sunt de părere că aceasta se poate face la orice vârstă. În primele secole ale creștinismului, catehumenii erau pregătiți într-un mod extrem de serios pentru primirea Tainei Botezului, motiv pentru care primitorii Botezului erau persoane mai în vârstă. Însă, au fost botezați și copii, precum ne asigură Sfânta Scriptură (cf. Fapte X; 44, XVI; 15, 33, I Corinteni I; 16), fiindcă toți oamenii se nasc cu păcatul strămoșesc. În ziua de azi, Botezul se administrează de regulă copiilor, pentru ei credința fiind mărturisită de către nași, care devin părinți spirituali. Vorbind despre Botezul copiilor, Sfântul Vasile cel Mare scrie că “*acea scufundare întreită simbolizează cele trei zile cât a stat Mântuitorul în mormânt. Nici n-ai putea scufunda copilul de trei ori fără să-l și scoți afară din apă tot de atâtea ori*”⁴⁴. Tăierea-împrejur, la care face referire Vechiul Testament, preînchipuie Botezul

⁴⁰ Sfântul Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., studiu introd. și trad. din limba greacă de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura IBMBOR, București, 2001, p. 50.

⁴¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica*, Editura Deisis, Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, Alba Iulia, 1993, p. 52.

⁴² Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, col. PSB, vol. 4, Cartea întâia, cap. VI; 45.2, p. 192.

⁴³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Facere, vol. I*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba greacă veche și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 2003, Omilia XXVIII; I, p. 346.

⁴⁴ Sfântul Vasile cel Mare, *Epistola 236. Către Amfilohie, episcopul de Iconium*, col. PSB, vol. 12, cap. V, p. 491.

oamenilor indiferent de vârstă (copii și adulți). Potrivit Sfântului Ioan Gură de Aur, tăierea noastră împrejur, adică harul Botezului, vindecă fără de durere, fiindu-ne pricinuitor a mii de bunătăți și umplându-ne pe toți cu harul Duhului Sfânt. Nu este un timp anumit când îl putem primi; această tăiere împrejur, nefăcută de mână omenească, o putem primi și când suntem mici de tot și când am crescut mari și când suntem bătrâni⁴⁵. O hotărâre a Sinodului din Cartagina, din anul 418, spune: „*Cel ce neagă necesitatea Botezului copiilor celor nou născuți să fie anatema*”⁴⁶.

Pe lângă Botezul săvârșit prin afundarea în apă, Sfântul Vasile amintește și de martiri, care „au fost botezați în sângele propriu”⁴⁷. Este vorba despre „Botezul sângelui”. Mucenicii și-au dat cu bucurie viața pentru credința în Hristos, având convingerea fermă că moartea nu este altceva decât o poartă care le asigură accesul în Împărăția Cerurilor, în fericirea veșnică împreună cu Domnul lor Hristos pe Care L-au slujit și pe pământ. Mucenicii știau că doar prin suferință pot ajunge la biruință și că doar prin moarte pot ajunge la înviere. Sfântul Ioan Damaschin vorbește despre opt botezuri: 1.al potopului pentru curmarea păcatului; 2.prin mare și prin nori, norul fiind simbolul Duhului, iar marea simbolul apei; 3.al Legii vechi; 4.al Sfântului Ioan Botezătorul; 5.al Domnului Iisus Hristos; 6.prin pocăință și lacrimi; 7.prin sânge și mucenicie; 8.prin focul cel veșnic de după judecata obștească⁴⁸.

A primi Botezul, spune Sfântul Nicolae Cabasila, înseamnă să te naști întru Hristos, să începi o viață nouă sau să fii adus la viață din nimic. Botezul, începutul viețuirii noastre în Hristos (a celei terestre și a celei cerești), este considerat: „zi a numelui” – pentru că în această zi omul este născut din nou și pecetluit pentru o nouă viețuire, iar sufletul său, care până atunci n-avea nicio formă și nicio rânduială, își ia forma și conținutul; „luminare” – întrucât aduce viața cea adevărată și-l face pe om să fie cunoscut de către Dumnezeu, îl apropie de lumină și-l îndepărtează de răutățile întunericului; „harismă” – fiindcă aduce nașterea cea după Duh, fiind un dar de la Dumnezeu; „ungere” – deoarece zugrăvește pe sufletul noului botezat chipul lui Hristos, Care S-a uns pentru noi. Taina Botezului întipărește în om pecetea lui Hristos, fiindcă ungerea făcută cu îngrijire asupra tuturor părților trupului arată pe alesul Domnului, pe care-l face asemenea lui Hristos, îi dă o formă creștină și-i rămâne ca o pecete adevărată⁴⁹.

⁴⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, vol. II, col. PSB, vol. 22, Omilia XL; IV, p. 77.

⁴⁶ Apud Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran, Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean, *Teologia Dogmatică*, tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., Editura IBMBOR, București, 1991, p. 333.

⁴⁷ Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, col. PSB, vol. 12, XV, p. 51.

⁴⁸ Sfântul Ioan Damaschin, *op. cit.*, pp. 156-157.

⁴⁹ Sfântul Nicolae Cabasila, *op. cit.*, pp. 49-53.

2. Omul cade în păcat și după Botez. Lupta cu păcatul

După primirea Tainei Botezului omul se angajează pe un drum ascendent spre Dumnezeu, străduindu-se în săvârșirea binelui și în evitarea răului. Însă, acest urcuș neîntrerupt spre Cer este presărat cu multe încercări, așa că omul poate să cadă, cedând – prin libertatea de voință cu care este împodobit – tentației provocată de păcat. Că omul cade în păcat și după Botez, ne-o spune cu elocvență Sfântul Simeon Noul Teolog: *„Botezul nu ia de la noi libertatea voinței și puterea de a ne hotărî prin noi înșine, ci abia el ne dăruiește libertatea, ca să nu fim stăpâniți silnic și fără să vrem de diavolul. De aceea, după Botez, atârnă de noi fie să stăruim de bunăvoie în poruncile lui Hristos, Stăpânul nostru, în Care ne-am botezat, și să umblăm pe calea celor poruncite de El, fie să ne abatem de la această cale dreaptă, întorcându-ne prin faptele rele la potrivnicul și vrăjmașul nostru, diavolul”*⁵⁰.

Prin Botez, Duhul Sfânt așezându-Se în noi, alungă păcatul. Însă, “baia sfințeniei” nu anulează libertatea noastră de voință, posibilitatea noastră de a alege binele sau răul, de a colabora cu Dumnezeu sau nu în procesul mântuirii. Ca atare, credinciosului i se impune să poarte cu maximă atenție o luptă acerbă împotriva alunecării sufletului în satisfacerea exagerată a unor poftes, generate de slăbiciunile fizice ale trupului⁵¹. Satana este scos din suflet prin Taina Botezului, dar i se îngăduie să lucreze în el, prin trup. Referitor la acest aspect, Diadoh al Foticeii remarcă: *“Harul lui Dumnezeu se sălășluiește în însuși adâncul sufletului, adică în minte, iar duhurile rele se mută și se încuibază în simțurile trupului, lucrând, prin natura ușor de influențat a trupului, asupra celor ce sunt încă prunci cu sufletul. Astfel, mintea noastră se bucură pururea de legea Duhului, iar simțurile trupului sunt atrase de lunecșul plăcerilor”*⁵². Totodată, Sfântul Marcu Ascetul arată că după administrarea Botezului stă în libertatea de voință a omului persistența în păcat sau stăruința în bine, în faptele cele bune: *“Sfântul Botez este desăvârșit, dar nu desăvârșește pe cel ce nu împlinește poruncile, căci credința stă nu numai în a fi botezat în Hristos, ci în a împlini poruncile Lui. Că o dată ce ne-am îngropat cu El prin Botez, ne-a ridicat și ne-a așezat împreună cu Sine în cele cerești... Chiar dacă suntem ținuți sub păcat și*

⁵⁰ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cele 225 de capete teologice și practice*, în *Filocalia*, vol. VI, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1997, cap. 89, p. 90.

⁵¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., ediția a doua, Editura IBMBOR, București, 1997, pp. 230-231.

⁵² Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic în 100 de capete*, în *Filocalia*, vol. 1, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1994, cap. 79, pp. 453-454.

după Botez, aceasta nu se întâmplă din pricină că el ar fi nedesăvârșit, ci pentru că nesocotim porunca și ne alipim de plăceri de bunăvoie. Omul se întoarce cu voia sa liberă la păcat, ca un câine care vine la vărsătura sa, pentru că nici Botezul, nici Dumnezeu, nici Satana nu silesc voia omului... Poruncile lui Hristos, cele date după Botez, sunt o lege a libertății”⁵³.

Observăm, așadar, că Botezul lucrează în chip îndoit asupra omului: pe de o parte, negativ, ștergând din cel botezat păcatul strămoșesc și păcatele personale, nu numai ridicând vina, dar și nimicind, în realitate, corpul păcatului și dezrădăcinându-l, în întregime; pe de altă parte, pozitiv, dăruind darurile înfierii și nemuririi, dând viață sufletului, întărind și sporind credința, nădejdea și dragostea. Dacă rămâne ceva din Adam cel vechi în omul care iese din scaldătoarea Botezului, aceasta este nu atât moartea, pentru că ea, lepădând tot ce avea înfricoșător, devine simplă trecere la viața veșnică, ci cugetul trupesc, înclinarea spre păcat, așa numita *concupiscentia*, zice Hristu Andrutsoș⁵⁴.

Chiar dacă la Botez firea omului se îmbracă cu haina Hristos (sau în om pătrunde Hristos cu puterea Lui de viață), după aceea creștinul va simți atât influența binefăcătoare a lui Dumnezeu, cât și sugestia, procuratoare de plăceri imediate, a diavolului, precum am menționat. Însă, atât puterea potrivnică, cât și harul divin îndeamnă, dar nu constrâng. Aici, spune Sfântul Macarie Egipteanul⁵⁵, intervine libertatea de discernământ a credinciosului, care are puterea de a rezista cu fermitate tentațiilor, făcându-se următor al Domnului, nădăjduind să dobândească frumusețea Raiului care îl așteaptă. Sfântul Grigorie de Nyssa susține că după ce omul a fost curățit la Botez trebuie să se mențină ferm pe calea împărătească, neabătându-se la dreapta sau la stânga, ca nu cumva să-și murdărească picioarele de noroi. Cel care și-a dezlegat odată prin Botez încălțămintele și și-a spălat picioarele, a lepădat o dată cu încălțăminte toată întinăciunea pământească și noroiul plăcerii⁵⁶, ajungând chiar la mortificarea trupului, întrucât s-a înmormântat împreună cu Hristos prin Botez, făcându-se mort vieții⁵⁷ materiale.

⁵³ Sfântul Marcu Ascetul, *Despre Botez*, în *Filocalia*, vol. 1, pp. 346-347.

⁵⁴ Hristu Andrutsoș, *Simbolica*, trad. din limba greacă de Iustin Moiescu, Profesor universitar, Editura Centrului Mitropolitan al Olteniei, 1955, pp. 259-260.

⁵⁵ Sfântul Macarie Egipteanul, *Alte 7 Omilii*, în Sfântul Macarie Egipteanul. *Scrieri. Omilii duhovnicești*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, introd., indici și note de Prof. Dr. Nicolae Chițescu, Editura IBMBOR, București, 1992, col. PSB, vol. 34, Cuvânt despre paza inimii, cap. 12, p. 289.

⁵⁶ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*, col. PSB, vol. 29, Omilia a XI-a, p. 265.

⁵⁷ *Ibidem*, Omilia a XIV-a, p. 302.

Fără Botez suntem în afara Bisericii și în afara lui Hristos. Taina Botezului ne unește cu Domnul și ne transformă în membre ale trupului Său, adică în membre ale Bisericii, al cărei cap este chiar El. Botezul este începutul unirii cu Iisus Hristos, prin el fiind scoși din sfera existenței adamice și ridicați în sfera existenței lui Hristos. Nu mai suntem robi ai păcatului, ci ai lui Hristos⁵⁸. Cel care stăpânește peste patimi și păcate realizează faptul că nu poate fi subjugat de ele prin puterea lor, ci doar datorită propriei sale voințe libere. Hristos pătrunde în om la Botez, iar omul, scrie Părintele Dumitru Stăniloae, “prin participare deplină la El devine pe deplin persoană, adică ființă deplin comunitară, eliberată din închisoarea pasiunilor egoiste”⁵⁹, din sfera gândurilor și a acțiunilor necurate.

3. Caracteristicile vieții celei noi începă prin Botez

Harul Sfântului Duh este prezent în noi de la Botez, așteptând conlucrarea noastră cu el, prin alegerea binelui. Domnul dăruiește harul, dar El vrea ca omul să îl caute și să dorească a-l primi, închinându-se cu toate ale sale lui Dumnezeu, potrivit Sfântului Teofan Zăvorătu⁶⁰. Taina Botezului semnifică începutul vieții în Hristos. Dacă omul este fiu al lui Dumnezeu, dacă a început să fie templul Său, primind Duhul Sfânt, se impune ca el să se străduiască a trăi în sfințenie duhovnicească, pentru ca nu cumva să se reîntoarcă la purtările vechiului om și să fie prins în lațurile păcatului.

Botezul înseamnă renaștere. Prin termenul *renaștere*, Sfântul Chiril al Ierusalimului nu înțelege renașterea trupurilor, ci renașterea duhovnicească a sufletului. Trupurile se nasc prin părinți în această lume, pe când sufletele se nasc prin credință⁶¹. Este mare harul botezului⁶², întrucât îl dezbracă pe omul cel vechi dimpreună cu faptele lui⁶³, înnoindu-l de la cele vechi la cele noi⁶⁴. Totodată, Botezul este Taina care ne ridică la rangul de fii ai lui Dumnezeu. Nu numai că are ca efect iertarea păcatelor, dar ne aduce și înfierea, fiind o actualizare a vieții Domnului în viața fiecărei persoane, o participare la jertfă. Jertfa de pe Cruce a Mântuitorului

---

⁵⁸ Mitropolit Nicolae Mladin, *Hristos – Viața noastră sau Asceza și mistica paulină*, ediție îngrijită și prefăcută de Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1996, pp. 100, 109.

⁵⁹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, p. 232.

⁶⁰ Sfântul Teofan Zăvorătu, *Viața duhovnicească și cum o putem dobândi*, tipărită cu binecuvântarea P.S. Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, trad. din engleză Prof. Grația Lungu Constantineanu, Editura Bunavestire, Bacău, 1998, p. 35.

⁶¹ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheza I*, în vol. Cateheze, 2, p. 19.

⁶² Idem, *Cateheza a III-a*, în vol. Cateheze, 6, p. 42.

⁶³ *Ibidem*, 7, p. 42.

⁶⁴ Idem, *Cateheza a II-a mistagogică*, în vol. Cateheze, 1, p. 347.

poate fi privită ca un tip al Botezului sub un aspect dublu: apa și sângele care s-au revărsat din coasta Sa la răstignire vestesc atât Botezul omului prin apă, cât și Botezul sângelui, de care se vor împărtăși toți cei care își vor da cu bucurie viața pentru credința în El⁶⁵.

Apa cea mântuitoare⁶⁶ ne unește cu Domnul. Duhul Sfânt Se dă celor ce cred și se renasc prin baia nașterii din nou, motiv pentru care Apostolul Pavel le scria tesalonicenilor: “Duhul să nu-L stingeți (I Tesaloniceni V; 19). Oare nu le spune aceasta celor ce știau ce au luat, să nu stingă din negrijă harul Duhului aprins în ei?”⁶⁷, se întreabă Sfântul Atanasie cel Mare. Omul trebuie să stea într-o permanentă stare de veghe, ca nu cumva să piardă, din neglijență, ceea ce a primit din partea lui Dumnezeu. Harul pătrunde în om la Botez, “sfânta baie”⁶⁸, dar se actualizează prin colaborarea noastră cu el în timpul vieții. “*Cel ce se botează, a dezbrăcat pe omul vechi și se înnoiește, născându-se de sus prin harul Duhului*”⁶⁹, spune Sfântul Atanasie. Această renaștere șterge păcatul, dar nu anulează puțința omului de a păcătui. El poate alege păcatul, tot așa cum poate alege și binele. Botezul este desăvârșit, precum am afirmat anterior, dar acest fapt nu constituie neapărat o realizare ulterioară a unei vieți desăvârșite de către cel botezat. Dacă viața este o luptă cu noi înșine, cu firea noastră înclinată spre plăcere, cu diavolul care ne ispitește, harul ne dă imboldul de a săvârși faptele cele bune, de a învinge tot ceea ce încearcă să ne doboare, având mereu vie încrederea în ajutorul lui Dumnezeu. Harul, provenind de la Dumnezeu, ar putea cu ușurință să acapareze și să conducă voința umană numai spre bine. Dacă s-ar întâmpla așa, meritul omului ar fi practic inexistent, iar mântuirea ar reprezenta o răsplată nevrednică de activitatea lui, întrucât el nu s-ar putea decide în nicio privință. Conlocuirea și conlucrarea activă dintre har și libertate, după Botez, în ființa omului, demonstrează caracterul desăvârșit al Tainei Botezului. Sfântul Grigorie Teologul consemnează: “*Dumnezeu nu m-a zidit Dumnezeu, ci m-a zidit în așa fel, încât să fiu cu gândul plecat și într-o parte și în alta (și înspre cer, ca suflet, și înspre pământ, ca trup); pentru aceasta m-a sprijinit*

⁶⁵ Idem, *Cateheza a XIII-a*, în vol. Cateheze, 21, p. 205.

⁶⁶ Idem, *Cateheza I mistagogică*, în vol. Cateheze, 3, p. 343.

⁶⁷ Sfântul Atanasie cel Mare, *Epistola întâia către Serapion, episcopul de Thmuis*, în Sfântul Atanasie cel Mare. *Scrieri. Partea a doua*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din grecește, introd. și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, București, 1988, col. PSB, vol. 16, IV, p. 26.

⁶⁸ Idem, *Cuvântul al doilea împotriva arienilor*, în Sfântul Atanasie cel Mare. *Scrieri. Partea I*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din grecește, introd. și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, București, 1987, col. PSB, vol. 15, XLI, p. 277.

⁶⁹ Idem, *Despre Sfântul Duh*, către același Episcop Serapion, col. PSB, vol. 16, XIII, pp. 97-98.

*cu tot mai multe întărituri, dintre care, pentru oameni este și harul Botezului... care este pecete a lui Dumnezeu, alungătorul răutăților, pecete pentru copii, însă pentru vârstnici el este medicament și cea mai bună pecete, ce curge din dumnezeiescul izvor, al dătătorului de lumină Hristos. Comună este la toți baia cea curățitoare a Botezului mântuitor al muritorilor”*⁷⁰. Dacă Botezul este comun tuturor oamenilor, înseamnă că și harul este universal, el pogorându-se asupra tuturor celor care vor să îl primească și să îl valorifice prin fapte bune.

Botezul este împletit cu Taina Sfântului Mir și cu Taina Sfintei Împărtășanii. Pecetea primită în acel moment va fi semnul distinctiv al creștinului în lume, o dovadă elocventă a faptului că el este un ostaș al Duhului Sfânt, înrolat în armata Domnului, angajat în lupta împotriva păcatului și a răului din viață: “*ați ajuns unși pentru că ați primit antitipul Sfântului Duh; vi s-a dat ungera, antitipul Aceluia prin Care a fost uns Hristos. Acesta este Sfântul Duh*”, afirmă Sfântul Chiril al Ierusalimului⁷¹. Abia după ce am fost învredniciți cu ungera cu Sfântul Mir, ne numim creștini; acum renașterea noastră este confirmată și de numele pe care-l purtăm. Înainte de a fi învredniciți de acest har, propriu vorbind, nu eram vrednici de acest nume, ci eram încă pe cale de a ajunge creștini⁷². În final, Domnul Iisus Hristos Se împarte, prin Sfânta Împărtășanie, ca o sămânță, tuturor celor botezați, potrivit unui plan al harului, și Se contopește cu trupul creștinilor, pentru ca această unire cu Trupul cel nemuritor să permită omului să participe și el la nesticăciune⁷³.

Puterea Duhului lucrează totul în toți cei botezați, dând viață celor în care intră și lipsind de viață pe cei din care iese⁷⁴. Duhul Sfânt intră și rămâne în ființa omului care persistă în bine. Însă, El îl părăsește pe cel care, deși a primit harul dumnezeiesc și este conștient de înălțimea chemării sale, se abate de la calea virtuții, împlinind voia diavolului. Duhul Sfânt nu poate conlocui cu păcatul. Cei care s-au făcut părtași de darul Duhului, trebuie să fie conștienți că au datoria și puterea de a face harul lucrător⁷⁵ printr-o viață duhovnicească și nematerială, care își ia forma numai prin harul Sfântului Duh sau, altfel spus, prin formarea chipului vieții după harul Sfântului Duh⁷⁶. Procedând astfel, omul curățit prin apa Botezului⁷⁷, va persevera pe calea

---

⁷⁰ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Poeme dogmatice: Despre Testamente și despre Arătarea lui Hristos*, în vol. *Opere dogmatice*, Editura Herald, București, 2002, pp. 178-179.

⁷¹ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a III-a mistagogică*, 1, în vol. *Cateheze*, p. 351.

⁷² *Ibidem*, 5, p. 353.

⁷³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marele Cuvânt Catehetic*, col. PSB, vol. 30, cap. 37, p. 341.

⁷⁴ *Idem*, *Dialogul despre suflet și înviere*, col. PSB, vol. 30, p. 396.

⁷⁵ *Idem*, *Despre viața lui Moise sau despre desăvârșirea prin virtute*, col. PSB, vol. 29, p. 81.

⁷⁶ *Idem*, *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*, col. PSB, vol. 29, Omilia a VII-a, p. 211.

⁷⁷ *Idem*, *Dialogul despre suflet și înviere*, col. PSB, vol. 30, p. 397.

Sfântului Duh⁷⁸, plasându-se sub norul Duhului⁷⁹ și dovedindu-se vrednic de calitatea de fiu al lui Dumnezeu⁸⁰, afirmă Sfântul Grigorie de Nyssa.

*****

Sfinții Părinți au făcut uz de toate cunoștințele vaste pe care le-au dobândit la cele mai prestigioase școli ale epocii în dorința lor de a milita pentru triumful creștinismului, al Bisericii și al literaturii creștine. S-au folosit de datele rațiunii, ale filosofiei, ale logicii pentru a-și convinge contemporanii de superioritatea învățăturii Domnului Iisus Hristos. Prin opera lor, Părinții Bisericii au arătat că omul nu se poate mântui nici de unul singur, nici printr-un decret al lui Dumnezeu, ci numai prin colaborarea sa activă cu Dumnezeu. El nu este supus unui destin implacabil, nu este predestinat, ci va fi judecat în funcție de faptele sale. Viața creștină se caracterizează prin strădanie, prin dinamism, printr-o mișcare continuă, printr-un urcuș neîntrerupt spre desăvârșire, spre îndumnezeire. Omul trebuie să parcurgă integral traseul de la păcat la sfințenie, începând cu Taina Botezului. El trebuie să transforme chipul lui Dumnezeu, după care a fost creat, în asemănarea cu Dumnezeu, spre care a fost adus din neexistență la existență. Întreaga viață pământească a omului se derulează sub spectrul acestei călătorii, uneori tragice, de la chip la asemănare, de la înfiere la îndumnezeire prin har.

Omul primește mesajul mântuirii prin intermediul Bisericii. Prin Taina Botezului, săvârșită în biserică și de către Biserică, omul devine creștin, începând o nouă viață cu Hristos. Pe parcursul acestei vieți, creștinul este deplin conștient de rolul mântuitor al Bisericii. El se îndreaptă cu dragoste, credință, nădejde și râvnă spre biserica de zid, spre locașul de rugăciune, în care știe că are posibilitatea să se întâlnească – în mod deosebit – cu Dumnezeu, cu Maica Domnului și cu Sfinții; știe că biserica este locul sfânt și sfințitor în care își poate mărturisi păcatele cu sinceritate și se poate împărtăși cu vrednicie cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos; știe că, pătrunzând în biserică, intră de fapt în corabia mântuirii. Totodată, creștinul știe că este un membru activ al Bisericii lui Hristos, al trupului Său. Biserica este trupul lui Hristos, El fiind capul acesteia (Efeseni V; 23). Biserica este adunarea tuturor celor care cred în Hristos, este familia celor botezați în numele Sfintei Treimi, a celor care trăiesc sub ocrotirea Maicii Domnului, a celor care îi au pe Sfinți ca mijlocitori înaintea tronului dumnezeiesc. În Biserică omul își găsește adevărata identitate, simțind că este o persoană (nu un individ) creată după chipul lui

⁷⁸ Idem, *Despre feciorie*, cap. VII, 1, p. 40.

⁷⁹ Idem, *La titlurile Psalmilor*, col. PSB, vol. 30, Partea a doua, cap. XIV, p. 194.

⁸⁰ Idem, *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*, col. PSB, vol. 29, Omilia a XIV-a, p. 301.

Dumnezeu, care tinde spre asemănarea cu El (prin colaborare cu El). De altfel, zice Sfântul Grigorie Taumaturgul, scopul tuturor oamenilor nu este altul decât acela de a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu⁸¹.

În Biserică omul simte că este fiu al lui Dumnezeu și frate cu toți cei care îl înconjoară, simte că aparține unei familii, simte că nu este singur pe lume. În Biserică trăim/experimentăm o autentică, reală comuniune cu Dumnezeu și cu semenii; toți alcătuim o familie bazată pe cele mai solide principii, o familie bazată pe iubire, iertare, respect, toleranță, într-ajutorare, bazată pe reciprocitate. În Biserică simțim că Iisus Hristos ne este atât conducător, cât și frate, că este Lumina spre care ne îndreptăm în veșnicie, dar și calea pe care trebuie să mergem spre a dobândi fericirea. Biserica este "laboratorul" în care se lucrează mântuirea sufletelor noastre. Doar prin Biserică/biserică mântuirea este un țel care poate fi atins. În fine, doar făcând parte din împărăția pământească a lui Dumnezeu (Biserica luptătoare) ne putem învrednici să devenim cetățeni ai Împărăției cerești (Biserica triumfătoare). Biserica este poarta spre viața veșnică și fericită, este cea care ne arată și ne învață că mântuirea este în realitate un proces divino-uman.

BIBLIOGRAFIE

1. **Clement Alexandrinul**, *Pedagogul*, în Clement Alexandrinul. *Scrieri. Partea întâia*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin Patriarhul B.O.R., trad., introd., note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1982, col. PSB, vol. 4.
2. **Herma, Păstorul**, în *Scrierile Părinților Apostolici*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin, Patriarhul B.O.R., trad., note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1979, col. PSB.
3. **Hristu Andrusos**, *Simbolica*, trad. din limba greacă de Iustin Moiescu, Profesor universitar, Editura Centrului Mitropolitan al Olteniei, 1955.
4. **John Meyendorff**, *Teologia bizantină*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba engleză de Pr. Conf. Dr. Alexandru I. Stan, Editura IBMBOR, București, 1996.
5. **Metodiu de Olimp**, *Banchetul sau despre castitate*, în Sfântul Grigorie
6. **Taumaturgul și Metodiu de Olimp**. Scrieri, carte tipărită cu binecuvântarea

---

⁸¹ Sfântul Grigorie Taumaturgul, *Discursul Sfântului Grigorie Taumaturgul, adresat lui Origen, în Cezareea Palestinei*, în Sfântul Grigorie Taumaturgul și Metodiu de Olimp. Scrieri, col. PSB, vol. 10, cap. XII, p. 30.

- Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul B.O.R., studiu introd., trad., note și indici de Pr. Prof. Constantin Cornițescu, Editura IBMBOR, București, 1984, col. PSB, vol. 10, p. 92.
7. **Mitropolit Nicolae Mladin**, *Hristos – Viața noastră sau Asceza și mistica paulină*, ediție îngrijită și prefațată de Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1996.
  8. **Pr. Dr. Ioan Mircea**, *Dicționar al Noului Testament*, tipărit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul B.O.R., Editura IBMBOR, București, 1984.
  9. **Pr. Prof. Dr. John Breck**, *Darul sacru al vieții*, trad. și cuvânt înainte de P.S. Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001.
  10. **Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran**, **Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgorean**, *Teologia Dogmatică*, tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., Editura IBMBOR, București, 1991.
  11. **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica*, Editura Deisis, Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, Alba Iulia, 1993.
  12. **IDEM**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., ediția a doua, Editura IBMBOR, București, 1997.
  13. **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în Sfântul Chiril al Alexandriei. *Scrieri. Partea a patra*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad., introd. și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, București, 2000, col. PSB, vol. 41.
  14. **Sfântul Chiril al Ierusalimului**, *Procateheza sau prologul catehezelor*, în *Cateheze*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba greacă și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 2003.
  15. **Sfântul Grigorie de Nyssa**, *Marele Cuvânt Catehetic*, în Sfântul Grigorie de Nyssa. *Scrieri. Partea a doua*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. și note de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura IBMBOR, București, 1998, col. PSB, vol. 30.
  16. **IDEM**, *Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*, în Sfântul Grigorie de Nyssa. *Scrieri. Partea întâia*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin, Patriarhul B.O.R., trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae și Pr. Ioan Buga, note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, indice: Pr. Ioan Buga, Editura IBMBOR, București, 1982, col. PSB, vol. 29.
  17. **Sfântul Grigorie Palama**, *Omilia I. Despre pacea obștească*, în *Omilia*, vol.

- I, apare cu binecuvântarea și cuvântul înainte ale Î.P.S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, introd. de Părintele Galeriu, trad. din limba greacă de Dr. Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătrașcu și stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, București, 2004.
- 18. Sfântul Ioan Damaschin**, *Dogmatica*, Ediția a III-a, trad. de Pr. D. Fecioru, Editura Scripta, București, 1993.
- 19. Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Omilii la Facere*, vol. II, în Sfântul Ioan Gură de Aur. *Scrieri. Partea a doua*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad., introd., indici și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1989, col. PSB, vol. 22.
- 20. Sfântul Iustin Martirul și Filozoful**, *Dialog cu iudeul Tryfon*, în *Apologeți de limbă greacă*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Justin, Patriarhul B.O.R., trad., introd., note și indici de Pr. Prof. Teodor Bodogae, Pr. Prof. Olimp Căciulă, Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 1980.
- 21. Sfântul Macarie Egipteanul**, *Cele 50 de Omilii duhovnicești*, în Sfântul Macarie Egipteanul. *Scrieri. Omilii duhovnicești*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, introd., indici și note de Prof. Dr. Nicolae Chițescu, Editura IBMBOR, București, 1992, col. PSB, vol. 34.
- 22. Sfântul Maxim Mărturisitorul**, *Răspunsuri către Talasie*. Paharul și Botezul, în *Filocalia*, vol. 3, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1994.
- 23. Sfântul Nicolae Cabasila**, *Despre viața în Hristos*, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., studiu introd. și trad. din limba greacă de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura IBMBOR, București, 2001.
- 24. Sfântul Vasile cel Mare**, *Omilia a XIII-a. Îndemnătoare la Sfântul Botez*, în vol. Omilii și cuvântări, carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., trad. din limba greacă veche și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, București, 2004.
- 25. Sfântul Teofan Zăvorâtul**, *Viața lăuntrică*, trad. din limba rusă și note de Elena Dulgheru, tipărită cu binecuvântarea P.S. Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Editura Sophia, București, 2000.
- 26. IDEM**, *Viața duhovnicească și cum o putem dobândi*, tipărită cu

***Ortodoxia maramureșeană* Anul XVI, Nr. 16 / 2011**

binecuvântarea P.S. Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului,
trad. din engleză Prof. Grația Lungu Constantineanu, Editura Bunavestire,
Bacău, 1998.

DESPRE RAPORTUL DINTRE DUMNEZEIASCA EUHARISTIE ȘI SFÂNTA TAINĂ A CĂSĂTORIEI

Drd. Stelian GOMBOȘ
Consilier special în cadrul
Secretariatului de Stat pentru Culte

1. O amplă introducere

Trebuie să reținem și să subliniem că a existat o strânsă legătură și relație între Sinaxa Euharistică și celelalte Sfinte Taine ale Bisericii, legătură care, din păcate, nu mai este atât de evidentă sau de corect evidențiată mai ales pentru credinciosul contemporan. Și în ziua de astăzi Botezul și Mirungerea se finalizează cu împărtășirea neofitilor, iar hirotoniile se săvârșesc în cadrul Sfintei Liturghii. În privința Sfintei Taine a Cununiei, însă, în formularul actual al slujbei relația dintre Cununie și Împărtășirea Euharistică este, într-o oarecare măsură umbrită¹, dar acest fapt, cu siguranță, nu afectează caracterul sacru de Taină a Cununiei. Și asupra legăturii dintre Cununie și Euharistie vom încerca să ne oprim în acest studiu.

În urmă cu câțiva ani își făcea apariția (și) în spațiul liturgic românesc o practică nouă pentru majoritatea clericilor și a credincioșilor, practică ce a provocat și încă generează reacții diferite: de la acceptare necondiționată până la uimire și nedumerire ori rezistență și opoziție cel puțin tacită. Este vorba de „combinarea” sau „inclusiunea” rânduiei Cununiei în cadrul Dumnezeieștii Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur². Există mai mulți factori ce au condus la acest fapt. Principalul factor este, probabil, creșterea progresivă a interesului – din punct de vedere științific, teologic și pastoral, duhovnicesc – față de raportul dintre celelalte Taine ale Bisericii și Euharistie – „Taina Tainelor”, ca împlinire și desăvârșire a lor – și este foarte bine în acest fel. Dar, în același entuziasm, dublat fiind de o căutare a ineditului, a dus și la apariția sugestiilor și propunerilor de „combinare” a rânduielei celorlalte Taine, în

---

¹ În practica actuală, în multe locuri, mirii se mărturisesc și se împărtășesc în zilele premergătoare nunții, practică ce „repară”, într-o oarecare măsură, legătura practică dintre Euharistie și Cununie. În alte zone, există obiceiul ca mirii să participe și să se împărtășească la Sfânta Liturghie care precede în mod nemijlocit Cununia, însă și această practică are neajunsurile ei, împărtășirea lor în calitate de „cuplu” făcându-se înainte ca Biserica să le binecuvinteze căsătoria.

² Această slujbă își are începutul în Grecia, fiind apoi tradusă și pusă în practică în diaspora ortodoxă. Ulterior și-a croit drum și în spațiul cultic românesc unde, în unele zone, câștigă teren.

cazul nostru a Cununiei cu cea a Dumnezeieștii Liturghii³. Însă, trecând de intenția pozitivă de restabilire a vechii legături dintre Cununie și Euharistie, aceste noi „Liturghii ale Cununiei”⁴ pun mult prea multe probleme, bulversând considerabil rânduiala actuală a sfintelor slujbe și creând structuri liturgice inovative, ca formă, necunoscute nici în primul mileniu creștin și nici mai târziu⁵. Mai mult, principala problemă pe care o ridică asemenea rânduiei este de natură eclesiologică și constă în posibilitatea aparițiilor Liturghiilor „particulare”, „private” ori „tematice”, acestea fiind un obicei străin de spiritualitatea ortodoxă. În momentul în care Biserica a fost nevoită să redacteze un formular special, aparte sau deosebit pentru Cununie, spre a evita această problemă reală și pentru a păstra caracterul comunitar – lipsit de accente personale sau individualiste – al Liturghiei Euharistice, pe de o parte, și pentru a menține și conserva totuși legătura indisolubilă dintre Cununie și Euharistie

---

³ Există numeroase dovezi și mărturii referitoare la raportul dintre Liturghie și Botez. În Tipicul Marii Biserici (sec. X), totuși, Botezul nu înlocuia părți ale Liturghiei Euharistice, ci se desfășura în paralel cu aceasta. Spre exemplu, în Sâmbăta Mare – zi dedicată botezării catehumenilor, ni se spune: „Seara nu se pune citire introductivă, ci trei antifoane: „Pleacă, Doamne...” (Ps. 85), ultimul (antifon dintre cele de seară) și „Doamne, strigat-am...” (Ps. 140). Și își face patriarhul (arhiereul sau protosul) intrarea cu Evanghelia cea mare, cu preoții, cu cădelnița cea mare și cu trei purtători de făclii, și urcă în scaunul de sus. Și apoi prochimenul și prima citire, de la Facere. După aceasta coboară patriarhul din tron și merge la Marele Baptisteriu, unde îmbracă stihar alb și merge la colimvitră... Între timp, (în biserică) se citesc celelalte pemeii (2-7). Dacă patriarhul mai are încă mai mult de botezat se zic și celelalte pemeii, începând cu cea de a 8-a. Dacă se apropie de sfârșitul botezurilor, atunci după cea de a 7-a pemie, se citește din Proorocia lui Daniel...” În acest timp patriarhul face a doua intrare împreună cu neofiiții. Și se cântă „Câți în Hristos...”, antifon început la baptisteriu în timp ce erau miruiți neofiiții (Juan Mateos, *Le Typicon de Grande Eglise*, vol. II, OCA 166, Roma, 1963, p. 84 – 88). Din aceste texte se pot extrage câteva concluzii: (1) Botezul se desfășura în strânsă legătură cu Liturghia Euharistică; (2) Botezul nu înlocuia Liturghia Cuvântului și rugăciunile ei ci, în timp ce antifoanele obișnuite și rugăciunile lor erau celebrate în biserică, avea loc Botezul în Baptisteriu; (3) În timp ce se cânta „Câți în Hristos...” neofiiții erau aduși în Biserică, unde slujba continua neschimbată, la momentul rânduit având loc împărțășirea lor. Astfel, în realitate, nu asistăm la o combinare a celor două slujbe, Botezul alterând (în vreun fel) Liturghia Cuvântului, ci la o juxtapunere firească a lor. Același lucru se poate spune și în privința Cununiei.

⁴ John Meyendorff, *Căsătoria – perspectivă ortodoxă*, traducere în limba română de Cezar Loghin, Editura „Patmos”, Cluj Napoca, 2007, p. 49-50. (Tot Cezar Loghin este autorul unui studiu intitulat *Căsătorie și Euharistie*, publicat în revista „Renașterea” din Cluj Napoca, nr. 11, 2007, p. 8). Pr. Vasile Gavrilă, *Cununia – viață întru Împărăție* (teză de doctorat), Fundația „Tradiția Românească”, București, 2004, p. 153-155.

⁵ În lipsa dovezilor și mărturiilor manuscrise corespunzătoare și a studiilor aprofundate de istorie a acestor rânduiei, încercările de (re)construcție a unui astfel de ritual stau sub semnul inovației și a preferințelor personale. A se vedea (și) studiul teologului Cezar Loghin, *Euharistie și Cununie*, publicat în revista „Altarul Reîntregirii”, Alba Iulia, serie nouă, anul XV, nr. 3, septembrie-decembrie, 2010, p. 47-61.

(Împărtășire), pe de altă parte, încă din primul mileniu creștin Biserica a optat pentru Împărtășirea mirilor în cadrul Cununii, cu Sfintele Taine păstrate de la o Liturghie precedentă, conferind acestei slujbe caracterul unei Liturghii a Darurilor Înaintesfințite. Mai mult decât atât, această slujbă permitea căsătoria prin încununare și a celor ce erau opriți de la împărtășire, formularul și alcătuirea slujbei fiind același, însă fără Cuminecătură, fiindu-le îngăduită doar gustarea dintr-un pahar cu vin binecuvântat – paharul de obște.

Prin urmare, pentru o înțelegere adecvată a „Liturghiei Cununii” și pentru a evita exagerările, este necesar să abordăm pe scurt dezvoltarea istorică a Slujbei Sfintei Cununii, rânduiala Împărtășirii la o serie de momente solemne și Slujba Cununii ca Liturghie a Darurilor înaintesfințite. În plus, spre sfârșit sau la final, vom analiza propunerea combinării Cununii cu Liturghia Euharistică deplină, discutând ori debătând numeroasele probleme și inadvertențe liturgice pe care această combinație le crează și generează⁶.

În general, orice taină are nu doar un sens și un aspect particular, ci ea are și un aspect comunitar. Ea nu privește numai pe primitorul ei luat izolat, ci are rezonanța și în jurul său, asupra comunității în care a primit-o și a cărei lucrare este. Dintre toate tainele cea care prezintă cel mai evident această înfățișare comunitară este Sfânta Euharistie.

Împărtășirea cu Iisus Hristos în Sfânta Euharistie, pe lângă aspectul prezenței lui Iisus Hristos în noi, așa cum a promis celor ce cred în El (Ioan 6, 66), are și un aspect comunitar-ecclesial, fiind o încorporare desăvârșită în Trupul cel tainic al lui Iisus Hristos, Biserica, extensiune a sa în umanitate, prin și în care oamenii devin mădulare intime ale acestui Trup, pline de Iisus Hristos Cel înviat. "Euharistia se revelează din ce în ce mai mult astăzi, în conștiința teologică modernă, ca fiind Taina Bisericii prin excelență, taină în care Biserica se realizează, se recunoaște și se perpetuează, ca locul și timpul adunării credincioșilor lui Dumnezeu". Astăzi noi redescoperim Euharistia, nu doar ca una dintre taine, ci ca pe Taina Bisericii prin excelență adică taina în care Biserica este Biserică, taina în care Biserica ni se arată ca sacrament și în care Euharistia înglobează întreaga realitate a Bisericii, într-o continuă deschidere spre ceea ce nu poate fi exprimat niciodată până la capăt ori cuprins și definit prin simboluri.

Dacă Botezul este începutul încorporării credincioșilor în Iisus Hristos, iar Mirungerea o accentuare a acestora, Euharistia realizează deplina comuniune cu Iisus Hristos, încorporarea desăvârșită a credincioșilor în El, făcându-l pe om membru și

---

⁶ Textul grecesc complet al „Liturghiei Cununii”, însoțit de o traducere românească, este editat de Părintele Vasile Gavrilă, op. cit., p. 153-155.

mădular deplin al Trupului Său și realizând unitatea tuturor credincioșilor în Iisus Hristos și întreolaltă. Prezența reală a lui Iisus Hristos în Sfânta Euharistie, nedespărțit de Duhul este fundamentul Bisericii, în care Iisus Hristos, ca persoană dumnezeiască, una cu Tatăl și cu Sfântul Duh, adună pe oameni în comuniunea Trupului Său extins în lume, Biserica, Instituirea Sfintei Euharistii - centrul Cinei celei de Taina.

Sensul curent și clasic al Euharistiei este comuniunea. Sfânta Euharistie ne comunică în chip tainic una și aceeași viață dumnezeiască, prin Iisus Hristos. "Acesta este în noi prin Trupul Său, iar noi în El și prin El în Tatăl". Prin aceasta se înfăptuiește ceea ce remarcă Sfântul Apostol Pavel: "Ca o pâine, un trup suntem cei mulți, caci toți ne împartășim dintr-o pâine" (I Cor. 10, 17).

În actul comuniunii se produce o integrare specială, pe care o obține doar cel botezat și care prăznuiește Euharistia, angajându-se în întregime, în sensul comunitar al acestei Taine. Sfântul Ioan Gura de Aur întrebuințează mai mulți termeni pentru a exprima ideea de comuniune. Unii redau mai mult participarea exterioară la masa Domnului, în timp ce alții exprimă mai ales momentul intern al comuniunii.

Sfânta Euharistie este înainte de toate o părticică de hrană desprinsă din trupul euharistic, este actul de consumare al acesteia, integrând subiectul în Trupul lui Iisus Hristos. Această părticică euharistică însă nu rămâne o simplă participare pentru adevăratul creștin, ea merge mai departe, creând o comunicare profundă și generală cu Iisus Hristos. Este ceea ce subliniază Sfântul Ioan Gura de Aur când zice: "*Pâinea pe care o frângem nu este ea comuniune cu trupul lui Iisus Hristos? De ce Sfântul Apostol Pavel n-a zis participare? Pentru că el a vrut să dea faptului o semnificație mai mare și să arate marea legătură de unire. Căci prin participare noi numai ne împărtășim cu trupul lui Iisus Hristos, în timp ce prin unire noi suntem în comuniune cu El*" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Frângerea pâinii este o comuniune personală cu Iisus Hristos: "După cum acest trup se unește cu Iisus Hristos, tot astfel noi ne unim cu El prin această pâine. Dar de ce Sfântul Apostol Pavel a adăugat: "Pâinea pe care noi o frângem". Este ceea ce se poate vedea întâmplându-se în Euharistie, nu pe cruce, unde se petrece contrariul. Dar ceea ce El nu a suferit pe cruce, suferă în producerea pentru tine și rabdă ca să fie frânt pentru a-i umple pe toți".

În pâinea euharistică, toți creștinii formează o unitate, asemenea boabelor de grâu în pâine. În ea sunt adunate și strânse la un loc toate mădularele Bisericii, după cum în pâine sunt împreunate o mulțime de boabe de grâu. Dar această unitate, nu rămâne doar simbolică, fiindcă ea se arată în chip real prin mâncarea Trupului lui Iisus Hristos și fiindcă toți se satură din aceeași pâine, ei sunt cuprinși prin această împărtașire obștească într-o comuniune. Există, de aceea, o pâine și un singur Trup,

adică o Euharistie și o Biserică. Iisus Hristos ne cuprinde pe toți, așa cum pâinea împreună mulțimea boabelor de grâu.

Primindu-L în noi pe Cel ce nu se împarte, noi formăm un tot unic. Această conștiință de sine a unității ecleziale a tuturor în Iisus Hristos euharistic, străbate ca un fir roșu întreaga tradiție și gândire patristică, începând cu Didahia, în care citim: "Cum această pâine era răspândită peste munți și adunată, a devenit una, astfel să fie adunată și Biserica Ta, de la marginile pământului în împărăția Ta. Adu-ți aminte, Doamne, de Biserica ta, și adun-o din cele patru vânturi, sfințită în împărăția Ta". Symbolismul atât de evocator al acestei rugăciuni euharistice va fi reluat și mult adâncit de Parinții Bisericii.

În acest fel, Sfântul Ciprian al Cartaginei spune: "Cât este de puternică unanimitatea creștină, o arată destul de bine Tainele Domnului, căci atunci când Domnul numește Trupul Său pâine ce este făcută din multe boabe de grâu reunite, El vrea să arate că întregul popor creștin pe care îl poartă în El trebuie să fie unit. Și când numește Sângele Său vin, care fiind din numeroși struguri, nu constituie decât o singură băutură, el semnifică, de asemenea, că turma, care suntem noi, nu este decât o unitate.

Fericitul Augustin aprofundează mult și cu multă virtuozitate semnificația comunitară (eclezială) a elementelor euharistice, în catehezele sale, ținute credincioșilor. El se adresează, astfel celor nou botezați: "Vi se zice: trupul lui Iisus Hristos și voi răspundeți, Amin. Și fiți, deci, membre ale Trupului lui Iisus Hristos, pentru ca să fie adevărat Amin-ul vostru. Și pentru ce acest mister este făcut cu pâine? Să nu zicem nimic de la noi înșine. Să ascultăm pe Apostolul, care, vorbind despre această taina zice : Cei mulți, toți suntem un singur Trup, o singură pâine. Înțelegeți și bucurați-vă. Unitate, evlavie, dragoste. O singură pâine! Și această pâine unică? Un singur trup făcut din mulți. Gândiți-vă că pâinea nu se face cu un singur grăunte, ci cu mai mulți. În timpul exorcismelor, voi erati într-un fel, sub piatra de moară. În Botez voi ați fost îmbibați cu apă, Duhul Sfânt a venit în voi, precum focul ce coace coca. Fiți ceea ce voi vedeți și simțiți ceea ce voi sunteți. Cât privește cupa, frații mei, amintiți-vă cum se face vinul. Multe boabe atârnă într-un ciorchine; dar vinul care curge din toți, se amestecă într-o unitate. Astfel, Domnul a voit ca noi să-I aparținem și El a consacrat pe altarul său misterul păcii și unității noastre".

Sfânta Euharistie, prin elementele sale de pâine și de vin, simbolizează unitatea Bisericii. Fiind Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, pline de Duhul Lui, care este Duhul comuniunii, Euharistia realizează comuniunea și unitatea eclezială a tuturor mădularelor lui Iisus Hristos, realizează în mod plenar Biserica, ca Trup al lui Iisus Hristos din toți cei botezați și pecetluiți de Iisus Hristos în Duhul și prelungește pe Iisus Hristos Cel comunitar și sobornicesc în fiecare mădular al Trupului Său.

Căci, zice Sfântul Apostol Pavel: "Paharul binecuvântării pe care-l binecuvântam, nu este oare împărtășirea cu sangele lui Iisus Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărtășirea cu Trupul lui Iisus Hristos? Căci o pâine, un trup suntem noi cei mulți, căci toți ne împărtășim dintr-o pâine. (I Cor. X, 16-17). "Dacă noi formăm un singur trup pentru că participăm la aceeași pâine care este Trupul lui Iisus Hristos, este pentru că această pâine euharistică, care este Trupul lui Iisus Hristos, face unitatea întregului Trup tainic, care este Biserica" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Sfântul Ciprian care a consacrat pagini nepieritoare unității Bisericii, se oprește și el în fața semnificației euharistice ce închipuie unitatea în Iisus Biserică. Referindu-se la amestecul cu apă și vin din potir, zice: "Când însă în potir vinul se amestecă cu apa, poporul se adună cu Iisus Hristos și mulțimea credincioșilor se unesc și se împreună cu Acela în care a crezut. Această legătură și unire a apei și a vinului este așa de desăvârșită în potirul Domnului, încât acea amestecare n-ar putea să fie separată una de alta. La fel și Biserica, adică mulțimea adunată în Biserică, în care crede cu statornicie în mod fidel și ferm, nici un lucru nu va putea să o separe de Iisus Hristos cu care rămâne totdeauna legată printr-o dragoste nedespartită. Astfel și în potirul Domnului care o sfințește, nu se poate oferi numai apa, după cum nici numai vinul simplu nu se poate, căci dacă cineva oferă numai vinul, sângele lui Iisus Hristos, începe să fie fără noi, iar dacă apa este singura, mulțimea începe să fie fără Iisus Hristos. Când însă ambele se amestecă și se unesc prin împreunarea uneia cu cealaltă, atunci se săvârșește taina spirituală și cerească". Astfel, Sfânta Împărtășanie, prin înseși elementele materiale care o compun, semnifică comuniunea dintre Iisus Hristos și comunitatea Bisericii. Dar nu doar atât, ci realizează și desăvârșește efectiv această unire. Euharistia întruchipează atât unitatea ce trebuie să fie între trup și mădulare, adică încorporarea noastră divină, însă este și un simbol al coorporării noastre umane, sau mai bine-zis, al sfințirii noastre prin această biserică, după cum subliniază tot Părintele Profesor Ene Braniște.

Constituirea Bisericii în ziua Cincizecimii este urmată imediat de revelarea naturii sale: "Și în fiecare zi, stăruiau într-un cuget... și, frângând pâinea..., luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii" (Fapte II, 46). Viața credincioșilor dobândește deci un stil euharistic comunitar: "Iar toți cei ce credeau erau laolaltă și aveau toate de obște" (Fapte II, 44). În lumina Înălțării și a Cincizecimii noi putem să înțelegem necesitatea și semnificația epiclezei euharistice, a invocării Duhului Sfânt asupra Euharistiei, pentru că înălțarea pune în lumină intervenția epicletică a lui Iisus Hristos-Arhiereul, iar Cincizecimea manifestă împlinirea acestei epicleze într-o ambianță comunitară. Fără Sfânta Euharistie nu este posibilă Biserica, fiindcă numai Euharistia este aceea care unește, fără să dizolve și care extinde fără să împartă ori să despartă pe cei uniți cu Iisus Hristos, sau pe cei în

care Iisus Hristos s-a făcut hrană și băutură neîmpuținată. Căci nu ne putem uni cu Iisus Hristos, fără să ne unim cu Trupul Său Tainic.

Prin urmare sau, cu alte cuvinte, Sfintele Taine sunt centrul întregii vieți a Bisericii, ele sunt condiția indispensabilă pentru creșterea Trupului tainic al lui Iisus Hristos. Tainele sunt "încheieturile" și legăturile care unesc Trupul lui Iisus Hristos, pornind din capul Lui (Coloseni II, 19), și prin aceasta unesc pe credincioși, încât aceștia sunt "ca un singur om", având o singură inimă și un singur suflet (Fapte IV, 32). Dacă prin Botez credinciosul intră în comuniunea Bisericii, Euharistia, în schimb, îl așează în însăși inima ei. Comuniunea desăvârșită, realizată prin Euharistie, este subliniată mai ales de Dionisie Pseudo-Areopagitul. El se întreabă: "Din ce pricină caracterul de comuniune, ce-l au și celelalte Taine, este în mod special propriu Euharistiei și de ce se numește ea în chip deosebit, comuniune și unire, deși orice lucrare sacramentală unește viețile noastre cele împărțite prin îndumnezeirea cea uniformă iar prin unirea deiformă a celor ce sunt despărțite, ne dăruiește comuniunea și unirea cu Cel Unul?". Acest lucru se datorește, desigur, locului deosebit pe care-l ocupă Euharistia între celelalte Taine. Ea lucrează în mod desăvârșit la "unirea celui ce se sfințește cu Cel Unul și produce în chip desăvârșit comuniunea cu Dumnezeu..." – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște .

Legată de Botez prin lucrarea ei de încorporare și de unire plenară cu Iisus Hristos și precedată de Mirungere, Sfânta Euharistie este, prin excelență, Taina comuniunii și unității ecleziale a creștinilor cu Iisus Hristos. Căci acum credincioșii nu se mai împărtașesc numai de harul lui Iisus Hristos, participând numai la o anumită stare și lucrare mântuitoare din viața Lui, ci de Însuși Trupul Lui care devine în ei inșiși izvor al tuturor energiilor divine, în calitate de trup înviat. Prin aceasta se realizează adevărată comuniune între noi și Iisus Hristos. Sfânta Euharistie mijlocește nu numai harul Mântuitorului nostru Iisus Hristos (cum fac celelalte Sfinte Taine), care este puterea de viață ce unește pe cei ce o primesc în trupul său tainic. Ea împărtășește pe însuși izvorul dumnezeiescului har, pe Mântuitorul Iisus Hristos, sub chipul pâinii și al vinului. Cu alte cuvinte, ea oferă prezența personală în noi a Domnului Iisus Hristos și, odată cu aceasta, cea mai intimă unire cu El, oferă posibilitatea maximă a unității creștine aici pe pământ. Ca atare, Sfânta Euharistie produce o atitudine sufletească de profundă hristoforie, rezultat al unirii intime cu Iisus Hristos, o căldură a prezenței euharistice a Domnului, în care credincioșii creștini se îmbrățișează în lanțul de aur al iubirii divine. În Sfânta Euharistie, noi primim pe Iisus Hristos ca pe o hrană dumnezeiască, ce ne introduce real în comuniune tainică cu Sine, prin puterea de asimilare a "pâinii cerești". Comuniunea cu Iisus Hristos ce rezultă din aceasta, este o participare la viața Sa divină. Mântuitorul vrea să stabilească o unire între noi și El, după chipul unității ce există

între El și Tatăl, și care este o unitate de viață perfectă. "Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în noi să fie una" (Ioan XVII, 21). Or, în Euharistie "Iisus Hristos se imprimă până în trupul și sângele nostru, producându-se o adevărată comuniune de trup și sânge, purificate și penetrate de Duhul" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

2. Câteva incursiuni și referințe istorice despre Slujba Cununii

Din perspectiva istoriei liturgice, Cununia stătea ori se afla în directă legătură și strânsă relație cu Euharistia, și așa erau folosite și textele din vechile Evhologhioane manuscrise⁷, cum este cazul celebrului codice italo-grecesc Barberini Gr. 336⁸, provenind din secolul al VIII – lea sau al IX – lea; însă, nu știm cum era combinată această rânduială a Cununii cu cea a Liturghiei, ori dacă era combinată în vreun fel anume, având în vedere că în structura ei se găsea doar cea de a treia din rugăciunile actuale, pe când Sfânta Liturghie avea deja structura de astăzi, cu cele trei antifoane și rugăciunile lor, sau dacă nu cumva avea deja structura unei Împărtășiri cu Darurile Înaintesfințite, cum este indicat în același manuscris la încoronarea împăratului. Este posibil ca în primele veacuri cei ce urmau să se căsătorească să fi primit rugăciunea și binecuvântarea episcopului înainte de Sfânta Liturghie, pentru ca apoi, la momentul potrivit, să se împărtășească la Sfânta Liturghie; însă și această opinie, în absența mărturiilor adecvate, rămâne tot în sfera speculațiilor.

Ulterior, după secolul a X – lea, ca urmare a legislației imperiale care punea pe seama Bisericii autoritatea necesară atât încheierii „civile” cât și a binecuvântării căsătoriilor⁹, a apărut un formular de Slujbă a Cununii cu o structură asemănătoare celei de astăzi, care păstra legătura intimă dintre Cununie și Sfânta Euharistie,

---

⁷ John Meyendorff, *Op. cit.*, p. 20-24

⁸ Cea mai recentă editare a acestui codice: Stefano Parenti, Elena Velkovska, *L'Euclologio Barberini gr. 336*, ed. A 2-a, CLV, Edizioni Liturgiche, Roma, 2000. Rânduiala Cununii se găsește la p. 187-188 (gr.), 346-348 (trad. It.). O traducere românească a acestui codice poate fi găsită în: Ioan I. Ică Jr., *Canonul Ortodoxiei*, Editura „Deisis”, Sibiu, 2008. Aici Cununia cuprinde o ectenie mare, o scurtă rugăciune (cea de a treia din rânduiala actuală: „Dumnezeule cel Sfânt, Cel ce din țărână ai făcut pe om...”), urmată de punerea cununiilor; apoi vine o rugăciune a plecării capetelor (care astăzi se găsește după Evanghelie: „Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce prin purtarea Ta de grijă cea mântuitoare...”), rugăciunea de binecuvântare a paharului de obște și Împărtășirea. Apoi mai este dată încă o rugăciune pentru nuntă, cea de a doua din rânduiala actuală. Nu conține aproape nici o rubrică tipiconală și, prin urmare, nu știm care era raportul acestei rânduiei față de Sfânta Liturghie.

⁹ John Meyendorff, *Op. cit.*, p. 27-32. Logodna reprezenta echivalentul „căsătoriilor civile” actuale și era celebrată în pronaos, iar slujba Cununii era celebrată în mijlocul bisericii (ibidem, p. 34), cununiile fiind, totuși, așezate pe Sfânta Masă.

împărtășirea făcându-se cu Sfintele Taine păstrate de la Liturghia precedentă, dându-i Cununiei o structură de Liturghie a Darurilor Înaintesfințite. Această rânduială este întâlnită în Evhologhioane manuscrise, începând din secolul a X – lea (ms. Sinai, Gr. 958 – Cf. teologul rus Aleksei Dmitrievski), și în alte manuscrise ulterioare, până în secolul al XVII - lea¹⁰. Din secolul al XV – lea, de la Sfântul Simeon al Thessalonicului, ni se păstrează o descriere și o tâlcuire a Cununiei: „Și îndată (preotul) ia Sfântul Potir cu Darurile Înaintesfințite și exclamă: „Cele mai înainte Sfințite Sfinte, Sfinților”. Și toți răsound: „Unul Sfânt, Unul Domn...”, căci numai Acesta este sfințirea, pacea și unirea robilor Săi care se însoțesc unul cu altul. Apoi preotul îi împărtășește pe miri, dacă sunt vrednici. Într-adevăr, aceștia trebuie să fie pregătiți să primească Împărtășania, pentru ca încununarea lor să fie cu vrednicie și căsătoria lor legiuită. Căci Sfânta Împărtășire este desăvârșirea și pecetea tuturor dumnezeieștilor Taine. Și bine face Biserica atunci când pregătește Dumnezeieștile Daruri pentru curățirea și binecuvântarea mirilor; căci Iisus Hristos Însuși, Cel ce ne-a dat aceste Daruri și Cel ce este aceste Daruri, a venit la nuntă pentru a-i aduce unire cu pace și bună înțelegere; astfel, cei care se căsătoresc trebuie să fie vrednici de Sfânta Împărtășire; ei trebuie să fie uniți înaintea lui Dumnezeu, în biserică, care este casa lui Dumnezeu, căci sunt fii ai lui Dumnezeu; într-o biserică în care Dumnezeu este prezent tainic în Daruri, acolo unde El ni se dă și unde El este văzut în mijlocul nostru. După aceea preotul le dă, de asemenea, să guste din paharul de obște; și se cântă „Paharul mântuirii voi lua...” Acestea se fac din cauza Preasfintelor Daruri și ca semn al bucuriei care vine din dumnezeiasca unire și din pricina faptului că fericirea mirilor vine din pacea și înțelegerea pe care am primit-o.”¹¹

Mai mult, această rânduială este întâlnită și într-un molitfelnic românesc tipărit în secolul al XVII - lea¹², precum și într-un manuscris românesc, la începutul secolului al XVIII-lea¹³. Nu insistăm asupra celorlalte izvoare liturgice, marea lor majoritate concordând cu cele arătate mai sus. De dată mult mai recentă este renunțarea la împărtășire în cadrul Cununiei, păstrându-se doar un vestigiu al acesteia: Chinonicul.

¹⁰ Sinai gr. 984 (sec. XV), *Ibidem*, 595-596; Athos - Esphigmenou 120 (1602 d. Hr.), *Ibidem*, p. 758-763, n. 1; Moscova, Biblioteca Patriarhiei, 224-1070 (sec. XVI), *Ibidem*, p. 906.

¹¹ *De honesto et legitimo conjugio*, PG 155, col. 512-513.

¹² Molitvănic – Bălgrad, 1689-2009, ediție îngrijită, studiu introductiv, transliterare și glosar de A. Dumitran, A. Gherman și D. Vanca, Alba Iulia, Editura „Reîntregirea”, 2010.

¹³ Pr. Vasile Gavrilă, *Op. cit.*, p. 153 (Molitfelnicul de la Valea Mare, 1704 d. Hr.).

3. Despre practica împărtășirii în afara Sfintei Liturghii

Împărtășirea cu Darurile Înaintesfințite nu trebuie să ne ducă cu gândul la Postul Mare¹⁴ - perioadă în care nunțile sunt oprite – ori la Liturghia Darurilor Înaintesfințite, așa cum este ea celebrată în această perioadă, pentru împărtășirea credincioșilor¹⁵. De fapt, este vorba de o tradiție foarte veche, întâlnită în Răsăritul creștin încă din primele veacuri și care nu stătea în legătură cu zilele de post și ajunare, ci era o consecință firească a celebrării Euharistiei duminica, urmate de păstrarea și împărtășirea constantă cu Darurile Înaintesfințite. Cu siguranță, împărtășirea se desfășura în cadrul rânduiei personale de rigăciune. Este vorba, așadar de o cuminecare cu Darurile Înaintesfințite, dar nu legată de Postul Mare. Este suficient să vedem ce spune Sfântul Vasile cel Mare: „*Desigur că împărtășirea zilnică și hotărârea de a primi zilnic Sfântul Trup și Sânge a lui Iisus Hristos este un lucru bun și folositor, căci El Însuși o spune limpede: „Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică” (Ioan 6, 54). Toți călugării care locuiesc în pustie, unde nu se găsește preot, păstrează cuminecătura acasă la ei și o iau cu mâna lor proprie. La Alexandria și Egipt, chiar și fiecare laic are în mod obișnuit Împărtășania la el acasă și se împărtășește singur*”¹⁶.

Un vestigiu liturgic al Împărtășirii cu Darurile Înaintesfințite este și slujba de origine monahală ce va da naștere Obedniței actuale, slujbă care este oficiată în zilele

---

¹⁴ Pentru un studiu detaliat asupra Liturghiei Darurilor Înaintesfințite, a se vedea studiul teologului Nikolai Uspensky, *Slujba de seară în Biserica Ortodoxă*, traducere în limba română de Cezar Login, Editura Patmos, Cluj Napoca, p. 125-222.

¹⁵ Pr. Vasile Gavrilă (*op. cit.*, p. 240) face aici o confuzie între Împărtășirea cu Darurile Înaintesfințite și Liturghia Darurilor Înaintesfințite așa cum este ea celebrată în perioada Postului Mare. Liturghia Darurilor Înaintesfințite nu a apărut pentru a nu întrerupe ajunarea, ci datorită incompatibilității absolute dintre Anafora Euharistică și zilele de Post (canonul 49 al Sinodului de laodiceea; cf. Makarios Simonopetrinul, *Triodul expolicat*, traducere în limba română de Ion I. Ică Jr., Editura „Deisis”, Sibiu, 2000, p. 212-213; Alexander Schmemmann, *Great Lent*, St. Vladimir’s Seminary Press, New York, 1969, p. 45 (*Postul cel Mare*, traducere în limba română de A. Constantin și L. Constantin, Editura „Doris”, București, 1998, p. 55). Altfel s-ar fi putut celebra în fiecare zi Liturghia deplină unită cu Vecernia, fără a întrerupe ajunarea; și așa se procedează în Joia, Sâmbăta Mare și la Bunavestire, zile în care este permisă celebrarea Sfintei Liturghii depline. Însă prezența Liturghiei depline în aceste zile, precum și în toate sâmbetele și duminicile Postului Mare, nu ne permite săvârșirea Cununii în niciuna dintre aceste zile.

¹⁶ Sfântul Vasile cel Mare, „Epistolia 93”, în *Scrieri și Srisori*, traducere în limba română de Teodor Bodogae (PSB 12), E.I.B.M.B.O.R., București, 1988, p. 269-270.

în care, din diverse motive¹⁷, nu se săvârșește Liturghia deplină, și în cadrul căreia poate avea loc împărtășirea cu Darurile Înaintesfințite¹⁸. Astfel, rânduiala descrisă de Sfântul Simeon al Thessalonicului nu trebuie să ne surprindă, fiindcă în tradiția bizantină împărtășirea cu Darurile Înaintesfințite rezervate de la o Liturghie precedentă avea loc și la Cununie și la alte ocazii solemne; de pildă la încoronarea împăraților bizantini, la numirea demnitarilor publici. În codicele Barberini Gr. 336, ne este descrisă, spre exemplu, ceremonia încoronării împăratului bizantin. Pe Sfânta Masă sunt așezate hlamida și coroana; patriarhul stă înaintea analogului, iar, înapoia sa, cel ce urmează a fi încoronat. Se rostește o rugăciune, după care îndată îl îmbracă cu hlamida. Urmează salutul Pace tuturor! O rugăciune a plecării capetelor și împărtășirea cu Darurile Înaintesfințite¹⁹. O rânduială similară era întâlnită și la numirea demnitarilor bizantini (cezari, arhoni, patricieni)²⁰. Tot astfel, în numeroase manuscrise, în linii mari, Cununia avea rânduiala de astăzi, dar păstra integrată, la locul potrivit, împărtășirea cu Darurile Înaintesfințite. Oficiul se deschidea cu binecuvântarea euharistică (Binecuvântată este Împărăția...)²¹; urma ectenia mare, cu cereri speciale, cele trei rugăciuni, încununarea, pericopele scripturistice, ecteniile întreită și a cererilor, apoi rugăciunea Tatăl nostru..., după care preotul luând Potirul

---

¹⁷ Spre exemplu, Tipicul Mare al Sfântului Sava prevede Obednița chiar și în Duminica Paștilor – „dacă va fi vreo oarecare mare nevoie” – în cazul în care nu se putea celebra Liturghia (Sf. Sava cel Sfințit, *Tipicon*, Editura „Bucovina istorică”, Suceava, p. 538).

¹⁸ A se vedea Juan Mateos, *Un Horologhion inedit de Saint Sabas. Le codex sinaitique grec. 863 (IX siècle)*, Vatican, 1964, p. 54-55; cf. Nikolai Uspensky, op. cit., p. 138-145.

¹⁹ Codicele Barberini Gr. 336, ed. cit., p. 178-179 (traducere în limba română de Ioan I. Ică Jr., op. cit., p. 988-989); cf. Constantin VII Porfirogenetul, *Le Livre de Ceremonies, Livre II*, A. Vogt, Paris, 2006, p. 13.

²⁰ A se vedea: Miguel Arranz, *L'Euclologio Constantinopolitano agli inizi del secolo XI*, Editura Pontificia Università Gregoriana, Roma, 1996, p. 339.

²¹ Această binecuvântare nu este caracteristică Tainelor, ci era rostită în deschiderea tuturor slujbelor cultului catedral: Vecernia, Pannychsul (o Paveceriniță solemnă), Utrenia, Ceasurile și Liturghia; a se vedea, spre exemplu, Nikolai Uspensky, op. cit., p. 90 (Vecernia); Alexandru Dmitrivski, *Opisanie*, II, p. 13-15 (Pannychsul), cf. J. Mateos, *Typicon*, II, p. 204-209; Sf. Simeon al Thessalonicului, *De sacra peccatione*, P.G. 155, 636C (Utrenia). Dintre aceste slujbe, în ritul bizantin actual doar Liturghia a păstrat caracterul catedral, motiv pentru care se deschide cu binecuvântarea mare. Această binecuvântare este cerută în unele manuscrise și pentru Liturghia Darurilor Înaintesfințite din Postul Mare (cf. Makarios Siminopetrinul, op. cit., p. 217), datorită faptului că în cadrul acestei slujbe avea loc Împărtășirea: Botezul, Mirungerea (atunci când se săvârșește separat de Botez, la primirea schismaticilor – Evhologhion, București, 1926, p. 534) și Cununia. Introducerea acestei binecuvântări în cadrul Maslului este un adaos târziu (de la începutul secolului al XX-lea), întâlnit mai ales în spațiul liturgic românesc, fiind aproape necunoscut Evhologhioanelor grecești, Trebnicelor slavone și Molitfelnicelor românești de până la sfârșitul sec. XIX (a se vedea și Paul Mayendorff, *The anointing of the Sick*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 2009).

cu Sfintele Taine păstrate de la Liturghia precedentă, zicea cu glas mare: Să luăm aminte! Cele mai înainte sfințite Sfinte, sfinților! Strana cântă îndată: Unul Sfânt, Unul Domn Iisus Hristos..., iar preotul îi împărtășea pe miri în timp ce se cânta chinonicul (priceasna): Paharul mântuirii..., apoi binecuvânta paharul de obște²², le dădea să guste din el, și urma rânduiala Cununii până la sfârșit.

4. Despre asocierea și combinarea Cununii cu Liturghia Euharistică deplină

Mai nou, s-a încercat o combinare a Cununii cu Sfânta Liturghie, tipărită într-un *Arhieraticon* grecesc din anul 1994²³. Această structură presupune așezarea mirilor înaintea icoanei Mântuitorului, înlocuirea antifoanelor obișnuite ale Liturghiei cu Psalmul 127, al Cununii, împărțit în trei părți²⁴, înlocuirea rugăciunilor antifoanelor cu cele trei rugăciuni din deschiderea slujbei Cununii, încununarea înainte de cântarea Sfinte Dumnezeule..., iar la Heruvic mutarea mirilor înaintea icoanei Maicii Domnului. Mirii sunt împărțșiți primii, iar după rugăciunea Amvonului, se zice partea rămasă din Cununie, urmată de un apolis pomenind întâi nunta din Cana Galileii și, dacă este duminică, și Învierea. Această structură conține o serie de inadvertențe, care contrazic manuscrisele liturgice păstrate, precum și întreaga

---

²² Paharul de obște presupune folosirea vinului (și a pâinii), fiind „echivalentul” anafurei de la Sfânta Liturghie (John Meyendorff, op. cit., p. 28).

²³ Pr. Vasile Gavrilă, op. cit., p. 252, afirmă că această rânduială este menționată și de Sf. Nicodim Aghioritul, către sfârșitul secolului al XVIII-lea. Chiar dacă este așa, rânduiala rămâne de dată relativ recentă. Afirmații similare întâlnim în Ioannis Foundoulis, *Dialoguri liturgice*, vol. I, traducere în limba română de Vasile Manolache, Editura Bizantină, București, 2008, p. 124-126; vol. II, traducere în limba română de Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2009, p. 109-111, însă nici aici autorul nu aduce mărturii convingătoare pentru ipotezele prezentate. Mai mult, nu toate formularele liturgice grecești reprezintă „originale”, fiind întâlnite numeroase „inovații” în cărțile de cult grecești, tipărite în ultimele două veacuri.

²⁴ John Meyendorff, op. cit., p. 49-50, prezintă o rânduială cvasisimilară, însă doar ca „propunere” liturgică. Cea de-a doua variantă prezentată, de omitere completă a celor trei antifoane „după modelul Liturghiilor săvârșite, unite cu Vecernia din ajunul marilor praznice, nu este nici ea viabilă, dat fiind contextul istoric. Liturghiile unite cu Vecernia fac parte din marea priveghere a celor mai vechi praznice creștine, la care, din cauza ajunării, Liturghia se săvârșea seara, după Vecernie, unită cu aceasta. Să nu uităm că nici măcar în perioada în care se făceau numeroase botezuri în ajunul marilor praznice (ex. În Sâmbăta Mare), slujba Botezului nu era combinată cu cea a Liturghiei, ci se desfășura înainte de începutul acesteia, sa în paralel cu partea inițială a Sfintei Liturghii.

evoluție istorică a Liturghiei Cuvântului, în cadrul căreia generează cele mai multe schimbări²⁵. În cele ce urmează, dorim să le analizăm pe cele mai importante:

a. Creează dintr-un singur psalm (Ps. 127) trei antifoane²⁶ (o acțiune liturgică forțată și lipsită de logică), când este binecunoscut faptul că structura unității liturgice a celor trei antifoane presupune existența obligatorie a trei psalmi diferiți²⁷. În cadrul Cununiei, Psalmul 27 este un imn procesional, echivalent celui de al treilea antifon al Liturghiei, care însoțește intrarea în biserică a mirilor, însoțiți de preot, după ce logodna s-a săvârșit în pronaos.

b. Duce la suprimarea celor trei rugăciuni ale antifoanelor, rugăciuni care au un profund caracter comunitar, eclesial²⁸, cunoscute din secolul al VIII-lea²⁹, dar cu siguranță mult mai vechi³⁰, pe când, în aceeași perioadă (și chiar în același manuscris) aveam doar o singură rugăciune a Cununiei 8cea de-a treia din formularul actual), care se referă strict la miri și la căsătorie, având un caracter particular.

c. Alterează structura Intrării mici, introducând aici încununarea mirilor³¹ și înlocuiește rugăciunea ecteniei întreite cu rugăciunea a patra a cununiei, care nu este altceva decât o veche rugăciune a apolisului, stând în legătură cu ectenia cererilor, iar nu cu ectenia întreită³². În sfârșit, dubla frază introductivă a otpustului, pomenind atât

---

²⁵ Pentru evoluția amănunțită a Liturghiei Cuvântului, cu studiul majorității manuscriselor cunoscute până la acea dată, a se vedea Juan Mateos, *Celebrarea Cuvântului în Liturghia Bizantină*, traducere în limba română de Cezar Login, Editura „Renașterea”, Cluj Napoca, 2007. Acest studiu exhaustiv al Liturghiei Cuvântului nu pomenește nimic cu privire la existența în manuscrise a unei asemenea rânduiei.

²⁶ Mai mult decât atât, cele trei antifoane create au fiecare câte trei stihuri, fiind binecunoscut faptul că antifoanele mici au întotdeauna patru stihuri.

²⁷ Juan Mateos, *Celebrarea*, p. 49-53 și 71-75. A se vedea și *Tipiconul Marii Biserici din Constantinopol* (sec. al X-lea) Idem, *Le Typicon de Grande Eglise*, Vol. I-II, Roma, 1962-1963.

²⁸ Cf. Alexander Schmemmann, *Euharistia – Taina Împărăției*, traducere în limba română de Boris Răduleanu, Editura „Bonifaciu”, București, 2003, p. 74.

²⁹ Codicele Barberini gr. 336, ed. cit., p. 57-58.

³⁰ Juan Mateos, *Celebrarea*, p. 63.

³¹ În nici un caz nu se poate face o analogie cu hirotonia arhierelui, care este hirotonit după Sfinte Dumnezeule..., vechiul antifon al intrării. Hirotonia arhierelui se face în acest moment datorită rolului său în conducerea Sinaxei Euharistice care urmează. Și în cadrul tunderii în monahism, partea inițială a Liturghiei nu este alterată, ci se cântă antifoanele cu rugăciunile lor, iar la Vohod se intercalează rânduiala tunderii (M. Arranz, op. cit., p. 403); nu este vorba de o „amestecare” a două slujbe, răspândind rânduiala tunderii de-a lungul întregii Liturghii. Tunderea în monahism se face în acest moment, înainte de intrare, datorită faptului că atunci venea proestosul în biserică, pentru oficierea Euharistiei.

³² Într-un următor pas, vom asista oare și la înlocuirea Rugăciunii punerii înainte – o veche rugăciune de acces la altar – parte integrantă din formularul euharistic? Tot aici, același Arhieraticon prevede mutarea mirilor înaintea icoanei maicii Domnului (ca la hirotesia de ipodiacon).

Nunta din Cana galileii cât și Învierea 8pe al doilea loc), contravine structurii și logicii otpustului, având în vedere că duminica, chiar atunci când ne aflăm în perioada festivă a unuia din marile praznice ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos (cu excepția zilei de praznic însăși), fraza introductivă a otpustului menționează doar „Învierea” și nimic altceva³³.

Însă, trecând peste complexitatea acestui mod de combinare a celor două slujbe și peste suprimarea unor rugăciuni obșești, rămâne provocarea eclesiologică a acestei „Liturghii a Cununii”, care nu face altceva decât să deschidă, așa cum am arătat, o poartă spre apariția unor „Liturghii tematice”, particulare. În sfârșit, chiar și în aceste condiții, poate ne-ar fi destul de ușor de acceptat, sau de trecut cu vederea, un caz unic de-a lungul unui an bisericesc. Însă ar trebui să punem problema și altfel: Ce am face dacă ar trebui să combinăm Liturghia cu Cununia în fiecare duminică sau praznic de-a lungul întregului an³⁴, ducând astfel la suprimarea definitivă a unor elemente deosebit de stabile ale Liturghiei Cuvântului? Iar dacă am avea de oficiat mai multe cununii într-o singură zi, pe ce criterii „duhovnicești” am stabili care dintre ele urmează să fie inclusă în Sfânta Liturghie?

5. Câteva concluzii și încheiere

Sfânta Liturghie, în sensul larg al termenului, desemnând întregul cult, este asemenea unui organism viu ce suferă modificări subtile. Orice încercare de a „amuși” complet creativitatea liturgică, în favoarea unei uniformități absolute ori a unui rubricism steril, „încremenit”, nu poate fi nocivă. Dar aceasta nu înseamnă că trebuie să căutăm inovația, ori exotismul, cu orice preț, producând și provocând modificări majore de formă, dar și de fond, în cadrul cultului. Dar mai cu seamă nu se poate ignora logica liturgică și pastorală precum și evoluția istorică naturală a rânduielilor. Același lucru se poate spune și în privința restabilirii raportului dintre Cununie și Împărtășanie. Astfel, dacă se dorește restabilirea sau reabilitarea vechii legături dintre Cununie și Euharistie, acolo unde este posibil din punct de vedere canonic³⁵ în loc să se creeze structuri și combinații noi, ar fi mult mai ușor să se

³³ Cf. Nikolai uspensky, *op. cit.*, p. 52-69.

³⁴ Trebuie avut în vedere și faptul că la unele biserici parohiale ori la catedrale se celebrează numeroase Cununii în fiecare duminică și sâmbătă.

³⁵ În cazul celei de a doua și a treia căsătorii, ori în cazul căsătoriilor mixte canoanele opresc de la Sfânta Împărtășire și prin urmare Împărtășirea nu este îngăduită (John Meyendorff, *op. cit.*, p. 43).

³⁶ Adică fără abrevieri masive, care adesea reduc Cununia la un simulacru de slujbă, care durează uneori mai puțin de cinsprezece minute.

³⁷ Potrivit *Molitfelnicului*, Cununia se face după otpustul Sfintei Liturghii (Molitfelnic, E.I.B.M.B.O.R., București, 1998, p. 64).

folosească cu seriozitate formularul actual³⁶, rodul și fructul experienței milenare a Bisericii, așa cum a fost el alcătuit, formulat și folosit vreme de mai bine de opt veacuri, ca o formă de Liturghie a Darurilor Înaintesfințite, împărtășirea mirilor – cu Sfintele Taine păstrate de la Liturghia care a precedat Cununia³⁷ - făcându-se, la momentul potrivit, după rugăciunea Tatăl Nostru..., în timp ce se cântă Chinonicul „Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema” (Ps. 115, 4), urmată apoi de gustarea din paharul de obște. Însă trebuie avut în vedere și faptul că orice schimbare a formularelor de cult, chiar și revenirea la unele forme preexistente, dar ieșite din uz, poate fi operată doar cu aprobarea Sfântului Sinod, iar nu ca urmare a unor „inițiative” personale.

Enunțând, în cele din urmă, câteva concluzii, vom afirma și sublinia că viața în Iisus Hristos o dobândim prin Sfintele Taine, care își au baza în Taina originară sau Taina Tainelor care este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos; dar recunoaștem cu toții, că cea mai plină de mister dintre toate Tainele este Dumnezeu – Omul, Iisus Hristos și după El este Euharistia și Biserica. Prin Botez, Mirungere și Euharistie ne încorporează în Sine în Trupul Său tainic – Biserica, ne ridică la comuniunea cu Sine așezându-ne în intimitatea Sa, dăruindu-ne infinita și nemărginita Sa bogăție duhovnicească prin care putem să creștem neîncetat „până la măsura bărbatului desăvârșit, a vârstei deplinătății lui Iisus Hristos” (Efeseni 4, 13).

Așadar, în fiecare Sfântă Taină, Iisus Hristos ni se dăruiește cu o lucrare a Sa, în Euharistie, însă, ni se dăruiește cu Însuși Trupul și Sângele Său, deplin penetrate de Dhul Lui și prin care ne spiritualizează și pe noi, având acordul voinței noastre libere. Euharistia este Taina care – L extinde pe Iisus Hristos în noi, sau prin care suntem noi asimilați la umanitatea Sa preamărită prin Înviere și Înălțare. Această extindere a lui Iisus Hristos în noi constituie Biserica – o comunitate de persoane unite între ele prin același Trup și Sânge al lui Hristos, pline de Duhul Sfânt. Biserica care este astfel constituită ca o comunitate concretă, vizibilă, a oamenilor cu Dumnezeu prin Iisus Hristos în Duhul Sfânt, are la rândul ei puterea sacramentală de a-L extinde mai departe pe Iisus Hristos în alți oameni, prin organele alese și sfințite de Hristos Însuși în ea și pentru ea, prin Duhul Lui cel Sfânt, adăugând Trupului Său noi mădulare. De asemenea, puterea sacramentală, sfințită și sfințitoare a Bisericii izvorăște tot prin puterea lui Hristos Cel sălășluit în ea prin Duhul Sfânt. Euharistia și Biserica sunt două realități nedespărțite, într-o continuă și indisolubilă legătură, una implicând-o pe cealaltă, una fiind condiție a celeilalte, iar în amândouă este prezent

Același Iisus Hristos prin Trupul Lui, deplin pnevmatizat, atrăgând toate mădulele și membrele Sale spre înălțimea la care se află El.

Așadar, importanța și semnificația Euharistiei sunt fundamentale și maxime pentru viața omului, pentru viața lumii, căci ea este unirea cea mai înaltă care se poate realiza între om și Domnul nostru Iisus Hristos, cu Dumnezeu, în Împărăția Sa. Dumnezeiasca Împărtășanie din cadrul Sfintei Liturghii care se săvârșește în Biserică pentru credincioși, ne unește cu Iisus Hristos și pe noi unii cu alții, deoarece toți credem în Unicul Hristos – Care este ieri, azi și în veci Același și prin Care ne împărtășim cu aceleași Sfinte Taine. Ea este Taină a Bisericii și a unității Bisericii fiindcă în ea se pecetluiește unitatea de credință încununând Liturghia Cuvântului. Ea susține creșterea permanentă a creștinilor în Hristos, în Trupul Său tainic – Biserica – în comuniunea iubirii cu Iisus Hristos și între ei, Euharistia fiind prin aceasta un sacrament al împăcării³⁸, al iubirii și a unității profunde a oamenilor în Iisus Hristos, a mântuirii în El și prin El, așa după cum am mai spus în acest studiu. Unitatea creștină trebuie să se răsfrângă asupra lumii întregi, pentru ca să se pregătească în acest chip unitatea eshatologică pe care Sfânta Împărtășanie o prefigurează, Împărăția lui Dumnezeu cea veșnică pe care o pregustăm încă din viața această terestră și care nu este o comuniune umană, ci o unitate în Dumnezeu, în plenitudinea adevărului și în bucuria Împărăției³⁹ - această concepție ar trebui să asigure ecumenicitatea sau gândirea și mișcarea ecumenică Bisericii cea una după cum și Iisus Hristos – Adevăratul Dumnezeu – doar Unul este!....

Încheiem cu constatarea că Euharistia actualizează într-un dinamism convergent, spre plenitudinea existenței, marile potențialități umane care semnifică și simbolizează ceea ce trebuie să devină lumea adică o dăruire și un imn de laudă adus, neîncetat, Creatorului; o comuniune universală în Trupul lui Iisus Hristos, o împărăție a dreptății, a iubirii și a păcii în Duhul Sfânt, pentru unitatea și mântuirea tuturor în Iisus Hristos Domnul și prin Iisus Hristos, ajungând, astfel, la desăvârșirea noastră cu ajutorul Sfintei Euharistii căreia îi descoperim, în acest fel, valoarea ei duhovnicească de neprețuit.

BIBLIOGRAFIE

1. **Arranz, Miguel, L**”*Eucologio Constantinopolitano agli inizi del secolo XI*, Editura Pontificia Universita Gregoriana, Roma, 1996.

---

³⁸ Pr. Dr. Gheorghe Petraru, *Euharistia – Taina Unității Bisericii și a mântuirii în Hristos*, în rev. “Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Anul LIX, Nr.10-12, Octombrie-Decembrie (1983), p. 642.

³⁹ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină...*, p. 33.

2. **Foundoulis, Ioannis**, *Dialoguri liturgice*, vol. I, traducere în limba română de Vasile Manolache, Editura Bizantină, București, 2008; vol.II, traducere în limba română de Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2009, p. 109-111,
3. **Gavrilă, Pr. Vasile**, *Cununia – viață întru Împărăție* (teză de doctorat), Fundația „Tradiția Românească”, București, 2004.
4. **Loghin, Cezar**, *Căsătorie și Euharistie*, în revista „Renașterea” din Cluj Napoca, nr. 11, 2007.
5. **Makarios, Simonopetrinul**, *Triodul explicat*, traducere în limba română de Ion I. Ică Jr., Editura „Deisis”, Sibiu, 2000.
6. **Mateos, Juan**, *Celebrarea Cuvântului în Liturgia Bizantină*, traducere în limba română de Cezar Loghin, Editura „Renașterea”, Cluj Napoca, 2007.
7. **Mayendorff, Paul**, *The anointing of the Sick*, în St. Vladimir’s Seminary Press, Crestwood, New York, 2009.
8. **Meyendorff, John**, *Căsătoria – perspectivă ortodoxă*, traducere în limba română de Cezar Loghin, Editura „Patmos”, Cluj Napoca, 2007.
9. **Molităvnic – Bălgrad**, 1689-2009, ediție îngrijită, studiu introductiv, transliterare și glosar de A. Dumitran, A. Gherman și D. Vanca, Alba Iulia, Editura „Reîntregirea”, 2010.
10. **Molitifelnic**, E.I.B.M.B.O.R., București, 1998.
11. **Petraru, Pr. Dr. Gheorghe**, *Euharistia – Taina Unității Bisericii și a mântuirii în Hristos*, în rev. “Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Anul LIX, Nr.10-12, Octombrie-Decembrie 1983.
12. **Schmemann, Alexander**, *Postul cel Mare*, traducere în limba română de A. Constantin și L. Constantin, Editura „Doris”, București, 1998.
13. **Idem** *Euharistia – Taina Împărăției*, traducere în limba română de Boris Răduleanu, Editura „Bonifaciu”, București, 2003.
14. **Sfântul Vasile cel Mare**, „*Epistolia 93*”, în *Scrieri și Srisori*, traducere în limba română de Teodor Bodogae (PSB 12), E.I.B.M.B.O.R., București, 1988.
15. **Uspensky, Nikolai**, *Slujba de seară în Biserica Ortodoxă*, traducere în limba română de Cezar Loghin, Editura Patmos, Cluj Napoca, p. 125-222.

CĂSĂTORIA –TAINĂ SPECIALĂ A VIEȚII SPIRITUALE ÎN HRISTOS

Pr. Conf. univ. dr.

Adrian Gh. PAUL

Specializarea *Teologie ortodoxă
și asistență socială*

Universitatea de Nord, Baia Mare

ROMÂNIA

Introducere

Potrivit învățaturii creștine scopul vieții omului pe pământ este acela de a dobândi viața veșnică în deschiderea inimii prezenței lui Hristos prin lucrarea harică a Duhului Sfânt în vederea sfințirii și îndumnezeirii sale eterne. Iar calea care duce la această stare de desăvârșire, căci este vorba despre desăvârșire, este viața însăși sacramentală a Dumnezeuului-Om dată de Dumnezeu în revărsarea prezenței lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel Înviat, Care „*întinde și dilată la nesfârșit sufletul omului făcându-l să crească nemăsurat*”¹. Aceasta presupune că fiecare credincios este chemat să trăiască în mod teologic viața mistică și tainică, plină de har, a lui/în Hristos; fiecare creștin este chemat să experimenteze tainic viața deplină a Fiului lui Dumnezeu Celui Viu în dimensiunea ei sacramentală, ecclezială și pneumatică. Această inițiere a omului credincios în misterul vieții *lui/în* Hristos nu face decât să-l plaseze în comuniunea mai presus de minte și desăvârșitoare cu Dumnezeu revelat deplin în Iisus Hristos, Fiul Său, prin adumbrirea și lucrarea sfințitoare a Duhului Sfânt în Biserică.

Pentru înfăptuirea acestui scop, sensul și chemarea Bisericii este acela de a face pe om să se altoiască, prin Sfintele Taine, pe Trupul Celui Înviat și preamărit al Domnului, de a-l face să primească puterea transfiguratoare a Paștilor care-i îngăduie să smulgă morții și oricărei forme de moarte, existența sa. Prin harul Crucii dătătoare de viață și al Învierii preaminunate omul primește capacitatea de a transfigura toată starea de moarte în stare de deplină înviere. În Iisus Hristos, prin harul Duhului Sfânt, în Biserică, credinciosul botezat și restaurat prin întreaga lucrare sfințitoare a Tainelor

---

¹ Cf. Sfântul Macarie Egipteanul, *Omilii duhovnicești*, 47, trad. rom. de C. Iordăchescu în Colecția PSB vol. 34, Edit. IBM al BOR, București, 1992, p. 276.

redevine chip al lui Dumnezeu, tinzând către dobândirea asemănării cu El tot mai depline și actualizate. Încorporat în Trupul tainic al Domnului, ca un mădular viu al Bisericii, el poate începe să actualizeze marea inițiere baptismală, care înseamnă cu adevărat a muri și a coborî în iad cu Hristos pentru a se naște în El, și împreună cu El, prin înviere, a trăi o viață nouă și îmbunătățită, fecundată de eternitate. Atunci el poate încerca să moară propriei sale morți, propriei existențe egoiste, individualiste și păcătoase, propriei disperări fardate de orgoliu, pentru a renaște în spațiul sacru al Trupului tainic al lui Hristos unde suflă harul Duhului Sfânt, locul sacru în care „se mișcă, umblă și trăiește” la modul plinar al vieții creștinești. Numai așa existența noastră creștină presupune un „paște-trecere”, o transformare treptată care se petrece în toată ființa noastră. Prin această moarte-înviere sacramentală, omul trece de la moartea parțială la învierea schițată, până la trecerea ultimă, la „Paștele” final al agoniei, care, pentru cei ce au lăsat deja moartea înapoia lor, se transformă într-o „adormire” liniștită prin trecerea și intrarea în comuniunea luminoasă și activă a sfinților în Împărăția lui Dumnezeu.

Așadar, sfințirea și înnoirea vieții, așa după cum o așteaptă de la noi însuși Mântuitorul Iisus Hristos, se dobândește numai în Biserică prin Sfintele Taine. Minunea limbilor de foc ce s-a arătat la Pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii peste Sfinții Apostoli nu a încetat. Atunci ea numai a început și ține cât va dăinui Biserica, adică până la sfârșitul veacurilor, precum a zis Domnul când a făgăduit Apostolilor că le va trimite pe Duhul Sfânt, care să rămână cu ei în veac (cf. Ioan 14;16-17)². Prin pogorârea Duhului Sfânt, o dată cu Cincizecimea, cerul a rămas deschis și izvoarele darului Duhului Sfânt, curg neîncetat ca să adape pe cei însetați, să sfințească pe cei păcătoși care se pocăiesc, și astfel să dea viață tuturor mlădițelor (cf. Ioan 15;1-6), tuturor membrilor care fac parte din Trupul tainic al lui Hristos - Biserica. După cum mlădița, dacă se rupe din viță se usucă, tot așa se usucă și se osândește creștinul care nu ține legătura cu izvoarele harului Duhului Sfânt.

Lucrarea minunată și sfântă prin care creștinul ține legătura cu harul Duhului Sfânt și își sfințește viața, se numește *Taină*. În Taină se întâlnesc în mod miraculos cele văzute cu cele nevăzute. După cum Biserica este văzută și nevăzută, având un caracter divino-uman, așa și Taina are o parte văzută: slujba sfântă ca ritual, și una nevăzută: coborârea și împărtășirea harului sfințitor de la Dumnezeu. Sfinții Părinți ai Bisericii aseamănă lucrarea Sfintelor Taine cu focul care încălzește inimile, care arde patimile și luminează sufletele; cu sămânța care crește și cu altoiul care înobilează vița; cu apa care spală întinăciunea păcatelor; cu pâinea care hrănește sufletul și cu

---

² Cf. Pr. Dr. Ilarion Felea, *Sfintele Taine*, Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1947, p. 3.

leacurile care ne dau mântuirea și nemurirea. Ele sunt cu adevărat „*medicamente pentru nemurire*”.

Importanța Sfințelor Taine pentru viața morală creștină este una covârșitor de mare. În primul rând, ele înnoiesc forțele morale și spirituale ale credinciosului, prin revărsarea energiei necreate a harului divin care, din Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt, se comunică tuturor celor ce cred nețărmurit și fac voia cea dreaptă și sfântă a lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă că prin harul dumnezeiesc se revărsă viața divină în ființa celui credincios; prin har sfințenia lui Dumnezeu se sălășluiește real și simțit în noi. Or, aceasta are ca urmare crearea din nou a noastră: din robi ai păcatului devenim fii ai libertății morale, deschiși vieții celei noi și pline de lumina harului dumnezeiesc. Desigur, această creare din nou a noastră este totodată înnoirea, întărirea, creșterea forțelor morale de care dispunem, adică este revenirea la viața cea nouă *cu/prin/în* Iisus Hristos, Domnul nostru. Deci harul divin, prin faptul că ne creează din nou, sau că este viața lui Dumnezeu în noi, făcându-ne sfinți și fii ai lui Dumnezeu, ne dă forțe spirituale și morale deosebite, prin care suntem capabili de a duce o viață morală nouă și plină de iubire³.

Prin intermediul Sfințelor Taine de inițiere (Euharistia, Botezul și Mirungerea) Biserica contribuie în mod cert la transformarea omului trupesc și vechi al păcatului într-un om nou, viu și duhovnicesc, readus la viața cea luminată și plină de har a Duhului, pe care o trăiește experimental încă de acum prin practicarea ascezei și împlinirea poruncilor dumnezeiești, tinzând spre dobândirea tot mai deplină a vieții și învierii din Împărăția veșnică a lui Dumnezeu. Aceste trei Taine sunt neapărat necesare pentru a face posibilă nașterea persoanei umane în sensul creștin al cuvântului. În fond, toate Tainele vieții spirituale sunt necesare pentru creștinii care doresc să aibă viață duhovnicească într-înșii. Dintre toate acestea, Tainele pentru misiuni speciale au în vedere stări speciale care stau în/și țin de slujba vieții comunitare (bisericești și sociale). Acestea sunt Nunta și Preoția, Taine care pun pe cei ce le primesc în relații personale particulare cu Iisus Hristos și Biserica Sa dându-le, cu harul împărtășit, capacitatea pentru misiuni speciale în societate și Biserică⁴. În cele ce urmează vom face referire directă doar la Sfânta Taină a Căsătoriei, care este cu adevărat o Taină specială a vieții celei noi și pline de har în Domnul nostru Iisus Hristos.

---

³ Arhim. Prof. Dr. Nicolae Mladin, *Valoarea morală a Sfințelor Taine*, în „*Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, nr. 1-2 / 1965, p. 31.

⁴ *Ibidem*, p. 38-39.

1. Familia creștină: rolul ei pentru Biserică și în societatea actuală

Este unanim recunoscut faptul că una dintre cele mai caracteristice forme de organizare a vieții umane este familia. Ea este cea mai veche instituție și de cea mai mare importanță pentru destinul unui popor, dar și al unei societăți. Familia este izvorul vieții și celula de bază și primordială a societății. În acest sens, vorbind despre familie, marele retor al Romei antice, Cicero, o numește „*societatea cea dintâi, începutul și oarecum pepiniera statului*”⁵.

Nicio instituție nu are un rol atât de hotărâtor pentru om și pentru societate ca familia. Cu familia stă sau se pierde binele particular și cel public, de familie atârână în mare măsură ruina sau prosperitatea națiunilor. Am putea-o asemăna cu o temelie. Este lucru cunoscut că dacă la casă temelia este puternică, acea casă va sta neclintită, rezistând furtunilor și intemperiilor vremii. Tot așa dacă într-o societate familia este așezată pe idei sănătoase, întregul grup social progresează. În caz contrar se prăbușesc și pier. În sânul familiei se formează și se întăresc bunele deprinderi, moravurile, caracterele și tradițiile specifice fiecărui popor. Pe temeliile familiei se înalță edificiul națiunii, care este pământul părintesc lărgit. Dragostea pe care o au oamenii față de patrie este dezvoltarea firească, la scară națională, a afecțiunii pe care o avem față de tată, mamă, frați, surori și față de celelalte rudenii. Prin urmare, având o importanță așa de mare, era firesc ca de familie să se ocupe toți factorii de răspundere ai societății civile, din toate timpurile, căutând să o întărească și să-i asigure existența și buna dezvoltare. Cu atât mai mult Biserica care vede Nunta a fi „*cinstită*” tocmai întru împlinirea scopului ființei umane⁶ de a viețui într-un cadru familial, după rânduiala lui Dumnezeu, în fidelitate reciprocă a soților întreolaltă și a lor față de Dumnezeu, cum și în nașterea de prunci și creșterea și educarea lor. Prin căsătorie, în cadrul binecuvântat al familiei, bărbatul, femeia și copiii sunt ființele cele mai apropiate unele de celelalte, pentru că se completează reciproc, având fiecare în cealaltă umanitatea ajunsă la intimitatea supremă a uneia în/cu cealaltă prin iubirea manifestată care le unește. Căci zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „*Cel iubit este pentru cel ce iubește identic cu sine. Înșușirea iubirii este de așa fel, încât cel ce iubește și cel iubit nu mai par să formeze două persoane deosebite, ci un singur om*”⁷.

---

⁵ M.T. Ciceronis, *Opera Rethorica*, vol. I, Lipsiae, 1907, p. 73, *apud* Grigore Mazilescu, *Învățătura despre familie în epistolele pauline*, în “*Mitropolia Olteniei*”, nr. 3-4/1974, p. 279.

⁶ Părintele Dumitru Stăniloae spune că „...*bărbatul și femeia numai împreună, prin căsătorie ca legătură naturală, alcătuiesc umanitatea completă*”. (Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 120).

⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie*, 3,42, *apud* Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 126.

Familia deține un caracter dinamic și creator, căci este „dătătoare de viață”, copiii reprezentând continuitatea existenței noastre, viitoarea situație demografică a lumii și împlinirea voinței lui Dumnezeu ca oamenii să crească, să se înmulțească și să populeze pământul. (cf. Fac. 1,28). Un alt rol important al familiei este cel economic, căci în sânul familiei se adună veniturile, se face distribuirea acestora după trebuințele fiecăruia, părinții crescându-și urmașii după posibilități. La acestea se adaugă rolul important al familiei în educarea și formarea viitoarei personalități a copiilor. Căci, din punct de vedere religios, familia reprezintă laboratorul de formare sau, mai bine spus, de descoperire, pentru copil, a universului divino-uman. Este de la sine înțeles că educația religioasă primită la școală nu poate fi eficientă decât dacă ambianța familială, mediul în care trăiește copilul, intră în confruntare cu cele auzite. În această privință dumnezeiescul Apostol Pavel îndeamnă pe părinți: „*Și voi, nu întârâtați la mânie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului*” (Efes. 6,4) și iarăși: „*Părinților, nu ațâțați la mânie pe copiii voștri ca să nu se deznădăjduiască*”. (Colos. 3,21)⁸. În cadrul ambiant al familiei copilul este cel care verifică iubirea părinților, le-o menține și le-o face veșnică. Și dacă dovada iubirii între soți este copilul, atunci și pentru lumea secularizată de acum fiecare copil ce vine în lume este o predică a lui Dumnezeu despre răspunderile mari și sacre ale iubirii omului în lume și societate⁹. Dragostea nețărnută a părinților față de copiii lor ne arată ceea ce ar trebui să fie dragostea pe care o merită orice semen al nostru în relațiile socioumane.

Prin urmare, familia este baza primă a societății, întrucât omul este o ființă socială, iar firea omenească rezidă nu în individ, ci în cele două sexe, în persoane deschise comuniunii și iubirii reciproce, prin care se completează unul pe altul din punct de vedere trupesc și spiritual, formând împreună modelul desăvârșit al omului, care dobândește astfel puterea de reproducere și permanentizare a neamului omenesc¹⁰. Familia este atât izvorul vieții sociale, cât și școala propriu-zisă a moralității, în cadrul căreia se formează tinerele caractere și se deprind cele mai alese

---

⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur face din educația copiilor o preocupare majoră a vieții. În viziunea sa, educația este o artă, aceea de a forma sufletul copilului și mintea tânărului, astfel încât și întreabă: „*Care artă poate fi egală cu arta de a educa sufletul copilului sau de a-i forma mintea tânărului?*” În alt loc, același dumnezeiesc Părinte, zice: „*Chiar din mica copilărie îngrădiți pe copii cu armele cele duhovnicești și învățați-i în a-și pecetlui cu mâna fruntea, și mai înainte de a putea ei să facă aceasta cu mâna, voi înșivă însemnați-le pe frunte semnul sfintei cruci*”. (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Către cei care atacă viața monahală*, II, în PG tomul XLVII, col. 351, apud Pr. dr. C-tin Mihoc, *Taina Căsătoriei și Familia Creștină în învățăturile Marilor Părinți ai Bisericii din sec. IV*, Edit. Teofania, Sibiu, p. 162).

⁹ Cf. P.S. Ioan Suci, *Mama*, Edit. Viața creștină, Cluj-Napoca, 2002, p. 72.

¹⁰ Hristu Andrusos, *Sistem de morală*, p. 300.

virtuți sociale, în baza raporturilor reciproce ale soților întreolaltă și ale părinților și copiilor din cadrul ei adânc ancorați în iubirea familială. Având ca și temei al existenței sale căsătoria, familia este prima societate naturală care se sprijină pe legătura indisolubilă dintre bărbat și femeie și care se completează cu o lume nouă în care apar copiii. Legăturile puternice care se creează între membrii familiei în dragostea lor unul față de altul se permanentizează și în sfera vieții sociale, contribuind astfel la dezvoltarea și progresul acesteia, precum și la îndeplinirea, în definitiv, menirii morale și sociale a fiecăruia în parte. Familia este și rămâne prima condiție și prima formă a societății umane și cea dintâi instituție umană, un așezământ binecuvântat prin care viața socială se desfășoară într-un mod organizat și eficient¹¹. Putem spune, fără să greșim, că familia ca instituție mamă a tuturor celorlalte, ca unitate primordială a societății, poartă în sine toată viața, valoarea ei fiind exact aceea a vieții înseși.

Valoarea umană incontestabilă a familiei este una absolută, căci este de origine divină, în/prin care experimentăm realități divine, iar în societate, ea reprezintă elementul tradițional, educativ și progresiv. Familia este matricea generatoare a unei vieți noi și mereu înnoitoare, este laboratorul sacru în care se pregătește, se formează și se întreține permanent firea restaurată în starea originară predestinată nemuririi¹², iar în spectrul vieții sociale, familia este sursă creatoare și laborator sacru în care se plăsmuiește, ia chip și se întreține, în fiecare moment, societatea întreagă. Ea este și rămâne liantul social prin excelență, fibra organică activă a vieții comunitare, piatra unghiulară a societății, ca și modelul ei, pentru că familia presupune comuniune, iar comuniunea nu e posibilă fără iubire, sufletul ei este iubirea, or, în definitiv, iubirea este sacră și de origine divină așa cum e și familia.

În concepția creștină iubirea izvorăște din însăși ființa spirituală a omului. Persoana însăși, în esențialitatea ei, este iubire, ceea ce înseamnă că în ea există ontologic tendința fundamentală spre comuniune. De aceea, caracteristica iubirii este setea după o unitate deplină și mai adâncă: unitatea totală, unitatea ființială. Iubirea este cea care unifică esențele, iar unitatea ființială este idealul ei. Prin ea se deschid rezervoarele tuturor energiilor spirituale și viața unuia se revărsă în viața celuilalt, până la contopire deplină¹³. Așadar, tendința ei este unirea, o unire totală și ființială, suprapersonală, în care persoanele se desăvârșesc. Pentru aceasta iubirea este atât de necesară vieții sociale și fundamentală vieții omenești în general, căci este mediul de

¹¹ Cf. J. Szczepansky, *Noțiuni elementare de sociologie*, București, 1972, p. 163.

¹² Pr. prof. Ilie Moldovan, *Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii II*, p. 189.

¹³ Iubirea înlătură distanța dintre persoane, desființează izolarea, realizând o împărtășire integrală de existență și viață între persoane. Ea este extaz, adică ieșire din sine și revărsare în altul. (Cf. Î.P.S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969, p. 352).

supremă realizare a personalității și a comunității. Familia, care este viața omului însăși¹⁴, este permanent generatoare de iubire care urcă pe om, deopotrivă credincios mărturisitor, mădular viu al Bisericii și membru al societății, spre Dumnezeu și coboară pe Dumnezeu în potirul sufletului său plin de dor și nostalgie și îl transfigurează până la desăvârșire și sfințenie.

Dar sfințenia nu se poate dobândi fără harul dumnezeiesc al Duhului Sfânt și fără viață curată și virtuoaasă. Aceasta face să încadrăm familia într-un spațiu sacru, s-o privim cu admirație și s-o înțelegem ca „*taină mare*” în Hristos și în Biserică. (cf. Efes. 5, 32). Adică, săvârșită în Biserică, familia se ridică pe piscul de taină dumnezeiască întru Iisus Hristos, unde se împreunează Dumnezeu cu omenirea, cerul cu pământul și Hristos Însuși cu Biserica întru iubire deplin-dumnezeiască. Or, aceasta ne face să privim familia creștină ca transparență a realităților transcendente, în care își are înfipte rădăcinile, prin aceea că e o realitate temeinicită pe harul divin¹⁵.

Căsătoria și familia sunt două instituții umane, care au apărut încă de la începutul vieții primilor oameni și au dăinuit de-a lungul istoriei neamului omenesc. După învățătura Bisericii Ortodoxe, căsătoria și familia sunt două așezăminte divine care constituie temelia vieții sociale, primele elemente ale acesteia, celula umană a societății. Omul își are plinătatea ființei sale în perechea alcătuită din bărbat și femeie, făurită de Dumnezeu Creatorul încă dintru început. Cele două sexe se întregesc reciproc trupește și sufletește, constituind numai laolaltă o unitate umană pleneră și posedând, deasemenea, puterea de perpetuare a neamului omenesc.

Din paginile Sfintei Scripturi reiese că noi oamenii suntem solidari în păcat și în cădere cu Adam (cf. I Cor. 15, 47-49), protopărintele nostru după trup. Prin descendență naturală, Adam ne-a asociat pe noi toți, destinați morții prin păcat. Prin descendență harică însă, Hristos ne asociază pe toți Învierii Sale veșnice (cf. I Cor. 4, 10-11). Așadar, putem spune că precum prin Adam au căzut toți, tot așa prin Hristos se ridică toți, subliniindu-se astfel temeiul egalității personale a oamenilor și putința tuturor de a învia în Hristos.

Prin jertfa Sa supremă, Hristos Mântuitorul, ”al doilea Adam”, a regenerat firea noastră „*spre înnoirea vieții*”. Or, prin înnoirea vieții, Hristos a dat un nou sens bărbatului și femeii, adică căsătoriei și familiei în general, primul așezământ instituit de Dumnezeu încă în Paradis. Omul cel vechi, Adam, fusese creat din ceea ce omenirea avea „mai fin și mai luminos”, pe când Adam cel nou, Iisus Hristos, Domnul nostru, S-a constituit din pârga omenirii luată din ceea ce ea a avut „mai curat”. Adam cuprindea în sine pe toți oamenii; Hristos posedă în Sine ceva din toți

¹⁴ Cf. Pr. prof. Ilie Moldovan, *Teologia iubirii*, vol. II, p. 187.

¹⁵ Î.P.S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, *Studii de Teologie Morală*, p. 358.

oamenii - natura umană. După cum consecințele păcatului lui Adam s-au răspândit la toți descendenții lui, adică la toți cei care se împărtășeau din el ca om, tot așa Hristos, devenit principiul de unire a celor ce erau separate, între viață și moarte, împărtășește puterea dumnezeiască, de care firea Lui umană e cuprinsă, tuturor celor ce participă la El. Astfel, viața lui Hristos se prelungește haric în toți cei care pătrund în lumea recreată, restaurată și înviată în El și prin El, adică în cei renăscuți pentru noul eon.

Pecetluită, temeinicită și sfințită în Biserică prin taina Căsătoriei, harul dumnezeiesc al lui Hristos și iubirea Lui nemărginită devin prin binecuvântarea și administrarea Tainei temelia și viața familiei creștine. Și e vorba despre iubirea îndumnezeită prin harul lui Hristos, ca reflex al iubirii treimice, o iubire în sensul de contopire spirituală, de comuniune ființială, prin care familia constituie o unitate indestructibilă și oferă garanția veșniciei. De aceea mai presus de toate, ca lege principală a familiei, este râvna de a colabora cu harul divin, în scopul de a face din familie un cămin, o școală a sfințeniei, o “mică biserică” unde toți membrii familiei să se desăvârșească spiritual-moral prin iubire. De fapt, aceasta este perspectiva în care familia își află împlinirea și devine leagănul sau matca împlinirii și desăvârșirii membrilor ei. Și relevant este faptul că fiecare chemare adresată omului de-a înainta către desăvârșire este însoțită de Biserică cu săvârșirea unei „taine”. Aici este vorba despre taina iubirii. Această iubire, izvorâtă din iubirea lui Hristos, este atotcuprinzătoare, generoasă, dezinteresată, jertfelnică; este o iubire care plămădește totul din aluatul Evangheliei lui Hristos, spiritualizând membrii familiei și transformând familia într-un colț sau fragment de paradis.

De aici și rolul fundamental pe care-l deține familia, binecuvântată și sfințită în Biserică și, apoi, din Biserică în societate. Căci asemeni oricărei comunități din cadrul societății, familia nu este o simplă sumă de indivizi, ci unitate ce își transcende membrii luați în parte și care exercită o influență decisivă asupra persoanelor ce o alcătuiesc. În cadrul familiei, membrii ei își formează identitatea și conștiința colectivă¹⁶. În societate, familia niciodată nu-și pierde identitatea de a constitui factorul principal în formarea identității și comportamentului membrilor ei și ai societății. Așa cum mediul înconjurător în care se naște și se dezvoltă omul constituie pentru el baza și punctul de plecare în procesul de cunoaștere a lumii, tot astfel și familia constituie baza și punctul de plecare în întâlnirea lui cu aproapele. Și așa cum oamenii se nasc și cresc în familie, tot în acest mediu se manifestă pentru întâia dată sociabilitatea omului, i se formează personalitatea și se pun bazele exercitării caracterului social sau a comuniunii, care îi vor determina într-un mod hotărâtor întreaga viață.

---

¹⁶ Georgios Mantzaridis, *Morala creștină*, p. 302-303.

În mediul familial se deprind virtuțile atât de necesare vieții sociale actuale. Cu ajutorul părinților și al celorlalți membri ai mediului familial, copilul sau tânărul își creează prima imagine despre lume și societate, își formează religiozitatea sau concepția lui despre lume, cultivă respectul sau disprețul față de aproapele și dezvoltă spiritul întraajutorării sau individualismul. În societate, familia care trăiește creștinește se dovedește a fi un adevărat laborator al virtuților și în special al iubirii. De aceea marea importanță a familiei pentru creșterea și educarea copiilor înseamnă în fapt că însăși starea ei – bună sau rea – determină decisiv viața lor personală și socială. Căci dacă în sânul familiei se dezvoltă de fiecare dată noua generație și dacă formarea bazelor vieții sociale a oamenilor noii generații se realizează în cea mai mare parte în cadrul familiei lor, este firesc ca starea noii generații să exprime fundamental starea familiilor contemporane.

2. Taina Nunții –rolul ei pentru Biserică, societate și viață

Prin venirea Sa în lume, Iisus Hristos întărește din nou legătura căsătoriei dintre bărbat și femeie și o înalță din ordinea naturii în ordinea harului, învăluind-o, prin participarea la nunta din Cana Galileii, în ambianța harică ce iradia din Persoana Sa dumnezeiască. Săvârșind acolo cea dintâi minune, prin puterea Sa mai presus de fire, și dând perechii ce se căsătorea să bea din vinul iubirii entuziaste turnate de El prin harul Său, El vrea să arate că înălțarea vieții omenești în ordinea harului începe odată cu întărirea și înălțarea Căsătoriei.

Căsătoria este o instituție întemeiată de Dumnezeu încă de la început, de la crearea omului ca bărbat și femeie (cf. Fac. 1,27), pe care i-a așezat apoi în Rai. Nașterea Evei din (coasta lui) Adam apare ca marele mit al deoființimii principiilor complementare ale ființei umane, bărbat - femeie, arhetipul de la început al ființei umane în întregul ei. Crearea însăși a omului marchează o nouă fază în viața lumii, în care lucrarea lui Dumnezeu aduce în evidență o ființă rațională, imprimând în ea caractere specifice naturii divine.

În forma cea mai veche a referatului biblic despre creație se spune în mod expres: „Și a zis Domnul Dumnezeu: Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el” (Fac. 2,18). Crearea omului e o lucrare care nu ajunge la împlinire până la apariția femeii. Atunci „Dumnezeu a creat coexistența”, ne spune Sfântul Chiril al Alexandriei. Eva nu este făcută în vederea înfrumusețării Edenului, ci pentru a împlini ceea ce lipsea din Paradis, pentru că o făptură omenească, luată izolat și considerată în sine, încă nu este omul adevărat. Pe de altă parte, femeia este ființa necesară pentru ca singurătatea lui Adam să nu fie o paralizare a lumii spirituale. „Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu; și, dacă a

adormit, a luat una din coastele lui și a plinit locul ei cu carne. Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu femeie și a adus-o lui Adam” (cf. Fac. 2, 21-22). „Coasta” semnifică ceva mai mult decât existența morală, e reală împlinire spirituală. Scoaterea Evei din Adam înseamnă că Eva a fost cuprinsă virtual în Adam și înainte de aducerea ei distinctă la existență. Nu mai lipsește nimic ca universul existenței omenești să oglindească cerul, iar viața celor dintâi „soți” să ilustreze împărțirea unei fericiri al cărei substrat e de origine dumnezeiască.

Creat după chipul lui Dumnezeu, omul este dualizat, de la început în „eu” și „tu” și predestinat a trăi în vederea iubirii veșnice exprimate comunial. De aceea, el nu a fost făcut ca ființă solitară, ci ca ființă în doi. Așadar, zidind natura umană astfel (*duală*), Dumnezeu devine „autorul Căsătoriei”. Astfel, în fața minții noastre, Căsătoria se prezintă ca un mister de nepătruns lăsat nouă moștenire de însuși Dumnezeu, iar începând de la Cartea Facerii și până la Apocalipsă, Sfânta Scriptură nu încetează de a ne vorbi despre Taina Căsătoriei și despre „misterul” ei, despre originea și instituirea ei divină, ca și despre semnificația sau scopurile ce i-au fost date de însuși Dumnezeu.

Căsătoria este cel mai vechi așezământ dumnezeiesc, este „o Taină” străveche, prin care se întemeiază adunarea ambelor sexe, partea bărbătească și femeiască, unitatea și trăinicia familiei, celula societății omenești și „temelia existenței popoarelor”¹⁷. Întemeierea ei ca Taină va mărturisi în lume ultimul act în timp al iubirii divine creatoare. Între bărbat și femeie trebuie să stăpânească „legea iubirii”, căci pentru a fi o unire desăvârșită, Căsătoria comportă o iubire desăvârșită. De aceea ea trebuie să fie indisolubilă. Astfel, Căsătoria avea de la început atributele unității și indisolubilității, iar iubirea dintre soți poartă în sine dorul după veșnicie și exprimă sensul divin al vieții celei adevărate și eterne.

În Paradis, Dumnezeu a sădit în firea umană germeii Căsătoriei. Participarea soților la viața divină pe care o presupune Căsătoria în Eden nu este o realitate încremenită într-o formă prestabilită, ci este o chemare de creștere neconținută în sfințenie. Harul paradisiac este un dar, după cum este și o menire. Tradiția Bisericii Ortodoxe afirmă în mod constant, în diverse surse teologice, liturgice și canonice, sfințenia Căsătoriei întemeiată în Eden. „*Vorbind de doi, Dumnezeu vorbește de unul singur*”, notează Sfântul Ioan Gură de Aur. Dar această unitate umană diferențiată și complementară este o unitate conjugală. Perechea umană din Rai era o pereche conjugală. „*Aceasta era căsătoria paradisiacă, avându-și baza în natura umană duală*”¹⁸. Ea avea și un har, căci potrivit teologiei ortodoxe, omul nu a fost creat ca

¹⁷ Cf. Protos. Nicodim Mandiță, *Calea sufletelor în veșnicie - Vămile văzduhului*, vol. II, Edit. Bunavestire, 1994, p. 128.

¹⁸ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 121.

ființă autonomă, ființă suficientă sieși. Natura intimă a omului nu aparține ei însăși, decât în măsura în care există „în Dumnezeu” sau în „har”. Harul paradisiac a fost conferit de Dumnezeu Căsătoriei ca să-i asigure o dezvoltare „naturală” (nașterea de prunci). În această perspectivă ortodoxă, iubirea este sfințenie, iar sfințenia iubire. Iubirea și harul exprimă viața dinamică a Căsătoriei, prin care se realizează o unitate interpersonală de împlinire spirituală și regăsire în absolut.

O dată cu păcatul strămoșesc, însă, primii oameni au pierdut harul lui Dumnezeu și, prin aceasta, legătura lor cu Dumnezeu. Păcatul strămoșesc a adus cu sine și slăbirea chipului lui Dumnezeu în om. Protopărinții au pierdut totodată sfințenia, curățenia și putința de a „nu muri”. Prin pierderea harului, protopărinții au pierdut și roadele acestuia, ca urmare a neascultării poruncii lui Dumnezeu, fiind scoși din Rai (cf. Fac. 3,22). Dar, deși Căsătoria ca legătură naturală a fost slăbită și desfigurată în multe forme după cădere, prin epaismul descătușat și dezvoltat de cădere, cum și pierderea harului legat de starea primordială, totuși ea n-a fost desființată în esență. Căci nici natura umană n-a fost distrusă. Citind și interpretând primele capitole din Cartea Facerii, în lumina numeroaselor texte ale Noului Testament, care amintesc despre Adam și Eva, (Efes. cap. 5; Rom. 5, 14), ne dăm seama că referatul biblic al creației nu e destinat să ne descopere evenimentul care stă la începutul existenței umane, ci el are menirea de a constitui o profeție ce se face cunoscută prin mijlocirea zidirii primei perechi de oameni. Împlinirea acestei profeții este consemnată de Sfântul Apostol Pavel prin cuvintele: „*Taina aceasta este mare, iar eu zic: În Hristos și în Biserică*” (Efes. 5,32). Biserica este a doua creație a lumii, fiind refacerea în har a rânduiei dintru început, prin Jertfa de pe Cruce și prin Învierea Mântuitorului. Există o certă și reală imanență a misterului celei de a doua creații în celebrarea Nunții creștine, pentru că există o tainică corespondență între zidirea firii umane și nașterea Ecclesiei din „coasta” lui Hristos.

La nunta din Cana Galileii, Iisus și-a început lucrarea misionară și iconomică prin realizarea de minuni, dezvăluindu-și astfel treptat puterea și slava Sa dumnezeiască. Majoritatea teologilor văd în acest episod adevărata consfințire dumnezeiască a Tainei Nunții ca realitate tainică și indisolubil legată de iconomia mântuirii. Paul Evdokimov face un subtil comentariu în duh patristic asupra acestui episod și spune: „După cea de-a patra Evanghelie (2, 1-11), prima minune a lui Hristos este săvârșită la nunta din Cana. Prin însăși materia ei - apa și vinul - minunea este preludiul Patimilor lui Hristos și vestește deja nașterea Bisericii pe Cruce, căci „din coasta străpunsă a izvorât sânge și apă”. Simbolismul face o legătură și înrudește Nunta, locul minunii, cu esența euharistică a Bisericii. Maica Domnului, ca un înger păzitor, se apleacă asupra lumii în suferință și spune: „Nu mai au vin”. Însă mijlocirea Sfintei Fecioare grăbește vremea venirii (începutul activității mesianice): „Faceți

orice vă va spune!”. În Cana Galileii, deci, Hristos „Și-a arătat slava Sa” în incinta unei „eclisia domestica”.

Această nuntă, în fapt, este nunta mirilor cu Hristos. Hristos prezidează nunta din Cana Galileii și, după Sfinții Părinți, El prezidează toate nunțile creștine. El este singurul și unicul Mire, al cărui prieten se bucură cu bucurie de glasul Lui. Acest nivel al cununiei mistice a sufletului cu Hristos, pe care Căsătoria o închipuie în mod direct, este cel al oricărui suflet și al Bisericii, ca Mireasă prea înfrumusețată a lui Hristos. La nunta din Cana Galileii, în casa „primului cuplu creștin”, Cuvântul și Duhul sunt Cei care prezidează sărbătoarea mirilor și de aceea se bea vinul cel nou, vin miraculos, dătător al unei bucurii care nu mai este de pe acest pământ. Este acea „beție trează” de care vorbește Sfântul Grigore de Nyssa și de care erau „acuzăți” Sfinții Apostoli în ziua Cincizecimii. Iată cum Cincizecimea conjugală face „toate lucrurile noi”. Bucuria Tainei se ridică așadar la nivelul bucuriei dumnezeiești¹⁹.

Așadar, fiecare nuntă o închipuie tainic pe cea din Cana Galileii și stă sub bucuria binecuvântării dumnezeiești a lui Hristos și a Bisericii, chiar și atunci când cei ce iau parte la ea nu conștientizează deplin această esențialitate fondatoare, lăsându-se conduși de emoția și veselia lumească a momentului. Pentru Iisus însă, Căsătoria are un tâlc și mai adânc: este obârșia unei veșnicii: „ce-a legat Dumnezeu, nu poate dezlega omul”. Când inimile s-au înțeles și trupurile s-au apropiat nu există sabie, nici lege care să le poată despărți. În această viață schimbăcioasă, pieritoare, nu-i decât un singur lucru care va să dăinuiească până la moarte și încă după moarte: *Căsătoria*; ea este singura verigă ce ne leagă de veșnicie dintr-o salbă hărăzită pieirii. Căci iubirea revărsată peste miri din harul Căsătoriei, este singura virtute „mai tare decât moartea”!

Revenim și spunem că săvârșind la nunta din Cana Galileii cea dintâi minune (In. 2,1-11), Mântuitorul a ținut să ne arate că restaurarea firii omenești în ordinea harului nu poate să înceapă decât de la izvoarele iubirii. A trăi în iubire, imitând pe Dumnezeu, înseamnă a avea Raiul pe pământ. Prefacerea apei în vin la această cununie, este o imagine euharistică decoperindu-ne adevărata ei semnificație: transformarea însăși a iubirii dintre cei doi soți în realitatea nouă, înviată și transfigurată a Împărăției lui Dumnezeu.

Nunta este o Taină, iar Taina este expresia sfințeniei supreme. Vorbind despre Căsătorie ca de un „sacramentum nuptiarum”, Fericitul Augustin afirma că în ea sfințenia Tainei are o putere mai mare decât „vitalitatea mamei”. Sfințenia face ca Nunta să nu fie numai o reflectare sau o imagine a misterului unirii Domnului cu Biserica (cf. Efes. 5,32), ci însăși imanența acestui mister în iubirea conjugală. „*Locul*

---

¹⁹ Cf. Răzvan Codrescu, *Teologia sexelor și taina nunții*, Edit. Christiana, București, 2002, p. 157-158.

căsătoriei creștine în unirea lui Hristos și a Bisericii se arată într-un mod foarte izbitor ca o emanație a acestei iubiri". Viața în comun a celor doi soți devine viața creștină îndumnezeită, iar „*Sacramentul căsătoriei le conferă mirilor dreptul la toate darurile actuale care le sunt necesare pentru serioasele obligații ce le revin în această viață*”²⁰.

„Căsătoria este sfântă” fiindcă ea ia parte la Împărăția lui Dumnezeu și constituie deja, profetic, o „*micro-basilica*” (mică Împărăție). Căsătoria este una din căile ce duc la Împărăția lui Dumnezeu. Căsătoria, și implicit familia, este „icoana” Împărăției, sau chiar mai mult decât atât: în istorie, ea este „semnul” sau „începutul semnelor” Împărăției lui Dumnezeu. Așa ne-a prezentat-o Apostolul iubirii, când a vorbit de nunta din Cana Galileii, unde „*Iisus și-a arătat slava Sa*” (In. 2, 11). În acest sens, Căsătoria devine „modul” de slăvire a lui Dumnezeu în mijlocul lumii, semn cu profunde și evidente dimensiuni eshatologice și soteriologice. Creștinii sunt chemați să-L slăvească pe Dumnezeu nu doar în duhul lor, ci și în trupul lor, care e „*templu al Duhului Sfânt*” (I Cor. 6, 19). Ei bine, prin această „*preoție conjugală*”, ei, sfințind propriile trupuri, dau „slavă lui Dumnezeu”.

Trimițând din cer binecuvântarea Sa, Dumnezeu îi întărește pe miri să meargă pe calea împlinirii unei uniuni desăvârșite și astfel să realizeze o „deplină înțelegere sufletească și trupească”. Prin celebrarea Căsătoriei, soții nu se retrag într-un „egoism în noi”, ci se deschid spre lume. Credința creștină nu este adevărată doar în ceea ce-L privește pe Dumnezeu și Împărăția Sa, ci, în egală măsură, este adevărată și în ceea ce privește tot omul. Adevăratul creștinism n-a refuzat niciodată lumea și bucuriile omenești, iar uniunea nupțială e un răspuns pozitiv la nevoile istorice și pământești ale existenței și al societății oamenilor către realitatea divină.

Prin împărtășirea din același potir euharistic, între cei doi tineri se întrupează, ca într-un „pântece matern”, iubirea conjugală, prin care ei dobândesc darul unei noi existențe, un „trup nou”. Ca într-o „cincizecime conjugală”, ei primesc harul Duhului Sfânt, pe care-l împărtășesc tuturor celor din jur²¹, căci în aceasta constă Taina: intră doi în Biserică și iese „*una*”. Iubirea inițiază deci unirea dintre cei doi soți în Taina Căsătoriei, iar ei devin și trăiesc împreună o singură existență.

Așadar Căsătoria creștină este, pentru cele două persoane implicate în iubire, o unitate indivizibilă duhovnicească și trupească; ea reflectă, de fapt, unirea dintre Hristos și Biserica Sa. Este vorba aici despre acea legătură trupească între soț și soția sa, pe lângă cea de unitate spirituală, în duh, care nu este numai o legătură legitimă, ci și voită de Dumnezeu, prin ea realizându-se o comuniune totală de iubire, care face

²⁰ Cf. Fericitul Augustin, *apud*. Pr. Prof. Dr. Ilie Moldovan, *op. cit.*, p. 95-96.

²¹ Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, în *trad. rom.* de Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, *Edit. Christiana*, București, 1994, p. 154-155.

posibilă atât nașterea de prunci, cât și întrajutorarea reciprocă a soților. Într-un astfel de context, procreația concura, în termeni relevanți, nu doar la desăvârșirea duhovnicească, ci și - sau mai ales - la mântuirea celor doi soți, cum se exprimă Sfântul Apostol Pavel zicând că, prin nașterea de fii, „*în credință, în adevăr și în dragoste*”, sunt răsturnate efectele nefavorabile ale călcării de poruncă și ale neascultării (cf. I Tim. 2, 14-15).

Într-o astfel de perspectivă, soteriologică și eshatologică a procreației, Căsătoria depășește cu mult ideea comună de „familie creștină”, așa cum este înțeleasă azi de cei mai mulți teologi; ea asumă dimensiuni nu doar cosmice și universale, ci și unele dimensiuni duhovnicești și veșnice, care ne privesc aici direct. „*Câtă vreme vom considera Nunta ca fiind ceva ce privește doar pe cei ce se căsătoresc, ceva ce li se întâmplă numai lor, iar nu și întregii Biserici și lumii, nu vom înțelege niciodată sensul într-adevăr profund sacramental al Căsătoriei, marele mister la care se referă Sfântul Apostol Pavel, când afirmă „Iar eu zic în Hristos și în Biserică”. Trebuie să înțelegem că tema, conținutul și obiectul real al Tainei Căsătoriei e mai amplu decât familia. Este taina iubirii divine, care îmbrățișează totul, taina ființei însăși, și datorită acestei rațiuni, ea interesează întreaga Biserică și, prin Biserică, lumea întreagă*”²².

Iată de ce unitatea supranaturală a soților ca membre și organe ale Trupului lui Hristos, constituie marea Taină a Căsătoriei creștine. Ea reflectă misterul încă și mai mare al unirii lui Hristos cu Biserica Sa, și prin/pentru aceasta ea este cu adevărat „o Taină”. E o Taină întrucât Căsătoria nu semnifică numai o realitate transcendentă, ci în ea există o certă și reală imanență a misterului unirii lui Hristos cu Biserica și cu lumea în celebrarea Nunții creștine. Această unire, Nunta o face vizibilă în unirea bărbatului cu femeia prin harul ecclesial împărtășit. În acest sens, Căsătoria creștină depășește căsătoria din paradis prin demnitatea superioară a membrilor care o încheie (*preoții Bisericii*), prin scopul său mai înalt și prin raportul său mai intim cu unirea lui Hristos și a Bisericii, care o reproduce într-un mod viu.

3. Înțelesul teologic al iubirii conjugale dintre soți descoperit deplin în Taina Căsătoriei creștine

Căsătoria este o instituție socioumană întemeiată de Dumnezeu încă din momentul aducerii din neființă (*ex nihilo*) la existență a ființei umane, adică de la începutul creării omului ca „*bărbat și femeie*” (Fac. 1,27), arhetipul original al

---

²² Cf. Părintele Juvenalie, *Teroriștii uterului*, Edit. Anastasia, București, 2002, p. 164.

persoanei umane în întregul ei²³. Căsătoria este cel mai vechi așezământ dumnezeiesc, este „o Taină” străveche, prin care se întemeiază adunarea sexelor naturii umane, partea bărbătească și cea femeiască, într-o unitate deplină ca model de trăinicie a oricărei existențe omenești. Întemeierea ei ca Taină, încă în starea paradisiacă, va mărturisi neîntrerupt în lume ultimul act în timp al iubirii divine creatoare. Căci în configurarea lor măreață de către Ziditor s-a avut în vedere instaurarea unei legi care să caracterizeze ontologic viața și existența umană: între bărbat și femeie trebuie să stăpânească „legea iubirii” pentru a tinde împreună spre o unire desăvârșită. Încă de la originile ei, Căsătoria comportă o iubire desăvârșită deținând atributele unității și a indisolubilității în tinderea omului după infinita și veșnica unire cu Dumnezeu. Or, în starea de fericire paradisiacă, iubirea dintre subiecții umani poartă în sine dorul nespul al omului după veșnicie și exprimă sensul divin, sublim și real al vieții umane celei adevărate și eterne.

Așadar, în Paradis, Dumnezeu a sădit în firea umană germele Căsătoriei în unirea deplină dintre bărbat și femeie, care prin participarea lor la viața dumnezeiască ne descoperă nu o realitate utopică încremenită într-o formă prestabilită, ci însăși chemarea de creștere neconținută, de deschidere și tindere neîntreruptă a omului spre sfințenie. Numai așa putem înțelege cum crearea omului, în ziua a șasea, marchează o nouă fază în viața lumii și-n existență, ființa umană personală având imprimată în ea caracterele specifice ale naturii divine²⁴. Sfântul Grigore de Nyssa este de părere că abia după ce Făcătorul a toată a pregătit din vreme un fel de „sălaș împărătesc”, așa cum era pământul, insulele, marea și cerul ce s-a boltit ca un acoperiș peste ele și după ce au fost strânse în acest „palat împărătesc” tot felul de bogății, cu tot ceea ce a fost creat minunat, cu tot ce crește, încolțește și are în ea simțire, viață și suflare, abia atunci, în marea Sa înțelepciune dumnezeiască și înalta Sa purtare de grijă, Dumnezeu a rânduit să vină în lume această falnică și prețioasă ființă care este omul. Pentru aceasta omul a fost introdus ultimul între creaturi: „...nu pentru că ar fi fost aruncat la urmă ca un disprețuit, ci ca unul care încă din clipa nașterii se cădea să fie împărat peste supușii săi”²⁵. Iar un teolog francez spunea: „Atitudinea de stăpân a omului se remarcă în special în domeniul căsătoriei”²⁶.

Căsătoria își are temeiul fundamental în sentimentul cel mai nobil cu care Creatorul l-a înzestrat pe om: iubirea ca formă monogamă („...femeia este luată din

²³ Pr. dr. Constantin Mihoc, *Taina căsătoriei și familia creștină*, Edit. Teofania, Sibiu, 2002, p. 226.

²⁴ Pr. prof. dr. Ilie Moldovan, *Iubirea taina căsătoriei*, vol. I, Edit. Tipografia Episcopiei Ortodoxe, Alba Iulia, p. 74.

²⁵ Sfântul Grigore de Nyssa, *Despre facerea omului*, II, în trad. rom. de Pr. prof. dr. Teodor Bodogea în colecția PSB vol 30, Edit. IBM al BOR, București, 1998, p. 21.

²⁶ Cf. Edmond Jacob, *Theologie de L'Ancien Testament*, Neuchetel (Suisse), 1968, p. 124.

bărbatul ei...și vor fi amândoi un trup” – Fac. 2, 23-24); iar iubirea înseamnă sfințenie. Avem aici imaginea sfințeniei dobândite prin unirea conjugală paradisiacă dintre bărbat și femeie. Este vorba despre unitatea deplină a sexelor deschisă și orientată ontologic, în iubire, sfințirii și desăvârșirii veșnice. „*Aceasta era căsătoria paradisiacă, avându-și baza în natura umană duală*”²⁷. „Perechea conjugală” deține un har special, conferit de însuși Dumnezeu actului căsătoriei, care avea să-i asigure omului o dezvoltare „naturală”: „*Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți*” (Fac. 1,28). Acest har al „nașterii de prunci” descoperă deplinătatea iubirii într-o sfințenie. Prin urmare, iubirea și harul dumnezeiesc exprimă viața dinamică a căsătoriei în tinderea ei spre dobândirea fericirii depline, prin care se realizează cea mai intimă unitate personală de împlinire spirituală a omului și de regăsire a lui în veșnicie.

Omul este zidit de Creator în ultimul moment al constituirii lumii și într-un mod deosebit („*după chipul și asemănarea lui Dumnezeu*”), cu scopul sublim de a intra în comuniune cu Dumnezeu, bucurându-se mereu de harul Lui și imitând lucrurile Lui după o orânduire providențială, de mai înainte stabilită, ca o potrivire dintru început între ființa divină și ființa omenească. Omul a fost creat de la început atât „după chipul” lui Dumnezeu, cât și „bărbat și femeie”: „*Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie*” (Fac. 1,27). Din această formulare biblică vedem legătura interioară deosebită dintre om și puterea lui iubitoare care se împlinește desăvârșit prin trăirea vieții în comuniune cu altă ființă personală egală lui și, la rândul ei, în egală măsură „chip” al lui Dumnezeu.

Polaritatea bărbat-femeie nu face parte numai din natura creată de Dumnezeu, ci chiar din realizarea menirii omului într-o dobândirea „asemănării” cu Dumnezeu. Deoarece perechea umană nu este formată în mod simplu din două părți, dintr-un element masculin și un alt element, feminin, ci este formată dintr-un bărbat și o femeie deschiși unei relații specifice și firești. Mai mult, crearea omului e o lucrare care nu ajunge la împlinire până la apariția femeii. „*Și a zis Domnul Dumnezeu: Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el*” (Fac. 2,18). Deci, femeia nu este făcută nicidecum în vederea înfrumusețării Edenului, ci pentru a împlini ceea ce lipsea din Paradis: obiectul spre care să se îndrepte iubirea bărbatului și prin care acesta din urmă să cuprindă dragostea nemărginită a Creatorului într-o recunoaștere și deplină mulțumire. Însuși temeiul creației și, totodată, ținta ei finală stă în iubirea și bunătatea dumnezeiască revărsată asupra omului, el însuși un produs al iubirii treimice dumnezeiești. Numai că el nu poate rămâne la acest nivel, ci ontologic are

---

²⁷ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 121.

menirea de a crește în iubire neconținut pentru a se putea odihni deplin în Dumnezeu. Pentru aceasta „...a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu; și, dacă a adormit, a luat una din coastele lui și a plinit locul ei cu carne. Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu femeie și a adus-o la Adam” (Fac. 2, 21-22). Așadar, prin făurirea Evei din „coasta” lui Adam nu mai lipsea nimic în creație care să o conducă (pe aceasta din urmă) la împlinirea ei desăvârșită.

Se poate preciza că omul, creat „după chipul lui Dumnezeu”, este dualizat încă de la începutul ființării lui în „eu” și „tu”, înzestrat cu puterea harică de a trăi în vederea împărtășirii iubirii. De aceea, el n-a fost zidit ca ființă solitară, care să ducă o existență ambiguă și să trăiască o viață fără sens, ci ca unică ființă în doi. În acest sens Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Dumnezeu a creat femeia ca pe o ființă întreagă, completă și desăvârșită ... datorită comuniunii de ființă. Pentru această mângâiere a fost creată femeia”²⁸, iar Sfântul Ambrozie al Mediolanului zice: „Femeia a fost făcută din coasta lui Adam pentru ca noi să putem înțelege că firea trupestă a bărbatului și a femeii este aceeași și că este o singură obârșie a înmulțirii neamului omenesc. Din această pricină nu s-a făcut bărbatul o dată cu femeia, nici nu s-au făcut la început doi bărbați și două femei, ci întâi un bărbat și apoi o femeie. Dumnezeu a voit ca firea omenească să fie așezată ca una”²⁹. Prin urmare, omul plinar, omul complet, zidit după chipul lui Dumnezeu, este cuprins în dualitatea cuplului bărbat-femeie. Și astfel, zidind Dumnezeu natura umană, El Însuși devine „autorul căsătoriei”, prin care descoperă omului statutul său ontologic.

Întemeierea căsătoriei în starea paradisiacă mărturisește în lume ultimul act în timp al iubirii divine creatoare. Căci la vederea femeii sale, bărbatul încântat se recunoaște în ea pe sine însuși și îndată pronunță cuvintele de dragoste: „*Iată acesta-i os din oasele mele și carne din carnea mea!*” (Fac. 2,23). Din acest moment bărbatul vede în femeia sa, pe care Dumnezeu i-a adus-o ca „dar”, unitatea ajunsă la intimitatea supremă cu el. Fiindcă cuvintele lui Adam nu conțin în esența lor numai evidențierea regăsirii unui soț în celălalt, a bărbatului prin femeie, ci Dumnezeu vorbește bărbatului într-un mod deosebit, i Se revelează direct și mai intim prin crearea femeii, pentru care „*omul va lăsa pe tatăl său și pe mama sa și ...vor deveni amândoi un trup*” (Fac. 2,24)³⁰.

Eva nu este simplu „creată”, fiindcă venirea ei la existență este o adevărată „naștere”: ea se desprinde din Adam. Și aceasta înseamnă că în momentul în care,

²⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XV, 3, în trad. rom. de Pr. Dumitru Fecioru, în PSB vol. 21, Edit. IBM al BOR, București, 1987, p. 171.

²⁹ Cf. Sfântul Ambrozie al Mediolanului, *Raiul*, 11,2, apud Serafim Rose, *Cartea Facerii. Cartea Lumii și Omul începuturilor*, Edit. Sofia, București, 2001, p. 121.

³⁰ Paul Evdokimov, *Femeia și mântuirea lumii*, Edit. Christiana, București, 1995, p. 146.

prin actul creator, Dumnezeu îl cheamă pe Adam la viață, acesta conține deja în el partea lui constitutivă, jumătatea lui, femeia sa. Căci se spune: „*Orice bărbat poartă în el pe Eva lui*”³¹. Iubirea dintre subiecții umani poartă în sine dorul după veșnicie și exprimă sensul divin al vieții și al existenței. Fiindcă omul, în totalitatea și integritatea lui, a fost zidit „după chipul lui Dumnezeu”. De aceea, în imaginea primului om integral trebuie să vedem unitatea nedespărțită a naturii umane, unitate în care stăpânește „legea dragostei”. Fiindcă, vorbind despre căsătorie, Mântuitorul Iisus Hristos prezintă această unire între bărbat și femeie ca pe o lucrare exclusivă și bine intenționată a lui Dumnezeu: „*N-ați auzit că Cel ce i-a făcut, de la început i-a făcut bărbat și femeie? (Mt. 19,4). Și mai departe: „Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă”.* (Mt. 19,6). Așadar, căsătoria are un caracter sacru încă din momentul creației pentru că numai în această împreună dualitate și unitate dintre bărbat și femeie se realizează pe deplin sensul lor de a fi și de a trăi, până când ei vor ajunge la împlinirea și fericirea veșnică.

Am precizat mai sus că încă din starea paradisiacă „perechea conjugală” deținea un har special, conferit de însuși Dumnezeu prin actul căsătoriei, har care avea să-i asigure omului o dezvoltare „naturală”: nașterea de prunci. Aceasta înseamnă că nașterea de prunci și participarea „soților” la viața divină, pe care o presupune căsătoria, este o chemare de creștere neconținută în sfințenie. Căci, după cum unitatea esențială a lui Dumnezeu se realizează în iubirea personală prin deschiderea și dăruirea tripersonalității ipostatice dumnezeiești, tot așa omul tinde spre dobândirea „asemănării” îndumnezeitoare cu Dumnezeu, realizând unitatea bărbat-femeie, unitatea familiei, ca icoană a iubirii și a comuniunii Preasfintei Treimi. Iar acest har paradisiac, pe lângă faptul că este un „dar”, este și o menire. În cazul perechii umane din Paradis, harul căsătoriei este și o chemare binecuvântată spre *nașterea de prunci*. Sfânta Scriptură ne spune că, în starea originară, Adam și Eva au primit de la Dumnezeu binecuvântarea: „*Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți*” (Fac. 1,28). Prin urmare, menirea căsătoriei este și aceea a înmulțirii persoanelor, căci prin procreare omul este chemat să colaboreze la multiplicarea chipului dumnezeiesc în pluralitatea persoanelor omenești. În acest sens, un teolog rus zice: „*Această binecuvântare este întâiul și universalul sacrament... căci binecuvântarea este mai presus decât firea, pentru că o transformă. De aceea, nașterea unui copil nu este doar opera părinților, ci și un har al Duhului Sfânt, o sfântă taină*”³².

---

³¹ *Ibidem*, p. 145.

³² Cf. Jean Kovalevsky, *Taina originilor*, Edit. Anastasia, București, 1996, p. 84-85.

Este vorba despre binecuvântarea harică divină descoperită ca „taină a iubirii” dintre subiecții umani care se dăruiesc reciproc într-o „unitate conjugală” perfectă. Este adevărat că această unitate umană diferențiată și complementară este o unitate conjugală, ea însăși creatoare, care perpetuează peste veacuri răsunetul dintru început al glasului „a toate creator” al lui Dumnezeu: „*Să fie!*” Prin unirea conjugală a soților se continuă în lume, într-un plan nou, ultima zi a creației, ziua a opta a veșniciei, prin aceea că viața umană se naște mereu și continuă să crească prin iubire. Aceasta este responsabilitatea și menirea ce i s-au dat omului la creație ca unul ce poartă în el „chipul lui Dumnezeu” și trebuie să tindă la realizarea „asemănării” cu El, prin umplerea tot mai mult a lumii de plenitudinea divină prin răspunderea sa de a da viață și de a duce în existență alte ipostase omenești. Ca atare, iubirea și harul exprimă viața dinamică a cuplului în căsătorie, prin care se și realizează unitatea interpersonală de împlinire spirituală și de regăsire a omului în absolut. Teologia ortodoxă vede legătura dintre iubirea conjugală dintre bărbat și femeie și Paradis, locul celei dintâi fericiri omenești³³.

În acest așezământ sfânt al căsătoriei Dumnezeu a instituit forma de viață conjugală monogamică pentru ca omul să ajungă la împlinire și fericire. În planul etern al lui Dumnezeu, omul este privit ca o ființă ce există în condițiile vieții de familie, în interiorul căreia se cuprinde pleroma umanității. Numai prin relația conjugală monogamă din sânul familiei, omul devine „*părinte*” pentru neamul omenesc (cf. Înț. Sol. 10,1) și femeia „*mamă a tuturor celor vii*”. (Fac. 3,20). Familia este una dintre cele mai caracteristice forme de organizare a vieții umane, ce corespunde pe deplin constituției psihobiologice a omului. Familia este cea mai veche instituție și de cea mai mare importanță pentru destinul omului, fiind chiar izvorul vieții umane, în înțelesul că în interiorul ei omul își găsește deslușit mediul propice de manifestare al simțămintelor de conservare al speciei prin procreație. Prin căsătorie și în interiorul familiei, care sunt două instituții umane ce au apărut încă de la începutul vieții primilor oameni și au dăinuit de-a lungul istoriei neamului omenesc, omul se definește pe sine ca existență distinctă de celelalte creaturi, conștientă de sine, liberă, cu aspirații nobile înalte, ca persoană ce se deschide în relație de iubire cu Creatorul și cu semenii săi (începând cu soțul-soția și copiii). Prin familie, în baza căsătoriei monogamice, Dumnezeu a consolidat unitatea de origine a neamului omenesc și a responsabilității, în solidaritate, a întregii omeniri pentru destinul ei final. Astfel, întreaga omenire este o mare familie de frați, înrudiți prin origine, precum o „biserica”, prin dependența directă de Dumnezeu, prin fraternitate umană și prin scopul comun de dobândire a „asemănării” noastre cu Dumnezeu.

---

³³ Pr. prof. dr. Ilie Moldovan, *op. cit.* p. 81.

Prin urmare, tot ceea ce a creat Dumnezeu erau „foarte bune” (Fac. 1,31), adică și întemeierea vieții de familie în baza căsătoriei. Numai că iubirea conjugală care constituie rațiunea supremă a căsătoriei, nu a luat forma sfințeniei definitive în Paradis, pentru că păcatul omului a surpat această primă temelie a legăturii dintre cer și pământ, zădărniciind imediata realizare a desăvârșitei comuniuni a soților cu Dumnezeu. Alterată de păcat, firea umană face experiența profunde sale imperfecțiuni. Prin păcat omul a căzut într-o stare avansată de „corupție” ce se descoperea tot mai intens ca pierdere a harului divin, a nevinovăției, a dreptății, a curăției sufletești și a sfințeniei originare, din ființa lui dispărând armonia originară ce exista între el și Dumnezeu, creându-se, astfel, un dezechilibru în relația cu Creatorul, cu sine însuși și cu natura înconjurătoare. Având înfățișarea unui dezechilibru nemăsurat ce a cuprins în întregime făptura omului, corupția aceasta se manifestă mai cu deosebire în pasiunea „erotică”, prin perversitatea asiduă a sentimentului nobil al iubirii ce duce la voluptate prin stârnirea patimilor și a plăcerilor senzuale și care, toate, nu sunt altceva decât o contrafacere a adevăratei iubiri. Păcatul este moartea sufletului, iar voluptatea instinctului erotic este moartea iubirii. Astfel, sub imperiul păcatului se stabilește o foarte strânsă legătură între corupția erotică și moartea omului. Omul, devenind muritor, a dobândit o tot mai mare înclinație spre a păcătui. În plăcerea stârnită de o simțire întunecată, setea de viață țâșnește din teama apropierei morții: de aceea moartea are ceva din gustul amar al neantului³⁴. În această condiție căsătoria a fost privită numai ca un remediu al concupiscentei. Desigur, e greu să ne închipuim căsătoria lipsită de iubire sau omenirea din vremea căderii lipsită de căsătorie. Dragostea e mai tare și mai puternică decât moartea. Scara dintre pământ și cer nu a fost înlăturată. Rana de moarte a atins natura umană în adânc, dar nu a răpus-o, căci nici chipul dumnezeiesc din om nu s-a distrus total, cum niciuna din puterile spirituale ale omului nu s-au nimicit definitiv. Așa cum, după cădere, omul și-a păstrat capacitatea de voire a binelui, tot așa căsătoria a rămas pentru el un mod de viață consacrat în cadrele timpului care avea menirea să conserve sfințenia în măsura în care sunt păstrate, în ființa celor doi soți, „vestigiile” chipului lui Dumnezeu³⁵.

„Întunecarea” sau „netransparența” chipului dumnezeiesc în actul căderii au fost concepute ca înălțare a unui zid în calea înaintării omului spre statornicirea plenară a „chipului” divin, deci spre actualizarea mișcării de „asemănare” a omului cu

³⁴ „Prin păcatul lor, primii oameni și-au pierdut liniștea desăvârșită a trupului, pentru că păcatul a trezit în ei pofta cărnii. Astfel, despărțiți de cele veșnice și alunecând spre pieire, trupurile lor s-au deschis plăcerilor și necurățiilor, firea-ntreagă bolnăvindu-se de păcat...” (Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, p. 277).

³⁵ Pr. prof. dr. Ilie Moldovan, *op. cit.* p. 83.

Dumnezeu. La prima vedere acest fapt are ca rezultat o pervertire și o alterare a sensului pe care „chipul divin” le conținea, proiectând mișcarea ființei umane pe căi contradictorii în ascensiunea spre dobândirea „asemănării” îndumnezeitoare cu Dumnezeu, prin scindarea semnificațiilor pe care omul le introduce în viața sa și în lume. Căderea protopărinților în păcatul adamic a dus la înstrăinarea omului de Dumnezeu, dar și la o înstrăinare și la o departajare a bărbatului de femeie. Apoi, separarea de Dumnezeu prin păcat este și o sfâșiere ființială, ce a produs un adevărat cutremur în adâncul lăuntric al omului: acel „unu” inițial, comunicarea perfectă interpersonală, complexul „față-către-față”, este rupt și părțile lui constitutive sunt exteriorizate, ceea ce a dat naștere la apariția „distanțării”. De acum încolo, unitatea bărbat-femeie devine „masculin” și „feminin”, polarizate și încărcate cu atracție și repulsie. Termenii comunicării devin, așadar, termenii polarizării: eu sunt al meu și ea a ei. Pervertirea raporturilor obiective transformă totul în obiect. Astfel, legătura naturală între bărbat și femeie a fost mult slăbită și desfigurată, după cădere, fiindcă femeia îi apare bărbatului doar ca un obiect al plăcerilor sau al puterii despotice. Și așa cum este imposibilă dispariția totală a chipului divin din om, o dată cu căderea, fiindcă „chipul” este constitutiv naturii umane, tot așa prin căsătorie, ca „dar ființial” în care reverberațiile comunicării paradisiace trezesc nostalgia îndepărtatei vârste de aur, omul rămâne, în stihile corupte ale lumii acesteia, într-o aspirație continuă către unirea „întru asemănare” cu Dumnezeu.

Este adevărat că prin păcat omul cade din câmpul vizual al lui Dumnezeu și intră în propria-i întunecime și noapte existențială, în ego-ul său individualist și, de aceea, Dumnezeu îl strigă, pentru a-l trezi la realitatea cea adevărată, întrebându-l: „Adame, unde ești?” (Fac. 3,9). Păcatul omului, în relația sa directă și personală cu Dumnezeu, a adus un element străin care-l distanțează tot mai mult pe om de ceea ce este izvorul vieții, al fericirii și al luminii veșnice. Vederea contemplativă „față-către-față” („Dumnezeu, care umbla prin rai, în răcoarea serii” – Fac. 3,8) se pierde în prăpastia creată benevol și conștient de om și de atunci, prin toată istoria omenirii și în toate clipele ei, „femeia” îi va spune fără încetare „bărbatului”: Adame! Unde ești? Această deplasare a straturilor profunde creată în sânul naturii umane este confirmată de cuvântul pe care Dumnezeu îl va adresa pentru întâia dată fiecăruia separat: „Zis-a Domnul Dumnezeu femeii...” (Fac. 3,16), „iar lui Adam i-a zis...” (Fac. 3,17). Aceasta explică realitatea că datele revelației biblice vechitestamentare demonstrează clar că diferențierea între masculin și feminin nu este atât o problemă fiziologică sau psihologică, cât una spirituală și care reiese din însăși misterul fundamental care înglobează ființa umană în întregul ei³⁶.

³⁶ Cf. Paul Evdokimov, *Femeia și mântuirea lumii*, p. 153.

După ruperea comuniunii care exista între Dumnezeu și protopărinții întregului neam omenesc, prin căderea lor în păcat, asupra omului se arată consecințele păcatului ca reacție a dezorganizării naturii umane. Astfel, osânda „bărbatului” este truda muncii împovăraătoare, descoperită: „...în sudoarea feței îți vei mânca pâinea” (Fac. 3,19), iar a „femeii” este nașterea de fii în dureri și supunerea întru totul bărbatului ei (Fac. 3,16). Desigur că cea mai mare pedeapsă pentru om a fost moartea și alungarea din Rai, care l-au adus pe om într-o stare net inferioară menirii sale, el fiind nevoit să peregrineze în lume prin condițiile nefaste ale vieții și existenței adamice. În aceste condiții de viață, în care divergența, descompunerea sau coruptibilitatea au devenit „naturale” omului, femeia a ajuns în stare de „robie” față de bărbat, pe care-l numea „domn” (I Petru 3,6) și „stăpânul meu” (Fac. 18,12). Și cu toate acestea, ea avea menirea să nască prunci, ca astfel să perpetueze neamul omenesc, prin aceasta nedescoperind o deosebire ființială existentă față de bărbat, ci mai degrabă o binecuvântare: spre binele comun al celor doi. Numai astfel putem înțelege mărturisirea și, în același timp, profeția lui Adam, întru cunoștință de cauză și sub inspirația dumnezeiască, atunci când exclamă: „Iată, aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup”. (Fac. 2, 23-24). Prin aceste cuvinte se afirmă însuși principiul unității monogamice a familiei care, în lumea perturbată de păcat și în condițiile ei nefaste și pline de coruptibilitate, prin căsătorie se urmărește păstrarea în viața și existența omului a urmelor fericirii și a sfințeniei paradisiace.

Numai în unitatea monogamică a familiei se manifestă deslușit iubirea, care înalță, confirmă și binecuvântează bărbatul și femeia, chiar îi deschide spre marea taină, familia însăși fiind cea mai mare taină, descoperită în pregustarea nemuririi. Nașterea de prunci este un remediu de biruire al omului, în iubire jertfelnică unul față de altul, împotriva morții îngăduite de Dumnezeu ca „pedeapsă” în urma înstrăinării lui de izvorul vieții. În relația maritală monogamică se descoperă marea taină a cunoașterii omului prin deschiderea în iubire conjugală a bărbatului față de femeia sa, cu care formează „amândoi un trup”. (cf. Fac. 2,24). Fiindcă se spune: „Adam a cunoscut pe Eva, femeia sa, și ea, zămislind, a născut pe Cain...” (Fac. 4,1), „Cain a cunoscut pe femeia sa și ea zămislind, a născut pe Enoh” (Fac. 4,17) sau „Adam a cunoscut iarăși pe Eva, femeia sa, și ea, zămislind, a născut un fiu și i-a pus numele Set” (Fac. 4,25). Unitatea monogamică dintre bărbat și femeie prin căsătorie este mijlocul cel mai adecvat **de cunoaștere** pe care o poate oferi iubirea conjugală legală. Căci a cunoaște înseamnă a trăi, înseamnă a da viață, a fi fericit întru eternitate. „Aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat”. (In. 17,3). Deci, a fi bărbat căsătorit înseamnă a înainta în cunoașterea proprie prin

intermediul celuilalt sine al tău, al femeii, care-ți aparține și cu care ești o unitate indisolubilă. În această putere sublimă a dragostei dintre bărbat și femeie se descoperă caracterul trainic al conjugalității³⁷, iubirea lor tandră și erotică păstrându-i în legătură cu Dumnezeu în această stare adamică coruptibilă și pervertită și rămânând pentru ei una din singurele experiențe mistice care le sunt date în viața de aici³⁸.

Citind și interpretând primele capitole din Cartea Facerii, în lumina numeroaselor texte ale cărților canonice ale Noului Testament, care amintesc despre Adam și Eva (Efes. cap. 5; Rom. 5,14), ne dăm seama că referatul biblic al creației e destinat să ne descopere menirea pentru care a fost zidită prima pereche de oameni. Această menire ni se descoperă în împlinirea unei profeții făcute de Adam că „*omul va lăsa pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup*” (Fac. 2,24), ceea ce arată iubirea ca fiind fundamentul familiei, consolidat în Taina căsătoriei și care este consemnată de Sfântul Apostol Pavel atunci când zice: „*Taina aceasta mare este; iar eu zic în Hristos și în Biserică*”. (Efes. 5,32). Chiar și Mântuitorul nostru Iisus Hristos când face referire la relația de căsătorie dintre bărbat și femeie și pune accentul pe indisolubilitatea ei o privește ca pe o sfântă taină: „*Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă*”. (Mt. 19,6). Iar „împreunarea” bărbat-femeie se realizează deplin în Biserică, unde are loc revărsarea harului sfințitor al Duhului Sfânt peste întreaga lume și credincioși în vederea sfințirii și a îndumnezeirii omului și a creației ca rod al dragostei față de Dumnezeu, de semeni și de întreaga făptură și zidire.

Biserica este a doua creație a lumii, în spațiul căreia are loc refacerea în har a rânduiei dintru început a Creatorului, prin Jertfa de pe Cruce și prin Învierea Mântuitorului Iisus Hristos, a relației dintre bărbat și femeie. Există o certă și reală imanență a misterului celei de a doua creații în celebrarea Nunții creștine, pentru că există o tainică corespondență între zidirea firii umane și nașterea Ecclesiei din „coasta” lui Hristos. Prin venirea Sa în lume, Hristos întărește din nou legătura căsătoriei dintre bărbat și femeie și o înalță din ordinea naturii în ordinea harului sfințitor, învâluind-o, prin participarea la nunta din Cana Galileii, în ambianța harică ce iradia din Persoana Sa dumnezeiască. Căci săvârșind acolo cea dintâi minune, prin puterea Sa mai presus de fire, și dând perechii ce se căsătorea să bea din vinul iubirii entuziaste turnate de El prin harul Său, Iisus Hristos vrea să arate că începe înălțarea vieții omenești din ordinea pur naturală în cea a harului prin întărirea și înălțarea căsătoriei la rang de „taină” a Bisericii. Ceea ce s-a întâmplat la acea nuntă este

³⁷ Vezi pe larg Răzvan Codrescu, *Teologia sexelor și taina nunții*, Edit. Christiana, București, 2002, p. 154-156.

³⁸ Cf. Olivier Clement, *Trupul morții și al slavei*, Edit. Christiana, București, 1996, p. 76.

subliniat de o rugăciune ce se rostește la slujba cununiei: „...Care, pentru negrăitul Tău dar și multă bunătate, ai venit în Cana Galileii și nunta care era acolo ai binecuvântat-o, ca să arăți că din voia Ta se face însoțirea cea după Lege și nașterea de prunci dintr-înșă”³⁹.

Descrierea episodului prezenței lui Iisus, însoțit de mama Sa și ucenicii Lui, în Cana, pentru a lua parte la oficierea unei nunți (In. 2, 1-11), este socotită de exegeți ca fiind adevăratul moment de consfințire dumnezeiască a Nunții ca realitate tainică și indisolubil legată de economia mântuirii. La nunta din Cana are loc săvârșirea celei dintâi minuni a Mântuitorului Iisus Hristos (In. 2,11), preschimbând materia, apa în vin. (In. 2,9). Dar această minune este, de fapt, preludiul Patimilor Domnului și vestește deja nașterea Bisericii pe Sfânta Cruce, când din coasta străpunsă a lui Iisus a izvorât „sânge și apă”. (In. 19,34). Există o strânsă legătură între locul minunii, Cana Galileei, și esența euharistică a Bisericii, care săvârșește peste veacuri jertfa sfântă și nesângeroasă prin prefacerea elementelor liturgice de pâine și vin în Înșuși Trupul și Sângele Domnului în cadrul Sfintei Liturghii ca reactualizare, simțită și reală, a Jertfei Crucii lui Iisus Hristos de pe dealul Golgotei⁴⁰. În Cana Galileei, în casa „primului cuplu creștin”, Hristos „Și-a arătat slava Sa” (In. 2,11) în incinta unei „ecclesia domestica”, prezidând sărbătoarea mirilor și oferind lumii paharul liturgic din care se bea vinul cel nou, vinul miraculos, dătător al unei bucurii care nu mai este de pe acest pământ. Acolo, pentru prima dată, s-a revărsat peste casa mirilor bucuria cea adevărată, veselia cea minunată trăită ca o veritabilă „beție trează” de care erau „acuzăți” Sfinții Apostoli în ziua Cincizecimii când a avut loc, în mod concret și văzut, întemeierea Bisericii creștine. (Fapte 2,13). Iată cum cincizecimea conjugală face „toate lucrurile noi” și bucuria Tainei căsătoriei, trecând prin Biserică de la Cincizecime încoace, se ridică la nivelul bucuriei dumnezeiești.

³⁹ Slujba cununiei, *Molitfelnic*, apud Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 123.

⁴⁰ În rânduiala liturgică a Bisericii Ortodoxe Sfânta Taină a Nunții era administrată în cadrul Sfintei și dumnezeieștii Liturghii, prin încununarea mirilor („Doamne Dumnezeul nostru, cu mărire și cu cinste încununează-i pe dânșii” –prochimen la Cununie) abia după ce au fost mărturisii și împărtășiți cu Sfintele lui Hristos Taine. Așa cum Taina Sfântului Botez era integrată în rânduiala Sfintei Liturghii, Botezul fiind administrat în partea întâia a Liturghiei propriu-zise (Liturghia catehumenilor), tot astfel Sfânta Taină a Cununii era săvârșită la sfârșitul Liturghiei credincioșilor, înainte de Rugăciunea Amvonului („Cel ce binecuvântezi pe cei ce Te binecuvântează, Doamne, și sfințești pe cei ce nădăduiesc întru Tine...” – Rugăciunea Amvonului, *Liturghier*, p. 191). La Sfânta Liturghie mirii se împărtășeau cu Sfântul Trup și Dumnezeiescul Sânge din Sfântul Potir, ca reprezentare a unității depline dintre ei, fiecare în parte, cu Hristos euharistic, Care-i unește pe ei, unul cu altul, în unitatea dragostei mărturisite, urmând apoi să fie încununați „cu mărire și cu cinste”, precum regii și martirii, și să bea „paharul mântuirii” pentru a chema neconținut în sânul familiei, al „bisericii celei mici”, numele Domnului.

Prin efectuarea minunii din Cana Galileii, Mântuitorul Hristos a ținut să ne arate că restaurarea firii omenești în ordinea harului dumnezeiesc nu poate să înceapă decât plecând de la izvoarele iubirii. A trăi în iubire, imitând pe Dumnezeu, înseamnă a avea Raiul pe pământ. Prefacerea apei în vin la această nuntă este o adevărată imagine euharistică care ne descoperă marea taină a iubirii, mai precis a transformării iubirii dintre cei doi soți în realitatea nouă, înviată și transfigurată, a Împărăției lui Dumnezeu în viața lor. În acest înțeles nunta este o taină, iar taina este expresia sfințeniei supreme, sfințenie ce se revarsă peste miri prin administrarea, în Biserică, a Tainei Cununii. Deci, sfințenia face ca nunta să nu fie numai o reflectare sau o imagine a misterului unirii Domnului cu Biserica Sa (*cf.* Efes. 5,32), ci însăși imanența acestui mister în iubirea conjugală a soților între ei. De aceea și locul Căsătoriei creștine în unirea lui Hristos cu Biserica Sa se arată într-un mod foarte izbitor ca o descoperire a acestei iubiri sublime.

Putem afirma cu toată încrederea că nunta este sfântă, fiindcă ia parte la Împărăția lui Dumnezeu și constituie deja, profetic, în această lume, o „*micro basilaea*” (mică Împărăție). Căsătoria, fiind o făgăduință de fericire, este una din căile naturale ce-l conduc sigur pe om spre Împărăția lui Dumnezeu. Căsătoria este obârșia veșniciei, este chiar „icoana” Împărăției cerurilor pe pământ, este „semnul” sau „începutul semnelor” Împărăției lui Dumnezeu prin care Iisus continuă să-și arate „*slava Sa*” (In. 2,11). Iată cum în iubire sublimă a bărbatului unit deplin prin căsătorie cu femeia sa se realizează, în mijlocul lumii, „modul” concret de slăvire a lui Dumnezeu de către omul restaurat, sfințit și plin de harul dumnezeiesc al Duhului Sfânt în Iisus Hristos, ca și cum s-ar împărtăși în Biserică de bucuria și slava cu care sunt încununați dreptii în Împărăția cerurilor. Și pentru că creștinii sunt chemați să-L slăvească pe Dumnezeu nu doar în duhul lor, ci și în trupul lor, care e „*templu al Duhului Sfânt*” (I Cor. 6,19), prin iubirea conjugală manifestată monogamic în cadrul căsătoriei, soții își sfințesc propriile lor trupuri și, astfel, dau slavă lui Dumnezeu într-o adevărată „*preoție conjugală*”⁴¹.

Vom mai spune că prin celebrarea căsătoriei în Biserică soții nu se retrag într-un „egoism în noi” prin aceea că devin „una”, o singură existență, un suflu⁴², ci se deschid spre lume, ca astfel unirea lor nupțială, ce s-a realizat în manifestarea

---

⁴¹ Împărtășindu-se din același potir euharistic, între cei doi soți se întrupează, ca într-un „pântece matern”, iubirea conjugală, prin care ei dobândesc darul unei noi existențe, un „*trup nou*”. Ca într-o „cincizecime conjugală”, ei primesc harul sfințitor și curățitor al Duhului Sfânt, pe care-l împărtășesc, întru bucuria deplină a unității, tuturor celor din jur într-o comuniune eclesială.

⁴² În aceasta constă marea taină a iubirii conjugale: intră doi în Biserică și iese „una” (ființa una, integrală, duală). Iubirea inițiază, deci, unirea dintre cei doi soți în Taina Căsătoriei, iar ei devin și trăiesc împreună o singură existență.

dragostei dintre ei, să-i cuprindă pe toți cei ce fac parte din Biserică ca într-un organism sacru și unitar. În acest sens Părintele Juvenalie spunea: „*Câtă vreme vom considera Nunta ca fiind ceva ce privește doar pe cei ce se căsătoresc, ceva ce li se întâmplă numai lor, iar nu și întregii Biserici și lumii, nu vom înțelege niciodată sensul într-adevăr profund sacramental al Căsătoriei, marele mister la care se referă Sfântul Apostol Pavel, când afirmă: „Iar eu zic în Hristos și în Biserică”. Trebuie să înțelegem că tema, conținutul și obiectul real al Tainei Căsătoriei e taina iubirii divine, care îmbrățișează totul, taina ființei însăși și, datorită acestei rațiuni, ea interesează întreaga Biserică și, prin Biserică, lumea întreagă*”⁴³. Credința creștină învață că modul concret de iubire nupțială dintre soți este un răspuns pozitiv la nevoile istorice și pământești ale existenței și ale societății oamenilor deschiși către realitatea divină. De aceea, Mântuitorul Iisus Hristos se pronunță clar împotriva poligamiei pe care o denunță ca fiind o decădere de la rânduiala dumnezeiască: „*N-ați citit că Cel ce i-a făcut de la început i-a făcut bărbat și femeie?*” și „*...ei nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă*” (Mt. 19,4,6). Prin urmare, „*oricine va lăsa pe femeia sa și va lua pe alta, săvârșește adulter cu ea. Iar femeia, de-și va lăsa bărbatul ei și se va mărita cu altul, săvârșește adulter*”. (Mc. 10, 11-12).

Aceasta înseamnă că legătura trupească între soț și soția sa nu este numai legitimă, ci și una voită de Dumnezeu, prin ea realizându-se o comuniune totală de iubire dintre soți care face posibilă atât nașterea de prunci și într-ajutorarea reciprocă a soților, cât și descoperirea remediului celui mai adecvat împotriva oricărei forme de desfrânare. De aceea, cel ce disprețuiește acestea nu disprețuiește un om, ci pe însuși Dumnezeu, Care ne-a dat, în Taina Cununiei, pe Duhul Său cel Sfânt de a înainta spre bucuria și fericirea eshatologică a Împărăției cerurilor. Căsătoria creștină este, pentru cele două persoane implicate în iubire, o unitate indivizibilă deopotrivă duhovnicească și trupească. Ea reflectă, de fapt, unirea mistică dintre Hristos și Biserică. Între cele două realități există, desigur, un raport de asemănare, ca de la imagine la modelul său, ori ca de la semn la realitatea semnificată. Numai că soții creștini în iubire sublimă reciprocă a unuia față de celălalt nu se află doar într-un raport de asemănare cu relația Hristos – Biserică, ci ei sunt încorporați acestei realități tainice prin Taina Nunții, fiind mădulare vii ale Bisericii, al cărui „cap” este Însuși Hristos. (Efes. 1,22; 5,23).

Asemănarea relației soț – soție cu cea dintre Hristos și Biserică Sa este folosită de Sfântul Apostol Pavel pentru a ilustra harul unirii lor în căsătorie: „*Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserică și S-a dat*

---

⁴³ Cf. Părintele Juvenalie, *Teroriștii uterului*, Edit. Anastasia, București, 2002, p. 164.

pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt... Așadar, bărbații sunt datori să-și iubească femeile, ca pe înseși trupurile lor. Cel ce-și iubește femeia, pe sine se iubește". (Efes. 5, 25-26,28). În acest context, vom spune că Sfântul Pavel se referă aici atât la taina Bisericii, cât și la taina Căsătoriei creștine, în cadrul căreia iubirea, dăruirea reciprocă, întrajutorarea, nașterea de prunci sunt realități ce concurează, în termeni relevanți, la desăvârșirea duhovnicească și, mai ales, la mântuirea celor doi soți, dat fiind faptul că prin toate acestea „în credință, în iubire și în sfințenie” sunt răsturnate efectele nefavorabile ale călcării de poruncă și ale neascultării (I Tim. 2, 14-15).

Într-o astfel de perspectivă, soteriologică și eshatologică a procreației și a unității nupțiale, căsătoria depășește cu mult ideea comună de „familie creștină” sau chiar de relație personală de tip paradisiac, asumându-și dimensiuni deopotrivă cosmice și universale, duhovnicești și veșnice. Fiindcă o dată cu inaugurarea Bisericii creștine, în interiorul ei, Iisus Hristos a restaurat firea umană și a întregii făpturi. Administrând Taina Cununii, Biserica împărtășește mirilor harul sfințitor al integrării în unitatea trupului Său tainic, făcându-i participanți la taina unității și a iubirii fecunde dintre Hristos – Mirele și Biserica Sa – mireasa. Căsătoria creștină este astfel nu numai un semn, ci și mijloc sau instrument al sfințirii, adică devine o „Sfântă Taină” sau împlinirea acestei „taine mari”. (Efes. 5,32). Or, taina (*sacramentum*) desăvârșește instituția creată de Dumnezeu la începutul creației, fiindcă o umple de har sfințitor și îndumnezeitor.

E semnificativ faptul că relațiile dintre Dumnezeu și lume, dintre Dumnezeu și poporul ales și, mai ales, dintre Dumnezeu și cosmosul restaurat în Biserică sunt exprimate în Sfânta Scriptură în termenii iubirii și ai unirii conjugale. Pe de-o parte, iubirea lui Dumnezeu pentru lume, ca și iubirea lui Hristos pentru Biserica Sa, nu poate fi înțeleasă decât prin experiența iubirii conjugale, iar pe de altă parte, iubirea aceasta are rădăcinile sale, are profunzimea și împlinirea ei reală în marea taină a lui Hristos și a iubirii Lui pentru întreaga făptură încadrată în Biserică, care din acel moment devine „ființă eclesială”. Așa cum am văzut, Biserica este *mireasa* lui Hristos. Căci zice Sfântul Apostol Pavel creștinilor din Corint: „*V-am logodit unui singur bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită*”. (II Cor. 11,2). Prin Nuntă se realizează în acest spațiu sacru și sacramental al Ecclesiei împreunarea mirelui cu mireasa în Hristos, taina săvârșită ridicând pe om la o stare de înnoire și transfigurare adusă de Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, în lume și care deține conotații universale. Prin urmare, Căsătoria este marea taină ce face parte din categoria lucrurilor divine, iubirea dintre soți fiind mijlocul cel mai evident de întâlnire a omului cu Dumnezeu.

Sfântul Ioan Gură de Aur numește deseori în scrierile sale Căsătoria „biserica cea mică”, în care Hristos este Mirele ceresc al ei, unindu-o deplin cu Sine, într-o iubire fără de margini, și încadrând-o în trupul Său tainic, care este Biserica cea mare, spre a o întări și sfinți umplând-o de viață dumnezeiască. Prin prezența lui Hristos, Căsătoria devine organismul cel viu în care pulsează veșnicia. Astfel Căsătoria rămâne, în esența ei, instituția de ordin divin în care iubirea și viața se găsesc împreunate. Prin intermediul ei iubirea devine sursă a vieții, căci un soț se dăruiește deplin pe sine celuilalt soț, după un model divin. Aici iubirea dintre soți își dezvăluie frumusețea în plinătatea naturii⁴⁴, căpătând prin această dezvăluire mai multă viață, viață din belșug, viață veșnică.

După Întruparea Fiului lui Dumnezeu în persoana Mântuitorului Iisus Hristos, iubirea dintre soți dobândește anumite valențe cosmice „divine”. Și anume: iubirea potențează viața personală a celor doi soți prin sinteza elementelor pe care le unește, și tot ea multiplică această sinteză, încât prin procreare face să apară o nouă icoană a lui Dumnezeu pe pământ: copilul. Căci prin procreare iubirea redobândește sfințenia adevărată în Hristos, se integrează în ritmul divin al Providenței, astfel încât în copil iubirea soților se întâlnește cu un miracol de puritate și candoare ce nu este din lumea aceasta. Însăși Raiul nu mai este doar forma de perfecțiune lăuntrică a celor două inimi, care bat la unison, ci și regăsirea modului perfecțiunii de a dăinui în timp și veșnicie, unde copilul este și însăși expresia acestei dăinuiri nesfârșite a iubirii conjugale⁴⁵.

Sfântul Ioan Hrisostomul mai vorbește și despre legătura deplină a celor ce se iubesc și formează familia, spunând: *„Să fie, oare, Căsătoria un teatru? Nu, Căsătoria este o taină și încă una de mare importanță... În ce constă această taină? Se unește bărbatul cu femeia lui și împreună fac unul. Ei se adună ca să devină un singur trup. În aceasta constă taina iubirii: dacă cei doi nu devin unul, nu vor face pe cei mulți, dar când devin, atunci vor putea face. Ce învățăm de aici? Că puterea unirii este mare! Căci și iscusința lui Dumnezeu a despărțit de la început pe unul în doi și, voind să arate că chiar și după despărțire cei doi rămân unul, nu a lăsat ca numai unul să fie suficient pentru a zămisli. Unul nu este în realitate unul, ci jumătatea unului, jumătatea întregului. Ai înțeles acum taina nunții? A făcut pe unul din celălalt și iarăși pe acești doi i-a făcut unul, așa că acum copilul se naște dintr-*

---

⁴⁴ Platon a definit iubirea: „...creație întru frumusețe, după trup și după suflet”. (Cf. Platon, *Banchetul*, 206 b, apud Georges Habra, *Iubire și senzualitate*, în trad. rom. de Dora Mezdrea, Edit. Anastasia, București, 1994, p. 70).

⁴⁵ Pr. prof. dr. Ilie Moldovan, *op. cit.*, vol. II, p. 40-41.

*unul, căci soțul și soția nu sunt doi, ci o singură ființă omenească*⁴⁶. Așadar, pentru a se forma familia este nevoie a se alcătui acel organism unic prin unitatea în iubire a celor două jumătăți ale aceleiași ființe, astfel încât să rezulte ecclesia împreunării soților prin atenția acordată copilului. Și cum nici unul dintre cei doi nu pot zămisli fără celălalt, copilul nu este altceva decât puntea dintre bărbat și femeie, astfel încât toți trei (bărbat, femeie, copil) devin „un singur trup”, copilul unindu-i din ambele părți.

Taina Căsătoriei prin natura sa este o realitate a Împărăției lui Dumnezeu. Prin ea are loc a doua naștere a omului în Hristos, căci soții se nasc pentru a doua oară într-un singur trup, un singur duh și un singur chip al lui Dumnezeu, formându-se astfel un singur „eu conjugal” în cadrul Bisericii. Pentru că cei doi fac un singur trup și devin inseparabili. Formarea acestui eu-conjugal, privit în prisma iubirii, este însăși baza vindecării Eului ontologic uman și care urmărește un singur scop: dorința de indisolubilitate și de veșnicie. Astfel iubirea ne descoperă darul lui Dumnezeu, în care aflăm focul ascuns al existenței umane. Este focul iubirii dumnezeiești care ni se împărtășește și care necesită să fie dăruit. Aceasta pentru că orice iubire adevărată este „extatică”, nepermițând celor care se iubesc să-și aparțină lor înșilor, ci celor pe care-i iubesc⁴⁷. Și dacă fiecare ființă aparținând unui sex este o jumătate și nu-și regăsește unitatea deplină decât în unirea și contopirea cu cealaltă jumătate, ca două semicercuri care refac cercul topindu-se unul în celălalt din/prin iubire, aceasta însemnând că fiecare jumătate nu se mai consideră ca aparținându-și sieși, ci celeilalte, atunci fiecare se dăruiește celuilalt pentru a se împlini și împreună celui deal treilea element care-i zidește și-i ferește: copilului. Aceasta înseamnă dăruirea iubirii într-un extaz mistic, care-o înveșnicește sau o eternizează.

Și fiindcă Căsătoria a fost lăsată de Dumnezeu „pentru a deveni părinți”⁴⁸, copilul este parte integrantă din cei doi soți, de vreme ce reunește esența cea mai pură a fiecăruia. În aceasta se descoperă iubirea conjugală ca dăruire, iar dăruirea se face prin copil. Copilul este eternitatea iubirii conjugale și este bucuria iubirii. Deci, în actul iubirii se întâlnește taina Căsătoriei cu taina nașterii de prunci. Și dacă în iubirea ce leagă pe soți întreolaltă se răsfrânge o rază din lumina Paradisului, în rodul acestei

---

⁴⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentar la Epistola către Coloseni*, 5, Omilia 12, apud Georges Habra, *Iubire și senzualitate*, p. 80-81.

⁴⁷ Din punct de vedere etimologic „extaz” înseamnă „ieșire din sine”, din ființa ca atare și orientarea „dincolo de sine”; este ieșire din sine și intrare în Dumnezeu. Tot astfel și iubirea adevărată se dăruiește pentru a se putea umple de bucurie și fericire veșnică. În acest înțeles vorbea atât de sugestiv eruditul cărturar Nicolae Steinhardt, monahul Delarohia, spunând: „Dăruind vei dobândi”. Căci „mai fericit este a da, decât a lua”. (Fapte 20,35).

⁴⁸ Cf. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentar la Epistola I Corinteni*, 7, 2-3, apud Georges Habra, *Iubire și senzualitate*, p. 96.

iubiri, în ființa copilului, aceeași lumină pregătește cu anticipare venirea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Copilul e o nouă icoană a lui Dumnezeu care își face loc pe pământ, copilul e chiar calea omului deschisă spre veșnicie. Fiecare prunc apărut pe lume este o nouă „întrupare” a lui Iisus Hristos, el pășind spre lume însoțit de acel cuvânt divin: „*Cine va primi un prunc ca acesta în numele Meu, pe Mine mă primește*” (Mt. 18,5).

Nașterea de copii este o poruncă divină, este o binecuvântare dumnezeiască, un dar sacru și o obligație sfântă a fiecărei familii creștine care asigură continuitatea neamului omenesc în lume. Copiii sunt cei care fortifică temeliiile familiei, unindu-i pe părinți într-o gândire și simțire, oferind rosturi superioare existenței omului, împlinire, fericire și bucurie, asigurând continuitatea vieții și întregul viitor fericit al familiei și al lumii întregi. În aceasta regăsim caracterul universal al iubirii conjugale. Nașterea pruncilor ajută orice cuplu familial să-și păstreze înnoirea, să-și recapete tinerețea și vigoarea stimulând în toți din jurul lor forțe latente, nebănuite, izvoare de energie fizică și spirituală, redimensionând mintea și inima tuturor, determinându-i să ia parte la confruntarea neobosită cu sensul real al vieții și cu adevărul cel mai viu. Copiii sunt o călăuză miraculoasă care ne poartă din nou în lume, obligându-ne să o cunoaștem din ce în ce mai bine, căci împreună cu dâșii, părinții călăuzindu-i și călăuziți fiind de ei, întreaga lor viață și activitate este antrenată într-o mișcare existențială care dă sens vieții. Antrenați în relația plină de iubire dintre părinți și copii se reia un anevoios și splendid proces de umanizare, mult mai greu, dar cu mult mai adevărat.

Nu întâmplător vârsta copilăriei este socotită intervalul vieții cel mai apropiat de sfințenie și mai capabil de credință. Copilăria rezumă gingășia, puritatea, nevinovăția și credința în Dumnezeu. Iisus Hristos găsea în orice copil modelul prin excelență al sufletului deschis spre Dumnezeu. „*Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor*”. (Mt. 19,14). Ei, deși nu înțeleg nimic și nu schițează nici o împotrivire dialectică, cred totul și cu credință pun întrebări uimitoare lui Dumnezeu⁴⁹. Pentru ei existența lui Dumnezeu și prezența divină este un lucru de la sine înțeles. Nu în zadar s-au alăturat cele două cuvinte: copilăria și sfințenia. Mântuitorul Hristos îi vede pe copii ca adevărați mijlocitori ai adevărului. Neștiința lor este mai luminată decât intelectualismul ce se răsfrânge în vorbele înțesute de raționamente. De fapt, omul începe viața cu sfințenia, apoi o pierde: devine păcătos, devine „întrebătorul complicat și cumplit al veacului acestuia”⁵⁰. Așa se face că Sfântul evanghelist Matei exclama, într-o zi, zicând:

⁴⁹ Pr. Arsenie Boca, *Tinerii, familia și copiii născuți în lanțuri*, Edit. Pelerinul, Iași, 2003, p. 151.

⁵⁰ *Ibidem*.

„Mulțumescu-Ți Ție, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pe ele pruncilor”. (Mt. 11,25). Celor pricepuți le strică însăși învățătura lor, deoarece socotesc că știu totul; pe cei înțelepți îi încurcă însăși înțelepciunea lor, deoarece nu sunt în stare să descopere altă lumină, afară de lumina minții lor. Numai cei neștiutori pricep nepriceperea, nevinovații nevinovăția, îndrăgostiții dragostea.

Revelația dumnezeiască a lui Iisus Hristos, dezvăluită numai în fața sufletelor feciorelnice și curate, stă în umilire, în purificare și în milă. O încredere copilărească în Dumnezeu se recomandă tuturor, fiindcă copiii au fost puși înaintea drept modele de Mântuitorul Iisus Hristos. O inimă care iubește în chip neegoist, care își pune încrederea în Dumnezeu și Îl respectă, este mai aproape de El și de întreaga umanitate, decât o inimă închisă trufaș în ea însăși. Adulții sunt adeseori mai puțin smeriți și deschiși la inimă decât copiii, care în natura lor rămân inocenți și curați.

Copiii sunt oameni noi care încep viața în Duhul Sfânt prin Taina Botezului administrată de Sfânta Biserică. Adevărate „icoane ale smereniei”, aceste sfinte creaturi sunt daruri ale lui Dumnezeu, iar ceea ce vor deveni va fi darul lor pentru Dumnezeu. În ființa sa curată, ca într-o cupă cristalină, copilul cuprinde prezența celor mai mari iubiri: iubirea lui Dumnezeu și iubirea părinților uniți în Sfânta Taină a Căsătoriei. Copilul este cel care dovedește că Dumnezeu s-a angajat plenar în destinul a două iubiri. Lucrarea aceasta îi împovărează pe părinți cu o mare răspundere, dar în același timp îi înalță la acea vrednicie la care sunt chemați prin Taina Căsătoriei: vrednicia de a fi „părinte” –tată și mamă⁵¹. De aici, derivă imensa responsabilitate a părinților în scopul de a veghea asupra copiilor prin educație și învățatură și de ai orienta spre adevăratul țel al vieții: mântuirea.

Prin copii ne legăm indisolubil de sensul real și generos al lumii și al vieții, căpătând o sensibilitate aparte față de problemele societății. Participarea efectivă la toate bucuriile și necazurile, la biruințele și înfrângerile copiilor ne umple viața și ne îmbogățește ființa, dându-ne prilejul de a gusta farmecul prieteniei și al sincerității adevărate. În acest sens, copiii, trezind stimulente și puteri înnoitoare care sporesc

---

⁵¹ În aceasta omul își găsește menirea sa de a se dăruie mântuitor. Mama este aceea care-și dăruiește viața prin nașterea de prunci, fiind sursă a vieții; e cea care descoperă valoarea maternității înțeleasă ca formă particulară a chenozei feminine. Căci în iubire deplină față de copilul său, căruia se dăruiește, mama moare parțial pentru el, imitând astfel iubirea lui Dumnezeu care se smerește și se pogoară repetând, într-un anume sens, cuvântul proorocului Ioan Botezătorul: „El (Iisus) trebuie să crească, iar eu să mă micșorez”. (In. 3,30). În acest sacrificiu, fiecare mamă se apleacă deasupra lui Hristos Cel răstignit. (Cf. Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, Asociația Medicală Creștină Christiana, București, 1994, p. 159).

potențialul afectiv, energetic și spiritual, reprezintă „fondul de aur” al resortului vieții noastre cotidiene deschise împlinirii și desăvârșirii eshatologice.

În viața familială, copiii mijlocesc înmulțirea dragostei dintre soți, cu toții bucurându-se împreună de rodul căsniciei lor. Pe drept cuvânt s-a spus că bărbatul este coroana femeii și femeia coroana bărbatului, iar copiii sunt florile căsătoriei, pe care dumnezeiescul Lucrător le culege din livezile cele trupești. Copiii sunt o piedică în calea egoismului, iar soții, prin copiii lor, se deschid față de cei din jur, față de societate, contribuind la menținerea comuniunii între oameni ca frați întru Hristos și fii ai aceluiși Părinte ceresc. Iată de ce Biserica acordă binecuvântare căsătoriei și pecetluiește unirea celor doi cu harul sfințitor al lui Dumnezeu, căsătoria fiind acel drum în vederea „spiritualizării soților”, care, prin intermediul copiilor, în deschiderea plină de iubire față de ei, ajung să privească la cei din jurul lor și să-i cunoască pe toți oamenii în dimensiunea lor spirituală. În acest sens relația unitară soț-soție și cea familiară părinți-copii, fundamentată pe iubire, este atât de benefică vieții socioumane.

BIBLIOGRAFIE

1. **BOCA, Pr. Arsenie**, *Tinerii, familia și copiii născuți în lanțuri*, Edit. Pelerinul, Iași, 2003.
2. **CLEMENT, Olivier**, *Trupul morții și al slavei*, Edit. Christiana, București, 1996.
3. **CODRESCU, Răzvan**, *Teologia sexelor și taina nunții*, Edit. Christiana, București, 2002.
4. **EVDOKIMOV, Paul**, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, în trad. rom. de Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, Edit. Christiana, București, 1994.
5. **IDEM**, *Femeia și mântuirea lumii*, Edit. Christiana, București, 1995.
6. **FELEA, Pr. Dr. Ilarion**, *Sfintele Taine*, Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1947.
7. **HABRA, Georges**, *Iubire și senzualitate*, în trad. rom. de Dora Mezdrea, Edit. Anastasia, București, 1994.
8. **KOVALEVSKY, Jean**, *Taina originilor*, Edit. Anastasia, București, 1996.
9. **MAZILESCU, Grigore**, *Învățătura despre familie în epistolele pauline*, în “Mitropolia Olteniei”, nr. 3-4/1974.
10. **MIHOC, Pr. dr. C-tin**, *Taina Căsătoriei și Familia Creștină în învățăturile Marilor Părinți ai Bisericii din sec. IV*, Edit. Teofania, Sibiu.

11. **MLADIN, Arhim. Prof. Dr. Nicolae**, *Valoarea morală a Sfintelor Taine*, în „*Mitropolia Moldovei și Sucevei*”, nr. 1-2 / 1965.
12. **IDEM**, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969.
13. **MOLDOVAN, Pr. prof. Ilie**, *Iubirea taina căsătoriei*, vol. I, Edit. Tipografia Episcopiei Ortodoxe, Alba Iulia.
14. **IDEM**, *Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii*, vol. II, Edit. Tipografia Episcopiei Ortodoxe, Alba Iulia.
15. **ROSE, Serafim**, *Cartea Facerii. Cartea Lumii și Omul începuturilor*, Edit. Sofia, București, 2001.
16. **SUCIU, P.S. Ioan**, *Mama*, Edit. Viața creștină, Cluj-Napoca, 2002.

**TAINA NUNȚII:
TAINA UNIRII OMULUI CU VEȘNICIA**

Pr. Nicolae STOIA¹
Satu Mare, ROMÂNIA

Pe drumeaguri numai sieși cu puțință, gândul izbutește să se furișeze până-n clipa tainică a Începutului; mirabila clipă în care din dorirea și agrăirea Atotputernicului toate au irupt din genunea nefiindului, începând “să fie”. Iar în urma tuturor celor create, aidoma unui mugur de lumină în oceanul întunericului cosmic s-a ițit și omul. Singur, cumplit de singur a rezultat omul din mâna Creatorului său; atât de răvășitoare îi era condiția în ipostasul masculin, încât Dumnezeu Însuși concluda că: *„nu este bine să fie omul singur”* (Fc. 2,18). Exprimat în dimensiunea-i masculină, ar fi fost o făptură expusă riscului de a cădea prin superbia unicității. Neîndoielnic, ar fi fost o făptură puternică, întrucât avea capacitatea *„să le supună și să le stăpânească pe toate”* (Fc. 1,28). Dar era și extrem de vulnerabil, tocmai din pricina acestei superiorități, care lesne-l putea prăvăli într-un soi de monism rigid; puterea și răceala perfecțiunii neînmuiate de nimic putându-se transforma în adevărate năpaste. Căderea lui s-ar fi produs nu pe dimensiunea „slăbiciunii” numită femeie, ci ar fi venit din excesul de putere, fapt care l-ar fi azvârlit acolo unde domnește implacabil și rece „nimeni” (Mt 8,28). Îngerul orgoliului suprem cade pe această dimensiune a superbiei. Fiind furat de propria-i strălucire, se izolează într-un spațiu iluzoriu, *„în cer, deasupra stelelor, voind să fie asemenea Celui Preaînalt”* (Is. 14, 13-14). Asemenea Lui, dar fără El! Restrâns la ipostasul masculin, omul primordial ar fi fost nu numai expus riscului căderii prin singurătate și exces de putere, dar nici nu ar mai fi reflectat în el Chipul divin. Creat după asemănarea Arhetipului în Trei Ipostaze: icoana supremă a iubirii, omul este și el o imagine a Dumnezeului Triunic, vădindu-se în profunzimea sa o entitate comunială. Ființă spre celălalt prin excelență, el nu-și poate defini conturul decât raportându-se la o altă existență. Având o fire *„atât de minunat alcătuită”* (Ps. 138,6), își relevă profunzimea prin raportare la un altul; smuls din această relație se rostogolește în absurd. Omul e tâlcul universului, inima care pompează sens în toate ungherele sale și întreg universul tălăzuiește-n ființa lui; în om intersectându-se toate furtunile și sensurile lumii. În planul său orizontal se află

---

¹ Referat susținut în cadrul *Conferințelor profești* din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, sesiunea toamnă, anul 2011.

celălalt, în care se reflectă planul vertical unde veșnicește Celălalt, iar în cel al profunzimii lăuntrice adastă cestălalt, adică eu. Cestălalt, eu însumi, mă descopăr în adâncimea propriei mele taine, oglindindu-mă în celălalt și vădindu-mă, prin celălalt, în dependența de Supremul Celălalt. Pe dimensiunea orizontală, celălalt în dreptul bărbatului e femeia, singura făptură din univers care se poate cumineca din taina făpturii sale. În superba-i aventură întru aflarea rostului propriu, atunci când își părăsește obârșia familială și purcede spre o altă întemeiere, dorindu-se după femeia sa, bărbatul își vedește deschiderea spre alteritate, identificându-se prin celălalt, adică prin femeie, tot în dimensiunea verticală; întrucât existența celuiilalt se justifică numai din prisma lui Dumnezeu ca Supremul Celălalt.

Aspectele mai sus-amintite se regăsesc și își găsesc confirmarea în evenimentul din Cana Galileii, prin intermediul căruia Hristos consfințește legătura dintre bărbat și femeie, înălțând-o din ordinea naturală, în cea a harului, prin însăși prezența și participarea Sa la evenimentul respectiv. Săvârșind atunci și acolo prima Sa minune și dând celor doi miri să bea din vinul iubirii, arată că îi conferă un statut nou vieții omenești, prin reșezarea ei în ordinea divină. Oricum, nu-i deloc întâmplătoare prezența lui Iisus în contextul respectiv, prin aceasta afirmând trebuința revenirii căsătoriei la starea ei dintru-nceput. Toate devierile, răstălmăcirile și deformările câte vor fi fost sau vor mai fi pe seama legăturii dintre bărbat și femeie sau născut din "*învârtoșarea inimii omenești*" (Mt. 19,8). Răspunzând la întrebarea fariseilor, referitoare la chestiunea în speță, le spune că: "*Acela Care i-a făcut de la-nceput, bărbat și femeie i-a făcut. Și a zis: „Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și cei doi vor fi un trup; așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ceea ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă*" (Mt. 19, 4-6). Prin acest răspuns Iisus afirmă unitatea celor doi; unitate întemeindu-se pe faptul că Dumnezeu a creat omul în cele două ipostaze ale sale, adică, bărbat și femeie. Și prin urmare, cei doi, prin căsătorie se completează într-un mod atât de total, încât alcătuiesc o unitate pe care nu o mai poate anula decât moartea, deci atunci când "*căsătoria e considerată stinsă*" (Rm. 7,2).

Dacă Biserica Ortodoxă face un pogorământ în cazul în care unul din cei doi rupe unitatea căsătoriei, prin adulter bunăoară, ține seama de îngrădirile și scăderile naturii umane. Numai că, în atari situații, respectiv în cea a căsătoriei de a doua ori în a celei de a treia, le cere pocăință celor în cauză, precum și oprirea de a se împărtăși pe o perioadă de doi ani, pentru cei aflați la a doua căsătorie, și de cinci ani, pentru cei aflați la cea de a treia. Fapte confirmate și de rugăciunile rostite de preot cu ocazia săvârșirii Tainei Cununii: "*Stăpâne, iartă fărădelegile robilor Tăi, chemându-I pe dânșii la pocăință și dă-le iertarea greșelilor, curățirea păcatelor, celor de voie și celor fără de voie, Cel ce știi neputința firii omenești*".

Această mirifică unitate rezultată în urma căsătoriei unui bărbat cu o femeie e mai mult decât o unitate fiziologică, fiindcă nu se bazează strict pe legătura trupească dintre cei doi, ci mai cu seamă pe afinități de natură spirituală și, pe acest temei, primește binecuvântarea Bisericii. Altminteri, bazată pe satisfacerea poftelor trupești, motivații pecuniare ori altele de indiferent ce natură, legătura dintre cei doi repede alunecă în forme aberante ori se destramă de-a dreptul. Celălalt nu-i un perete opac, ci are o adâncime spirituală, ceea ce face ca și trupul să devină un mijloc de a-și releva bogăția lăuntrică. Din perspectiva unor atari nuanțe căsătoria se constituie într-o adevărată taină a unității duale, actualizându-și virtualitățile pe întreg parcursul vieții celor doi. Din această unitate duală se naște responsabilitatea față de celălalt, în care se străvede prezența Supremului Celălalt. În măsura în care celălalt își descoperă profunzimea spirituală, Îi devine tot mai transparent lui Hristos, Care-i garantează valoarea eternă ca om, întrucât El Însuși S-a făcut om. În acest fel, Taina căsătoriei ca unitate indisolubilă alcătuită de bărbat și femeie se spiritualizează, devenind taină întru Hristos; unitatea lor întru Hristos constituind o Biserică mică sau o parte a Bisericii. Biserica e constituită din astfel de unități, adică ale celor căsătoriți prin puterea și binecuvântarea Duhului Sfânt, Care suflă în Biserică. De aceea: *“taina aceasta este mare în Hristos și în Biserică”* (Ef 5,32). Fiindcă numai în Hristos și în Biserică cei doi pot ajunge la intimitatea supremă, descoperindu-se unul altuia până la a deveni un alt “eu” al celuilalt. În acest sens Sfântul avvă Ioan cu gură de aur, spune că: *“Cel iubit devine pentru cel ce îl iubește identic cu sine. Însușindu-și iubirea celuilalt, cel ce iubește și cel iubit nu mai sunt două persoane deosebite, ci un singur om”*².

Deși aspectele mai sus-pomenite lasă impresia că religia creștină e într-o oarecare măsură nerealistă, totuși lucrurile nu stau deloc așa. Creștinismul nu ignoră, nici nu disprețuiește trebuința unirii trupești dintre bărbat și femeie. Dovada în acest sens oferind-o înseși rugăciunile de la cununie, care nu evită să vorbească despre atari aspecte ținând de concretul vieții umane. Biserica săvârșește Taina căsătoriei și pentru a da un sens satisfacerii acestei preaomenești trebuințe, însă considerând-o tot ca pe un mijloc de apropiere și promovare a unirii sufletești dintre cei doi. Ea nu cunoaște și nici nu recunoaște decât două atitudini față de pofta trupească. Respectiv: înfrânarea totală în afara căsătoriei sau o acceptare a satisfacerii ei, înțelegând ca mijloc de unire sufletească. De aici decurge neprihănirea patului de care se vorbește în rugăciunile de la cununie sau castitatea conjugală, Biserica atribuind în mod evident căsătoriei o castitate, prin faptul că o consideră ca pe un alt drum spre curăție și, mai cu seamă,

---

² Sf. Ioan Gură de Aur, *Scrieri. Partea a doua*, Ed. IBMBOR, Buc., 1994, p. 187.

spre mântuire. Așijderea castității monahale, și cea presupusă de căsătorie e tot o libertate a spiritului uman, amândouă cerând jertfire de sine. Satisfăcută în afara căsătoriei, pofta trupească înrobește, ducând la situația în care nu mai vezi în celălalt decât un instrument de satisfacere a plăcerilor proprii. De altminteri, aceasta constituie cauza principală a majorității căsătoriilor destrămate, situații îmbrăcând adesea aspecte tragico-burlești, fapte consemnate cu promptitudine și maliție de mijloacele mass-media.

Asumându-și întru totul afirmația paulină, că adică, „*e bine pentru om să nu se atingă de femeie. Dar ca pază împotriva desfrâului, fiecare bărbat să-și aibă femeia lui și fiecare femeie să-și aibă bărbatul ei; că mai bine este să se căsătorească, decât să ardă*” (1 Co 7, 1-2, 9), Biserica nu contestă importanța legăturii trupești dintre bărbat și femeie, dar nici nu o justifică în exclusivitatea ei. Declarând căsătoria ca un remediu împotriva arderii dificil de suportat ori a satisfacerii ei dezordonate, Sf. Ap. Pavel include în rostul căsătoriei și pe acela de mijloc de transfigurare a unirii trupești. În acest sens, citatul de mai jos îl reproduc, punându-mă sub autoritatea acelui-ași avvă cu rostire de aur, care afirma că: „*două sunt motivele pentru care a fost instituită căsătoria. Anume ca, pe de o parte, să-l determine pe bărbat să se mulțumească cu o singură femeie. Iar, pe de altă parte, pentru a face copii. Important rămânând cel din urmă. Însă căsătoria nu presupune în mod absolut procreația, dovadă fiind multele căsătorii din care nu rezultă nașterea pruncilor. Iată de ce prima rațiune a căsătoriei e să reglementeze viața sexuală, mai ales acum când neamul omenesc a umplut tot pământul*”³.

Înțelesul evident al textului mai sus-invocat e acela că zămislirea și nașterea pruncilor constituie mijlocul cel mai de seamă în consolidarea unității spirituale dintre cei doi soți. Iar dacă Sf. Ioan completează, afirmând despre căsătorie că „*nu presupune în mod absolut procreația*”, de bună seamă că avea în vedere acele situații excepționale, în care lipsa pruncilor se datorează imposibilității fiziologice, și nicidecum voinței lor exprese. Altminteri, când actul respectiv este evitat cu voie, căsătoria devine un prilej de satisfacere a poftei trupești, ceea ce neîndoielnic duce la situația în care „*cei doi se vor unul pentru altul spre a-L înlocui pe Unul. Aceasta fiind coborârea la nivelul patimii, care nu-i decât o uzurpare a absolutului, adică dorința nebunească de a fi totul pentru celălalt. E, de fapt, reducerea la neantul lor comun și autodevorator, întrucât cei doi nu se mai întâlnesc în iubire, ci se amestecă în păcat*”⁴. Ne aflăm, de bună seamă, înaintea celei mai tragice prăbușiri a făpturii umane, atunci când celălalt se opacizează până la anularea chipului creat după

³ *Ibidem*, p. 209.

⁴ O. Clement, *Trupul morții și al slavei*, Ed. Christiana, Buc., 1996, p. 48

asemănarea dumnezeiescului Chip, scufundându-se în non-umanitate; adică ajungând „numai trup” (Fc. 6,3); trup care, „*deși trăiește, este mort*” (Ap. 3,1).

Singura ieșire din atari situații nefericite, când lucrul respectiv e cu puțință, biologic vorbind, îl constituie nașterea și creșterea de prunci. Prin prunci cei doi soți se deschid spre societate, de care au nevoie pentru a-i crește, și, mai cu seamă spre Biserică. De abia atunci când familia dobândește statutul de „celulă” a Bisericii, își relevă sensul plener, anume, cel de „cruce”. Căsătoria în care cei doi nu-și răstignesc statornic lăcomia și autosuficiența proprie și nu se depășesc pe ei înșiși prin această „năzuință”, nu-i o familie creștină. După învățătura Bisericii, păcatul cel mai specific al familiei de astăzi nu-i neaparat divorțul sau lipsa de „acomodare” cu duhul secular sau „sălbăticirea spirituală” sau autoadorarea familiei, cât mai cu seamă refuzul de a vedea căsătoria orientată spre Împărăția lui Dumnezeu. În acest sens, există o tendință păguboasă de a face totul, dacă trebuie chiar de a fura pentru familie, toate aceste năpaste venind din lipsa de sfială sfântă față de căsătorie. E ceea ce face ca divorțul să apară în aceste vremi de descumpănire morală aproape ca un fapt firesc, întrucât se ajunge cu mult prea multă ușurință la destrămarea atâtor familii. Cu alte cuvinte, este vorba de autoidealizarea omului, cu consecința-i imediată: refuzul de a purta crucea familiei: „*căsătoria încheindu-se între două persoane, iar fidelitatea lor comună față de un al treilea, adică față de Dumnezeu, e singura lor posibilitate prin care se pot păstra într-o adevărată unitate între ei și Dumnezeu*”⁵.

Vom înțelege cu și mai multă limpezime aspectele legate de căsătorie și unitatea familiei, dacă vom zăbovi nițel asupra rânduiei Tainei Cununii ca atare. Adevăratul săvârșitor al tainei este Hristos, iar în chip văzut preotul, prin mijlocirea căruia El pecetluiește prin sfințire legătura naturală dintre bărbat și femeie. Și tot prin oficiul preotului căsătoria se inserează ca celulă vie în trupul Bisericii.

Primitorii tainei sunt doi credincioși ai Bisericii Ortodoxe, de sex diferit, necăsătoriți, din care niciunul nu a mai fost căsătorit bisericește mai mult de trei ori și care nu au între ei o rudenie mai apropiată de gradul cinci. Căsătoriile mixte, între ortodocși și eterodocși, sunt îngăduite cu condiția ca pruncii rezultați în urma respectivei căsătorii să fie botezați și crescuți în credința ortodoxă, iar rânduiala Tainei să se săvârșească după ritualul Bisericii Ortodoxe.

Rânduiala în sine a Tainei e precedată de logodnă, care constituie o făgăduință a celor doi de a se uni în vederea căsătoriei, fiind și ea binecuvântată de Biserică. Dacă începutul rânduiei logodnei îl face preotul prin binecuvântarea mică, deci ca la o ierurgie, în schimb, Taina Cununii o începe prin binecuvântarea mare, ca și la

---

⁵Al. Schmemmann, *Euharistia – Taina împărăției*, Ed. Anastasia, Buc., 1994, p. 98.

celelalte Taine. Șiragul de rugăciuni rostite de preot, marchează intrarea propriu-zisă a celor doi soți în Biserică. Astfel, în prima rugăciune, preotul Îi cere lui Hristos să fie de față, ca și la nunta din Cana, dându-le celor ce se cunună: „*viață pașnică, lungime de zile, minte întreagă, dar de prunci, belșug din roadele pământului, ca să dea și celor lipsiți*”. Însă mai presus de orice, se cere dragostea unuia față de celălalt și ferirea de ispita infidelității. În cea de a doua rugăciune, se amintesc greutățile ce pot interveni în familie pe parcursul timpului. De aceea se invocă crucea ca simbol al familiei creștine, pe care soții trebuie să o ducă cu răbdare și credință în Dumnezeu, „*ca să ia cunună în cer*”. Se mai cere apoi: „*întocmirea într-un gând a sufletelor și a trupurilor*”, întrucât căsătoria e împlinită prin armonia dintre cei doi. În cea de a treia rugăciune se cere: „*încununarea într-un trup*”, unirea lor trupească întemeindu-se pe unitatea de gând și inimă. Din aceasta izvorând „simfonia căsătoriei” de care vorbește P. Evdokimov într-una din lucrările sale. După citirea celei de a treia rugăciuni, preotul așază cununiile pe creștetele mirilor. Mai întâi pe al mirelui, apoi pe al miresei, momentul acesta constituind actul central al Tainei. Cununa constituie semnul măririi și al cinstei, așa cum se spune în rugăciunea imediat următoare: „*Doamne, Dumnezeu nostru, cu mărire și cu cinste încununează-i pe dânșii*”. Mărirea și cinstea mirilor fiind văzută de Dumnezeu și de oameni, deopotrivă, și constă în iubirea și fidelitatea celor doi și în jertfirea unuia pentru altul. Dar cununa e și un semn al seriozității, al maturității și al răspunderii, căci din acest moment cei doi au ieșit de sub purtarea de grijă a părinților, primind răspunderea comună pentru propria lor familie și pentru copii care li se vor naște în viitor. Creat să fie „împăratul” creației omul își îplinește această demnitate, în primul rând și în concret, prin asumarea responsabilității legate de familia sa, în care sunt implicate și responsabilitățile față de societate, cât și față de Biserică.

Dar cununiile se dau mucenicilor pentru răbdarea în credință, și mai cu seamă pentru jertfele lor. Având de răbdat asaltul multor ispite de-a lungul vieții conjugale și asumându-și aceste greutăți cu credință în Dumnezeu, cei doi soți vor putea dobândi și ei cununa măririi depline. Mărirea izvorând din suportarea unei asceze concretizată prin răbdare și înfrânare, acesta fiind sensul din adânc al gestului însemnării cu semnul sfintei cruci cu cununiile pe fețele celor doi miri. După citirea Apostolului și a Evangheliei, în rugăciunile următoare preotul cere iarăși: „*păzirea cinstită a nunții lor*”. După care le dă să bea vin dintr-un pahar comun, arătându-le că se pot împărtăși din dulceața dragostei și a bucuriei în viața familiei numai laolaltă. Apoi, preotul dimpreună cu nașii, îi conduc pe miri de jur-împrejurul tetrapodului, de trei ori, gest simbolizând faptul că: „*drumul vieții conjugale nu-i un simplu parcurs, ci un drum plasat pe axa veșniciei. De acum drumul lor comun fiind aidoma axei nemișcate a*

*unei roți care se învârtește în jurul lui Dumnezeu*⁶. Tot cu același prilej se cântă imnul de bucurie al lui Isaia pentru zămislirea lui Emanuel în pântecele Fecioarei, căci acum se pune temeiul unor oameni noi care devin chipuri ale lui Hristos cel întrupat. Iar cei ce se vor naște din căsătoria lor, vor deveni și ei membrii ai Împărăției lui Dumnezeu. Faptul că sunt invocați sfinții mucenici, ca prin rugăciunile lor să se mântuiască sufletele celor ce se cunună, constituie pentru miri un îndemn de a-i imita și de a fi asemenea sfinților și mucenicilor prin răbdare și credință. În viața familiei bucuria nașterii de prunci și a iubirii între soți nu sunt cu puțință fără înfrânări, dureri, ispite și strădanii. Interesant e faptul că același imn se cântă și la săvârșirea Tainei Botezului precum și la cea a Hirotoniei, avându-se în vedere, și cu aceste ocazii, nașterea de noi membrii ai Împărăției lui Dumnezeu, cât și creșterea lor viitoare, care nu-i lipsită de eforturile înfrânării, ale răbdării și ale jertfei. Luând apoi cununile de pe capul mirilor, preotul vorbește din nou despre mărirea lor, fiindcă ei vor purta în chip nevăzut toată viața cununile, dar numai dacă vor trăi în iubire adevărată, în curăție, în fidelitate, în răspundere și respect reciproc. Cu aceste cununi vor merge chiar în Împărăția cerurilor, conform rugăciunii rostite mai departe de preot: „*Dumnezeule primește cununile lor în Împărăția Ta, păzindu-i nespurcați, fără prihană și nedespărțiți*”. În otpustul rânduiei Tainei nunții sunt pomeniți sfinții împărați Constantin și Elena, dimpreună cu sfântul mucenic Procopie. Indiciu clar al faptului că cei cununați sunt ridicați la cinstea împărătească și la purtarea greutăților aidoma mucenicilor. Bucuria împărtășirii lor de cele bune și înălțarea la dragostea curată și desăvârșită sunt cu puțință numai prin lupta împotriva greutăților înfrânării și ale răbdării. Din povara acestora izvorând dulceața unirii trupești și sufletești, care are un rol important în spiritualizarea și împlinirea căsătoriei. Altminteri, cine așteaptă numai fericire și plăcere de la căsătorie, nu o va putea suporta mult timp.

BIBLIOGRAFIE

1. **CLEMENT, Olivier**, *Trupul morții și al slavei*, Editura Christiana, București, 1996;
2. **EVDOKIMOV, Paul**, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, Editura Anastasia, București, 1992;
3. **SCHMEMANN, Alexander**, *Euharistia – Taina împărăției*, Editura Anastasia, București, 1994;

---

⁶P. Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, Ed. Anastasia, Buc., 1992, p. 87.

4. **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Scrieri. Partea a doua*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

V. *EVENIMENTE DE EXCEPȚIE
ÎN EPISCOPIA ORTODOXĂ A
MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI*

I. ÎNALT PREASFINȚIA SA JUSTINIAN CHIRA la împlinirea a 90 de ani de viață

Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscopul ortodox al Maramureșului și Sătmarului, s-a născut la 28 mai 1921, în satul Plopiș din județul Maramureș, într-o familie de țărani evlavioși, la botez primind numele de Ioan.

Având harul duhovnicesc de a-L sluji, din dragoste, cât mai bine pe Dumnezeu, după studiile efectuate la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca și Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu, în anul 1941 este primit frate la Mănăstirea Rohia, iar în anul 1943 este hirotonisit preot de P.S. Sa Nicolae Colan, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului.

În calitatea sa de stareț al Mănăstirii Rohia a știut să reînvie viața monahală după regulile stabilite de întemeietorii monahismului ortodox. El a statornicit ca temelie a vieții și trăirii duhovnicești vechile reguli vasiliene ale monahismului: munca, rugăciunea și studiul, preocupându-se și de pregătirea intelectuală a tinerilor. „*Pentru mine, mărturisirea ÎPS Justinian, poporul român este sacru*”, iar predicile Sale sunt adevărate modele de apărare a dreptei credințe străbune.

Pentru meritele sale în conducerea Mănăstirii, la propunerea PS Teofil al Clujului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a conferit, în anul 1967, rangul de arhimandrit, iar în anul 1973 a fost ridicat la rangul de arhieru, fiind ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. În această calitate a desfășurat o bogată activitate misionar-pastorală, administrativ-gospodărească și culturală. Urmare a vredniciei sale duhovnicești, în anul 1990 este ales Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

În această calitate a cerut înființarea postului de episcop-vicar la Episcopia Maramureșului și Sătmarului; contribuie fundamental la înființarea unui Seminar Teologic Liceal la Baia Mare și la înființarea Facultății de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială în cadrul Universității de Nord din Baia Mare.

A rectitorit Episcopia Maramureșului și Sătmarului, pe care o conduce până astăzi, a sfințit sute de biserici, a rostit mii de cuvântări, păstrate în audioteca Episcopiei. A pus piatra de temelie la peste 80 de biserici noi, s-au înființat încă trei protopopiate noi –la Vișeu, Chioar și Oaș. Numărul preoților Eparhiei Maramureșului și Sătmarului a crescut de la 325 la 560, crescând astfel și numărul parohiilor. Ca arhieru a hirotonit peste 300 de preoți. Deasemeni, numărul mănăstirilor din Eparhia

Maramureșului și Sătmarului au crescut de la 4 mănăstiri, în 1992, la peste 30 de mănăstiri existente astăzi. Pe lângă viața pastorală excepțională Înaltpreasfinția Sa a desfășurat o susținută activitate publicistică, îmbogățind literatura religioasă cu noi lucrări valoroase, prin studii apărute în publicații bisericești și locale, cât și numeroase cărți de învățătură creștină.

Starețul și episcopul Justinian a desfășurat și o bogată activitate publicistică și editorială. Neastâmpărul lecturii și studiului, împreună cu al unei cugetări bine cumpănită au rodit nu numai în sfaturile de taină, predici, cuvântări, interviuri ci și în articolele, studiile și cărțile publicate, nu multe ca număr și formă, ci mult ca esență, ca valoare. Justinian nu scrie oricum și orice; numai după o minuțioasă și repetată verificare și o profundă sau adâncă așezare în forma finală. A publicat peste 150 de articole și studii în reviste de cultură și teologie din întreaga țară: „Viața ilustrată”, „Telegraful român”, „Tribuna Ardealului”, „Renașterea”, „Mitropolia Ardealului”, „Mitropolia Banatului”, „Ortodoxia”, „Îndrumător bisericesc”, „Graiul Bisericii Noastre”, „Ortodoxia Maramureșeană” etc. A coordonat timp de 17 ani, la Cluj, anuarul „Îndrumător bisericesc” apoi la Baia Mare, revista eparhială „Graiul Bisericii Noastre” și revistele Secției de Teologie „Ortodoxia Maramureșeană” și „Studia Universitatis Septentrionis – Theologia Orthodoxa”. A publicat 15 titluri de carte la Cluj și Baia Mare:

1. *Viața Preacuratei Fecioare Maria*, Ed. Ep. Ort. Rom., Cluj, 1948.
2. *Darurile Bisericii*, Ed. Arhiep. Ort. Rom., Cluj-Napoca, 1983.
3. *Viața Maicii Domnului* (cuprins nou), Ed. Arhiep. Ort. Rom., Cluj-Napoca, 1986, 212 pag.
4. *Apel la conștiință și rațiune*, Ed. Arhiep. Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj, 1990.
5. *Drepturile copilului*, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 1994.
6. *Harul și Adevărul*, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 1996, 432 pag.
7. *Gând și suflet românesc*, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 1998.
8. *Viața Maicii Domnului*, ediția a treia, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 1999, 175 pag.
9. *Scrisori*, Baia Mare, 2001.
10. *Lumină din Lumina Nașterii și Învierii Domnului*, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 2006, 244 pag.
11. „Justinian” – *dialoguri*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2006, 295 pag.
12. *Convorbiri în amurg*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2006.
13. *Viața și Acatistul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul*, Baia Mare, 2006, 56 pag.

14. *Mama și copilul* (broșură), Baia Mare, 2009.

15. *Mănăstirea „Sf. Ana – Rohia”*- monografie, Ed. Ep. Ort. Rom. a MM și SM, Baia Mare, 2009, 284 pag.

A scris peste 20 de prefețe sau cuvinte înainte la cărți de cult, teologie, istorie etc. și a binecuvântat tipărirea a zeci de cărți de zidire sufletească și culturalizare a maselor.¹

Un merit deosebit al arhierelui Justinian a fost faptul că în timp ce era la Cluj a coordonat activitatea duhovnicească la Seminarul Teologic, fiind foarte atașat de elevi iar aceștia, la fel, respectându-l și prețuindu-l ca un mare duhovnic și înnobilitor de suflete. De asemenea trebuie subliniat interesul, sprijinul și demersurile întreprinse de P.S. Justinian la Baia Mare pentru înființarea Seminarului Teologic și a Secției de Teologie Ortodoxă cu cele trei specializări în cadrul Facultății de Litere a Universității de Nord din Baia Mare.

Pentru întreaga activitate pastoral-misionară, catehetică, gospodărească și publicistică desfășurată în cei peste 70 de ani de viață monahală și de aproape 40 de ani de arhierie în slujba Bisericii Ortodoxe Române și a poporului dreptcredincios din această parte de țară, Înaltpresfinției Sale, la împlinirea patriarhalei vârste de 90 de ani de viață, personalități distinse ale vieții bisericești românești și a comunității locale și județene i-au transmis mesaje de felicitare. Le redăm și noi mai jos, urându-i Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Justinian Chira al Maramureșului și Sătmarului viață lungă și binecuvântată, liniște sufletească, har și binecuvântare de la Milostivul Dumnezeu și un sincer „întru mulți ani Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop”!

---

9. Vezi Corneliu Oneț, *op. cit.*

I.P.S. Sa JUSTINIAN CHIRA
Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmărușului

**Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian -
90 de ani de frumoasă și rodnică viațuire**

**În lumina curată a aniversării venerabilului Arhiepiscop Justinian,
al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului,
care împlinește anul acesta 90 de ani de frumoasă și rodnică
viațuire, strălucește dragostea și binecuvântarea lui Dumnezeu,
Cel în Treime slăvit.**

**Dragostea plină de har a Preasfintei Treimi a fost mereu prezentă
în viața și lucrarea Înaltpreasfinției Sale, dăruindu-i mult ajutor
și rod binecuvântat în mărturisirea dreptei credințe
și a iubirii de neam și Țară.**

Din acești 90 de ani împliniți acum, cei mai cunoscuți tuturor sunt anii mulți de frumoasă și luminoasă arhierie, cu neobosită lucrare misionară, intensă, bogată și creatoare de valori și demnitate.

La popasul aniversar al împlinirii a 90 de ani de viață, 90 de ani de binecuvântare, 90 de primăveri, în care se reflectă viața ca *dar al lui Dumnezeu, ca lumină jertfelnică și roditoare*, adresăm Înaltpreasfinției Sale alese urări de sănătate și belșug duhovnicesc, dimpreună cu doriri de ajutor sfânt de la Dumnezeu în rodnică activitate de păstorire a clerului și a credincioșilor din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului.

Întru mulți și fericiți ani, Înaltpreasfinția Voastră!

Cu frățească și părintească dragoste în Hristos -Domnul,

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Înaltpreasfinția Sa Arhiepiscopul Justinian la vârsta patriarhilor Bisericii

Fiecare om înțelept este dator să mulțumească lui Dumnezeu pentru darul vieții, sănătății și integrității fizice și mentale, pe care le are în chip natural, firesc, de la Ziditorul său. Ziua în care am venit pe lume, din voia lui Dumnezeu, este o zi însemnată pentru noi. Locul și familia în care ne-am născut sunt la fel de importante și determinante pentru toată viața noastră. Icoana pilduitoare a părinților noștri este modelul cel mai sfânt, apropiat și drag sufletului nostru. Toate sunt daruri de la Dumnezeu pentru care se cuvine să-i mulțumim ca unii ce suntem ființe euharistice, mulțumitoare și rugătoare.

Când, însă, Dumnezeu revarsă asupra unui om daruri multe și însemnate spre a le pune în slujba slujirii oamenilor, aceasta înseamnă că a făcut o alegere pe care, deși la început este nedeslușită și nedelegată, ci doar de El știută, omul o descoperă pe parcursul întregii vieți. *“Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți, și roada voastră să rămână, ca Tatăl să vă dea orice-I veți cere în numele Meu”* (Ioan 15,16). Din cuvintele Mântuitorului, adresate ucenicilor Săi, înțelegem că alegerea îi aparține lui Dumnezeu, iar celor aleși le revine responsabilitatea dăruirii și slujirii cu folos și rod mult, pentru bucuria și binecuvântarea celor slujiți. Peste aleșii săi Dumnezeu revarsă, pe lângă darurile firești, naturale, și multe daruri duhovnicești sau cerești și îi îmbracă cu putere de sus, care este *„Duhul cel Sfânt, prin care să se facă ei puternici în lucru și cuvânt”* (slujba sfințirii bisericii). Aceștia păstoresc turma lui Hristos și conduc Biserica după chipul Păstorului cel bun, care-și pune viața pentru oile Sale. Chemarea și slava este mare și înfricoșătoare, pentru că aparține lui Hristos, a cărui icoană de slujire și cuvânt de mântuire le are mereu înainte cel ales: *„Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți”* (Mc.10,45). După modelul lui Hristos, Arhiepiscopul Cel veșnic și jertfelnic, va fi și slujirea celui chemat să aducă jertfă, în ceea ce este dincolo de catapeteasmă, în Sfânta Sfintelor, *”unde sfinții îngeri doresc să privească și să vadă cu ochii lor chipul Sfintei Jertfe”* (Liturghia Sf. Vasile cel Mare). Însă, pentru a se face vrednic să stea lângă foc, fără a se arde, slujitorul lui Hristos se cuvine să aibă conștiința nevredniciei și nimicniciei lui, trăind cu frică și cu cutremur viața în Hristos, prin propria lui jertfă și răstignire, după modelul Stăpânului pe care-L slujește.

Iată motivele pentru care Biserica aduce mulțumire lui Dumnezeu pentru darul revărsat asupra ei, prin slujirea Păstorului sufletesc, în anumite momente din viața acestuia. Ea săvârșește Sfânta Liturghie, suprema rugăciune de mulțumire pentru cel ce a fost chemat să liturghisească și să mulțumească lui Dumnezeu în permanență, în numele poporului dreptcredincios și împreună cu poporul.

Episcopia Maramureșului și Sătmăruului, cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, întregul cin monahal din sfintele mănăstiri și poporul dreptcredincios aduc mulțumire lui Dumnezeu, cu multă bucurie și recunoștință, la împlinirea vârstei de 90 de ani de către Înaltpreasfinția Sa Arhiepiscop Justinian, pentru multele și sfintele daruri revărsate asupra acestei părți de țară, prin slujirea sfântă, jertfelnică și pilduitoare a Părintelui nostru Justinian.

Înaltpreasfinția Sa a înțeles deplin expresia Mântuitorului: *”Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun Își pune sufletul pentru oile Sale”* (Ioan 10,11). Din cei 90 de ani de viață și 70 de ani de slujire a Bisericii lui Hristos, mai mult de jumătate din aceștia au fost în calitate de arhiepiscop (39 ani). Slujirea, în cea mai mare parte a ei, a

fost în vremuri grele, în timpul regimului comunist, când era nevoie de multă înțelepciune și măsură în toate, spre a putea sluji nevoile duhovnicești ale fiilor și fiicelor Bisericii Ortodoxe. În această perioadă, slujirea Înaltpreasfinției Sale a fost cea de episcop-vicar la Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, timp de 17 ani.

Eliberarea de sub regimul comunist a însemnat pentru Biserica Ortodoxă Română, în primul rând, reactivarea tuturor eparhiilor abuziv desființate în anul 1948. Printre ele a fost și străvechea Episcopie a Maramureșului și Sătmăruului, iar la cârma ei a fost ales cel mai îndreptățit fiu al Maramureșului, Înaltpreasfinția Sa Arhiepiscop Justinian. Alegerea a avut loc în data de 22 septembrie 1990, iar întronizarea la 11 noiembrie, același an. Au trecut mai bine de două decenii de la acel eveniment istoric, pe care l-am marcat în noiembrie 2010, în Catedrala noastră episcopală din Baia Mare.

Șapte decenii de slujire a Bisericii Ortodoxe au însemnat, în primul rând, multe mii de Sfinte Liturghii și tot atâtea cuvinte de învățătură. Ca arhieru al Bisericii lui Hristos, timp de 39 de ani, a hirotonit sute de preoți, pe care i-a îndrumat și povățuit cu părintească dragoste și multă purtare de grijă.

Cele două decenii la cârma Eparhiei Maramureșului și Sătmăruului însumează o lucrare fără precedent, care s-a întâmplat și în celelalte eparhii ale Bisericii Ortodoxe Române. La noi, însă, având în vedere greutățile începutului de drum, realizările au o altă importanță și semnificație. Înmulțirea numărului de preoți de la 325 la 580 în prezent; construirea a peste 100 de biserici noi, în fruntea tuturor aflându-se noua Catedrală Episcopală; creșterea numărul mănăstirilor și al schiturilor de la 4, în anul 1990, la 24 de mănăstiri și 7 schituri, în prezent; înființarea unui Seminar Teologic, la Baia Mare, și a unui Liceu Teologic, la Satu Mare; înființarea Catedrei de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială, din cadrul Universității de Nord, cu cele 3 specializări: teologie ortodoxă-pastorală, teologie ortodoxă-didactică și teologie ortodoxă-asistență socială; precum și apariția revistelor „Ortodoxia Maramureșeană”, „Studia Universitatis Septentrionis” ale specializării de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială și a periodicului eparhial „Graiul Bisericii Noastre”, sunt câteva repere ale frumoaselor realizări.

În plan cultural, personal, a editat mai multe volume și a continuat îmbogățirea bibliotecii personale, care se va adăuga celei existente la Mănăstirea Rohia, ctitorie a Înaltpreasfinției Sale.

Pentru lucrarea culturală și dragostea de cultură, mai multe Universități din țară (Universitatea din Oradea, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba-Iulia, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad și „Universitatea de Nord” din Baia Mare) i-au conferit titlul academic de „*doctor honoris causa*”.

Ar mai fi multe alte lucrări de menționat, care aureolează anii de slujire ai Părintelui nostru Arhiepiscop Justinian, pe lângă cele multe altele, știute numai de Dumnezeu și oamenii apropiați Înaltpreasfinției Sale. Cei 90 de ani de viață sunt fără îndoială un dar de la Dumnezeu pentru Înaltpreasfinția Sa personal și pentru Eparhia pe care o păstorește.

Înțelepciunea filocalică, chipul paterical, vorba bună și blândă, firea răbdătoare și jertfelnică, pilda unei vieți trăită cu demnitate, chiar dacă a fost presărată cu multe încercări și nu puține umilințe, au făcut din Înaltpreasfinția Sa Arhiepiscopul Justinian ierarhul mărturisitor, ferm și neînduplecat în apărarea Ortodoxiei românești și a valorilor noastre sfinte. Așa îl cunosc, îl prețuiesc, îl cinstesc și îl iubesc toți membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Așa îl cunoaște, îl prețuiește și îl iubește preoțimea și poporul dreptcredincios.

Pentru cinul monahal este o carte deschisă și model viu al statorniciei și fidelității față de Mănăstirea Rohia, în care a intrat acum 70 de ani și pe care n-a încetat să o iubească, să-i sporească zestrea materială și spirituală, să o promoveze și să o ocrotească întotdeauna.

Pentru toate acestea îi mulțumim în genunchi, cu rugăciuni fierbinți, lui Dumnezeu pentru darul pe care L-a făcut poporului dreptcredincios din Maramureș și Sătmar, prin chemarea Părintelui nostru Arhiepiscop Justinian la demnitatea și slujirea de arhipăstor al Bisericii Ortodoxe din aceste ținuturi, rugându-L să-i înmulțească sănătatea, anii și să-l răsplătească pentru o viață întreagă, arsă și mistuită pe altarul slujirii Bisericii lui Hristos și al neamului românesc.

Sărbătoarea pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu, cea a împlinirii a 90 de ani de viață, de către Înaltpreasfinția Sa Justinian, este o mare bucurie și binecuvântare pentru Permanența eparhială, ostenitorii din Centrul Eparhial, Protoiereii eparhiei, dascălii școlilor teologice, cinului monahal și poporului dreptcredincios din Eparhia noastră.

Împreună toți îl rugăm pe Hristos, Arhiereul veșnic:

Întâi pomenește Doamne pe Înaltpreasfințitul Arhiepiscopul nostru Justinian.

11 aprilie 2011

+Iustin Hodea Sigheteanul

La pomenirea

Arhiereu-Vicar

al

Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica

Maramureșului și Sătmarului

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Justinian – la împlinirea celor 90 de ani de viață

„Tari în credință, osârdnici în rugăciune și neprihăniți în viață – așa se cuvine să fie toți cei ce de bună voie s-au hotărât să îmbrace cinstita haină călugărească. Iar atunci mănăstirea care-i adăpostește se face un cuib de lumină și căldură, de mângâiere și întărire duhovnicească pentru ei ca și pentru nesfârșitele oști de închinători, care se apropie de sfântul ei jertfelnic. Deci, iubiți părinți și frați de la Rohia, păziți cu sfințenie tocmelile cele pentru voi ale Maicii noastre Biserici strămoșești și învățați de la Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, că numai robindu-vă ascultării vă veți slobozi pe voi și pe alții din robia păcatului”.(26 X 1942). Aceste cuvinte au fost consemnate de către episcopul Nicolae Colan –membru al Academiei Române– în cartea de aur a Mănăstirii Rohia, la doar un an de la intrarea în mănăstire, ca frate, a tânărului, de atunci, Ioan (Justinian) Chira.

Viziunea episcopului Nicolae Colan, asupra conduitei vieții călugărești, a fost pe deplin confirmată, întrucât, începând cu anul 1944, noul stareț al mănăstirii era ieromonahul Justinian Chira, care timp de 29 de ani de stăreție a realizat aproape tot ce se putea realiza, atât pe plan duhovnicesc-cultural cât și pe plan edilitar-gospodăresc. Până să fie chemat la această lucrare sfântă, trebuie să ne reamintim că Înaltpreasfinția Sa s-a născut la data de 28 mai 1921, în satul Plopiș din Maramureș, într-o familie de țărani evlavioși, pe nume Ilie și Maria, primind la Botez numele de Ioan („*cel dăruit de Dumnezeu*”).

Școala primară a urmat-o în satul natal, unde a fost remarcat de dascălul satului pentru interesul său în cele ale învățaturii. A urmat apoi, timp de 2 ani, cursurile Liceului ortodox de băieți „Simion Ștefan” din Cluj, însă mânat de dragostea de a sluji cât mai bine lui Dumnezeu și oamenilor și-a îndreptat pașii spre Mănăstirea „Sf. Ana” din Rohia, intrând ca frate de mănăstire, la data de 12 martie 1941.

În anul 1942 a fost tuns în monahism, primind numele de Justinian. La 15 august 1942 a fost hirotonit diacon, iar la 17 aprilie 1943 a fost hirotonit întru preot pe seama Mănăstirii Rohia, de către episcopul Nicolae Colan al Vadului, Feleacului și Clujului.

Ca stareț, Înaltpreasfinția Sa s-a preocupat de formarea unor viețuitori statornici și cu chemare pentru mănăstire, îngrijindu-se și de pregătirea lor intelectuală. De asemenea, a formulat câteva reguli de viață mănăstirească, care aveau menirea de a face o selecție riguroasă a credincioșilor dornici de viața monahală. Între acestea amintim :

- să nu se primească frați din alte mănăstiri (principiul statorniciei);
- să nu fie primiți cei ce veneau cu gândul de a-și face o situație sau fugeau de răspundere în fața vieții ori în fața muncii, întrucât așezământul cerea „zdroaba călugărească” (regula muncii);
- să nu fie primiți sentimentalii sau decepționații (regula vocației);
- să fie primiți numai oameni sănătoși, din familii cinstite, serioase și respectate în satul lor (regula credinței, a caracterului și a testării sociale).

Toate aceste rânduieli sănătoase, impuse de starețul Justinian, au răspândit prestigiul Mănăstirii Rohia în toată regiunea Ardealului de Nord, fapt ce i-a determinat pe mulți să-și îndrepte pașii spre acest colț de rai, pentru a primi hrană sufletească și a se întări prin darurile duhovnicești, ce le simțeau izvorând de aici. Totodată, trebuie specificat și faptul că pe lângă aceste preocupări firești de a ridica prestigiul mănăstirii, Înaltpreasfinția Sa și-a completat și pregătirea teologică prin absolvirea Seminarului Teologic Ortodox de la Cluj Napoca și a Institutului Teologic Ortodox de grad Universitar din Sibiu (1966).

Pentru meritele sale în conducerea mănăstirii, Înaltpreasfinția Sa a fost ridicat până la rangul de arhimandrit, în anul 1967, însă, cea mai mare recunoaștere a slujirii sale s-a petrecut în anul 1973, când a fost ridicat, la propunerea arhiepiscopului Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, la înalta treaptă a arhieriei, ca episcop-vicar la Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, primind numele de „Maramureșeanul”.

În această demnitate de episcop, Preasfințitul Justinian a împlinit, în primul rând, un însemnat rol duhovnicesc, în vremuri nu tocmai ușoare, fiind așteptat și primit cu mult drag de către fiii Bisericii noastre strămoșești.

După căderea regimului totalitar comunist, anul 1990 a adus și reînființarea vechii Episcopii Ortodoxe a Maramureșului, căreia i s-a adăugat și Sătmarul. Cine putea fi mai potrivit și mai dorit de către preoții și credincioșii celor două județe, în a le fi întâistătător? Un singur nume era posibil: episcopul Justinian Chira.

Trecerea anilor au dovedit că Preasfințitul Justinian a fost cel mai indicat în a păstori această reînființată eparhie, întrucât dânsul cunoștea cel mai bine, ca om al locului, bucuriile și durerile, suferințele și împlinirile, nevoile morale și duhovnicești ale tuturor oamenilor din această parte de țară. Astfel, a coordonat întreaga osteneală a tuturor colaboratorilor, începând cu Centrul Eparhial și continuând cu toți protopopii și preoții din eparhie, făcând să renască chipul duhovnicesc și material al Bisericii din aceste locuri binecuvântate. Aici merită să amintim câteva repere relevante:

- a pus piatra de temelie la peste 80 de noi locașuri de închinare și s-au ridicat peste 130 de noi biserici;
- a crescut numărul preoților de la 325 la 580, crescând astfel și numărul parohiilor;
- s-au înființat încă 3 protopopiate: Vișeu, Chioar și Oaș;
- a sporit numărul de mănăstiri de la 4, în anul 1990, la peste 30 de mănăstiri și schituri, în prezent;
- s-au înființat două școli teologice liceale, în Baia Mare și Satu Mare, și o Catedră de Teologie Ortodoxă și Asistență Socială, în cadrul Universității de Nord din Baia Mare;
- a binecuvântat apariția a două publicații universitare, „Ortodoxia maramureșeană” și „Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa”, a periodicului eparhial „Graiul Bisericii Noastre”, precum și a altor câteva reviste parohiale;

La toate acestea, dacă mai adăugăm și faptul că s-a distins ca un mare iubitor de carte și cultură; ca un ctitor de biblioteci, la Rohia și Centrul Eparhial; ca un ostenitor în ale scrisului, publicând peste 18 titluri de carte, peste 150 de studii și articole și

peste 20 de prefețe sau cuvinte înainte la cărți cu conținut divers; atunci, acordarea titlului de *doctor honoris causa*, de către patru Universități (Universitatea din Oradea, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad și Universitatea de Nord din Baia Mare) și ridicarea la rang de *arhiepiscop onorific* de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în anul 2009, reprezintă o recunoaștere firească a întregii sale activități, pusă în slujba lui Dumnezeu și a neamului în care s-a născut.

Cei care astăzi ne putem bucura de toate aceste împliniri, nu ne rămâne decât să-i aducem cuvenita mulțumire lui Dumnezeu pentru că ni l-a dăruit și să-L rugăm pe mai departe, să-L aibă în purtarea Sa de grijă în această viață pământească, în drumul spre desăvârșirea sa și a noastră a tuturor.

Întru mulți ani, Înaltpreasfințite Părinte!

Pr. Dr. Cristian ȘTEFAN

consilier cultural

al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului

**Un gând de recunoștință și prețuire la ceas aniversar –
Înaltpreasfinția Sa Iustinian Chira la împlinirea a
nouăzeci de ani de viață pământească, slujitoare și pilduitoare...**

Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop Iustinian,

Ziua de 28 mai a fiecărui an ne duce cu gândul la ziua de naștere a înaltpreasfinției voastre, moment și eveniment care în acest an este mai special sau mai deosebit deoarece ați ajuns la o frumoasă vârstă, rotundă – cea de 90 de ani de viață pământească, slujitoare și pilduitoare!... Prilej pentru a vă transmite, în numele familiei mele și al meu personal, urările noastre de multă sănătate, de multă putere de muncă în continuare, de mult succes, de mult spor și de multe împliniri duhovnicești, toate încununare cu un sincer și călduros „La Mulți și Fericiți Ani!”

Cuprins fiind de emoție, respect și recunoștință m-am tot gândit, preț de mai multe zile cum să-mi pot exprima, cât mai bine, în câteva rânduri, aceste stări și sentimente față de înaltpreasfinția voastră acum, la împlinirea a douăzeci de ani de slujire apologetică, jertfelnică și mărturisitoare, cu timp și fără timp, în spiritul buneii noastre înțelepciuni și cuminenii tradiționale și autentice a poporului nostru românesc!...

Constat, cu oarecare strângere de inimă, că nu este ușor să faci un asemenea lucru mai ales pentru unul ca mine care vă cunosc de, relativ, puțină vreme adică de, numai douăzeci de ani, adică de când sunteți slujitorul și arhipăstorul duhovnicesc, a preoților și credincioșilor, ce viețuiesc în cuprinsul celor două județe – Maramureș și Satu Mare, care aparțin acestei vrednice eparhii!...

În viziunea, în mintea și în inima mea personalitatea Înaltpreasfinției Voastre se conturează și se identifică prin câteva trăsături și calități distincte și anume: în primul rând prin maturitatea și bogata experiență sau înțelepciune pastorală și duhovnicească, prin atașamentul față de valorile spirituale, perene ale poporului nostru, prin felul dumneavoastră de a fi foarte firesc și mai puțin sofisticat sau complicat; după aceea prin tenacitatea și perseverența, prin dispoziția pe care o aveți spre intensificarea eforturilor în vederea rezolvării unei probleme, atunci când situația o cere; prin cultura teologică, duhovnicească și nu numai cu care sunteți înzestrați datorită muncii și tenacității înaltpreasfinției voastre – deoarece sunteți un autodidact înăscut și foarte consecvent cu dumneavoastră de-a lungul întregii vieți; prin luciditatea și spiritul critic însoțit de foarte multă înțelegere și condescendență; pe urmă prin spiritul de disciplină și bună rânduială, în primul rând cu propria dumneavoastră persoană, revelat cu fiecare slujire ori cu fiecare predică sau cuvântare, susținute într-un mod foarte accesibil și înțelept, coerent (dar) și consistent, în diferite împrejurări sau cu diferite ocazii!... De asemenea, mai aveți și calitatea de a fi un om de o sinceritate, discreție și modestie ieșite din comun care îți inspiră foarte multă încredere, confort sufletesc și dragoste față de valorile eterne ale spiritualității noastre românești și ortodoxe!...

Ați ajuns la o vârstă și la o maturitate sau experiență la care, probabil, Vă gândiți mai mult la ce a fost în urmă, făcându-vă tot felul de bilanțuri deși, eu personal vă sugerez să nu renunțați, nici de aici înainte, la aspectele, diverse și variate ale activității dumneavoastră, care este foarte folositoare multor oameni – slujitori ai altarelor sau credincioși ai Bisericii noastre dreptmăritoare!

Cugetând la activitatea și la personalitatea înaltpreasfinției voastre care este foarte bine conturată și cât se poate de autentică și de firească, mă gândesc la darul omului providențial cu care v-a înzestrat Creatorul și Stăpânul nostru al tuturor – Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos – Marele Arhiereu, pe care

Înaltpreasfinția Voastră l-ați cinstit și l-ați slujit întotdeauna cu toată sinceritatea, dragostea și abnegația!

M-aș bucura să știu, Înaltpreasfinția Voastră, că atât contemporanii cât și posteritatea vă vor acorda, totdeauna, cinstea, recunoștința și prețuirea cuvenită pentru tot ce ați făcut, pentru ceea ce sunteți și însemnați în conștiința și în memoria noastră colectivă, care, mă rog lui Dumnezeu să nu fie alterată și o spun aceasta cu mare înfrigurare fiindcă, din păcate, noi cam avem „darul” acesta de a ne uita, foarte repede binefăcătorii și înaintașii noștri dar încerc, totuși, să-mi fac un act de încurajare și de optimism și să cred că ori de câte ori va fi pomenit numele dumneavoastră va fi pronunțat cu venerație și respect pentru tot binele pe care l-ați făcut atâtor oameni și care fapte, fiți sigur, că sunt consemnate de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos – Arhiepiscopul Cel Veșnic în Împărăția Sa cea cerească și veșnică de care, ne rugăm Lui, să aveți parte!

Așadar, fiți încredințat, Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop Iustinian, că sunt foarte mulți oameni de rând, credincioși și slujitori ai Bisericii noastre strămoșești, care se roagă Bunului Dumnezeu, să vă dăruiască multă liniște și pace în suflet, multă bucurie sufletească și să vă răsplătească pentru faptul că i-ați făcut pe ei sau pe copiii lor oameni cu școală teologică înaltă, încheiată, și pe care, apoi i-ați hirotonit preoți și diaconi, după care i-ați instalat în parohiile încredințate lor spre păstoriarea turmei celei cuvântătoare, spre Slava lui Dumnezeu –Păstorul cel Bun; apoi ați târnosit și binecuvântat atâta de multe biserici și lăcașuri de închinare – fapt care nu poate fi uitat în istoria acestor locuri - marcate de prezența și activitatea înaltpreasfinției voastre atât de prodigioasă și care s-a desfășurat, și încă se desfășoară, pe parcursul atâtor ani; rugăciuni cărora mă alătur și eu, dorindu-vă, încă odată să ne trăiți întru mulți, folositori și roditori ani!...

Adăugăm și anexăm, în cele ce urmează, (și) un interviu realizat cu Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Iustinian Chira al Maramureșului și Sătmăruului, care s-a născut la 28 mai anul 1921 în localitatea Plopiș, județul Maramureș:

- *Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop Iustinian, acum, la vârstă și experiență dumneavoastră, spuneți-ne, vă rugăm, ce înseamnă sa fii arhiepiscop?*

- *Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Justinian Chira:* Am intrat în mănăstire cu hotărârea să-mi dăruiesc lui Dumnezeu toată viața: trupul și sufletul; apoi am fost tuns în monahism, am fost hirotonit întru preoție, am devenit stareț, am ajuns episcop. Toate acestea au fost din mila lui Dumnezeu, nu pentru meritul meu și nici pentru că am căutat eu anume. Când Sfinții Părinți au stabilit că episcopul trebuie să fie monah, nu a fost o problemă formală, ci reală. Acum unii dintre ierarhi, din necesitate, au fost tunși în monahism peste noapte pentru a se îndeplini

o formalitate, urmând ca a doua zi să poată fi ridicati la rangul de ierarh. Nu este greșit, însă cel care, chiar din necesitate, a depus voturile monahale are obligația să le respecte cu sfințenie până intră în mormânt. Nu uit niciodată, nici în cele mai fericite clipe ale slujbei ce o îndeplinesc ca arhiereu, că sub măreața și frumoasa haină de arhiereu port rasa călugărească, crucea și paramanul. Eu mă voi întoarce în sânul pământului ca monah. Slujba înmormântării există pentru copii, mireni, preoți, monahi. Arhieriei sunt înmormântați cu slujba monahilor; în acest veșmânt îngeresc de monah ne vom prezenta în fața lui Dumnezeu. Omoforul și mitra arhierescă trebuie să se aștearnă peste voturile monahale și asceza. De asemenea arhieriei are nevoie Biserica Lui Iisus Hristos!

- *Care este rolul părinților duhovnicești, în sensul cel mai înalt al cuvântului, în viața unei Biserici?*

- Am rezistat - nu se pot pune în paranteză atâția ani - și datorită rugăciunilor marilor noștri duhovnici, știuți sau neștiuți. Preotul are trei meniri: sfințitor, conducător și învățător. Există latura administrativă a Bisericii, unde cei cuprinși în sfera aceasta, aici și în Apus și în toate părțile, au făcut concesii veacului, statului, dar nu concesii care să compromită corpul, trupul Bisericii. Există însă și sfera duhovnicească, mistică, ascunsă, neștiută. Aceasta este forța cea mare a Bisericii. Aici și pretutindeni există mari rugători, cei mai mulți neștiuți. În istoria Bisericii sunt pomeniți așa-numiții "*nebuni pentru Hristos*", despre care lumea zice că-s proști ori nebuni; însă ei sunt mari duhovnici, sfinți, iar lumea nu-și dă seama. Rugăciunile lor sunt atât de plăcute lui Dumnezeu, încât pentru ruga acestora ține Dumnezeu lumea. Până când vor exista asemenea fapte nu-și va retrage Dumnezeu binecuvântarea de pe pământ. Să știți că mare rol are această elită a vieții spirituale creștine! Este destul uneori să le vezi numai chipul, ca să te zidească, să-ți îndrepte viața. Se spune că în momente de cădere grozavă morală, de răscruce socială, când mânia lui Dumnezeu se ridică uriașă să-i pedepsească pe oameni, se prezintă în fața lui Dumnezeu, ca și Moise pentru poporul evreu, se ridică aceste fapte în straiile lor cernite și-i cer lui Dumnezeu iertare pentru oameni. Totul este răspunsul iubirii reciproce.

- *În altă ordine de idei, Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, Uniația mai rămâne încă o rană deschisă, îndeosebi aici, în Ardealul de Nord?*

- Îngrozitoarele temnițe de la Aiud și Gherla sunt construite de împărăteasa Maria Tereza tocmai atunci când s-a făcut uniația. Au fost aruncați în ele cei care nu acceptau actul uniației. Sigur, a fost trimisă și armata din imperiu, cu generalul Bukov, care a distrus peste 150 de mănăstiri, act de gravitate și totodată un compromis teribil al Bisericii Catolice, apusene. Odată cu distrugerea acestor mănăstiri, a dispărut ce-am avut mai de preț în Ardeal. Acestea erau tezaure de

cultură și spiritualitate autentică. Existau acolo manuscrise, documente vechi, icoane, veșminte, toate s-au făcut scrum la 13 iunie 1762. Măsura a fost atât de crudă, încât s-a îngrozit și clerul catolic, nefiind de acord cu asemenea distrugere. Demolarea bisericilor de către comuniști a fost, pentru noi, într-un fel, repetarea dezastrului de la anul 1762. Și totuși, în vremea noastră, preoții se străduiau să construiască biserici, cu voia sau fără voia stăpânirii. Foarte straniu, în timp ce în alte părți erau demolate bisericile, în Maramureș se construiau unele noi. Maramureșul este un spațiu miraculos, având șansa ca să se dezvolte în credința creștin-ortodoxă foarte de timpuriu. A fost mai izolat și tocmai aceasta l-a ajutat, după cum spune și marele istoric Nicolae Iorga.

- *Înaltpreasfinția Voastră, care sunt principalele îndatoriri ale unui preot în zilele noastre?*

- Există în mod deosebit două datorii ale preoților: să păstreze dreapta credință, cuvântul lui Dumnezeu curat, nefalsificat, ajutându-i și pe ceilalți să-l cunoască. Apoi este grija de a păstra integritatea unității Bisericii. Pe Nistru voievozii români au construit cetăți care să ne delimiteze, să ne apere de puhoaiile ce veneau din adâncurile pustelor, stepelor siberiene. Spre apus nu s-au putut construi cetăți, dar au existat nenumărate altare ortodoxe, acestea fiind cetățile care ne-au apărut de înstrăinare. Am fost de multe ori peste Tisa, i-am văzut pe creștinii din localitățile Slatina, Apșa de Sus, Apșa de Jos; așadar, imediat dincolo de graniță există un popor român de o frumusețe sufletească ieșită din comun. Vorbesc o limbă frumoasă, păstrează datinile, fiindcă au fost feriți de asimilare de maica neamului românesc, de Biserica Ortodoxă. La noi s-a păstrat cu sfințenie învățătura primară, celelalte confesiuni care s-au depărtat de aceasta au întotdeauna spre ce îndrepta privirea, au la ce se raporta. Biserica Ortodoxă nu are nevoie, pentru a-și justifica existența, să falsifice ori să răstălmăcească Sfânta Scriptură, așa cum fac catolicul, protestantul și neoprotestantul. Păstrarea învățaturii ortodoxe autentice este în folosul întregului creștinism. Dacă și Biserica Ortodoxă ar fi dusă în eroare, atunci n-ar mai rămâne nimic pe pământ, decât haosul. Prima grijă a unui preot care conduce o corabie a lui Iisus Hristos este să păstreze cu sfințenie dreapta învățătură. Cu o bucurie extraordinară că este în acest loc autentic al lui Iisus Hristos și fără să privească cu indiferență și cu aroganță, fără triumfalism, fără mândrie, ci cu smerenie, fără dispreț față de celelalte confesiuni. Toate valorile ce le avem nu sunt meritul nostru, ci al lui Dumnezeu. Triumfalismul este propriu confesiunilor care s-au abătut de la dreapta credință. Disprețul și mândria îl stăpânesc numai pe sectar.

- *V-am auzit în câteva rânduri rostind în fața mulțimii de credincioși aceste cuvinte care, presupun că vă stau foarte mult la suflet: "Dumnezeu este cu noi!"*

- "*Dumnezeu este cu noi*" nu este o expresie, ci o mărturisire de credință. Noi ne declarăm creștini, credincioși. Nu suntem chiar evlavioși. Insuficiența ne este nu credința, ci certitudinea prezenței lui Dumnezeu. Când eram episcop vicar la Cluj, stăteam de vorbă seara și spuneam: iată, voi vă duceți și vă culcați pe un pat de spini, iar eu mă culc pe un pat de crini. De ce? Când te culci, toate gândurile și imaginația zboară pe toate coclaurile, bune, rele, te chinuiesc. Eu mă duc și mă culc pe un pat de crini, și am certitudinea că nu sunt singur, că *ochiul lui Dumnezeu* privește până în adâncurile gândurilor mele și mi-e rușine de Dumnezeu să accept gânduri ticăloase, răutacioase sau de dușmănie. În Cluj, la miezul nopții, deschideam geamul și stăteam cu fața la oraș, gândindu-mă la frații mei, la toți cei ce purtau chip de om, indiferent de credința sau necredința lor, căci în jurul meu trăiau 400.000 de oameni. Mii de inimi băteau într-un ritm, de parcă se mișca orașul. Simțeam cum treptat adorm pasiunile, gândurile lor și Duhul lui Dumnezeu plutește peste toate. Mă gândeam și la bolnavul care-și dă duhul la spital, și la doctorul de la căpătâiul lui, și la milițianul care stă la colțul străzii, și la brutarul care pregătea pâinea pe mâine, și la cel ce stătea în beciurile securității, și la cei ce erau în cercetări, mă transpuneam în situația fiecăruia. Se spune ca în timpul sfintei slujbe, dimineața, la Sfânta Liturghie, omul trăiește mai atent, mai curat; dar pentru pământul acesta a rânduit Dumnezeu ca în fiecare ceas pe glob să fie Sfânta Liturghie așa încât în toată vremea se înalță rugăciuni - este un echilibru pe care nu-l realizăm trăind într-o societate unde auzim numai urlete și înjurături. Dar dincolo de acestea există, clipă de clipă, rugăciunile către Dumnezeu. Da, așa strigau apăsător și repetat tinerii la Cluj în fața Catedralei în zilele Revoluției: "*Dumnezeu este cu noi*". Era copleșitor! De unde știau ei aceasta, dacă nu de la Biserica care nu i-a abandonat în nici o vreme?

- *Înaltpreasfințite Părinte Iustinian, cum vedeți implicarea intelectualilor în viața Bisericii?*

- Intelectualul ar trebui să fie un om cu bună învățătură. Un om înțelept, care să poată face mai corect decât oricine deosebirea între bine și rău, pentru el, personal, și pentru societate. Este obligația conștiinței lui profunde să fie un factor de echilibru, de moralitate. Când judeci un om simplu pentru un păcat îi dai o pedeapsă mai ușoară, pe când unui om învățat pedeapsa îi este mai gravă, deoarece și responsabilitatea sa este mai mare. Un intelectual născut într-o societate creștină, care a fost botezat, cununat, care nu concepe să fie înmormântat ca un animal, fără asistența spirituală și sacramentală a Bisericii, ar trebui să fie în societate un model. Inima, caracterul, personalitatea sa ca intelectual să fie stâlp de lumină - și nu spun prea mult. Ca să ajungi aici, trebuie să-L cauți pe Domnul nostrum Iisus Hristos. Este greu să fii om, să rezisti tentațiilor și patimilor când n-ai nici un fel de sprijin

religios. O morală fără religie nu există. Morala are două suporturi: pistolul Securității, asta-i morala proletară, sub amenințarea pistolului Securității, și este morala creștină. Un om religios nu din frică de Dumnezeu trăiește viața corect, ci din respect și din iubire față de El. Mie îmi este milă de unii intelectuali cărora li s-a imprimat în suflet îndoiala, nu necredința, căci nu există om ateu. Nici cel ce se declară liber-cugetător! Este un moft! Nici el nu crede așa ceva! Este și orgoliul acesta omenesc, deseori: crezi că-i mai elegant să te declari liber-cugetător. Nu este elegant deloc, sau este foarte elegant, dacă vrei. A fi liber-cugetător înseamnă a fi liber să gândești drept, nu ca un hoț, a avea o cugetare sănătoasă, de care să te folosești liber. O rațiune sănătoasă este întotdeauna cheia spre Dumnezeu.

- *Care sunt categoriile sociale cele mai năpăstuite în vremea noastră și către care ar trebui îndreptată, cu precădere, atenția milostivirii noastre?*

- Mereu ni se spune "să vă fie milă de bătrâni, copii, bolnavi", dar n-am pomenit până acum să se spună "să vă fie milă de tineri". Ei sunt o categorie foarte chinută astăzi. În primul rând față de copii avem obligația să le dăm dreptul să se nască, dreptul la viață. Apoi trebuie să organizăm societatea într-un fel sau altul, astfel încât să le dăm speranță, curaj și încredere tinerilor. Mă uit la ei când merg prin sate și-i văd ca pe niște oi rătăcite, au făcut școala și nu mai știu ce să facă cu ea, au îmbrăcat haina de orășean și acum nu pot să îmbrace hainele de țaran. Trebuie să le redăm speranța în viitor. Viața omului se împarte în trei etape: copilăria, tinerețea împreună cu bărbăția și bătrânețea. Lumea, deși aceeași, este văzută de fiecare dată în alte culori, sufletul o reflectă diferit, în copilărie - pentru mine este un spațiu de basm - nu uiți niciodată sărbătorile, frumusețea lor. Copilul devine apoi bărbat cu responsabilități, trăiește cu demnitate, are o măreție în împărăția sa, care este gospodăria lui, casa lui, soția lui, copiii lui. Trăiește plener viața, dar nu încântat de ea, ci încărcat de obligații și datorii. Și trăiește toată dulceața realizărilor lui. Vine bătrânețea, care este un amurg stralucit. Totdeauna mi-au fost dragi zilele de toamnă, de iarnă, amurgul, ce are un farmec aparte. Și bătrânețea are un farmec al ei: ai posibilitatea ca, din capătul drumului, să privești fericit spre bărbăție și copilărie. Există și cazuri nefericite, în care bătrânețea este un chin, dacă omul a avut o viață netrebnică și n-a ținut seama de poruncile lui Dumnezeu. Este însă strălucitor amurgul vieții. De ce? Acum se simte că s-a apropiat ușa. Ce-i dincolo de ușă? Te așteaptă o lume misterioasă, miraculoasă și reală. Te așteaptă strămoșii, prietenii care au plecat, sfinții, îngerii, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos – Adevăratul Dumnezeu. Este momentul când omul, după o lungă și obositoare călătorie, se apropie de casă, unde știe că-l așteaptă Dumnezeu cu brațele deschise, Tatăl, cetele îngerești bucurându-se că

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

"mort a fost și a înviat". Fiindcă viața noastră trece de la moarte la Viață – Adevărata Viață.

- *Înaltpreasfinția Voastră, acum în acest context, la acest moment și ceas aniversar, al vârstei patericale, cum vedeți viața dumneavoastră și ice vă mai doriți de la ea?*

- Dragul meu, de acum, o văd ca pe un pelerinaj, un drum și o călătorie ajunsă spre sfârșit, adică spre amurg și spre marea trecere și întâlnire și judecată. De la ea nu-mi mai doresc decât să-i pot înțelege, îndrăgi și iubi pe toți!...

- *Încă odată vă doresc un sincer și călduros "La Mulți și Fericiți Ani", adresându-vă, totodată, calde și sincere mulțumiri pentru tot!...*

**București
28 mai 2011**

Cu aleasă prețuire și deosebită considerație,

Stelian GOMBOȘ

–Consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte
din cadrul Guvernului României

Înaltpreasfinției Sale Justinian Chira - arhiepiscopul ortodox al Maramureșului și Sătmărilor
– i s-a conferit ordinul "*Steaua României în grad de cavalier*" (7 iulie 2011)

**Ordin Național din partea Președintelui României
Traian BĂSESCU**

Imagini din cadrul Sfintei Liturghii –sărbătorirea a 90 de ani de viață

**II. PREASFINȚIA SA
JUSTIN HODEA SIGHETEANUL
la împlinirea a 50 de ani de viață**

PREA SFINȚITUL JUSTIN A ÎMPLINIT 50 DE ANI

În ajun de Sânzâiene, Prea Sfințitul Justin, Arhiepiscopul nostru vicar a împlinit 50 ani. În lumina curată a aniversării acestei frumoase vârste, punctăm câteva date biografice ale ierarhului maramureșean. S-a născut în ziua de 23 iunie 1961 în comuna Rozavlea de pe Valea Izei, din părinții creștini ortodocși Ștefan și Maria Hodea, fiind cel de al patrulea copil al familiei. Mai mare este fratele Grigore precum și surorile Ileana și Irina. Din mărturiile Prea Sfinției sale am aflat că atunci când mama sa Maria a rămas însărcinată a patra oară, nu știa ce să facă. Erau anii grei când țărani și-au pierdut pământurile prin colectivizările forțate, iar Ștefan Hodea a refuzat să se înscrie în colectiv, asumându-și toate riscurile atât pentru el, cât și pentru familia

sa. Derutată, mama s-a dus la biserică și s-a spovedit, iar preotul satului a îndemnat-o să păstreze copilul fiindcă acesta va fi dăruit Domnului și va fi omul lui Dumnezeu.

Așa a apărut al patrulea copil în familia Hodea din Rozavlea pe care părinții l-au botezat cu numele de Ioan. Pruncul Ioan a crescut și s-a bucurat de anii copilăriei, apoi a urmat școala în satul natal, de cele opt clase absolvite în anul 1976 amintindu-și cu mult drag. L-am însoțit la prima liturghie arhierescă în a treia zi de Paști la biserică din Rozavlea acum 17 ani, iar Prea Sfinția sa în timpul călătoriei pe frumoasa vale a Izei mi-a destăinuit clipe fericite din anii copilăriei când pleca împreună cu colegii de școală la scăldat, iar parfumul apei cristaline a Izei îl reținea atât de mult până se învinețea sub unghii. De aceea, pe bună dreptate, în amintirile sale, apa Izei, va fi mereu asemănată cu „*ozana*” cea frumoasă din poveștile lui Ion Creangă.

Anul 1976 avea să fie unul de cotitură în viața sa. Făcuse mai multe pelerinaje la Mănăstirea Rohia. A fost atras de viața liniștită a mănăstirii. De aceea, la doar 14 ani avea să devină frate de mănăstire. Se va întoarce acasă, va urma la școala „Octavian Goga” din localitate, treapta I-a de liceu, însă vacanțele le va petrece toate la mănăstirea Sfânta Ana din Rohia.

În anul 1978, după terminarea clasei a X-a a dat examen de admitere la Seminarul Teologic din Craiova Mofleni, fiind închinoviat în acest sens la mănăstirea Lainici din județul Gorj, Mitropolia Olteniei. După primul an de seminar, în anul 1979, cu aprobarea Arhiepiscopului Teofil Herineanu, s-a transferat la Seminarul Teologic din Cluj pe care l-a absolvit în anul 1983. În același an a fost hirotonit diacon și apoi preot pe seama mănăstirii Rohia.

În anul 1985 a fost tuns în monahism la aceeași mănăstire, având naș de călugărie pe IPS Justinian, primind numele de călugărie JUSTIN.

În anul 1988 s-a înscris la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pe care l-a absolvit în anul 1992. Lucrarea de licență a susținut-o la catedra de Drept Bisericesc, având ca titlu „*Mănăstirea, parte constitutivă a bisericii, focar de spiritualitate și trăire duhovnicească*”, sub îndrumarea vrednicului de pomenire Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca.

Din anul 1989, Arhiepiscopul Teofil i-a încredințat tânărului ieromonah Justin funcția de stareț al mănăstirii Rohia.

În anul 1990, PS Justinian i-a acordat rangul de Protosinghel, iar în anul 1993 la propunerea vlădicii Justinian, Sfântul Sinod al B.O.R. i s-a aprobat ridicarea la rangul de arhimandrit.

În data de 22 martie 1994 la propunerea PS Justinian Sfântul Sinod a ales în postul de arhieru vicar al Episcopiei noastre pe starețul Justin de la Rohia. Hirotonia întru arhieru a avut loc în 17 aprilie 1994, în Duminica a V-a din Postul Mare și a

fost săvârșită la mănăstirea Rohia de către IPS Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, IPS Bartolomeu Arhiepiscopul Clujului și PS Justinian al Maramureșului și Sătmăruului. În diptice Prea Sfinția Sa a fost înscris sub numele de Justin Sigheteanul, și așa a rămas de atunci până astăzi.

De 17 ani desfășoară în calitate de Arhiepiscop Vicar o bogată activitate administrativ-gospodărească, pastoral-misionar, monahală și liturgică pe tot cuprinsul Eparhiei. În orașul Baia Mare, reședința noastră episcopală, Prea Sfinția Sa va rămâne înscris cu litere de aur, întrucât și-a asumat rolul construcției Catedralei. Practic, Vlădica Justin, este ctitorul moral al Catedralei Sfânta Treime.

Din anul 1999 de când și-a asumat preluarea și continuarea lucrărilor la Catedrala Episcopală și până astăzi când s-a ajuns la baza turlei, cota 36,50, Vlădica Justin nu mai are liniște. Se zbate mereu să atragă fonduri bănești pentru a nu fi întrerupte lucrările, este prezent în mijlocul echipei de arhitecți și de specialiști sau constructori întrucât dorește să pună în valoare acest măreț edificiu care va deveni în timp emblema Maramureșului.

Mănăstirea Rohia i-a rămas la inimă. A ridicat acolo o nouă biserică împreună cu multe alte clădiri. Să dea Dumnezeu ca urmașii lui să poată întreține ce a ridicat la Mănăstirea Rohia PS Sa Justin. A ridicat foarte mult prestigiul mănăstirii, întrucât astăzi cine vizitează Maramureșul și nu trece și pe la Rohia, nu este om împlinit.

Prea Sfinției Sale îi plac foarte mult vizitele pastorale. Iubește să-i vadă pe preoți la datorie. Are ce vedea întrucât în Eparhie se află în lucru peste 100 biserici. Unii îl consideră intransigent. Și ce-i rău în asta? Una din marile calități ale PS Justin este aceea că-i un om de decizie. Nu toți liderii pot să-și asume această importantă calitate. Într-o echipă cu un astfel de lider este ușor de lucrat. Biserica este în fruntea instituțiilor din această țară. Drept urmare nu are voie să facă compromisuri. Nu-l văd pe PS Justin făcând vreun compromis. Îi plac problemele grele, se implică până la rezolvarea lor, întrucât este un om sincer și are mult curaj.

Depănând amintiri la acest popas aniversar din viața Prea Sfințitului nostru episcop Justin, la împlinirea celor 50 de ani de viață în numele preoțimii din Maramureș și Satu Mare, al credincioșilor și al monahilor din această Eparhie îi adresez alese urări de belșug duhovnicesc. Întrucât după vârsta de 50 ani, omul intră în clubul înțelepților, îi dorim Prea Sfinției Sale și mai multă înțelepciune întru păstoria clerului și credincioșilor din Episcopia Ortodoxă a Maramureșului și Sătmăruului.

Întru mulți și fericiți ani, Prea Sfinția Voastră!

Pr. dr. Vasile AUGUSTIN
Vicar eparhial

PS Sa Justin Sigheteanu –în sobor la Sfânta Liturghie la împlinirea a *50 de ani de viață*

**PREASFINȚITUL JUSTIN SIGHETEANUL
- LA ÎMPLINIREA A 50 DE ANI DE VIAȚĂ**

Dacă, de obicei, data de 23 iunie reprezintă o zi cu semnificație aparte pentru Eparhia Maramureșului și Sătmarului, întrucât este data nașterii Preasfințitului Iustin Sigheteanul – arhieru-vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului - , anul acesta avem un motiv în plus de bucurie, pentru că îl sărbătorim la împlinirea unui jumătate de veac de viață.

Având din botez numele de Ioan, s-a născut din părinții Ștefan (+1969) și Maria (+2008, devenită monahia Magdalena) Hodea, credincioși cu râvnă către Dumnezeu, din comuna Rozavlea, județul Maramureș, fiind cel mai mic din cei 4 copii.

La vârsta de doar 15 ani se apropie de viața monahală de la Mănăstirea „Sf. Ana” - Rohia, unde, în anul 1985, depune voturile monahale, primind numele de Iustin, iar naș de călugărie fiindu-i Preasfințitul Justinian Chira, pe atunci episcop –

vicar la Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului. Aceasta s-a petrecut după ce Preasfinția Sa a absolvit Seminarul Teologic Ortodox din Cluj Napoca, în anul 1983.

Datorită calităților sale, în anul 1988, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu al Vadului, Feleacului și Clujului i-a încredințat conducerea provizorie a Mănăstirii Rohia, iar în luna ianuarie a anului următor este numit stareț al acestui binecunoscut așezământ monahal.

Tot în anul 1988, este admis la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu, pentru a urma cursurile universitare ale acestei prestigioase instituții de învățământ teologic universitar, unde obține licența în teologie, în anul 1992, susținând teza de licență cu titlul „*Mănăstirea - parte constitutivă a Bisericii, focar de spiritualitate și trăire duhovnicească*”, în cadrul disciplinei „Drept canonic și legislație bisericească”, sub îndrumarea Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan Floca.

Începând cu anul 1990, Mănăstirea Rohia intră sub jurisdicția reînființatei Episcopii a Maramureșului și Sătmarului, an în care P.S. Justinian Chira îi acordă rangul de protosinghel.

La propunerea Preasfințitului Justinian, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aprobă ridicarea la rang de arhimandrit, în anul 1993, iar la 22 martie 1994 aprobă alegerea în postul de arhiereu – vicar al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului. Hirotonia întru arhiereu a fost săvârșită la 17 aprilie 1994, în Duminica a V-a din Post, de către I.P.S. Antonie Plămădeală – mitropolitul Ardealului, I.P.S. Bartolomeu Anania – arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, P.S. Andrei Andreicuț – episcopul Alba Iuliei, P.S. Ioan Mihălțan – episcopul Oradiei și P.S. Justinian Chira – episcopul Maramureșului și Sătmarului.

Dacă anii împliniți pot să ni se pară mulți sau puțini, în schimb realizările Preasfinției Sale depășesc cu mult numărul anilor. Este suficient să amintim că s-a îngrijit, pe mai departe, de bunul mers al Mănăstirii Rohia, mănăstire care a oferit mai mulți stareți și duhovnici pentru noile vetre monahale, cum ar fi cele de la Bixad, Măriuş, Rohiița, Scărișoara Nouă, Moisei, Budești sau Bârsana, viețuitori bine pregătiți teologic, între care și 3 doctori în teologie și istorie. Tot aici, a coordonat construirea noii biserici a mănăstirii și a demarat ridicarea Centrului cultural – monastic „Nicolae Steinhardt”.

Pe cuprinsul Eparhiei, Preasfinția sa a pus piatra de temelie la zeci de noi biserici, a târnosit și resfințit alte zeci de biserici, a hirotonit sute de preoți și a propovăduit cu multă dăruire cuvântul lui Dumnezeu pentru întărirea credinței fiilor și fiicelor neamului nostru strămoșesc.

În plan extern, ca arhiereu, a făcut mai multe pelerinaje la locuri sfinte ale creștinătății, cum ar fi : Țara Sfântă, Sfântul Munte Athos, Grecia, Rusia, Ucraina,

Constantinopol și a condus delegațiile eparhiale la Strasbourg (2007), Bruxelles (2007), Lisabona (2008), precum și un grup de 100 de tineri la Loreto (Italia), în septembrie 1995, ca delegat al Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist. De asemenea, a vizitat mai multe comunități ortodoxe române din Germania, Franța, Italia, Spania, Austria și Statele Unite ale Americii.

În plan cultural, a publicat mai multe studii și articole în publicații bisericești și laice, a prezidat câteva simpozioane cu tematică teologică, s-a ocupat de organizarea primei ediții a Olimpiadei Naționale de Religie, ce a avut loc între 11-13 aprilie 2009, la Baia Mare, iar în prezent este la finalul studiilor de doctorat la Facultatea de Teologie Ortodoxă – Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca, având ca subiect al tezei de doctorat: *„Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul între profeție și mesianism iudaic în descrierea Evangheliilor și a tradiției precreștine”*, în cadrul secției Biblice, iar ca îndrumător științific pe Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană.

Nu întâmplător, am lăsat la urmă cea mai impunătoare lucrare a Preasfinției Sale, construirea noii Catedrale Episcopale din Baia Mare, cu hramul „Sfânta Treime”, sarcină pe care și-a asumat-o începând cu anul 1999. Dacă în 9 septembrie 2003 a fost târnosit demisolul Catedralei de către doi patriarhi: P.F. Teoctist Arăpașu – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și P.F. Petros al VII-lea – Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi, acum Catedrala a ajuns la stadiul construirii cupolei, fapt ce își aduce o însemnată contribuție la înfrumusețarea urbanistică a municipiului Baia Mare.

În cadrul Sfântului Sinod, Preasfințitul Iustin Sigheteanul face parte din Comisia pentru Doctrină, viață monahală și misiune socială, iar la Centrul eparhial are în sfera de atribuții școlile teologice, viața monahală, sectorul cultural și sectorul misionar-social.

Acum, după enumerarea realizărilor și prezentarea activității Preasfinției Sale, nu este greu să înțelegem care sunt roadele muncii sale și cum se răsfrâng ele asupra vieții credincioșilor din această binecuvântată parte de țară, fapt pentru care se cuvine să-i aducem mulțumire, rugându-L pe Dumnezeu să-l aibă în grija Sa pe calea înfăptuirii binelui.

Întru mulți și binecuvântați ani, Preasfințite Părinte!

Pr. dr. Cristian ȘTEFAN
- consilier cultural eparhial -

**23 iunie 2011 –la 50 de ani,
P.S. Justin a primit titlul de CETĂȚEAN DE ONOARE al orașului Baia Mare**

Vineri 25 Noiembrie 2011, P.S Iustin Sigheteanul a susținut public Teza de Doctorat, cu titlul: “*Personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul între mărturie și mesianism iudaic, în descrierea Evangheliilor și a literaturii necreștine*”. Evenimentul a avut loc în sala “Episcop Nicolae Ivan” - Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca. Comisia examinatoare a fost alcătuită din: Pr. Prof. univ. dr. Valer BEL, de la Facultatea de Teologie din Cluj Napoca – Președinte, Pr. Prof. univ. dr. Vasile MIHOC, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, Pr. Prof. univ. dr. Constantin Coman, de la Facultatea de Teologie din București, Pr. Prof. univ. dr. Ioan CHIRILĂ, Decanul Facultății de Teologie din Cluj Napoca și Pr. Prof. univ. dr. Stelian TOFANĂ, de la Facultatea de Teologie din Cluj Napoca, Conducător științific. La finalul susținerii P.S. Iustin Sigheteanul a fost declarat de către Comisia examinatoare, ***Doctor în Teologie***, cu calificativul “Foarte bine” și distincția “*Magna cum laude*”!

Susținerea tezei de doctorat (25 noiembrie 2011)

Momente din timpul susținerii doctoratului în sala „Nicolae Ivan” (Cluj-Napoca)

**Moment important de depunere a jurământului
în calitate de „doctor în Teologie”**

**VI. EVENIMENTE
DIN VIAȚA BISERICII**

1. Trecerea la Domnul a Î.P.S. Mitropolit BARTOLOMEU Anania

Vestea tristă a strămutării la Domnul a celui ce a fost Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a **Mitropolitului Bartolomeu Anania**, ne-a îndurerat pe toți fiii duhovnicești ai acestei binecuvântate Mitropolii de la nord de țară. Cu bunăvoința și purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Mitropolitul Bartolomeu Anania a avut vârsta de 89 de ani, iar acum toți fiii duhovnicești din această Mitropolie îl deplâng și regretă pierderea suferită.

I.P.S. Arhiepiscop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului a făcut o vizită la Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, unde s-a recules și a făcut rugăciuni de dezlegare la catafalcul cu osemintele Mitropolitului Bartolomeu, iar în ziua de joi, 3 februarie, P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, a participat la slujba înmormântării I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Slujba înmormântării a fost precedată de săvârșirea Sf. Liturghii, oficiată de către P.F. Patriarh Daniel, alături de alți 30 de ierarhi, membrii ai Sfântului Sinod al BOR.

Î.P.S. Mitropolit BARTOLOMEU ANANIA

BIOGRAFIA Î.P. S. MITROPOLIT BARTOLOMEU VALERIU ANANIA

1. Cronologie

- 1921 – 18 martie: în localitatea Glăvile, județul Vâlcea, se naște Valeriu Anania, fiul lui Vasile și al Anei, născută Mărgăritărescu.
- 1927-1933 – urmează școala primară în comuna natală.
- 1933-1941 – este elev al Seminarului Central din București.
– în clasa a doua de seminar, are loc întâlnirea cu Anton Holban, profesor de limba română, în care va găsi sprijinul și îndrumarea necesare pentru formarea viitorului scriitor și om de cultură.
- 1935 – debutează, poetic, cu versurile *Pământ și cer*, în revista teologică „Ortodoxia“. Va colabora, în decursul vremii, la alte reviste de teologie: „Biserica Ortodoxă Română“, „Studii Teologice“, „Mitropolia Olteniei“/ Craiova, „Glasul Bisericii“, „Telegraful Român“/ Sibiu, almanahul și revista „Credința“/ Detroit, „Renașterea“/ Cluj-Napoca, „Vestitorul Ortodoxiei“, „Deisis“/ Regensburg, „Candela Moldovei“/ Iași ș.a.
- 1937 – debutează, publicistic, cu articolul *Camaradul Anton*, în revista „Vremea“. Mai târziu, va colabora și la alte multe reviste de cultură: „Dacia rediviva“, „Convorbiri literare“, „Gazeta literară“, „Gândirea“, „Tribuna“, „Amfiteatru“, „Caiete critice“, „Ateneu“, „Albina“, „Luceafărul“, „Magazin istoric“, „Destin“/ Madrid, „Revista de istorie și teorie literară“, „Vatra“, „Steaua“. „Scara“ ș.a.
- 1938 – 26 noiembrie: debutează, dramaturgic, cu scenariul radiofonic în versuri *Jocul fulgilor*, în regia lui Atanasie Mitric. Aceeași piesă, adaptată pentru decor de Eugenia Brebenaru, e reprezentată pe scena Operei Române în februarie 1939. Piesă nepublicată.
- 1939 – 11 mai: cu concursul lui Nicolae Iorga, o trupă de amatori îi joacă piesa în versuri *La furcărie*, pe scena Teatrului Ligii Culturale, în regia autorului. Piesă nepublicată.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- 1940 – martie: Teatrul „Studio Național“ din București îi reprezintă poemul dramatic *Dochia*, în regia lui Nicolae Kirilov. Piesă nepublicată.
- 1942 – 2 februarie: intră în monahism la Mănăstirea Antim din București, primind numele Bartolomeu.
– 15 februarie: este hirotonit ierodiacon; în peregrinările prin țară, va fi ierodiacon la Mănăstirile Polovragi și Baia de Arieș.
– primăvara: îl cunoaște pe Tudor Arghezi, căruia îi va fi apropiat vreme de un sfert de secol.
- 1942-1943 – urmează cursuri de diferență și își ia bacalaureatul la Liceele „Dimitrie Cantemir“ și, respectiv, „Mihai Viteazul“.
- 1943 – iulie: la Sibiu, îl cunoaște pe Victor Papilian.
- 1941-1948 – urmează studii superioare de Teologie la București, Cluj și Sibiu; este absolvent al Academiei Teologice „Andreiane“ din Sibiu.
- 1945-1946 – studii incomplete de medicină la Sibiu și Cluj și de muzică instrumentală la Cluj. Aici, frecventează și participă activ la cenaclul literar al lui Victor Papilian, reactivat – după întoarcerea din pribegie a Universității clujene – în casa protopopului ortodox Florea Mureșanu; îl cunoaște pe dramaturgul Ion Luca, căruia îi va fi foarte apropiat între anii 1951-1955, pe când Ion Luca locuia la Vatra Dornei.
- 1946 – în Cluj, la o șezătoare literară, îl ascultă pe Gala Galaction – preotul Grigore Pișculescu –, pe care-l va reîntâlni ceva mai târziu la București.
– iunie: student al Universității din Cluj și președinte al Centrului Studentesc "Petru Maior", conduce greva studentescă antirevizionistă și anticomunistă. Urmează un lung șir de arestări.
– este expulzat din Cluj.
- 1947 – iulie-decembrie: este stareț al Mănăstirii Toplița.
– iarna: la Cluj, îl cunoaște pe Lucian Blaga.
- 1948 – toamna: la Mănăstirea Bistrița vâlceană îl cunoaște pe Patriarhul Justinian, căruia îi va fi colaborator apropiat timp de peste 25 de ani.
- 1948-1949 – ocupă funcția de intendent al palatului patriarhal.
- 1949-1950 – este inspector patriarhal pentru învățământul bisericesc.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- 1950-1951 – asistent al profesorului Teodor M. Popescu, la Catedra de Istorie Bisericească Universală din cadrul Institutului Teologic Universitar din București.
- 1951-1952 – este decan al Centrului de Îndrumări Misionare și Sociale a clerului, la Curtea de Argeș, unde predă cursuri de istorie bisericească și omiletică.
- 1952 – îl cunoaște pe Vasile Voiculescu.
- 1952-1958 – este director al bibliotecii patriarhale.
- 1956 – 14 august: moare Victor Papilian.
- 1958 – este condamnat politic la 25 de ani de muncă silnică, pentru „uneltire contra ordinii sociale”; închis la Securitate, Jilava, Pitești și Aiud; eliberat după șase ani și două luni, în 1964, prin decret general de grațiere.
- 1962-1964 – în detenție, la Aiud, sub prohibiția hârtiei și creionului, „scrie” pe creier și fixează în memorie piesele de teatru *Steaua Zimbrului* și *Meșterul Manole*, precum și numeroase poezii, toate însumând peste zece mii de versuri.
- 1963 – 26 aprilie: moare Vasile Voiculescu.
- 1964-1965 – este numit, din nou, director al bibliotecii patriarhale.
- 1965-1976 – funcționează, în cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America și Canada, ca secretar eparhial, consilier cultural, secretar general al Congresului bisericesc, director al Cancelariei eparhiale, director al Departamentului Publicațiilor, reprezentant al relațiilor interbisericești. Este membru în două comisii ale Conferinței Permanente a Episcopilor Ortodocși din America de Nord și de Sud: Comisia Ecumenică și Comisia de Studii și Proiecte. Susține conferințe în Detroit, Chicago, Windsor și Honolulu. Redactor al revistei și almanahului *Credința* și al casetei de literatură *Noi*.
- 1966 – debutează, editorial, cu poemul dramatic *Miorița*, Editura pentru Literatură, București; volumul apare cu o Predoslovie de Tudor Arghezi.
- 1967 – 14 iulie: moare Tudor Arghezi.
– 29 octombrie: primește harul preoției, fiind hirotonit de episcopul Victorin al Americii; ceva mai târziu, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îi acordă rangul de arhimandrit. Ulterior, este distins – pe linie bisericească – cu „Crucea patriarhală”, „Ordinul Sfântului Mormânt” al Patriarhiei

- Ierusalimului, „Ordinul Sfinților Apostoli Petru și Pavel“ al Patriarhiei Antiohiei.
- 1967-1968 – Teatrul „Barbu Delavrancea“ din București îi pune în scenă poemul dramatic *Miorița*, regia și scenografia fiind semnate de Marietta Sadova, Mircea Marosin și Zoe Anghel-Stanca.
- 1968 – apare poemul dramatic în versuri *Meșterul Manole*, Editura pentru Literatură, București.
- 1969 – ianuarie: poemul dramatic *Miorița* este transmis la Televiziunea Română.
– 30 martie: la Teatrul „Al. Davila“ din Pitești are loc premiera poemului dramatic *Meșterul Manole*, în regia Mariettei Sadova; partitura muzicală e interpretată de Corul Madrigal. În turneu, piesa este jucată și pe scene dramatice din Polonia.
– poemul *Meșterul Manole* e jucat la Teatrul „Casandra“, de către promoția clasei Ion Olteanu a Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică București.
– poemul dramatic *Du-te vreme, vino vreme!* apare la Editura Tineretului, București.
– este publicat volumul *Păhărelul cu nectar*, fantezie dramatică în versuri, pentru copii, Editura Ion Creangă, București.
– este membru în delegația Bisericii Ortodoxe Române care vizitează Bisericile Vechi Orientale din Egipt, Etiopia și India.
- 1970 – aprilie: Teatrul „Al. Davila“ din Pitești joacă poemul dramatic *Miorița*, în regia lui Constantin Dinischiotu.
- 1971 – volumul de versuri *Geneze* este publicat de Editura Cartea Românească, București.
– apare poemul dramatic *Steaua Zimbrului*, Editura Eminescu, București.
- 1972 – 30 ianuarie: moare dramaturgul Ion Luca.
– la Editura Cartea Românească, îi apare volumul de teatru *Poeme cu măști*, ediție definitivă.
- 1973-1974 – Teatrul Dramatic din Baia Mare îi pune în scenă poemul dramatic *Steaua Zimbrului*.
- 1975 – noiembrie: poemul dramatic *Steaua Zimbrului* este transmis de Televiziunea Română.
- 1976 – apare volumul *File de acatist*, versuri, colecția caietelor „Noi“, ediție bibliofilă, hors commerce, Detroit.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- se publică volumul *Istoriei agrippine*, versuri, Cartea Românească, București.
- 1976-1982 – la București, este directorul Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- 1977 – 26 martie: moare Patriarhul Justinian Marina.
- 1978 – devine membru al Uniunii Scriitorilor din România.
- 1979 – la Editura Cartea Românească, apare romanul *Străinii din Kipukua*.
- 1981 – ediția a doua a volumului de versuri *File de acatist*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- 1982 – la Editura Eminescu, în seria „Teatru comentat“, apare *Greul pământului*, o pentalogie a mitului românesc, în două volume.
– premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România, pentru opera *Greul pământului*.
– se pensionează și se retrage la Mănăstirea Văratec.
- 1983 – apare volumul de memorii *Rotonda plopilor aprinși*, Cartea Românească, București.
- 1984 – volumul *Anamneze*, versuri, Editura Eminescu, București.
- 1989 – Radiodifuziunea Română îi înregistrează amplul poem *Imn Eminescului*, dar cenzura interzice difuzarea, care va avea loc la 16 ianuarie 1990.
- 1990 – apare volumul de istorie și exegeză iconografică *Cerurile Oltului. Scoliile arhimandritului Bartolomeu la imaginile fotografice ale lui Dumitru F. Dumitru*, Editura Episcopiei Râmnicului și Argeșului, cu versiuni în limbile română, franceză și engleză.
– la Cartea Românească, apare volumul de nuvele și povestiri fantastice *Amintirile peregrinului apter*.
– 24 decembrie, ajunul Crăciunului: începe munca de revizuire în limba română și de comentare a *Bibliei*, începând cu textul *Noului Testament*, acțiune extinsă ulterior asupra întregii *Sfinte Scripturi*, pe o perioadă de unsprezece ani.
- 1991 – este ales președinte de onoare al Fundației „Sf. Antim Ivireanul“ din Râmnicu-Vâlcea.
– refuză calitatea de „membru de onoare” al Academiei Române.

- colaborează la Universitatea Radio cu patru prelegeri despre *Poezia religioasă română modernă*.
- 1992 – îi este publicat volumul *Pro memoria. Acțiunea catolicismului în România interbelică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- *Imn Eminescului*, poem în stil bizantin, este publicat la Editura Cartea Românească, București.
- 1993 – 21 ianuarie: Colegiul Electoral Bisericesc îl alege pe arhimandritul Bartolomeu Anania pentru scaunul de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului.
- 7 februarie: în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, este hirotonit și instalat arhieru. Ca arhiepiscop al Clujului, va urmări și va lupta pentru dinamizarea activității pastorale a clerului și pentru diversificarea ei în funcție de cerințele actuale ale societății, pentru implicarea Bisericii în acțiunile de asistență socială organizate, pentru refacerea legăturilor dintre Biserică și Cultură, pentru îndrumarea expresă a tineretului – de la amvon și prin diverse întâlniri –, pentru dezvoltarea relațiilor ecumenice practice prin păstrarea identității proprii.
- *Noul Testament. Versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, apare la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- la aproape cinci decenii de la scriere, apare volumul de teatru *Hoțul de mărgăritare*, parabolă în patru acte, la Casa de Editură Dokia, Cluj-Napoca, jucată public pentru prima dată în 1992 pe scena Teatrului din Turda. În anii următori, piesa se bucură de un succes deosebit, pe scenele din întreaga țară.
- i se acordă titlul de membru de onoare al Senatului Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca.
- este ales președinte de onoare al Fundației „N. Steinhardt”.
- 1995 – apare ediția a doua a *Noului Testament. Versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- volumul de eseuri teologice și culturale *Din spumele mării. Pagini despre religie și cultură*, apare, sub îngrijirea și cu postfața lui Sandu Frunză, la Editura Dacia, Cluj-Napoca.

- este publicat volumul de articole și studii *Pledoarie pentru Biserica neamului*, Editura Omniscop, Craiova; ediție îngrijită și postfațată de Sandu Frunză.
- ediția a doua a volumului de memorialistică *Rotonda plopilor aprinși*, Editura Florile dalbe, București.
- la Salonul de Carte din Oradea, primește premiul special pentru volumul *Din spumele mării*.
- 1996 – *Cartea lui Iov. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Anastasia, București.
- volumul de memorii *Clujul universitar al generației 1946 în memoriile lui Valeriu Anania*, e publicat la Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca.
- apare ediția a treia a volumului în versuri *File de acatist*, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca.
- primește titlul de “Cetățean de onoare” al municipiului Cluj-Napoca.
- este ales Senator de onoare și membru al Marelui Senat al Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.
- la Salonul Național de Carte din Cluj-Napoca, primește premiul “Cartea anului”, pentru volumul *Din spumele mării*.
- 1997 – apare *Pentateuhul sau Cele cinci cărți ale lui Moise. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- 1998 – *Cartea Psalmilor sau Psaltirea profetului și regelui David. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca.
- *Cântarea Cântărilor. Versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Anastasia, București.
- apare volumul *Poeme alese*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, cu o prefață de Liviu Petrescu.
- ediția a doua a volumului *Cerurile Oltului*, Editura Pro, București.

- 1999
- Editura Kálvin János a Bisericii Reformate din Ungaria publică, în ediție bilingvă româno-maghiară, *Noul Testament*, varianta Bartolomeu Valeriu Anania
  - *Cartea Profetului Isaia. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Anastasia, București.
  - *Cartea Profetului Ieremia. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Anastasia, București.
  - volumul de studii și conferințe *Atitudini*, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca.
  - ediția a patra a poemului dramatic *Miorița*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, cu o Predoslovie de Tudor Arghezi și Postfață de Liviu Petrescu.
  - primește marele premiu pentru poezie al Festivalului Internațional de Poezie “Lucian Blaga”, Cluj-Napoca.
- 2000
- este publicat volumul *Poezia Vechiului Testament: Cartea lui Iov, Psaltirea, Proverbele lui Solomon, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor, Plângerile lui Ieremia. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
  - *Cartea Profetului Iezechiel. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Anastasia, București.
  - *Cartea Profetului Daniel și ale celor doisprezece profeți mici. Versiune revizuită după Septuaginta, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Anastasia, București.
  - apare ediția a doua a volumului de nuvele și povestiri fantastice *Amintirile pelerinului apter*, Editura Paralela 45, Cluj-Napoca.
  - *De dincolo de ape*, pagini de jurnal și alte texte, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
  - primește diploma și medalia Academiei de Artă, Cultură și Istorie din Brazilia.

- 2001
- de la Președinția României: medalia jubiliară “Mihai Eminescu”; Ordinul Național pentru Merit în gradul de Mare Cruce.
  - 18 martie: este sărbătorit la împlinirea a 80 de ani, moment marcat prin tipărirea volumului omagial *Logos* – ediție îngrijită de arhid. Ștefan Iloaie –, prin imprimarea CD-Rom-ului *Arhiepiscopul* – realizator: Radu Preda – și prin susținerea unui spectacol aniversar pe scena Teatrului Național din Cluj-Napoca.
  - apare *Apocalipsa Sfântului Ioan. Traducere, introducere și note de Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Paralela 45, Cluj-Napoca, cu ilustrații de Albrecht Dürer.
  - ediția a doua a piesei de teatru *Hoțul de mărgăritare*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca.
  - la Editura Renașterea, apare volumul *Bartolomeu Valeriu Anania. In honorem și lucrarea Introducere în citirea Sfintei Scripturi*.
  - în anul întâi al mileniului trei este publicată *Biblia sau Sfânta Scriptură, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, arhiepiscopul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli*. Lucrarea, tipărită deja în mai multe tiraje, se bucură de un interes cu totul deosebit din partea specialiștilor, dar nu mai puțin din partea credincioșilor, pentru noutatea de ordin teologic și filologic pe care o aduce față de variantele românești precedente, pentru așezarea textului într’o limbă română actuală și mai ales pentru utilitatea celor peste 8.000 de note subsidiare menite să-i ofere cititorului căi de acces spre adevărul textului; în spațiul Ortodoxiei românești, *Ediția jubiliară a Bibliei* este prima versiune adnotată. Activitatea de revizuire depusă de Arhiepiscopul Bartolomeu este evaluată de către specialiști în întâlnirile ocazionate de prezentarea lucrării către publicul din București – la Patriarhie și Academia Română –, la Râmnicu-Vâlcea, Bistrița, Oradea, Cluj-Napoca; la Craiova, în 2003. În anul 2004, apare *Biblia* – ediția jubiliară, în format electronic pe CD.
  - Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca îi acordă titlul de “Doctor Honoris Causa”

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- primește titlul de “Doctor Honoris Causa” din partea Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca
  - primește titlul de “Cetățean de onoare” din partea consiliilor locale Bistrița, Râmnicu-Vâlcea, Glăvile/Vâlcea ș.a.
  - premiul pentru opera omnia al Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj.
- 2002
- este publicat volumul *Apa cea vie a Ortodoxiei*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, ce cuprinde cuvântări, articole și scrisorile pastorale din anii 1993-2001 emise ca arhiepiscop al Clujului; ediție îngrijită de Nicoleta Pălimaru și Maria-Elena Ganciu.
  - broșura *Icoana patriei vâlcene* este publicată de Editura Almarom din Râmnicu-Vâlcea.
  - exegeza iconografică, parte a volumului *Cerurile Oltului*, este publicată în Germania, la Editura Sternberg, sub titlul *Bilder vom Reich Gottes. Ikonen und Fresken römischer Klöster*.
- 2003
- “Doctor Honoris Causa” al Universității din Oradea.
  - apare lucrarea *Atelier biblic. Caiete de lucru* – Editura Renașterea, Cluj-Napoca –, reprezentând munca de analiză și comparare, la *Noul Testament*, a diferitelor variante de text, din care a rezultat versiunea publicată în *Biblia jubiliară*.
  - cele mai importante puncte de vedere referitoare la ultima ediție din Sfânta Scriptură sunt cuprinse în volumul *Primele mărturii despre Biblia jubiliară 2001, versiunea Arhiepiscopului Bartolomeu Valeriu Anania*, ediție îngrijită de arhid. Ștefan Iloaie, Editura Renașterea, Cluj-Napoca.
  - prin poetul Mircea Petean, Editura Limes din Cluj-Napoca inițiază proiectul de publicare a integralei literare Valeriu Anania; apare volumul întâi din Opera Literară: *Străinii din Kipukua*, cu o prefață de Aurel Sasu.
  - primește titlul de “Doctor Honoris Causa” al Universității din Craiova.
- 2004
- apare lucrarea *Canonul cel Mare* al Sfântului Andrei Criteanul, în diortosirea Arhiepiscopului Bartolomeu

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- ediția jubiliară a *Sfintei Scripturi* în format informatizat, pe CR Rom, apare cu sprijinul tehnic al Institutului de Tehnică de Calcul din București
- Editura Limes îi publică al doilea volum din Opera Literară: *Amintirile peregrinului apter*, cu prefața scriitorului Mircea Muthu
- 2005 – primește titlul de cetățean de onoare din partea consiliului local Dej
- în biserica ștefaniană, primește titlul de cetățean de onoare al localității Vad, județul Cluj.
- Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR îi publică volumul consistent de exegeză – pasaj cu pasaj – a Liturghiei ortodoxe, sub titlul *Cartea deschisă a Împărăției. O însoțire liturgică pentru preoți și mireni*.
- al treilea volum din Opera Literară: *Rotonda plopilor aprinși*, cu prefața lui Dan C. Mihăilescu, apare la Editura Limes.
- la Editura Renașterea sunt reeditate volumele *Apa cea vie a Ortodoxiei* și *Pro memoria. Acțiunea catolicismului în România interbelică*.
- 2006 – în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 4 noiembrie 2005 de înființare a unei Mitropolii la Cluj, inițiativă validată de Adunarea Națională Bisericească la 1 martie 2006, Bartolomeu Anania este instalat – la 25 martie, praznicul Bunei Vestiri –, de către Patriarhul Teoctist al României, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. În lunile imediat următoare, Mitropolitul se implică concret în activitatea de dinamizare a vieții religioase din noua structură bisericească.
- la Editura Renașterea, apare volumul *Sfintele Evanghelii după Matei, Marcu, Luca și Ioan, versiune diortosită, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, sprijinit pe numeroase alte osteneli*.
- prefațat de Petru Poantă, apare volumul de *Poeme*, ca cel de-al patrulea din Opera Literară a lui Valeriu Anania.
- primește titlul de „Cetățean de onoare” al comunei Iara.
- 2007 – primește, din partea redacției săptămânalului „Clujeanul”, titlul și diploma „Clujeanul anului 2006”.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

- Editura Limes îi publică piesele de teatru, care se constituie în volumele 5, 6 și 7 din lucrarea Valeriu Anania, *Opera literară*.
- primește titlul de „Cetățean de onoare” al comunei Spermezeu.
- 2008 – pe scena Teatrului Național din Cluj-Napoca are loc Gala inaugurală a Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”, instituție ce are drept scop conferirea de burse de studiu, în țară sau străinătate, tinerilor merituoși, cu rezultate deosebite la învățătură și posibilități materiale reduse.
- Doctor Honoris Causa al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
- Volumul omagial „*Rotonda unui suflet aprins pentru Dumnezeu și Neam*”, editura Reîntregirea, Alba-Iulia, reunește comunicările și referatele științifice prezentate la simpozionul național „*Universul spiritual românesc oglindit în opera Mitropolitului Bartolomeu Anania*”.
- Editura Limes îi publică volumele 8 și 9 din lucrarea Valeriu Anania, *Opera literară*, care cuprind publicistica, însoțite de o prefață semnată de Ovidiu Pecican.
- Editura Polirom din Iași publică volumul de *Memorii*.
- 2009 – Doctor Honoris Causa al Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa” din Iași.
- apare la Editura Renașterea, volumul *Cuvinte de învățătură*.
- primește *Premiul special* al Uniunii Scriitorilor din România pentru volumul *Memorii*.
- Editura Polirom din Iași deschide seria de autor Valeriu Anania cu volumele „*Amintirile peregrinului apter*” și „*Rotonda plopilor aprinși. De dincolo de ape*”.
- 2010 – Primește din partea Primăriei Cluj-Napoca titlul de „*Senior al cetății*”.
- La Editura Polirom, apar romanul „*Străinii din Kipukua*”, volumul „*Poeme*”, și cele două volume de dramaturgie „*Teatru I*” și „*Teatru II*”.
- La 22 noiembrie este ales membru de onoare al Academiei Române.
- 2011 - 31 ianuarie s-a mutat la cele veșnice, la Cluj-Napoca.

Mesajul

Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului La trecerea la Domnul a Mitropolitului BARTOLOMEU ANANIA

Vestea plecării la Domnul a celui ce a fost din 1993 Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, iar din 2006 Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului ne-a îndurerat pe toți. Vârsta de 89 de ani pe care a avut-o Mitropolitul Bartolomeu Anania a fost o binecuvântare de la Dumnezeu, în ultimul an al vieții a trecut însă printr-o suferință și încercare pe care a purtat-o cu demnitate și răbdare.

Este greu să faci portretul unei personalități atât de complexe, de o vigoare și grandoare unică. Monah de vocație prin excelență. Luptător neînduplecat din tinerețe pentru apărarea libertății și demnității umane. Cărturar și scriitor de excepție. Mare iubitor de neam, țară și credința străbună. Liturghisitor și orator neântrecut. Mare arhieru al lui Hristos, părinte și îndrumător al păstoriților săi. Ctitor și întemeietor de biserici, mănăstiri, așezăminte culturale, monahale și sociale. Purtător și susținător iscusit și autorizat al mesajului ierarhilor, preoților și credincioșilor către Sfântul Sinod și alte instituții importante, dar și către Massmedia și societatea civilă și nu în ultimul rând cel ce ne-a dăruit ediția jubiliară a Sfintei Scripturi, diortosită și adnotată de I.P.S. Sa după o trudă și osteneala neîntreruptă de 10 ani.

Iată o firavă încercare de a zugrăvi portretul luminos al celui ce pleacă dintre noi. Pleacă dar nu ne părăsește. Ne lasă o moștenire culturală și religioasă bogată și o pildă adevărată despre cum trebuie să fie un arhieru și slujitor al Bisericii lui Hristos.

Acum când ne despărțim vremelnic de Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Bartolomeu, rugăm pe Hristos – Domnul, Arhieru cel veșnic și jertfelnic, să-l așeze în ceata sfinților și marilor ierarhi ai Bisericii Sale, să-i răsplătească dăruirea, jertfelnicia și ostenelele puse în slujba Bisericii Ortodoxe și a poporului român dreptcredincios și să-l împodobească cu sfinte daruri pentru jertfa purtării lanțurilor și închisorii pentru Dumnezeu și neamul său.

Având în vedere pierderea imensă pe care o suferă în primul rând Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, rugăm pe Dumnezeu să poarte de grijă ostenitorilor din Centrul Eparhial, celor doi arhierii, colaboratori apropiați ai I.P.S. Sale, preoților, monahilor și credincioșilor acestei Eparhii, care se despart cu inimile zdrobite de părintele și păstorul lor cel bun.

Ierarhii, preoții, slujitorii învățământului teologic, monahii și credincioșii din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, deplâng această mare pierdere pentru Biserica Ortodoxă și cultura românească și se vor ruga cu recunoștință veșnică pentru

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

odihna sufletului celui ce a fost Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

În toate bisericile de enorie și mănăstire, se vor trage clopotele la ora 12.00 timp de 5 minute, începând de astăzi 1 februarie și până la depunerea osemintelor Mitropolitului în cripta de sub Catedrala Mitropolitană din Cluj. De asemenea, la fiecare Sfântă Liturghie se va face ectenia de pomenire a Mitropolitului la cei adormiți, iar în ziua de Întâmpinarea Domnului se va săvârși după Sf. Liturghie slujba parastasului.

Veșnică să-i fie amintirea, veșnică să-i fie pomenirea.

Baia Mare
1 Februarie 2011

JUSTINIAN
Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului

JUSTIN SIGHETANUL
Arhiereu Vicar

Moment de slujbă al înmormântării Î.P.S. Mitropolit BARTOLOMEU

**Slujbă de pomenire a Î.P.S. Mitropolit BARTOLOMEU
la centrul eparhial al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului**

2. Sinoade mitropolitane în anul 2011 în cuprinsul Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Vineri, 4 Februarie a.c., la reședința mitropolitană din Cluj-Napoca, a avut loc Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, prezidat de către P.F. Patriarh Daniel în calitate de locțiitor de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în urma pierderii Î.P.S. Mitropolit Bartolomeu Anania.

Comunicat emis de Biroul de presă al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

La reședința Mitropolitană din Cluj-Napoca a avut loc, vineri, 4 februarie 2011, ședința de lucru a Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului sub președinția Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor de Mitropolit al Clujului. La această ședință s-a făcut o evaluare a organizării și desfășurării ceremoniilor de înmormântare a vrednicului de pomenire Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu al Clujului, la care au participat 30 de ierarhi, înalți demnitari de stat, reprezentanți ai autorităților locale, civile și militare, reprezentanți ai cultelor din România, personalități din lumea academică, preoți, calugări și peste 10.000 de credincioși.

Părintele Patriarh, împreună cu ierarhii din Mitropolie și-au exprimat mulțumirea și recunoștința față de toți reprezentanții autorităților care s-au implicat admirabil în organizarea și desfășurarea funeraliilor. Pentru păstrarea unei perioade demne și liniștite de doliu, Sinodul Mitropolitan face un apel către ierarhi, clerici, credincioși și reprezentanți ai massmedia să nu se lanseze în formularea de scenarii privind succesiunea la scaunul de Mitropolit și Arhiepiscop al Clujului, nici să dea crezare unor zvonuri alarmiste privind desființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Între cele două Mitropolii din Transilvania trebuie să existe o atmosferă de pace, comuniune și cooperare în probleme de interes comun și nu confruntare și concurență, dăunătoare Bisericii, care trebuie să cultive un climat de pace și stabilitate.

La această ședință sinodală s-a hotărât ca, la solicitarea Episcopiei Sălajului, fiecare Eparhie să sprijine, după posibilități, financiar sau cu materiale, construcția

noului Centru eparhial din Zalău. Pentru o reflectare completă a vieții religioase la nivelul întregi Mitropolii a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, eparhiile componente, își vor intensifica, pe viitor, cooperarea cu Centrul de presă *Basilica* al Patriarhiei Române. Colaborarea cu Patriarhia Română va include și implementarea în Eparhiile Mitropoliei Clujului a programelor catehetice-sociale „*Hristos împărtășit copiilor*” și „*Alege școala*”.

P.F. Părinte Daniel –Patriarhul BOR alături de membrii Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Sinodul mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului s-a întrunit din nou într-o ședință specială, **luni, 14 martie 2011** la reședința mitropolitană din Cluj-Napoca, sub președinția Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor de Mitropolit al Clujului, pentru desemnarea candidaților pentru scaunul vacant de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului. Iar **marti, 15 martie 2011**, în Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a avut loc, sub președinția Preafericitului Părinte Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Locțiitor de Mitropolit al Clujului, ședința specială de consultare a Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu membrii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, precum și cu membrii de drept, reprezentând celelalte Eparhii din cuprinsul Mitropoliei.

CANCELARIA EPARHIALĂ Cluj-Napoca, 15 martie 2011

Comunicat de presă

În conformitate cu prevederile din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* privitoare la alegerea de mitropolit, la această ședință consultativă au fost prezentate numele **Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei** și al **Preasfințitului Episcop vicar Irineu Bistrițeanul**, cei doi candidați eligibili care au fost desemnați, prin vot secret, în cadrul consultării din Sinodul mitropolitan al Clujului.

Întrucât cei doi candidați întrunesc așteptările membrilor Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, precum și a celor de drept, s-a decis, cu unanimitate de voturi, menținerea listei, fără a se impune completarea ei cu încă un ierarh eligibil.

Astfel, lista finală cu numele celor doi candidați desemnați de Sinodul mitropolitan și confirmată de Adunarea eparhială va fi înaintată Sfântului Sinod, care se va întruni în ședință de lucru, vineri, 18 martie 2011, la reședința patriarhală din București, pentru a-l alege prin vot secret pe viitorul Mitropolit al Clujului.

Biroul de presă al Mitropoliei
Pr. Bogdan IVANOV

P. F. Sa DANIEL alături de cei doi candidați desemnați la slujirea de **mitropolit** al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Ierarhii maramureșeni exprimându-și votul bisericesc

Vineri, 25 martie, de sărbătoarea *Bunei-Vestiri*, ierarhii maramureșeni I.P.S. Arhiepiscop Justinian și P.S. Iustin Sigheteanul au participat la intronizarea I.P.S. ANDREI ca *Mitropolit* al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, moment solemn ce a avut loc în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca. Sfânta Liturghie și solemnitatea intronizării au fost prezidate de către P.F. DANIEL - Patriarhul României, înconjurat de un sobor de 26 de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al BOR.

Moment din cadrul solemn al Sfintei Liturghii

Î.P.S. ANDREI
Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

GRAMATA PATRIARHALĂ

**Moment al intronizării ÎPS Mitropolit ANDREI
25 martie 2011 (de *Buna Vestire*)**

Î.P.S. Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei Crișanei și Maramureșului, s-a născut la 24 ianuarie 1949, în satul Oarța de Sus, județul Maramureș, din părinții Andrei și Elena, ca primul dintre cei trei copii. A urmat liceul în Cehul Silvaniei și cursurile Facultății de Construcții Căi Ferate din București (între anii 1967-1972). După terminarea facultății a fost repartizat inginer la Întreprinderea de Construcții Căi Ferate din Cluj-Napoca.

Începând cu anul 1976 a urmat Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu, licențiindu-se în vara anului 1978. În august 1978 a fost hirotonit preot de către Înaltpreasfințitul Dr. h.c. Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Clujului, activând apoi ca preot paroh timp de șapte ani în orașul Turda (județul Cluj). Din toamna anului 1985 a fost transferat, la cererea Prea Sfințitului Episcop Emilian Birdaș, la Parohia Ortodoxă Română Maieri I din Alba Iulia și ulterior numit vicar administrativ. A urmat cursurile de doctorat ale Institutului Teologic de Grad Universitar din București (începând cu anul 1985), avându-l drept îndrumător pe P.C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Petru I. David. Teza și-a pregătit-o în cadrul aceleiași secții – Teologie sistematică – sub îndrumarea P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, obținând titlul de „Doctor în Teologie” în anul 1998.

Din februarie 1990 a fost ales și hirotonit arhieru-vicar pentru Episcopia de Alba Iulia, iar din luna iunie a aceluiași an a devenit episcop titular. În anul 1998 Episcopia Alba Iuliei a fost ridicată la rangul de Arhiepiscopie, iar titularul ei la rangul de arhiepiscop.

În paralel cu activitatea administrativ-bisericească s-a implicat și în plan spiritual și didactic. Astfel, a întemeiat Seminarul Teologic Ortodox Liceal „Mitropolit Simion Ștefan” din Alba Iulia și a fost printre fondatorii Universității “1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, realizând demersurile necesare înființării Facultății de Teologie din Alba Iulia (1991). La această facultate predă (funcția didactică: profesor) disciplina „Morală și Spiritualitate Ortodoxă”. În intervalul 2000-2008 a fost decan al Facultății de Teologie din Alba Iulia. Din 2010 este și îndrumător de doctorat la Disciplina „Morală și Spiritualitate Ortodoxă”, la Școala Doctorală de la Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, profil „Teologie”.

În 18 martie 2011, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales în scaunul vacant de Arhiepiscop și Mitropolit al Clujului și a fost intronizat, în Catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca, de praznicul Bunei Vestiri, când s-au împlinit 5 ani de la înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și de la intronizarea vrednicului de pomenire Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu.

Pentru activitatea depusă în slujba Bisericii și a țării, la 1 Decembrie 2002,

Președinția României i-a conferit Ordinul Național „Pentru Merit” în gradul de „Mare Ofițer”.

Din februarie 2007 a fost ales membru al Academiei de Științe și Arte din Salzburg (Austria).

2. Activitatea culturală

În plan cultural menționăm înființarea Tipografiei Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei și a Editurii „Reîntregirea”, punerea bazelor revistei „Credința Străbună” (organul cultural și de presă al Arhiepiscopiei de Alba Iulia) și a revistei Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, „Altarul „Reîntregirii”. La inițiativa și sub coordonarea sa a fost reeditată „Psaltirea de la Alba Iulia din 1652” (la 350 de ani de la prima apariție, în ediție critică), a fost retipărit Noul Testament de la Bălgrad din 1648 (tot în ediție critică) și a fost reeditat Molitâvnicul din 1689 de la Bălgrad.

A susținut nenumărate conferințe pe teme culturale și duhovnicești (în București, Sibiu, Târgu Mureș, Cluj-Napoca, Timișoara, Arad, Iași, Oradea, Alba Iulia etc.) și a participat la numeroase emisiuni televizate (la Televiziunea Națională și la posturile locale de televiziune). Este redactorul-realizator permanent al emisiunii „Cuvântul Ierarhului” la Radioul creștin-ortodox „Reîntregirea” Alba Iulia.

A fost inițiatorul și organizatorul mai multor simpozioane științifice internaționale la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia: *Violență în numele lui Dumnezeu? Un răspuns creștin* (2002); *Biserica în era globalizării* (2003); *Spiritualitate și consumism în Europa Unită* (2004); *Omul de cultură în fața descreștinării* (2005), *Identitate creștină și dialog în noul context european* (2006); *„Cosmosul, între frumos și apocaliptic. Un recurs etic asupra ecologiei”* (2007); *„Sensul vieții, al suferinței și al morții”* (2008); *„Libertate și responsabilitate. Inițiative și limite în dialogul religios”* (2009); *„Invazia non-valorilor într-o lume multimedia”* (2010).

3. Activitatea pastoral-misionară

Pe parcursul celor 21 ani de arhipăstorire a Î. P. S. Andrei Andreicuț, în Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei au fost construite 120 biserici noi (dintre care 40 sunt în curs de finalizare) au fost pictate (sau au beneficiat de o restaurare a picturii) 160 de biserici (inclusiv Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia) și au fost construite 70 de noi case parohiale. A fost înființat Seminarul Teologic Ortodox „Mitropolit Simion Ștefan” din Alba Iulia. De asemenea, a fost înființat Radioul creștin-ortodox „Reîntregirea” Alba Iulia, patronat de Arhiepiscopia

Ortodoxă Română a Alba Iuliei și a fost construită noua clădire a Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „1 Decembrie” Alba Iulia (presupunând o investiție de aproximativ 3 milioane de euro). Au fost înființate 45 de noi mănăstiri și schituri în cele două județe (Alba și Mureș) din cuprinsul Arhiepiscopiei Alba Iuliei.

În planul asistenței sociale a creat la Alba Iulia prima structură de asistență socială a Bisericii Ortodoxe Române; ulterior aceasta devenind cea mai ramificată rețea eparhială din România, cuprinzând astăzi aproape 70 de unități de asistență socială, toate sub patronajul Bisericii (orfelinate, case de copii de tip familial, cămine de bătrâni, cantine sociale, cabinete medicale etc.).

4. Activitatea publicistică

În preocupările sale teologice s-a axat pe Spiritualitatea Ortodoxă; pe lângă cele aproape 50 de studii și articole publicate în reviste științifice de specialitate, a scris 13 cărți, alte două le-a tradus din limba franceză și a alcătuit mai multe broșuri de interes misionar. A publicat sute de articole de popularizare în diferite ziare și reviste bisericești sau laice și zeci de prefețe la diferite cărți cu conținut religios și cultural. Coordonează colecția “*Isvoare Duhovnicești*”, în care au apărut, până acum, 15 volume.

Comunicat de presă

Marți, 10 mai 2011, în Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a avut loc, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Locțiitor de Arhiepiscop al Alba Iuliei, ședința specială de consultare a Sinodului Mitropolitan cu membrii Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei. Ședința specială de consultare a fost precedată de slujba de Tedeum, oficiată în Catedrala Mitropolitană.

În conformitate cu prevederile din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* privitoare la alegerea de Arhiepiscop, la această ședință consultativă au fost prezentate numele Înaltpreasfințitului Părinte Episcop vicar ANDREI FĂGĂRĂȘANUL și al Preasfințitului Părinte Episcop vicar IRINEU BISTRITĂNUL, cei 2 candidați eligibili care au fost desemnați, prin vot secret, în cadrul consultării din Sinodul Mitropolitan al Clujului.

Întrucât cei doi candidați întrunesc așteptările membrilor Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei s-a decis, cu unanimitate de voturi, menținerea listei, fără a se impune completarea ei cu încă un ierarh eligibil.

Astfel, lista finală cu numele celor doi candidați desemnați de Sinodul Mitropolitan și confirmată de Adunarea eparhială va fi înaintată Sfântului Sinod, care se va întruni în ședința de lucru, joi, 19 mai 2011, la reședința Patriarhală din București, pentru a-l alege, prin vot secret, pe viitorul Arhiepiscop al Alba Iuliei.

Biroul de presă

al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

ÎPS Mitropolit ANDREI și membrii Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Adunarea eparhială mitropolitană a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

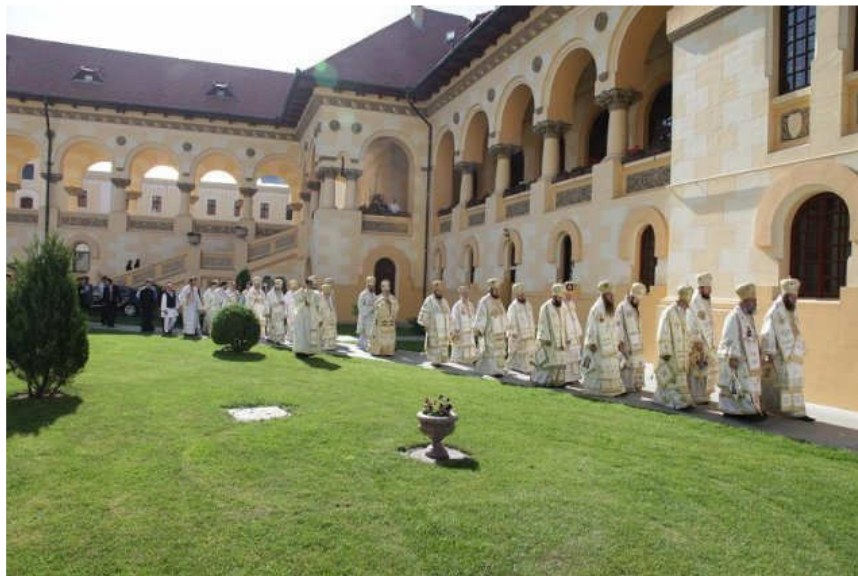
Duminică 5 Iunie, a avut loc intronizarea noului arhiepiscop al Alba-Iuliei în persoana I.P.S. Irineu Pop Bistrițeanul, care a avut loc în Catedrala Arhiepiscopală din Alba-Iulia. Evenimentul a fost aureolat de participarea P.F. Patriarh Daniel care a prezidat Sfânta Liturghie, după care a avut loc ceremonia de intronizare. P.S. Iustin Sigheteanul, participant la eveniment, a dat citire *Gramatei Mitropolitane* de intronizare, iar I.P.S. Andrei Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a oficiat ceremonia propriu-zisă, în conformitate cu rânduiala Bisericii Ortodoxe Române, care prevede ca: Patriarhul intronizează pe toți mitropoliții Țării, iar mitropolitul intronizează pe arhiepiscopii și episcopii sufragani.

Î.P.S. IRINEU POP
Arhiepiscopul Alba Iuliei

Moment solemn al intronizării Î.P.S. Arhiepiscop IRINEU

Momente solemne de la Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia (5 iunie, 2011)

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Luni 4 Iulie, P.S. Iustin Sigheteanul a participat la ședința Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului și al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care s-a ținut la Mănăstirea Râmeț din Arhiepiscopia Alba Iuliei.

Mănăstirea Râmeț, Jud. Alba

**Membrii Sinodului mitropolitan
al Ardealului și al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**

Momente din cadrul lucrărilor Sinodului mitropolitan

Marți 6 Decembrie, de sărbătoarea Sf. Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei –făcătorul de minuni, la sediul mitropolitan din Cluj Napoca a avut loc evenimente de excepție prin aniversarea a 90 de ani de la reactivarea eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului. La manifestările sărbătorești a participat și P.S. Sa Iustin Sigheteanul-arhiereu vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului, la invitația I.P.S. Mitropolit Andrei, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Sărbătoarea s-a ținut în catedrala mitropolitană din Cluj-Napoca și a fost prezidată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, însoțit de un sobor de arhieri, membrii ai Sfântului Sinod, și de preoți. După Sf. Liturghie săvârșită în Catedrala mitropolitană, momentele solemne s-au încheiat cu inaugurarea și binecuvântarea noului muzeu ce a fost amenajat la demisolul catedralei mitropolitane, prin rugăciunea de sfințire și binecuvântarea Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Moment festiv din cadrul Sfintei Litughii

PF Părinte Patriarh DANIEL și membrii Sf. Sinod prezenți la manifestări

Imagini de la slujba de sfințire a muzeului mitropolitan

În perioada 14-15 ianuarie 2011, la sediul Episcopal al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului a avut loc **întrunirea oficială a Adunării Eparhiale**, manifestare desfășurată după următorul program:

Luni, 24 ianuarie 2011, cei opt protopopi ai Eparhiei noastre au prezentat rapoartele de activitate pe anul 2010.

Măști, 25 ianuarie 2011, începând cu ora 8,00, s-a savârșit Sf. Liturghie, de către Preasfințitul Iustin Sigheteanu, în Paraclisul Episcopal, la care a luat parte și Î.P.S. Arhiepiscop Justinian CHIRA, urmată de slujba de Te-Deum, iar de la ora 10,00, sub președinția Înaltpreasfinției Sale Justinian Chira, au avut loc lucrările în plen ale Adunării Eparhiale.

Pe ordinea de zi a fost trecută prezentarea rapoartelor de activitate, pe sectoare (bisericesc, economic, cultural, social-misionar, inspecție și control și învățământ), prezentarea vieții monahale și a evenimentelor mai deosebite din Eparhia noastră.

COMUNICAT DE PRESĂ

Măști, 25 ianuarie 2011, la Reședința Episcopală din Baia Mare, sub președinția I.P.S. Arhiepiscop Justinian Chira, a avut loc Ședința Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

De la ora 8,00 s-a savârșit Sfânta Liturghie în Paraclisul Episcopal, de către P.S. Sa Iustin Sigheteanul, urmată de slujba Te-Deum-ului.

Începând cu ora 10, 00 s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale, în plen, unde au fost prezentate:

- Raportul comisiei bisericești;
- Raportul de execuție bugetară pe anul 2010 și proiectul de buget pe anul 2011;
- Activitatea culturală pe anul 2010;
- Activitatea misionar-socială a clerului în spitale, penitenciare și armată pe anul 2010;
- Raportul corpului de inspecție și control pe anul 2010;
- Raportul inspectorului pentru învățământ și a responsabilului cu catehizarea tineretului pe anul 2010;
- Prezentarea vieții monahale în Eparhie, în anul 2010;
- Evenimente deosebite din viața Eparhiei noastre în anul 2010.

Din rapoartele prezentate de consilierii și inspectorii de resort, comunicăm următoarele:

Episcopia Maramureșului și Sătmarului, care cuprinde județele Maramureș și Satu Mare, are un număr de 380 Parohii rurale și 86 Parohii urbane, cu 34 de filii, deservite de 572 clerici, precum și 36 mănăstiri și schituri. În anul 2010 au fost hirotoniți întru preot și diacon 24 de clerici, iar 7 preoți au fost pensionați.

Pe cuprinsul Eparhiei noastre sunt, în prezent, un număr de 33 de biserici și mănăstiri în construcție, două sedii de protopopiate (Carei și Oaș), se renovează și pictează un număr de 14 biserici și noul sediu al Protopopiatului Baia Mare, iar 30 de noi case parohiale se află în construcție. Eparhia noastră are cele mai multe biserici monument, din care 7 înscrise în Patrimoniul UNESCO.

În plan cultural, în Editura Episcopiei noastre s-au tipărit Calendarul bisericesc, în mai multe variante, 2 numere din Revista „*Graiul Bisericii Noastre*” și s-a continuat colaborarea cu „*Gazeta de Maramureș*”, la editarea Suplimentului lunar de spiritualitate ortodoxă. De asemenea, consemnăm apariția a două cărți și două broșuri ale I.P.S. Justinian.

Anul 2010 a fost un an important din viața Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, întrucât s-au împlinit 20 de ani de la reînființarea Eparhiei noastre și de la înscăunarea I.P.S. Sale Arhiepiscop Justinian. Pentru întreaga sa activitate, I.P.S. Sale Justinian i s-a conferit titlul de *doctor honoris causa* de către două Universități: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad și Universitatea de Nord din Baia Mare, iar la data de 14 noiembrie 2010 s-a organizat o manifestare aniversară, sub coordonarea P.S. Sale Iustin Sigheteanul, când s-a prezentat o plachetă aniversară și volumul „*20 de ani din viața Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, în imagini*”.

Întrucât anul 2010 a fost declarat *Anul Omagial al Crezului ortodox și al Autocefaliei românești*, s-a organizat un Simpozion la Satu Mare, intitulat „*1685 de ani de la prima mărturisire de credință*”.

În plan social, este de amintit contribuția credincioșilor din Eparhia noastră pentru ajutorarea sinistraților de pe urma inundațiilor și implicarea Asociației femeilor ortodoxe „Femeile mironosițe”, de pe lângă Catedrala Episcopală „Sf. Treime”. Suma totală adunată pentru acest scop, la nivel de Eparhie, a fost de 283.670 RON.

Învățământul religios din școlile de Stat este deservit de un număr de 415 profesori, din care 176 titulari, pentru un număr de aproximativ 60.200 elevi în județul Maramureș și 50.300 elevi în județul Satu Mare, care frecventează orele de religie ortodoxă.

La toate acestea, se mai adaugă slujbele de târnosire și resfințire de biserici savârșite de ierarhii noștri, precum și participarea la diferite manifestări cultural-religioase.

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Mulțumind lui Dumnezeu pentru toate binefacerile revărsate asupra Eparhiei noastre, ne îndreptăm prețuirea către preoții, monahii și credincioșii Bisericii noastre.

Biroul de presă al
Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmărilor

Membrii Adunării Eparhiale (2011)

**EPISCOPIA ORTODOXĂ
A MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI**

**COMISIILE
ADUNĂRII EPARHIALE 2010 - 2014**

A. CONSTITUIREA SECRETARIATULUI

Secretar - Pr. Stupar Mircea

Membrii - Pr. Chira Mihai – Vișeu de Sus

- director Gherman Vasile – Baia Sprie

- economist Bârle Viorel – Tulgheș

B. COMISIA ADMINISTRATIV - BISERICESCĂ

Președinte – Pr. Pop Ioan

Membrii - Pr. Nechita Marius – director STOR

– Pr. dr. Paul Adrian – Ph. Baia Sprie

– Pr. Pintilie Dumitru – Ph. Gărdani

– Lețiu Mircea – inginer

– Mircea Man – președinte Consil Jud.

- Pașca Vlad - doctor

- Batin Laurențiu – comisar șef

- Ciceoc Dumitru

- Cristian Anghel

C. COMISIA ECONOMICĂ, BUGETARĂ ȘI PATRIMONIALĂ

Președinte – Pr. Bălan Gheorghe

Membrii - Pr. Stan Florin – Ph. Tg. Lăpuș

– Pr. Hotico Vasile – Ph. Vadu Izei

– Pr. Ciurdaș Ioan – Ph. Mireșu Mare

– Bud Nicolae - deputat

– Cordoș Dorel - arhitect

- Grădiștean Vasile - economist

- Bura Nicolae – primar Negrești

- Potăcean Ioan - manager

- Sabou Florian – director Trezoreria Baia Mare

D. COMISIA CULTURAL EDUCAȚIONALĂ

Președinte – Pr. Dr. Cristian Ștefan

Membrii - Pr. Boloș Cristian – Ph. Satu Mare

- Pr. Pop Vasile – Protopop Sighet
- Pr. Socolan Ioan – Protopop Satu Mare
- Teodor Ardelean - director
- Dan Călin Peter – rector Univ. de Nord
- Păcurar Dumitru - director
- Mihali Nuțu - inginer
- Năsui Ilie – inginer
- Ciocan Gheorghe – deputat

E. COMISIA SOCIAL FILANTROPICĂ

Președinte – Pr. Jicărean Virgil

Membrii - Pr. Popa Ilie – Ph. Carei

- Pr. Feher Mihai – Protopop Oaș
- Pr. Crainic Marian – Protopop Carei
- Petric Octavian - director
- Micovschi Adrian – director
- Pop Nicolae - inginer
- Deghid Viorel – director Med Center
- Pr. Ciceu Ioan – Protopop Lăpuș
- Pr. Petruș Nicolae – Protopop Chioar

F. COMISIA ORGANIZATORICĂ, JURIDICĂ ȘI DE VALIDARE

Președinte – Pr. Dr. Augustin Vasile

Membrii - Pr. Pinteș Gheorghe – Ph. Batarci

- Pr. Andreica Grigore – Protopop Vișeu
- Pr. Coroian Fabian – Protopop Baia Mare
- Tohătan Ioan - jurist
- Puț Ioan- profesor
- Leordean Ilie - doctor
- Belbe Ioan – primar Turț

Sub semnul dinamismului și a binecuvântării lui Dumnezeu

Luni 3 octombrie - Anul universitar 2011-2012 s-a deschis și pentru Departamentul de Teologie Ortodoxă, din cadrul Facultății de Litere a Universității de Nord din Baia Mare.

Evenimentul a început de dimineață, la Catedrala Episcopală "Sfânta Treime", din Baia Mare, unde Preasfinția Sa, Preasfințitul Justin Sigheteanul, înconjurat de soborul de preoți profesori, a oficiat Sfânta Liturghie ca moment solemn al deschiderii noului an universitar, rugând pe Preamilostivul Dumnezeu să reverse binecuvântări dumnezeiești peste profesori și studenți în anul nou universitar care abia începe. În cuvântul rostit de Preasfinția Sa, care a urmat slujirii liturgice, a subliniat două aspecte, mai întâi acela ce se desprinde din cuvântul Evangheliei care-i arată pe preoții profesori ca pe niște înțelepți care scot din visteria cunoașterii lucruri vechi și lucruri noi, iar pe studenți ca pe cei râvnitori ce au aflat comoara aleasă în studierea și aprofundarea teologiei, iar mai pe urmă a adăugat și condiția ca această comoară să fie valorificată, prin bătătorirea celor două căi, ale școlii și ale bisericii.

De la orele 10,00 s-a desfășurat, în sala festivă universitară, festivitatea deschiderii cursurilor pentru întreaga Universitate. Între oficialitățile universitare, municipale și județene, Excelenta sa Prof. Univ. Dr. ing. Dan Călin PETER, rectorul Universității de Nord din Baia Mare, a invitat în prezidiu pe Înalț Preasfinția Sa Justinian Chira, Arhiepiscop al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului.

În cuvântul de deschidere, Prof. Univ. Dr. ing. Dan Călin PETER a subliniat aniversarea a 50 de ani de învățământ universitar baimărean, arătând modul dezvoltării acestuia și a devenirii Universității, situația ei la zi, accentuând cu precădere resursele umane și performanțele din cursul anilor, iar apoi, analizând contextul actual al ierarhizării universităților, motiv pentru care a subliniat oportunitatea fuzionării Universității de Nord din Baia Mare cu Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, existând chiar a o hotărâre a Senatului UNBM în acest sens. Motivatia expusă este de factură financiară.

Înalț Preasfinția Sa Justinian Chira, Arhiepiscop al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului, a rostit cuvântul de încheiere în care a apreciat importanța momentului ca început de nou drum pe cărările școlii, faptul că studenții sunt viitorul țării, că ei sunt mai de preț decât aurul și arama pe care o poartă munții ce ne înconjoară, dar că această valoare a lor se va putea exprima numai dacă vor

ajunge la cunoașterea științifică și la cultivarea credinței, căci „...în mileniul trei, după două milenii de credință creștină, este nevoie mai mult ca oricând ca tineretul să cunoască importanța lor ca fapte care poartă în lume viața din viața părinților, mulți și acum alături de ei, și cel mai important lucru, că poartă în ei un suflet ca dar al lui Dumnezeu. E de mare importanță ca să se cultive alături de știință și credința, întrucât numai așa se transmite pe mai departe specificul poporului român care a fost și este un popor nobil, un popor credincios”.

Înalt Preasfinția Sa Justinian Chira a mai precizat că, fiind printre cel mai vârstnici dintre locuitorii Băii Mari, binecuvintează pe toți profesorii, studenții și părinții acestora, ca binecuvântarea lui Dumnezeu să însoțească pe fiecare în noul an universitar, care să fie un an bogat, așa cum îl arată azi și cerul care în seninătatea sa albastră vorbește precum oarecând a scris poetul vechitestamentar *“cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar tăria vestește că-i facerea mâinilor Lui”*.

După acest moment festiv la care a participat și Preasfințitul Justin Sigheteanul, a avut loc prima ședință de lucru sau Consiliul Profesorat al Departamentului de Teologie Ortodoxă, care a fost prezidată de către Preasfințitul Justin Sigheteanul.

S-au trecut în revistă activitățile curente, cele programate în acest an universitar, precum și chestiuni organizatorice privind organigrama, planurile de învățământ, statele de funcții și s-a accentuat importanța programelor de formare duhovnicească, liturgică și programul activității corului studențesc *“Sf. Ioan Damaschinul”*.

S-a stabilit, de comun acord, ca în fiecare primă zi de marți din lună, corpul didactic teologic să se întrunească în ședință de lucru la care Preasfințitul Justin Sigheteanul va participa în funcție de programul Preasfinției Sale.

Atât cadrelor didactice universitare, cât și studenților teologi Preasfinția Sa a urat un an bogat și plin de evenimente culturale, didactice și de spiritualitate spre folosul și mântuirea tuturor, cu mult succes și spor în toate.

Comunicat de presă

Din partea Departamentului de Teologie Ortodoxă

Imagini de la Sf. Litughie de început de an universitar 2011-2012

Imagini de la deschiderea oficială a noului an universitar 2011-2012

P.S. Sa Justin și membrii Departamentului de Teologie Ortodoxă

3. Ședințe ale Sfântului Sinod din cuprinsul Patriarhiei Române

În zilele de 15, 16 și 17 Februarie 2011, a avut loc prima ședință solemnă a Sfântului Sinod al BOR, la care au luat parte toți membrii Sfântului Sinod din cuprinsul Patriarhiei Române. P.S. Iustin Sigheteanul a luat parte atât la lucrările Adunării Naționale Bisericești, cât și ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care s-au desfășurat la Reședința Patriarhală din București sub președenția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel.

BIROUL DE PRESĂ AL PATRIARHIEI ROMÂNE ne informează :

În ziua de 15 februarie 2011, în *Aula Teoctist Patriarhul* din Palatul Patriarhiei, sub președenția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc ședința anuală de lucru a *Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române*.

În cadrul ședinței, a fost examinat și aprobat ***Raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc asupra activității Bisericii Ortodoxe Române în anul 2010*** în ceea ce privește lucrarea pastoral-misionară, social-filantropică, organizatorică, administrativă, construirea de noi locașuri de cult, viață monahală, învățământ teologic și religios în școlile publice, patrimoniu cultural bisericesc, activitatea cultural-misionară și editorial-tipografică, relațiile cu alte culte, grija pentru comunitățile ortodoxe românești din străinătate, relațiile bisericești și interreligioase etc.

Au fost apreciate activitățile multiple desfășurate de Biserica Ortodoxă Română în anul 2010, fiind evidențiate cele 14 vizite canonice ale Preafericitului Părinte Patriarh Daniel în eparhii ortodoxe românești din țară și străinătate și organizarea la București a pelerinajului cu un fragment din lemnul Sfintei Cruci pe care a fost răstignit Mântuitorul Iisus Hristos, cu prilejul sărbătorii Cuviosului Dimitrie cel Nou (22-29 octombrie 2010), eveniment la care a participat Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului.

A mai fost reliefată opera social-filantropică din cuprinsul Patriarhiei Române în care funcționează 450 așezăminte social-filantropice, dintre care: 83 așezăminte pentru copii, 58 așezăminte pentru vârstnici, 116 de centre pentru asistența familiilor și persoanelor aflate în dificultate, 102 cantine și brutării sociale, 39 centre medicosociale și policlinici, 27 centre de diagnostic și tratament pentru persoane cu nevoi speciale, 6 centre pentru persoanele fără adăpost, 7 centre pentru victimele violenței familiale și agresori, 2 centre pentru victimele traficului de persoane, 10 grădinițe și centre educaționale etc. De serviciile și proiectele sociale desfășurate în eparhii (559 programe sociale), în anul 2010 au beneficiat 1.028.715 persoane și familii din care: 152.270 copii, 37.261 persoane cu dizabilități, 660.601 persoane vârstnice și 179.583 familii sărace etc.

În anul 2010, pentru susținerea activităților social-filantropice și sprijinirea celor asistați și a sinistraților, la nivelul Patriarhiei Române, s-au cheltuit aproximativ **50.000.000 lei**. Patriarhia Română și Federația Filantropia sunt parteneri în șase proiecte finanțate din fonduri europene.

Între activitățile cultural-misionare, a fost remarcată activitatea Centrului de Presă BASILICA al Patriarhiei Române, care a devenit unul dintre cele mai importante și eficiente mijloace pastoral-misionare ale Bisericii Ortodoxe Române pentru românii ortodocși din țară și străinătate. În contextul crizei economice din România, au fost menționate eforturile deosebite ale Patriarhiei Române, Arhiepiscopiei Bucureștilor și ale altor eparhii în susținerea financiară a posturilor de radio și televiziune TRINITAS, precum și a publicațiilor LUMINA.

Membrii Adunării Naționale Bisericești au apreciat strădaniile Patriarhiei Române pentru *edificarea ansamblului arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului*, care au fost încununată cu obținerea autorizației de construire la începutul lunii septembrie 2010 și demararea lucrărilor de execuție ale noii catedrale patriarhale în toamna anului trecut. S-a exprimat speranța continuării lucrărilor de execuție a infrastructurii viitoarei catedrale în anul 2011 și cu sprijinul eparhiilor ortodoxe române din țară și străinătate.

Biroul de presă al Patriarhiei Române

Biroul de presă al Patriarhiei Române
ne informează:

În zilele de **16 -17 februarie 2011**, în *Sala sinodală* din Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc prima ședință de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din acest an. Dintre hotărârile luate menționăm:

- La propunerea Patriarhiei Române, Sfântul Sinod a declarat anul 2012 ca *An omagial al Sfântului Maslu și al îngrijirii bolnavilor*;

- A fost aprobată *procedura de colectă națională pentru continuarea lucrărilor de construire a Catedralei Mântuirii Neamului în cadrul parohiilor și mănăstirilor din cuprinsul eparhiilor Patriarhiei Române*;

- Au fost desemnați ierarhii care vor face parte din Comisia pregătitoare pentru stabilirea principiilor, tematicii și metodologiei de lucru a *Comisiei mixte de dialog între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Română Unită cu Roma (Greco-Catolică)*, ca urmare a răspunsului pozitiv al ierarhilor greco-catolici la Apelul Sfântului Sinod pentru reluarea dialogului bilateral din 7 iulie 2010;

- A fost constituită delegația Bisericii Ortodoxe Române pentru dialogul cu Biserica Ortodoxă Sârbă;

- S-a aprobat introducerea cursului destinat *pastorației persoanelor dependente de alcool în curricula disciplinei Teologie pastorală*, care se predă în instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar teologic;

Ierarhii Sfântului Sinod au evaluat rezultatele colectei în bani și bunuri materiale organizată în parohiile și mănăstirile ortodoxe române din țară și străinătate în urma *Apelului Patriarhiei Române la rugăciune și solidaritate creștină cu familiile afectate de inundațiile din nord-vestul țării din vara anului 2010*. Astfel, Biserica Ortodoxă Română a ajutat familiile sinistrate din zonele afectate cu aproximativ 6.000.000 lei și alimente, cereale, îmbrăcăminte, materiale de construcții, medicamente și alte bunuri materiale în valoare de aproximativ 5.400.000 lei.

Înainte și la început de ședință a Sfântului Sinod (16 februarie 2011)

Vineri 18 Martie, ierarhii maramureșeni I.P.S. Justinian CHIRA și P.S. Iustin HODEA au participat la reședința Patriarhală din București, la ședința Sfântului Sinod al B.O.R. în cadrul căreia a fost ales noul mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. În urma votului secret exprimat de cei 46 de ierarhi prezenți, a fost declarat **ales I.P.S. Andrei Andreicuț** Arhiepiscopul Alba Iuliei, care a obținut 29 de voturi din 46. Solemnitatea intronizării noului mitropolit s-a stabilit și va avea loc vineri, 25 Martie, de sărbătoarea Bunei-Vestiri, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca și va fi prezidată de P.F. Părinte Daniel – Patriarhul României.

Î.P.S. ANDREI
Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Imagini din cadrul ședinței Sfântului Sinod (18 martie 2011)

*Joi 18 și Vineri 19 Mai, ierarhii maramureșeni Î.P.S. Justinian CHIRA și P.S. Iustin Sigheteanul au luat parte la ședința Sfântului Sinod al B.O.R. susținută la reședința Patriarhală din București, în cadrul căreia a fost ales noul Arhiepiscop al Alba Iuliei în persoana **P.S. Irineu Pop Bistrițeanul**.*

Î.P.S. Sa IRINEU POP –Arhiepiscopul Alba Iuliei

Moment din cadrul ședinței solemne a Sfântului Sinod (Joi, 18 mai 2011)

P.F. Sa Daniel împreună cu membrii Sfântului Sinod

CONTENTS

I. EDITORIAL

- „*We communicate with Holy Sacraments to be always with Christ*” – interview with
Father Archimandrite Arsenie PAPACIOC
done by Stelian GOMBOȘ..... 11

II. ACADEMIC CHRONICLE

1. *Reviews from the academic chronicle and Baia Mare culture 2011* 25
2. *Management teaching staff of the University* 40
3. *Teaching Staff – Specialization - Orthodox Theology and Social Work* 40
4. *Bachelors in Pastoral Orthodox Theology 2011* 41
5. *Bachelors in Didactic Orthodox Theology 2011* 41
6. *Bachelors in Orthodox Theology and Social Work 2011* 42
7. *Master Graduates in Orthodox Theology –class 2011* 43
8. *Students specializations in Pastoral Orthodox Theology (T.O.P.) 2011* 44
9. *Students specializations in Didactic Orthodox Theology (T.O.D.) 2011*..... 49
10. *Master Students – Orthodox Theology Group 2011* 51

III. EVENTS & NEWS

1. **P.F. Father Patriarch DANIEL**, *Message to students, parents and teachers
at the beginning of academic year 2011-2012* 55
2. **P.S. Justin HODEA Sigheteanul**, *Church and Society* 57
3. **Prof. Mioara ȘTEFAN**, *The Church –mystery of salvation activating
the life in Christ* 61
4. **Pr. D. LOSTUN & Pr. S. SABOU**, *250 years from „Sophronian Movement”
in the former county of Sătmăr* 69
5. * * * **Official Statement from „Avram Iancu” Patriotic cultural
society in Romania** 79
6. **Grigore CIASCAI**, *We hanged Avram Iancu. Who’s next?* 81
7. **Gheorghe PÂRJA**, *The Senate has passed a peculiar law* 83
8. **Grigore CIASCAI**, *An extraordinary lesson about life* 85
9. **Pr. lect. dr. Vasile BORCA**, *Prostitution –sexual slavery or infamous
practice of human beings* 87

10. Arhim. dr. Macarie MOTOGNA, Cultural Days
„the Monk Nicolae Delarohia” 91

IV. CURRENT ISSUES

1. Pr. dr. Vasile BORCA, *Maramures Orthodoxy at an exceptional jubilee
halt: 1391-2011* 95
2. Prof. Marian DUMITRACHE, *Why and Where the Scandal
of Retrocession in Ardeal?* 99
3. Pr. dr. Vasile BORCA, *Two remarkable canonizations sensed and proposed by
Î.P.S. Justinian of Maramureș and Sătmar* 103
4. 2011 – *The anniversary year of the Holy Baptism and Holy Wedding
in Romanian Patriarchy* 115
5. Pr. dr. Cristian BOLOȘ, *The mystery of baptism in the Theology
of Holy Parents* 117
6. Drd. Stelian GOMBOȘ, *About the relation between the divine
Eucharist and The Holy Mystery of Marriage* 139
7. Pr. Conf. dr. Adrian Gh. PAUL, *Marriage – Special Mystery
of a spiritual life in Christ* 157
8. Pr. Nicolae STOIA, *Mystery of Marriage: mystery of
the human union with eternity* 191

V. EXCEPTIONAL EVENTS IN ORTHODOX DIOCESE OF MARAMUREȘ AND SATU MARE

1. Î.P.S. Justinian CHIRA, Archbishop of Maramureș and Satu Mare,
turning 90 years of life 201-227
  - 1.1. P.F. Sa Daniel – Patriarch of the Romanian Orthodox Church, *Message
to Î.P.S. Justinian at 90 years of beautiful and fruitful living* 207
  - 1.2. P.S. Sa Justin HODEA Sigheteanul, Î.P.S. Archbishop Justinian
at the age of Church patriarchs 209
  - 1.3. Pr. dr. Cristian ȘTEFAN – Diocesan Cultural Counsellor, Î.P.S. Archbishop
Justinian – turning 90 years of life 213
  - 1.4. Drd. Stelian GOMBOȘ, *A thought of gratitude and appreciation
at this anniversary moment* 217

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

2. P.S. Sa Justin HODEA Sigheteanul, Vicar Bishop of the Orthodox Diocese of Maramureș and Satu Mare, turning 50 years of life	229-243
2.1. Pr. dr. Vasile AUGUSTIN, The Right Reverend Justin turned 50	231
2.2. Pr. dr. Cristian ȘTEFAN, The Right Reverend Justin Sigheteanul – turning 50 years of life	235

VI. EVENTS IN CHURCH LIFE

1. <i>The Passing to Lord of</i> the Metropolitan Bishop Î.P.S. BARTOLOMEU Anania	247
2. <i>Metropolitan Councils</i> in 2011 around Cluj, Alba, Crisana and Maramures Metropolitan Bishopry	265
3. <i>Meetings of the Holy Synod of the Romanian Patriarchate</i> (2011)	299

Ortodoxia maramureșeană Anul XVI, Nr. 16 / 2011

Revista
ORTODOXIA MARAMUREȘEANĂ

apare **anual**

cu binecuvântarea

Înaltpreasfinției Sale, **JUSTINIAN CHIRA**,
Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului

și

a Preasfinției Sale **JUSTIN HODEA Sigheteanul**,

Arhiereu-vicar
al Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului